

2016 წლის საკარლამენტო არჩევნების
სადამკვირვებლო მისია

წინასწარჩევნო გარემოს, არჩევნების დღისა
და არჩევნების შემდგომი პერიოდის
მონიტორინგის ანგარიში

(8 ივნისი – 16 ნოემბერი, 2016)

საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაცია

2016 წლის საპარლამენტო არჩევნების სადამკვირვებლო მისია

წინასარჩევნო გარემოს, არჩევნების დღისა და არჩევნების შემდგომი პერიოდის მონიტორინგის ანგარიში

(8 ივნისი - 16 ნოემბერი, 2016)

Kingdom of the Netherlands

REGERINGSKANSLIET

OPEN SOCIETY GEORGIA FOUNDATION
ფონდი ღია საზოგადოება საქართველო

USAID
ამერიკელი ხალხისგან

British Embassy
Tbilisi

**National Endowment
for Democracy**

Supporting freedom around the world

2016 წლის საპარლამენტო არჩევნების მონიტორინგის მისიის განხორციელება შესაძლებელი გახდა დიდი ბრიტანეთის სამეფოს საელჩოს, ნიდერლანდების სამეფოს საელჩოს, შვედეთის საგარეო საქმეთა სამინისტროს, აშშ-ის საერთაშორისო განვითარების სააგენტოს (USAID), ფონდი „ღია საზოგადოება - საქართველოსა“ და ეროვნული წვლილი დემოკრატიისათვის“ (NED) დაფინანსებით. ანგარიშში გამოთქმული მოსაზრებები ეკუთვნის „საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაციას“ და მისი შინაარსი, შესაძლოა, არ გამოხატავდეს დონორი ორგანიზაციების შეხედულებებს.

თბილისი, 2017

ავტორები: ანა ნაცვლიშვილი
ლელა ტალიური
ირმა ჰავლიაშვილი
რადი თინიკაშვილი

რედაქტორი: სათუნა ყვირალაშვილი

ტექ. რედაქტორი: ირაკლი სვანიძე

გამოცემაზე პასუხისმგებელი: ანა ნაცვლიშვილი
ლელა ტალიური

კვლევის ავტორები მადლობას უხდებიან საიას თანამშრომლებსა და დამკვირვებლებს საიას არჩევნების მონიტორინგის მისიის განხორციელებაში შეტანილი წვლილისთვის.

აინყო და დაკაბადონდა
საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაციაში.
ჯ. კახიძის ქ. 15 თბილისი 0102 საქართველო
(+995 32) 295 23 53, 293 61 01
ვებ-გვერდი: www.gyla.ge
ელ-ფოსტა: gyla@gyla.ge

აკრძალულია აქ მოყვანილი მასალების გადაბეჭდვა, გამრავლება ან გავრცელება კომერციული მიზნით, ასოციაციის წერილობითი ნებართვის გარეშე

ს ა რ ჩ ე ვ ი

I. წინასწარმოცხადება	4
II. სადამკვირვებლო მისიის მასშტაბი და მეთოდოლოგია	4
III. ძირითადი მიზნები	6
IV. პოლიტიკური კონტექსტი	13
V. მედიაგარემო	15
VI. საკანონმდებლო ჩარჩო	16
VII. სახელმწიფო ორგანოების საქმიანობა	20
უწყებათაშორისი კომისია	20
საარჩევნო ადმინისტრაცია	21
ამომრჩეველთა სიები	25
წინასაარჩევნო კამპანიის დაფინანსება და სახელმწიფო აუდიტის სამსახური	27
VIII. წინასაარჩევნო პერიოდი	30
სახელმწიფო რესურსების გამოყენება საარჩევნო მიზნებისთვის	30
ამომრჩეველთა მოსყიდვის ფაქტები	31
მუქარის, ზეწოლისა და ფიზიკური ანგარიშსწორების ფაქტები	34
წინასაარჩევნო კამპანიის ხელშეშლის ფაქტები	36
სამსახურიდან გათავისუფლების ფაქტები	37
IX. არჩევნების დღე	38
პირველი ტური	38
განმეორებითი არჩევნები	39
X. მეორე ტური	40
წინასაარჩევნო პერიოდი	40
კენჭისყრის დღე	41
XI. არჩევნების შემდგომი პერიოდი	43
XII. გამომვლენილი ტენდენციები	50
XIII. რეკომენდაციები	51
XIV. დანართები	54

I. წინასიტყვაობა

საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაციის ერთ-ერთ სტრატეგიულ მიმართულებას ეფექტიანი, ანგარიშვალდებული და გამჭვირვალე მმართველობის ხელშეწყობა წარმოადგენს. ამ მიზნით, საია დაფუძნებიდან (1994 წელი) დღემდე აქტიურად არის ჩართული საკანონმდებლო, აღმასრულებელი და ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოების არჩევნების პროცესში, რა დროსაც იკვლევს, წინასაარჩევნო, არჩევნების დღესა და შემდგომ პერიოდში რამდენად თავისუფალი, სამართლიანი, კონკურენტული და ინკლუზიური საარჩევნო გარემოა საქართველოში.

საარჩევნო პროცესებზე დაკვირვებისას, ორგანიზაციის მიზანს წარმოადგენს საარჩევნო კანონმდებლობისა და საერთაშორისოდ დადგენილი დემოკრატიული სტანდარტების დაცვა საარჩევნო ადმინისტრაციის წარმომადგენლების, საარჩევნო სუბიექტებისა და საჯარო მოხელეების მხრიდან. საარჩევნო პერიოდში საიას საქმიანობა არ შემოიფარგლება მხოლოდ დარღვევების გამოვლენით, არამედ, საარჩევნო ადმინისტრაციასა და სასამართლოში საჩივრების წარდგენის გზით, ორგანიზაცია ცდილობს, ხელი შეუწყოს საარჩევნო კანონმდებლობის თანმიმდევრული და პროგრესული განმარტების დანერგვას, დამრღვევთა წინააღმდეგ სამართლებრივი ზომების გატარებასა და დარღვევების შემდგომ პრევენციას.

მიგვაჩნია, რომ არჩევნების მიმდინარეობის თაობაზე საზოგადოებისა და საარჩევნო პროცესებში ჩართული მხარეებისთვის მიუკერძოებელი, კომპეტენტური, დროული ინფორმაციის მიწოდება ხელს შეუწყობს საარჩევნო გარემოს გამჭვირვალეობისა და სამართლიანობის ხარისხის გაუმჯობესებას, ასევე, იმ პოზიტიური ასპექტების გაღრმავებას, რომლებიც ბოლო წლების განმავლობაში იყო მიღწეული.

ასოციაცია, სწამს რა მას სამართლიანი და თავისუფალი არჩევნების პრინციპების უზენაესობა, თავის საქმიანობაში მუდმივად იცავს სრულ ნეიტრალიტეტს პოლიტიკური პროცესების მიმართ. წლების განმავლობაში, საიამ თავისი საქმიანობით დაამტკიცა კანონის უზენაესობისა და სამართლებრივი სახელმწიფოს პრინციპების ერთგულება და სწრაფვა სამართლიანი საარჩევნო გარემოს შესაქმნელად.

აღსანიშნავია, რომ საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაციამ 2010 წელს ხელმოწერით აღიარა ადგილობრივი სადამკვირვებლო ორგანიზაციების გლობალური ქსელის (GNDEM) ინიციატივით არასამთავრობო ორგანიზაციებისათვის შემუშავებული სადამკვირვებლო მონიტორინგის გლობალური პრინციპების დეკლარაცია და ქცევის კოდექსი.¹

წინამდებარე ანგარიში მოიცავს 2016 წლის 8 ივნისიდან 2016 წლის 16 ნოემბრის ჩათვლით პერიოდს და მასში ყურადღება გამახვილებულია როგორც 2016 წლის 8 ოქტომბრის საპარლამენტო არჩევნების წინასაარჩევნო პერიოდის, არჩევნების დღისა და არჩევნების შემდგომ საჩივრების განხილვისა და შედეგების შეჯამების პროცედურებზე, აგრეთვე, 2016 წლის 22 ოქტომბრის განმეორებით არჩევნებსა და 2016 წლის 30 ოქტომბრის საპარლამენტო არჩევნების მეორე ტურზეც. ასევე, ანგარიშში წარმოდგენილია ინფორმაცია 8 ივნისამდე (ანუ წინასაარჩევნო კამპანიის ოფიციალურად დაწყებამდე) განვითარებული მოვლენების თაობაზე, რომელიც ორგანიზაციის შესწავლის საგანი გახდა.

საიას 2016 წლის საპარლამენტო არჩევნების მონიტორინგის მისიის განხორციელება შესაძლებელი გახდა დიდი ბრიტანეთის სამეფოს საელჩოს, ნიდერლანდების სამეფოს საელჩოს, შვედეთის საგარეო საქმეთა სამინისტროს, აშშ-ის საერთაშორისო განვითარების სააგენტოს (USAID), ფონდი „ღია საზოგადოება – საქართველოსა“ და „ეროვნული წვლილი დემოკრატიისათვის“ (NED) დაფინანსებით.

II. სადამკვირვებლო მისიის მასშტაბი და მეთოდოლოგია

საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაცია 2016 წლის საპარლამენტო არჩევნების წინასაარჩევნო პროცესების დაკვირვებას ახორციელებდა ცენტრალური და 8 რეგიონული ოფისის მეშვეობით, თბილისსა და საქართველოს 9 რეგიონში – აჭარაში, გურიაში, იმერეთში, შიდა ქართლში, ქვემო ქართლში, კახეთში, მცხეთა-მთიანეთში, სამცხე-ჯავახეთში და სამეგრელოში, 20-მდე² მონიტორის დახმარებით.

საიას გრძელვადიანი დამკვირვებლები სწავლობდნენ არჩევნებში ჩართული სახელმწიფო უწყებების (საარჩევნო ადმინისტრაცია, აუდიტის სამსახური, უწყებათაშორისი კომისია, სამართალდამცავი ორგანოები და სასამართლო) საქმიანობას და აკვირდებოდნენ, თუ რამდენად გამჭვირვალედ, ობიექტურად და პოლიტიკური ნეიტრალიტეტის დაცვით მუშაობდნენ და იღებდნენ გადაწყვეტილებებს შესაბამისი უწყებები.

საიას მონიტორები სავარაუდოდ დარღვევებზე ინფორმაციას სხვადასხვა წყაროდან მოიპოვებდნენ, მათ შორის, საჯარო დანესებულებებიდან ინფორმაციის გამოთხოვნის, ასევე, მასშედით გავრცელებული

¹ DECLARATION OF GLOBAL PRINCIPLES FOR NON-PARTISAN ELECTION OBSERVATION AND MONITORING BY CITIZEN ORGANIZATIONS and CODE OF CONDUCT FOR NON-PARTISAN CITIZEN ELECTION OBSERVERS AND MONITORS.

² მონიტორინგში ჩართულები იყვნენ საიას რეგიონული ოფისების თანამშრომლებიც.

ბული ინფორმაციის მონიტორინგის გზით.³ ხშირად, მოქალაქეები ან პოლიტიკური პარტიების წარმომადგენლები საიას მონიტორინგს თავად აწარმოებდნენ ინფორმაციას მათ მიერ დაფიქსირებული დარღვევების შესახებ. ასოციაციის დამკვირვებლები თითოეულ შემთხვევას უშუალოდ განმცხადებლბთან და იმ პირებთან ამონებდნენ, ვისაც შესაძლოა საქმისათვის მნიშვნელოვანი ინფორმაცია ჰქონოდა. საიას იურისტები, საჭიროების შემთხვევაში, კონკრეტულ პირებს შესაბამის სამართლებრივ დახმარებას უწევდნენ.

კენჭისყრის დღეს უბნებზე მივლენილი და მობილურ ჯგუფებში გადანაწილებული დამკვირვებლების მეშვეობით, საიამ 2016 წლის 8 ოქტომბრის საპარლამენტო არჩევნების დღეს დაკვირვება **თბილისისა და 9 რეგიონის 61** საარჩევნო ოლქში **500-მდე** დამკვირვებლით უზრუნველყო. სადამკვირვებლო არეალის დაფარვა 100 მობილური ჯგუფით და **400-მდე** სტატიკური დამკვირვებლით განხორციელდა.

ორგანიზაციის სადამკვირვებლო გამოცდილების გათვალისწინებით, ჩვენი განსაკუთრებული ყურადღება მიმართული იყო გამონაკლის შემთხვევებში შექმნილ უბნებზე, ასევე, წინა არჩევნების დროს გამოკვეთილ პრობლემურ უბნებზე.⁴ გარდა ამისა, დაკვირვება განხორციელდა ეროვნული უმცირესობებით კომპაქტურად დასახლებულ ოლქებში, როგორც საიას დამკვირვებლების, ასევე, „საერთო სამოქალაქო მოძრაობა მრავალეროვანი საქართველოს“ დამკვირვებლების მეშვეობით, საიას პროგრამის⁵ ფარგლებში – ეთნიკური უმცირესობების პოლიტიკურ-საარჩევნო უფლებათა რეალიზება.

კენჭისყრის დღეს, ადგილობრივი სადამკვირვებლო ორგანიზაციების მიერ დაფუძნებულ მედიაცენტრში საიამ 4 (მათ შორის, 1 საგანგებო) ბრიფინგი გამართა, და 5 საჯარო განცხადება გაავრცელა. ხოლო მომდევნო დღეს, 9 ოქტომბერს, კენჭისყრის დღე შეაფასა.

საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაცია 8 ოქტომბრის არჩევნების დღის შემდგომი პერიოდის დაკვირვებას 61 მაჟორიტარულ საარჩევნო ოლქსა და 37 საოლქო საარჩევნო კომისიაში ახორციელებდა, რა დროსაც საიას დამკვირვებლები ესწრებოდნენ საოლქო საარჩევნო კომისიის მიერ საჩივრების განხილვის პროცესს.

2016 წლის 22 ოქტომბერს საია პარლამენტის არჩევნების განმეორებით კენჭისყრას ორი საარჩევნო ოლქის (ზუგდიდისა და მარნეულის) 4 საარჩევნო უბანზე დააკვირდა.⁶

მეორე ტურის კენჭისყრის დღეს საია **თბილისსა და 9 რეგიონში 400-მდე** დამკვირვებლით აკვირდებოდა. სტატიკური დამკვირვებლები განთავსებულნი იყვნენ საქართველოს მასშტაბით **300** საარჩევნო უბანზე. **45** მაჟორიტარულ ოლქში მოძრაობდა 30 მობილური ჯგუფი და ახორციელებდა პრობლემატურ უბნებსა და მათ მიმდებარე ტერიტორიებზე მიმდინარე პროცესების მონიტორინგს.

კენჭისყრის დღეს ადგილობრივი სადამკვირვებლო ორგანიზაციების მიერ დაფუძნებულ **მედიაცენტრში საიამ 4 ბრიფინგი გამართა და 4 საჯარო განცხადება გაავრცელა**, მომდევნო დღეს კი, არჩევნების დღე შეაფასა და პრესკონფერენცია გამართა. საიას დამკვირვებლებმა **30** ოქტომბრის მეორე ტურების შემდგომი პერიოდის დაკვირვება **47** მაჟორიტარულ საარჩევნო ოლქსა და **24** საოლქო საარჩევნო კომისიაში განახორციელეს. დარღვევების გამოვლენის შემთხვევებში, ორგანიზაციის დამკვირვებლებმა შესაბამისი საჩივრებით საოლქო საარჩევნო კომისიებსა და სასამართლოს მიმართეს.

სამივე არჩევნებზე, კენჭისყრის დღის განმავლობაში, საიაში ფუნქციონირებდა ცხელი ხაზი, რომლის მეშვეობითაც მოქალაქეებს და ჟურნალისტებს საარჩევნო დარღვევების შესახებ ინფორმაციის შეტყობინება შეეძლო. საჭიროების შემთხვევაში, შემოსულ ინფორმაციაზე რეაგირებას ადგილზე გასვლით ახდენდა შესაბამისი მობილური ჯგუფი.

არჩევნების დღეს საიას ოპერატორებს საარჩევნო-ანალიტიკურ ბაზაში შეჰყავდათ საქართველოს ყველა რეგიონში წარგზავნილი დამკვირვებლების მიერ მიღებული ინფორმაცია. ბაზა, თავის მხრივ, ახდენდა აღნიშნული ინფორმაციის ანალიზს. ასევე, არჩევნების დღეს მოქალაქეებს შეეძლოთ, დარღვევების შესახებ ინფორმაცია განეთავსებინათ www.electionportal.ge-ზე – ონლაინ ფორმის შევსებით, ან გაეგზავნათ უფასო SMS – ნომერზე 90039.

არჩევნების დღეს გამოვლენილი დარღვევები, ტიპოლოგიის მიხედვით, საიამ ასახა ორგანიზაციის საარჩევნო დარღვევების ბაზაში, სადაც შესაძლებელია საიას დამკვირვებლების მიერ დაფიქსირებული დარღვევების შესახებ ინფორმაციის მოძიება რეგიონების მიხედვით.⁷

³ ცენტრალური და რეგიონული პრესა, ნაციონალური და რეგიონული მაუწყებლები, ინტერნეტ გამოცემები.

⁴ აღნიშნული უბნების იდენტიფიცირება მოხდა საიას დამკვირვებლების მიერ გასული პერიოდის არჩევნებზე დაფიქსირებული დარღვევების მიხედვით. აღსანიშნავია, რომ სპეცულების რაოდენობა 2016 წლის არჩევნებზე მნიშვნელოვნად შემცირდა.

⁵ პროგრამა ხორციელდება აშშ-ის საერთაშორისო განვითარების სააგენტოს (USAID) დაფინანსებით განხორციელებული საიას პროექტის ფარგლებში.

⁶ ორგანიზაციის წარმომადგენლები აკვირდებოდნენ მაჟორიტარულ არჩევნებს, რომელიც გამართა №36 მაჟორიტარული საარჩევნო ოლქის №36.22.48 საარჩევნო უბანზე (მარნეულში), ასევე, №66 მაჟორიტარული საარჩევნო ოლქის №66.67.38, №66.67.79 და №66.67.108 საარჩევნო უბნებზე (ზუგდიდში). ამასთან, ზუგდიდის ოლქში გამართა როგორც პარლამენტის მაჟორიტარული, ისე გამგებლის არჩევნები. განმეორებითი კენჭისყრა ჩატარდა 14 უბანზე. აქედან 6 უბანზე კენჭისყრა ჩატარდა საიას საჩივრების დაკმაყოფილების შემდეგ.

⁷ http://elections.gyla.ge/public_stats.php?lang=ge&elections_id=18

III. ძირითადი მიზნები

ზოგადი შეფასება

- 2012 წლის საპარლამენტო არჩევნებისგან განსხვავებით, როდესაც პოლიტიკური ველი რეალურად ოპოზიციის იყო და ბრძოლა ორ ძალას, მმართველ გუნდსა და გაერთიანებულ ოპოზიციას შორის მიმდინარეობდა, 2016 წლის საპარლამენტო არჩევნები პოლიტიკური სპექტრის მრავალფეროვნების პირობებში ჩატარდა. საპარლამენტო არჩევნებში მონაწილეობის მიზნით 25 პოლიტიკური გაერთიანება/საარჩევნო ბლოკი⁸ და 816 მაჟორიტარი კანდიდატი დარეგისტრირდა.⁹
- თუმცა, მიუხედავად პოლიტიკური სპექტრის მრავალფეროვნებისა, კენჭისყრის დღეს კონკურენცია ძირითადად ორი პოლიტიკური ძალის – „ქართულ ოცნებისა“ და „ერთიანი ნაციონალური მოძრაობის“ – კანდიდატებს შორის წარიმართა. ეს განსაკუთრებით ნათლად გამოიკვეთა მაჟორიტარულ ოლქებში მეორე ტურების დროს;
- საპარლამენტო არჩევნების ერთ-ერთ უმთავრეს გამოწვევას არჩევნების ძალადობისაგან თავისუფალ გარემოში ჩატარება წარმოადგენდა.¹⁰ არაერთი მცდელობის მიუხედავად – როგორც იყო, მაგალითად, სისხლის სამართლის კანონმდებლობის გამკაცრება, მმართველი პარტიის ინიციატივით, ე.წ. სამშვიდობო მემორანდუმის შედგენა,¹¹ მთავრობის კამპანია „არა ძალადობას“,¹² პარტიების მიმართ არაერთი სამოქალაქო მოწოდება და სხვა – წინასაარჩევნო პერიოდი მხოლოდ საარჩევნო პროგრამებზე ორიენტირებული არ ყოფილა. ამ პერიოდს თან სდევდა ძალადობრივი ინიციატივები, აგრეთვე, ხშირად ისმოდა პოლიტიკურ ძალებს შორის ურთიერთბრალდებები და პიროვნული შეურაცხყოფები.
- პოლიტიკურმა პარტიებმა ვერც ამჯერად მოახერხეს პოლიტიკური დისკუსიების წარმართვა სიძულვილის ენის გამოყენებისა და მოწყვლადი ჯგუფების ინსტრუმენტალიზაციის გარეშე.¹³
- 2016 წლის საპარლამენტო არჩევნების წინასაარჩევნო გარემო იყო მნიშვნელოვნად უკეთესი 2012 წლის საპარლამენტო არჩევნების წინასაარჩევნო გარემოსთან შედარებით. რაც შეეხება კენჭისყრის დღეს, 2016 წლის საპარლამენტო არჩევნების კენჭისყრის დღე უკეთესი იყო 2012 წლის საპარლამენტო არჩევნების კენჭისყრის დღესთან შედარებით, თუმცა, უფრო მეტად პრობლემურად წარიმართა, ვიდრე 2013 წლის საპრეზიდენტო და 2014 წლის თვითმმართველობის არჩევნების კენჭისყრის დღე.

საკანონმდებლო ჩარჩო

- ხელისუფლებამ არ შეცვალა საარჩევნო სისტემა, რომლის მიმართ უკმაყოფილებას სამოქალაქო და პოლიტიკური სპექტრი უკვე წლებია აფიქსირებს. შესაბამისად, საპარლამენტო არჩევნები ისევ მოქმედი, შერეული (მაჟორიტარული და პროპორციული) საარჩევნო სისტემით ჩატარდა.
- საარჩევნო კოდექსში ხმის წონის თანაბრობის უზრუნველყოფი, ასევე, ლეგიტიმაციის ზრდასთან დაკავშირებული (მაჟორიტარული საარჩევნო სისტემის ბარიერის 30%-დან 50%-მდე აწევა) ცვლილებები განხორციელდა, თუმცა, აღნიშნული ცვლილებები არასაკმარისად შეფასდა უფრო სამართლიანი საარჩევნო სისტემისა და გარემოს ჩამოსაყალიბებლად.¹⁴

⁸ დარეგისტრირდა სულ 19 პოლიტიკური გაერთიანება და 6 საარჩევნო ბლოკი.

⁹ 763 მაჟორიტარი კანდიდატი დასახელდა პარტიების მიერ, ხოლო 53 კანდიდატი – დამოუკიდებელი საინიციატივო ჯგუფების მიერ.

¹⁰ მომხდარ დაპირისპირებას უშუალოდ შეესწრო საიას დამკვირვებელი, რომელმაც აღნიშნული ინიციატივის ვიდეოგადაღება განახორციელა: <https://www.gyla.ge/ge/post/saia-mtavar-prokurors-moutsodebs-pirad-konrtolze-aiyvanos-korckhelis-53-e-saarchvno-ubnis-mimdebare-teritoriaze-momkhdari-dzaladobriv-faqtebis-gamodzieba>

¹¹ მემორანდუმის თანახმად, მემორანდუმზე ხელმოწერილი პარტიები იღებდნენ ვალდებულებას, რომ მოახდენდნენ საკუთარი აქტივისტების დისტანცირებას სხვა საარჩევნო სუბიექტის მიერ ან მის მხარდასაჭერად გამართული აქციისგან, შეხვედრებისა ან სხვა მსგავსი სახის ღონისძიებისგან და მიიღებდნენ ყველა ზომას, რათა არ დაეშვათ აქტივისტების მიერ სხვა საარჩევნო სუბიექტის მიერ გამართული ღონისძიების ხელშეშლა. აღსანიშნავია, რომ ჯერ კიდევ მიმდინარე წლის ივნისში, თავისუფალი და დემოკრატიული საარჩევნო გარემოს ხელშეწყობის მიზნით, საქართველოს პარლამენტმა ეთიკის კოდექსი დაამტკიცა, რომლის თანახმად, საარჩევნო პერიოდში პოლიტიკურ პარტიებს უარი უნდა ეთქვათ სიძულვილის ენას ან ისეთი გამოხატულებების გამოყენებაზე, რომელიც იყო პროვოკაციული, ცილისმწამებლური, ღირსების შემლახველი, ქსენოფობიური, შეიცავდა მუქარას ან ადამიანს ნებისმიერი ფორმის ძალადობისკენ უბიძგებდა, სახელმწიფო და ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოებს უარი უნდა ეთქვათ ადმინისტრაციული რესურსის გამოყენებაზე, ხოლო სახელმწიფოს ყველა ღონე უნდა ეხმარა წინასაარჩევნო პერიოდში ძალადობის აღკვეთისა და პრევენციისათვის; <http://www.parliament.ge/ge/kanonmdebloba/announcements-all/announcements-main/saqartvelos-parlamentis-ganxadeba-saarchevno-periodshi-etikis-wesebis-dacvis-sheaxebe.page>

¹² უარი: ერთიანი ნაციონალური მოძრაობა, პატა ბურჭულაძე – სახელმწიფო ხალხისთვის, ეროვნული ფორუმი, ლეიბორისტული პარტია. თანხმობა ხელმოწერაზე განაცხადა: **რესპუბლიკური პარტია, თავისუფალი დემოკრატები, პატრიოტთა ალიანსი და წინა ბურჯანაძე – დემოკრატიული მოძრაობა.**

¹³ <https://gyla.ge/ge/post/saqartvelos-akhalgazrda-iurista-asociacia-tsinasaarchevno-periodis-shefaseba-mokle-mimokhilva>.

¹⁴ <http://www.constcourt.ge/ge/legal-acts/judgments/saqartvelos-parlamenti-wevrt-djgufi-davit-baqradze-sergo-ratiani-roland-axalaia-giorgi-baramidze-da-sxvebi-sul-42-deputati-saqartvelos-parlamentis-winaagmdge.page>

- საკანონმდებლო ცვლილებებს არ დაექვემდებარა ისეთი საკითხები, რომლებიც ადმინისტრაციული რესურსების გამოყენებას, საარჩევნო ადმინისტრაციების დაკომპლექტებას, პოლიტიკური პარტიების დაფინანსებას, სავალდებულო კვოტირებას, მედია რეგულაციებს და საარჩევნო დავებს შეეხება.
- საკანონმდებლო ცვლილებების მომზადების პროცესი არ იყო გამჭვირვალე და საზოგადოების (მათ შორის, საექსპერტო საზოგადოების) დაბალი ჩართულობით ხასიათდებოდა.¹⁵
- წინა პერიოდების არჩევნებისგან განსხვავებით, 2016 წლის საპარლამენტო არჩევნებზე შემცირებული იყო სპეციალური უბნების რაოდენობა. აღნიშნული განპირობებული იყო ბოლო პერიოდის საკანონმდებლო ცვლილებებით, რომელთა ადვოკატირებამაც საიას მნიშვნელოვანი წვლილი მიუძღვის.

წინასაარჩევნო პერიოდი

- საიას მონიტორების მიერ წინასაარჩევნო პერიოდში საერთო ჯამში **82 დარღვევა/ტენდენცია** დაფიქსირდა. ტრადიციულად, დარღვევებს ადგილი ჰქონდა როგორც სახელისუფლო, ისე ოპოზიციური პარტიების მხრიდან.
- კენჭისყრის დღის მოახლოებასთან ერთად, იმატა დარღვევების რაოდენობამ და სიმძიმემ. დარღვევებს შორის უნდა აღინიშნოს: წინასაარჩევნო კამპანიის ხელშეშლა და ძალადობა/ფიზიკური დაპირისპირების ფაქტები, სააგიტაციო მასალების დაზიანება, უკანონო აგიტაცია, ამომრჩევლის მოსყიდვა, სამსახურიდან სავარაუდოდ პოლიტიკური ნიშნით გათავისუფლება ან გათავისუფლების მუქარა და ადმინისტრაციული რესურსის გამოყენება. იყო შემთხვევები, როდესაც პოლიტიკური პარტიების წარმომადგენლები საუბრობდნენ უსაფრთხოების სამსახურის წარმომადგენელთა ჩარევაზე საარჩევნო პროცესებში.¹⁶
- არჩევნებამდე რამდენიმე დღით ადრე განვითარებულმა ძალადობრივმა ფაქტებმა დიდინტენსივობა, გორსა და თბილისში საფრთხე შეუქმნა სტაბილურ საარჩევნო გარემოს და მნიშვნელოვანი კითხვები გააჩინა, რომლებზეც დამაჯერებელი პასუხების გაცემა სწრაფ, ეფექტურ და მიუკერძოებელ გამოძიებას და სამართლიან სასამართლო განხილვებს საჭიროებდა, თუმცა, აღნიშნული ამ დრომდე არ არის უზრუნველყოფილი.
- რამდენიმე შემთხვევაში ადგილი ჰქონდა სამართალდამცავთა მიერ პოლიტიკურად აქტიური პირების ჩხრეკას, დაკითხვას თუ ბრალის წაყენებას, რამაც სამართალდამცავთა ქმედებების პოლიტიკური მიუკერძოებლობის მიმართ კითხვის ნიშნები გააჩინა.¹⁷
- სხვადასხვა წყაროდან მიღებული ინფორმაციის თანახმად, პოლიტიკური პარტიების წარმომადგენლები აწარმოებდნენ ამომრჩეველთა პირადი მონაცემების (სახელი, გვარი, პირადი ნომერი) აღრიცხვას, თუმცა, არ განმარტავდნენ აღნიშნული მონაცემების შეგროვების მიზანს. მსგავსი ფაქტები პერსონალური მონაცემების შესახებ კანონის დარღვევას წარმოადგენდა.
- ცალკეულ შემთხვევებში ასევე დაფიქსირდა სავარაუდოდ პარტიის ოფისებში უკანონო შეღწევის, კანდიდატების საარჩევნო პლაკატების, ბანერებისა და ოფისების დაზიანების ფაქტებიც, რასაც ძირითადად ადგილი ჰქონდა ოპოზიციური საარჩევნო სუბიექტებისა და მათი კანდიდატების მიმართ.
- არათანაბარი საარჩევნო გარემოს რისკებს წარმოშობდა საჯარო მოხელეების კანონდარღვევით მონაწილეობა აგიტაციაში და ადმინისტრაციული რესურსის გამოყენების ფაქტები.
- გამონწევას წარმოადგენდა, ასევე, უცხო ქვეყნის მოქალაქის მონაწილეობა აგიტაციაში ვიდუროტრანსლირების მეშვეობით, აგრეთვე, საჯარო მოსამსახურეების აგიტაციაში მონაწილეობა სოციალური ქსელების გამოყენებით.
- ადგილი ჰქონდა სახელმწიფო უწყებების მიერ განეული საქმიანობის რეკლამირებას და მათ გავრცელებას როგორც მოკლე ტექსტური შეტყობინებების, ასევე, სხვა საკომუნიკაციო საშუალებების სახით, რაც აჩენდა კითხვებს ადმინისტრაციული რესურსის საარჩევნო მიზნით გამოყენებისა და არჩევნების წინ ამომრჩეველთა განწყობებზე გავლენის მოხდენის მცდელობასთან დაკავშირებით.¹⁸
- პოლიტიკურმა გაერთიანებებმა საბიუჯეტო დანებსებულებებში დასაქმებული პირების სახით ადმინისტრაციული რესურსისა და სავარაუდო იძულების ფაქტებზე ინფორმაცია გაავრცე-

¹⁵ <https://gyla.ge/ge/post/saiam-saarchevno-cvlilebebtan-dakavshirebit-saqartvelos-parlaments-daskvna-tsarudgina>

¹⁶ დარღვევების შესახებ დეტალური ინფორმაცია იხილეთ საიას საინფორმაციო ბიულეტენებში: <https://gyla.ge/ge/mod/newsletter/5>, <https://gyla.ge/ge/mod/newsletter/6>.

¹⁷ <https://gyla.ge/ge/post/2016-tslis-8-oqtombris-saqartvelos-parlamentis-archevnebi-tsinasaarchevno-garemos-shefaseba>

¹⁸ <https://gyla.ge/ge/post/2016-tslis-8-oqtombris-saqartvelos-parlamentis-archevnebi-tsinasaarchevno-garemos-shefaseba>

ლეს, რაც საიას მონიტორების მიერ გადამონმების შემდეგ დადასტურდა.¹⁹

- წინა წლების არჩევნებისგან განსხვავებით, აუდიტის სამსახურს უფრო ხშირად ამომრჩევლის სავარაუდო მოსყიდვის ფაქტების შესწავლის მიზნით მიმართავდნენ.
- დადებითად უნდა შეფასდეს ის ფაქტი, რომ სააგიტაციო ღონისძიებებში მონაწილეობის მისაღებად საჯარო მოხელეები ძირითადად კუთვნილი შვებულებით სარგებლობდნენ.²⁰ თუმცა, რეგიონებში მმართველი პარტიის მაჟორიტარი კანდიდატების წარდგენის ღონისძიებებზე საბიუჯეტო ორგანიზაციებში დასაქმებული ადამიანების მობილიზების ფაქტები დაფიქსირდა, რამაც თანამდებობის პირების მიერ სამსახურებრივად დაქვემდებარებული პირების წინასაარჩევნო კამპანიაში ჩართვასთან დაკავშირებით კითხვები გააჩინა.
- საბიუჯეტო ცვლილებები, რიგ შემთხვევებში, სწორედ კამპანიის ოფიციალურად დაწყების შემდეგ განხორციელდა, რამაც კითხვის ნიშნის ქვეშ დააყენა საარჩევნო კანონმდებლობით გათვალისწინებული 60 დღიანი წინასაარჩევნო პერიოდის შეზღუდვის პრინციპი ბიუჯეტის ცვლილებებისა და ახალი პროგრამების ინიცირების/არსებულის ზრდის თაობაზე.
- 2016 წლის ბიუჯეტების დაგეგმვისას ადგილობრივი თვითმმართველი ერთეულები ცდილობდნენ, ბიუჯეტი საარჩევნო მიზნებისთვის მოერგოთ.
- წინასაარჩევნო პერიოდის ოფიციალურად დაწყებამდე, ისევე როგორც წინასაარჩევნო პერიოდში, არაერთი ფარული მასალა გავრცელდა, რაც ქმნიდა შთაბეჭდილებას, რომ ისინი პოლიტიკური ოპონენტების წინააღმდეგ იყო მიმართული და მათ დისკრედიტაციას ისახავდა მიზნად.
- ყურნალისტებზე ზეწოლის ფაქტები თითქმის არ დაფიქსირებულა. მიუხედავად თავისუფალი და კრიტიკული მედიის შენარჩუნების მიმართულებით 2015-2016 წლებში შექმნილი სერიოზული საფრთხეებისა, საპარლამენტო არჩევნების წინ მედიაგარემო, 2012 წლის საპარლამენტო არჩევნებთან შედარებით, გაცილებით თავისუფალი და პლურალისტური იყო, რაც პოლიტიკურ ძალებს შესაძლებლობას აძლევდა, ამომრჩევლისთვის ხმა თავისუფლად მიეწვინათ.
- თუმცა, წინასაარჩევნო პერიოდში, ისევე როგორც მანამდე, არსებობდა მედიის ძლიერი პოლარიზების აღქმა და კითხვები კონკრეტული მედიასაშუალებების პოლიტიზირებასთან დაკავშირებით.

სახელმწიფო ორგანოების საქმიანობა

საარჩევნო ადმინისტრაცია

- პოზიტიურად უნდა შეფასდეს საარჩევნო ადმინისტრაციის საქმიანობა გამჭვირვალობისა და საარჩევნო პროცესებში დაინტერესებულ პირთა ჩართულობის კუთხით. თუმცა, დაფიქსირდა პრობლემური საკითხებიც, როგორცაა საარჩევნო კომისიების დაკომპლექტება, საარჩევნო დავების განხილვა, საარჩევნო სუბიექტების რეგისტრაცია და მათთვის რიგითი ნომრის მინიჭება.
- სხვაობა დაფიქსირდა საქართველოს მოსახლეობასა და ამომრჩევლებს შორის (199 920 მოქალაქე) ცესკოსა და საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის მონაცემებში, რამაც გარკვეული ეჭვები გააჩინა ჩატარებული აღწერის საყოველთაობასა და ამომრჩეველთა სიის სიზუსტესთან დაკავშირებით: ცესკოს მონაცემებით, 2016 წლის საპარლამენტო არჩევნებისათვის ამომრჩეველთა საერთო რაოდენობამ მაჟორიტარულ საარჩევნო ოლქებში **3 513 884** შეადგინა.²¹ თუმცა, საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის 2014 წლის მიერ განხორციელებული საყოველთაო აღწერის მიხედვით, საქართველოს მოსახლეობის რიცხოვნობამ **3 713 804** შეადგინა.²²
- ცესკომ არჩევნებისათვის ამომრჩეველთა ერთიანი სიის ფორმირების წესი დაამტკიცა.²³ დადგენილება დაეხმარა იმ ამომრჩევლებს, რომლებიც მოხსნეს საცხოვრებელი ადგილის რეგისტრაციიდან, ან რომელთა რეგისტრაციაც ძალადაკარგულად გამოცხადდა სახელმწიფო სერვისების განვითარების სააგენტოს გადანიშნულებით, ასევე, ვინც მისამართის მითითების გარეშე იყვნენ რეგისტრირებულნი.²⁴

¹⁹ მიუხედავად იმისა, რომ ინდივიდუალურად, გარკვეულმა პირებმა საიას მონიტორებთან დადასტურეს გავრცელებული ინფორმაცია, საკუთარი ვინაობის საჯაროდ დასახელებაზე უარი განაცხადეს.

²⁰ <https://gyla.ge/ge/post/2016-tslis-8-oqtombris-saqartvelos-parlamentis-archevnebi-tsinasaarchevno-garemos-shefaseba>

²¹ <http://cesko.ge/geo/list/show/109430-amomrchevelta-saerto-raodenoba-2016-tslis-8-oqtombris-saqartvelos-parlamentis-archevnebisvis-majoritarul-saarchevno-olqebshi-2-oqtombris-mdgomareobit>

²² <http://census.ge/ge/results/census>

²³ <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/3372187>

²⁴ აღნიშნული ამომრჩევლების მონაცემები ერთიან სიაში შეიტანეს ბოლო რეგისტრაციის ადგილის ან ფაქტობრივი (დროებითი)

- საუბნო საარჩევნო კომისიების დაკომპლექტების დროს, არაერთ შემთხვევაში, ადგილი ჰქონდა კონკურსის შედეგად შერჩეულ პირთა სიების წინასწარ შედგენას.²⁵ აგრეთვე, გამოითქვა ეჭვები იმასთან დაკავშირებით, რომ კომისიების „პროფესიული“ წევრების კვოტით პოლიტიკური მიკერძობების მქონე პირები იყვნენ შერჩეულნი.
- ცესკოს მოქმედებები, არსებული საკანონმდებლო ნორმების ფარგლებში განსაზღვრული მისი უფლებამოსილებისა და სხვა სახელმწიფო უწყებებთან კოორდინირების თვალსაზრისით, გარკვეულ კითხვებს აჩენდა, რაც ნათლად გამოიკვეთა პოლიტიკური პარტიების რეგისტრაციისა და საარჩევნო სუბიექტების რიგითი ნომრების მინიჭების დროს.²⁶
- წინასაარჩევნო პერიოდში ცესკოში შესული საჩივრების აბსოლუტური უმრავლესობა დაუკმაყოფილებელი დარჩა. საარჩევნო ადმინისტრაციამ ვერ უზრუნველყო კანონმდებლობის სწორი, პროგრესული განმარტება მთელ რიგ მნიშვნელოვან საკითხებზე, რითაც შეიქმნა შთაბეჭდილება, რომ ამ საკითხებთან დაკავშირებით იგი თავს არიდებდა საკუთარი უფლებამოსილების სათანადოდ განხორციელებას.²⁷

სახელმწიფო აუდიტის სამსახური

- სახელმწიფო აუდიტის სამსახურის ინფორმაციით, პოლიტიკურ გაერთიანებებს შორის ყველაზე დიდი ოდენობის შემონიროლება და ყველაზე მეტი ხარჯი მმართველ პარტიას – „ქართულ ოცნებას“ დაუფიქსირდა.
- 2014 წლის მსგავსად, სახელმწიფო აუდიტის სამსახურის ინიციატივით, ამჯერადაც შეიქმნა წინასაარჩევნო კამპანიის პერიოდში პოლიტიკური დაფინანსების კანონიერებისა და გამჭვირვალობის მონიტორინგის მიმართულებით მომუშავე არასამთავრობო ორგანიზაციებისგან დაკომპლექტებული დროებითი საკონსულტაციო კომისია. აღნიშნული კომისიის არსებობა ხელს უწყობს აუდიტის სამსახურის საქმიანობის გამჭვირვალობას. კომისიის მუშაობაში საიაც მონაწილეობდა.²⁸
- წინასაარჩევნო კამპანიის სავარაუდო დარღვევებთან დაკავშირებით, სახელმწიფო აუდიტის სამსახურისა და შემდგომში სასამართლოს მხრიდან სამართალდარღვევის ფაქტების სათანადო შეფასება ვერ მოხდა.²⁹
- არჩევნების დასრულების შემდეგ სასამართლოში გასაჩივრდა სახელმწიფო ბიუჯეტიდან პირდაპირ პარტიებზე გასანაწილებელი დაფინანსების ოდენობების თაობაზე ცესკოს თავმჯდომარის განკარგულება. კანონის არასწორი განმარტების პირობებში, ერთ-ერთმა პარტიამ დაფინანსების სახით დამატებით 300 000 ლარი მიიღო, რამაც მას შესაძლებლობა მისცა, საარჩევნო ადმინისტრაციებში კომისიის წევრის ყოლის უფლება მოეპოვებინა.³⁰ აღნიშნულმა გარემოებამ დღის წესრიგში დააყენა პარტიების სახელმწიფო დაფინანსების რეგულაციების გადახედვა.

უწყებათაშორისი კომისია

- უწყებათაშორისი კომისიამ სამუშაო პროცესში საარჩევნო საკითხებით დაინტერესებულ პირთა ჩართვა უზრუნველყო. სხდომები ძირითადად კონსტრუქციული დიალოგის რეჟიმში მიმდინარეობდა. თუმცა, კენჭისყრის დღის მოახლოებასთან ერთად, ადგილი ჰქონდა დისკუსიების პოლიტიზებას და პარტიების წარმომადგენელთა მიერ განხილვების ურთიერთბრალდების ტონალობაში გადაყვანას, რაც ხელს უშლიდა კომისიის ეფექტიან მუშაობას.³¹
- კომისიამ **14 სხდომა** გამართა და 4 რეკომენდაცია გამოსცა, თუმცა, დარღვევები რეკომენდაციების გამოცემის შემდგომაც დაფიქსირდა, რაც, გარკვეულწილად, განპირობებული იყო იმით, რომ კომისიას რეკომენდაციების აღსრულების მექანიზმი არ გააჩნია.³²

საცხოვრებელი ადგილის მიხედვით.

²⁵ <https://gyla.ge/ge/post/saia-tsinasaarchevno-procesebis-monitoringis-farglebshi-saubno-saarchevno-komisiebis-tsevrebis-amzhamad-mimdinare-shesarchevi-konkursebis-monitorings-atsarmoebs>

²⁶ <https://gyla.ge/ge/post/saqartvelos-akhalgazrda-iuristta-asociacia-tsinasaarchevno-periodis-shefaseba-mokle-mimokhilva>

²⁷ <https://gyla.ge/ge/post/saqartvelos-akhalgazrda-iuristta-asociacia-tsinasaarchevno-periodis-shefaseba-mokle-mimokhilva>

²⁸ <http://www.sao.ge/news/752>; შეხვედრაზე ასევე განხილული იყო 2016 წლის საპარლამენტო არჩევნებისთვის მოსამზადებელი პროცესები და სახელმწიფო აუდიტის სამსახურის მიერ დაგეგმილი ღონისძიებები. ასევე, წარდგენილი იყო ინფორმაცია მიმდინარე მონიტორინგის შედეგებსა და ფინანსური მონიტორინგის სამსახურის ახალი ვებგვერდის მზადებასთან დაკავშირებით.

²⁹ <https://gyla.ge/ge/post/2016-tslis-8-oqtmbris-saqartvelos-parlamentis-archevnebi-tsinasaarchevno-garemos-shefaseba>

³⁰ <https://gyla.ge/ge/post/arasamtavrobo-organizaciebis-ceskos-tavmjdomaris-gankargulebas-ekhmaurebian>

³¹ <https://gyla.ge/ge/post/saqartvelos-akhalgazrda-iuristta-asociacia-tsinasaarchevno-periodis-shefaseba-mokle-mimokhilva>

³² <http://justice.gov.ge/Ministry/Index/487>; კომისიის დებულებით განისაზღვრა, რომ კომისიის თავმჯდომარის არყოფნის ან მის

- საარჩევნო დარღვევებთან დაკავშირებით ინფორმაციის/განცხადებების განხილვის კუთხით, არ არსებობდა კომისიის მუშაობის აღმწერი დეტალურად განერილი წესები, რაც მეტ სიცხადეს შეიტანდა მის საქმიანობაში.

სამართალდამცავი ორგანოები

- პოლიცია ესწრებოდა წინასაარჩევნო კამპანიის ღონისძიებებს და კანონდარღვევებზე შესაბამის რეაგირებას ახდენდა. მათ შორის, საჭიროების შემთხვევაში, იყენებდა ადმინისტრაციული წესით დაკავებას კანონდამრღვევთა მიმართ.³³ თუმცა, დაფიქსირდა ისეთი შემთხვევებიც, როდესაც პოლიცია არასათანადო რაოდენობით იყო წარმოდგენილი და ძალადობის პრევენცია ვერ უზრუნველყო.
- შინაგან საქმეთა მინისტრმა 2016 წლის საპარლამენტო არჩევნებისთვის 2 ბრძანება გამოსცა,³⁴ რომლებიც არჩევნების თავისუფალ, მშვიდ გარემოში ჩატარების უზრუნველყოფას, ასევე, სამართალდარღვევების პრევენციასა და მათზე დროულ რეაგირებას ისახავდა მიზნად. ამის მიუხედავად, დაფიქსირდა ისეთი შემთხვევები, როდესაც პოლიციამ სათანადოდ ვერ შეძლო სამართალდარღვევების პრევენცია და მათი დროული აღკვეთა. ცალკეულ შემთხვევებში, პოლიციის უმოქმედობამ და არასათანადო რეაგირებამ პროცესს მნიშვნელოვანი ზიანი მიაყენა. ძალადობრივი შემთხვევები განვითარდა ჯიხაშკარსა და ყიზილაჯლოში, სადაც მოხდა უბნებზე შეჭრა.
- პოლიციელთა სრული მზადყოფნა და მობილიზება დაფიქსირდა „ერთიანი ნაციონალური მოძრაობის“ აქციაზე 5 ოქტომბერს თბილისში, რაც პოზიტიურად უნდა შეფასდეს. აგრეთვე, მეორე ტურზე, კენჭისყრის დღეს, მშვიდი და არაძალადობრივი საარჩევნო გარემოს უზრუნველყოფის ერთ-ერთ მნიშვნელოვან ფაქტორს სამართალდამცავი ორგანოების მობილიზებულ მოქმედებები წარმოადგენდა.
- თუმცა, მთელ რიგ ფაქტებთან დაკავშირებით, რომლებიც შესაძლოა შეიცავდა მუქარის, იძულების, დაშინების ან ძალადობის სხვადასხვა ფორმას და რომლებზეც საუბარი იყო როგორც მედიასაშუალებებში, ასევე, უწყებათაშორისი კომისიის ფორმატში, შსს-ს მიერ წარმართული გამოძიებები არაეფექტურია, რაც უარყოფითად აისახება ამ უწყების, როგორც ეფექტური და პოლიტიკურად ნეიტრალური ინსტიტუტის მიმართ ნდობაზე.³⁵

არჩევნების დღე

პირველი ტური

- 2016 წლის 8 ოქტომბერს ამომრჩეველს ძირითადად ჰქონდა ნების თავისუფლად გამოვლენის შესაძლებლობა. თუმცა, კვლავ დაფიქსირდა ამომრჩევლის ნებაზე არაპირდაპირი კონტროლის მცდელობები, რაც გამოიხატებოდა უბნის მიმდებარე ტერიტორიაზე საარჩევნო სუბიექტების აქტივისტების მიერ ამომრჩეველთა აღრიცხვაში. არაერთი უბნის მიმდებარე ტერიტორიაზე შეინიშნებოდნენ გაურკვეველი სტატუსის მქონე პირები.
- ხმის მიცემის პროცესისგან განსხვავებით, ხმის დათვლისა და კენჭისყრის შედეგების შეჯამების ეტაპი, რიგ შემთხვევებში, უბნში დარღვევების ფონზე წარიმართა, რაც გამოიხატებოდა ძალადობრივ ქმედებებში. დაფიქსირდა უბნებზე შეჭრის ცალკეული შემთხვევებიც, რამაც გავლენა მოახდინა კონკრეტულ უბნებზე არჩევნების შედეგებზე და მნიშვნელოვანი ზიანი მიაყენა კენჭისყრის დღის საერთო სურათს. ამ უბნებზე არსებითი ხასიათის დარღვევების გამო, 2016 წლის 22 ოქტომბერს რამდენიმე უბანზე განმეორებითი არჩევნები ჩატარდა.
- დამკვირვებლების უფლებების შეზღუდვა და, ცალკეულ შემთხვევებში, მათი უსაფრთხოების რისკის ქვეშ დაყენება ერთ-ერთი აქტუალური პრობლემა იყო კენჭისყრის დღეს.
- კრიტიკის საგანი გახდა საუბნო საარჩევნო კომისიის წევრების კომპეტენცია არჩევნების დღეს. საუბნო საარჩევნო კომისიის წევრებს, განსაკუთრებით, ბალანსის გამოყენება და შემავალი ოქმების შედგენა გაუჭირდათ.³⁶

მიერ უფლებამოსილების განხორციელების შეუძლებლობის შემთხვევაში, კომისიის თავმჯდომარის ფუნქციებს შეასრულებდა კომისიის თავმჯდომარის მოადგილე (საქართველოს შინაგან საქმეთა მინისტრის მოადგილე), რაც სიახლეს წარმოადგენდა.

³³ წესრიგის დარღვევის გამო ხულიგნობის საფუძველით, პოლიციამ ბათუმში ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსის 166-ე მუხლით (წვრილმანი ხულიგნობა) დააკავა პოლიტიკური გაერთიანება „ჩვენი სამშობლოს“ წევრი. სასამართლომ მას ადმინისტრაციული სახდელი – 100 ლარის ოდენობით ჯარიმა შეუფარდა.

³⁴ ბრძანება 08.09.2016 #512 და ბრძანება 19.10.2016 #584 <http://info.police.ge/images/pdf/brdzaneba>

³⁵ <https://gyla.ge/ge/post/2016-tslis-8-oqtombris-saqartvelos-parlamentis-archevnebi-tsinasaarchevno-garemos-shefaseba>

³⁶ დეტალური ინფორმაციისთვის იხილეთ კენჭისყრის დღის თავი.

არჩევნების მეორე ტური

- ისევე, როგორც პირველ ტურზე, მეორე ტურზეც ამომრჩეველს საშუალება ჰქონდა, ნება, ძირითადად, თავისუფლად გამოეხატა.
- განსხვავებით პირველი ტურის კენჭისყრის დღისგან, მეორე ტურზე არ დაფიქსირებულა ხმის დათვლისა და შედეგების შეჯამების პროცესის მნიშვნელოვანი ხარვეზები.
- პოზიტიურად უნდა შეფასდეს ისიც, რომ მეორე ტურის კენჭისყრის დღეს ადგილი არ ჰქონია უბნების გარე პერიმეტრზე ძალადობას ან უბნების დარბევის შემთხვევებს. თუმცა, ამის მიუხედავად, პრობლემური იყო მარკირებაგავლილ ამომრჩეველთა არჩევნებში მონაწილეობისა ან მონაწილეობის მცდელობის ფაქტები.³⁷ ასევე, არსებობდა ინფორმაცია ამომრჩევლის ნებაზე სავარაუდო კონტროლის თაობაზე.³⁸

არჩევნების შემდგომი პერიოდი

- საიას დამკვირვებლებმა ზემდგომ საარჩევნო კომისიებში საჩივრები ძირითადად ისეთ დარღვევებთან დაკავშირებით წარადგინეს, როგორიცაა: უზუსტობები საუბნო საარჩევნო კომისიების კენჭისყრის შედეგების შემაჯამებელ ოქმებში – დისბალანსი,³⁹ მონაცემების გადასწორება,⁴⁰ სავალდებულო მონაცემების შეუვსებლობა, საუბნო საარჩევნო კომისიების ბეჭდების არარსებობა, ბათილად ცნობილი საარჩევნო ბიულეტენების საეჭვო რაოდენობა;⁴¹ კენჭისყრის პროცედურებთან დაკავშირებული დარღვევები;⁴² დამკვირვებლის უფლებების შეზღუდვა; საოლქო საარჩევნო კომისიაში დოკუმენტაციის გადაცემის/დალუქვის დარღვევები; არაუფლებამოსილი პირების შეჭრა უბანზე; კომისიის წევრების მიერ უფლებამოსილების არასათანადოდ განხორციელება და წილისყრის პროცედურების დარღვევები; აგიტაცია საუბნო საარჩევნო კომისიაში და არაუფლებამოსილი პირების ყოფნა უბანზე;
- ზემდგომი საარჩევნო კომისიები ძირითადად უარს ამბობდნენ ისეთი მოთხოვნების დაკმაყოფილებაზე, რომლებიც უბნის შედეგების გადათვლას ან შემაჯამებელ ოქმში დაფიქსირებული რომელიმე საეჭვო მონაცემის (მაგალითად, ბათილი ბიულეტენების) შემოწმებას უკავშირდებოდა. საჩივრები, ფაქტობრივად, მხოლოდ ქვემდგომი საარჩევნო კომისიის წევრების მიმართ დისციპლინური პასუხისმგებლობის გამოყენების ნაწილში კმაყოფილდებოდა;
- საარჩევნო კომისიებისა და შემდგომში სასამართლოების მიერ, ფაქტობრივად, დაუკმაყოფილებელი რჩებოდა მათთან წარდგენილი საჩივრები, რაც ქმნიდა შთაბეჭდილებას, რომ ასეთი მიდგომა მიზნად ისახავდა არა მომხდარის შესახებ სიმართლის გამორკვევას და საქმეზე მართლმსაჯულების განხორციელებას, არამედ საჩივრების თავიდან არიდებას.
- შედეგად, მთელ რიგ მნიშვნელოვან საკითხებზე, ვერც საარჩევნო ადმინისტრაციამ და ვერც სასამართლომ კანონმდებლობის სწორი, პროგრესული განმარტება ვერ უზრუნველყვეს.⁴³

³⁷ დაფიქსირდა მარკირებაგავლილი ამომრჩევლის მიერ არჩევნებში მონაწილეობის 5 და მონაწილეობის მცდელობის 70-მდე ფაქტი.

³⁸ <https://gyla.ge/ge/post/saia-amomrchevlis-nebaze-savaraudo-kontrolis-faqs-ekhmianebe>; საუბარია სავარაუდოდ უკანონო მითითების გაცემაზე საბიუჯეტო ორგანიზაციებში დასაქმებულ პირთა მიმართ. რაც გულისხმობდა განსხვავებული ფორმით არჩევანის გაცემაზე მეორე ტურზე. საიამ მოუწოდა ამომრჩევლებს, ნების გამოხატვაზე იძულების ან მომავალში რაიმე ფორმით ზეწოლის შემთხვევაში, მიემართათ ორგანიზაციისათვის თბილისსა და რეგიონულ ოფისებში.

³⁹ შემაჯამებელ ოქმებში საარჩევნო სუბიექტების მიერ მიღებული ხმების რაოდენობისა და ბათილი საარჩევნო ბიულეტენების რაოდენობის მეტობა არჩევნებში მონაწილე ამომრჩეველთა ხელმოწერების რაოდენობაზე.

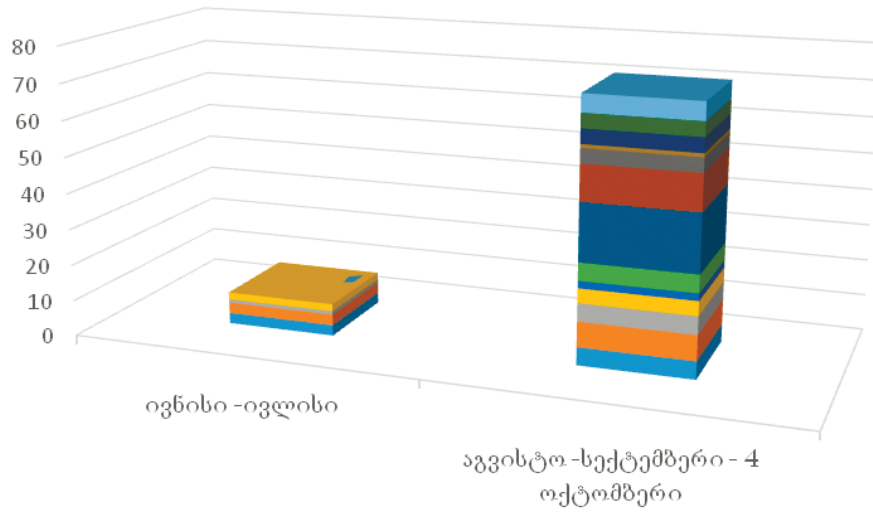
⁴⁰ იმავდროულად, საუბნო საარჩევნო კომისიების მიერ შედგენილი არ იყო შესწორების ოქმები.

⁴¹ იმ უბნებზე, სადაც ბათილი ბიულეტენის მაღალი მაჩვენებელი დაფიქსირდა (მაგალითად 40-ზე მეტი), საიამ ბათილი ბიულეტენების გადათვლა მოითხოვა.

⁴² დამკვირვებლის უფლებების შეზღუდვა, შემაჯამებელ ოქმზე წინასწარ ხელმოწერების გაცემა, წილისყრის ფუნქციის თვითნებურად გადანაწილება, წილისყრის პროცედურის დარღვევა, საკონტროლო ფურცლების არასათანადო შევსება, მარკირებასთან დაკავშირებული პრობლემები და სხვა.

⁴³ <https://gyla.ge/ge/post/2016-tslis-8-oqtombris-saqartvelos-parlamentis-archevnebi-tsinasaarchevno-garemos-shefaseba>

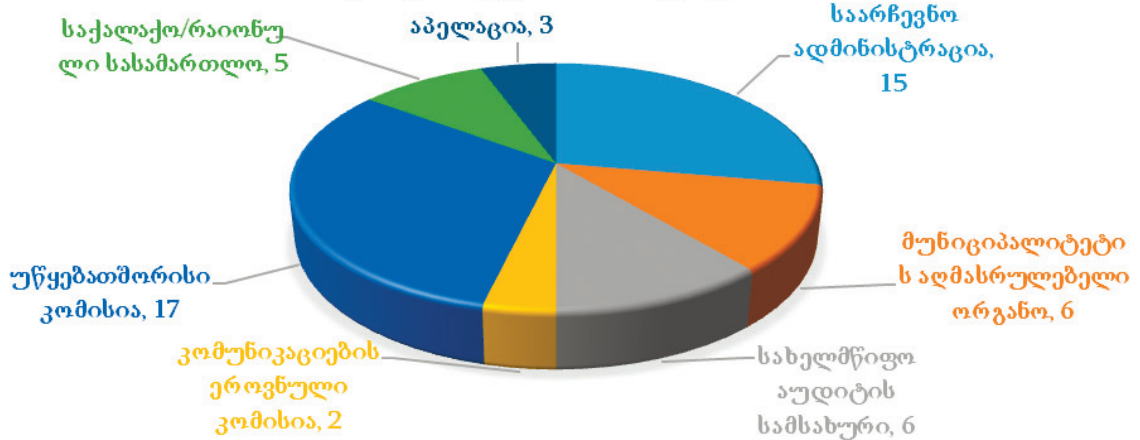
დარღვევები

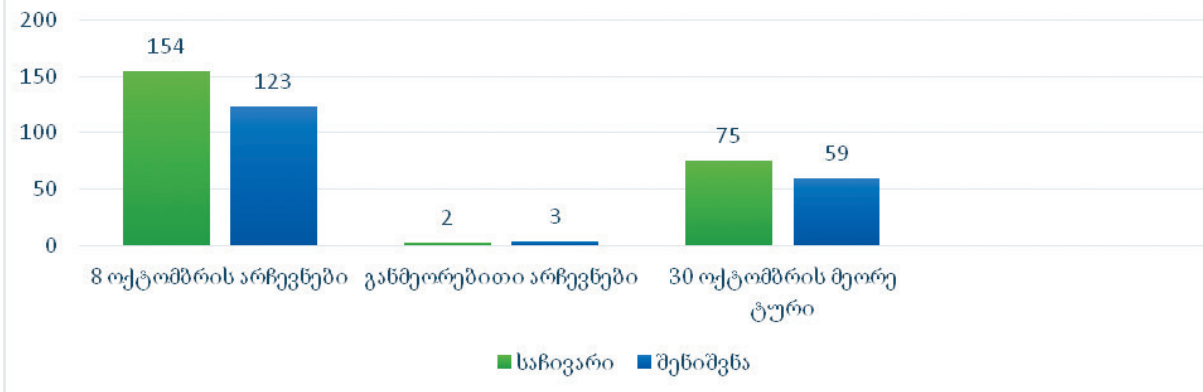
- საგარეოდ ამომრჩევლის მოსყიდვა - 8
- უკანონო აკტივაცია - 10
- ადმინისტრაციული რესურსის გამოყენება - 6
- სამსახურიდან საგარეოდ პოლიტიკური ნიშნით გათავისუფლება - 6
- საგარეოდ პოლიტიკური ნიშნით დაკავება - 4
- ჯარიმა პოლიტიკური ნიშნით - 5
- კამპანიაში ხელშეშლა და ძალადობა/ფიზიკური დაპირისპირება - 16
- სააგენტო მასალების დაზიანება - 10
- პოლიტიკური/წინასაარჩევნო რეკლამის წესების დარღვევა - 4
- მაჟორიტარი კანდიდატის კანონით გათვალისწინებული მოთხოვნების დარღვევა - 1
- ზეწოლა/შუქარა - 4
- პერსონალურ მონაცემთა შეგროვება - 4
- პარტიების ოფისების დარღვევა/ჭურღობა - 5

საიას დამკვირვებლებმა, დაფიქსირებულ დარღვევებთან დაკავშირებით, არაერთი განცხადება/საჩივარი წარადგინეს შესაბამის უწყებებში. სტატისტიკა, სხვადასხვა ფაქტთან დაკავშირებით, ასე გამოიყურება:

განცხადება/საჩივრები

2016 წლის საპარლამენტო არჩევნების კენჭისყრის დღეს საუბნო საარჩევნო კომისიებში წარდგენილი საჩივრებისა და შენიშვნების რაოდენობა

IV. პოლიტიკური კონტაქსტი

2016 წლის არჩევნები იყო პირველი საპარლამენტო არჩევნები მას შემდეგ, რაც 2012 წელს, უკიდურესად დაძაბული წინასაარჩევნო პერიოდის ფონზე,⁴⁴ საქართველოს ისტორიაში პირველად, ხელისუფლება არჩევნების გზით შეიცვალა.

ეს იყო პირველი საპარლამენტო არჩევნები საქართველო-ევროკავშირის შორის ასოცირების შესახებ შეთანხმების ხელმოწერის შემდეგ. საგულისხმოა, რომ არჩევნების მაღალი სტანდარტებით ჩატარებას კიდევ უფრო მეტი მნიშვნელობა ენიჭებოდა საქართველოსთვის ვიზალიბერალიზაციის საკითხის გადანყვეტამდე.

2016 წლის საპარლამენტო არჩევნებში პროპორციული საარჩევნო სისტემით მონაწილეობის მიზნით – 25 საარჩევნო სუბიექტი,⁴⁵ ხოლო მაჟორიტარული საარჩევნო სისტემით მონაწილეობის მიზნით – 816 კანდიდატი დარეგისტრირდა,⁴⁶ რამაც წინასაარჩევნოდ პოლიტიკური ველი, ერთი შეხედვით, მრავალფეროვანი გახადა. თუმცა, ამის მიუხედავად, რეალურად ბრძოლა ორ ძალას – მმართველ გუნდსა და ერთ კონკრეტულ ოპოზიციურ პარტიას შორის წარიმართა, რამაც დაჩრდილა სხვა პოლიტიკური პარტიების მონაწილეობის მნიშვნელობა ამ პროცესში და პოლიტიკური ველი ისევ ორპოლუსიანი დატოვა.

პოლიტიკურ ძალებს შორის ერთ-ერთ მნიშვნელოვან წყალგამყოფს საქართველოს საგარეო პოლიტიკურ კურსთან დაკავშირებული პოზიციები წარმოადგენდა: არჩევნებში მონაწილეობდნენ პარტიები და საარჩევნო ბლოკები, რომელთაც მკაფიოდ გაცხადებული პროდასავლური კურსი ჰქონდათ, ასევე – პარტიები და ბლოკები, რომლებიც რუსეთთან დაახლოებასა და უბლოკო სტატუსზე აკეთებდნენ აქცენტს.

არჩევნებამდე მმართველი პოლიტიკური ძალა „კოალიცია – ქართული ოცნება“ დაიშალა. ყოფილმა სახელისუფლებო პარტიებმა არჩევნებში მონაწილეობა დამოუკიდებლად გადანყვეტეს.⁴⁷

2016 წლის არჩევნების წერილობით, საგულისხმოა ის ცვლილებები, რომლებიც ქართულ პოლიტიკურ ველზე განხორციელდა. აღსანიშნავია შემთხვევები, როდესაც წინასაარჩევნო პერიოდში სხვადასხვა პოლიტიკური სუბიექტის კანდიდატები, აქტივისტები ტოვებდნენ/იცვლიდნენ პოლიტიკურ პარტიებს ან წყვეტდნენ პოლიტიკურ საქმიანობას. რიგ შემთხვევებში, აღნიშნული განპირობებული იყო შიდაპარტიული პრობლემებით, თუმცა, სხვა შემთხვევები გარკვეულ კითხვებს აჩენდა შესაძლო გარე ჩარევების შესახებაც.

არჩევნებამდე რამდენიმე კვირით ადრე დაფიქსირდა ფრაგმენტაცია პოლიტიკური გაერთიანებების ერთობას შორის. მაგალითად, ახალმა პოლიტიკურმა ცენტრმა „გირჩმა“ არჩევნებამდე დატოვა საარჩევნო ბლოკი „პაატა ბურჭულაძე – სახელმწიფო ხალხისთვის“ და არჩევნებს გამოეთიშა. აღნიშნული ტენდენცია მოგვიანებით, არჩევნების შემდგომ პერიოდშიც გაგრძელდა, როდესაც პოლი-

⁴⁴ 2012-2014 საარჩევნო ციკლის შემფასებელი ანგარიშები: OSCE/ODIHR, NDI, GYLA, ISFED, TI

⁴⁵ დარეგისტრირდა სულ 19 პოლიტიკური გაერთიანება და 6 საარჩევნო ბლოკი.

⁴⁶ 763 მაჟორიტარი კანდიდატი დასახელდა პარტიების მიერ, ხოლო 53 კანდიდატი დამოუკიდებელი საინიციატივო ჯგუფების მიერ.

⁴⁷ <http://cesko.ge/res/docs/PartiebiReg2016GEO.pdf>

ტიკური პარტიის არაერთმა ლიდერმა საკუთარი პოლიტიკური გაერთიანება დატოვა, ან დროებით უარი განაცხადა პოლიტიკურ პროცესებში მონაწილეობაზე.⁴⁸

საარჩევნო კამპანიის ოფიციალურად დაწყებამდე, თანაბარი და სამართლიანი საარჩევნო გარემოსთვის მნიშვნელოვან გამოწვევად დასახელდა 2016 წლის გაზაფხულზე გამოქვეყნებული პირადი ცხოვრების ამსახველი ვიდეოკადრები, რომელიც მუქარის მესიჯებს შეიცავდა. საქართველოს კულტურული კონტექსტის გათვალისწინებით, კადრების სკანდალი ატარებდა მნიშვნელოვან გენდერულ კონტექსტს და განსაკუთრებით საფრთხის შემცველი იყო პოლიტიკაში ქალთა აქტიური მონაწილეობის იდეის საზოგადოებაში განმტკიცებისათვის.⁴⁹

გამოწვევას წარმოადგენდა, აგრეთვე, ე.წ. „ციხის კადრების“ გამოყენების მცდელობები საზოგადოებრივ აზრზე მანიპულირების მიზნით⁵⁰ და ტელეკომპანია „იმედის“ ეთერით სატელევიზიო სერიალის ტრანსლირება, რომელიც წინა ხელისუფლების მიერ ადამიანის უფლებების დარღვევის ფაქტებს შეეხებოდა. სერიალის ტრანსლირება დაემთხვა წინასაარჩევნო პერიოდს, რაც ამყარებს ვარაუდს იმის თაობაზე, რომ სერიალის მომზადება და ეთერში მისი გაშვება სწორედ საარჩევნო მიზნებს ისახავდა.

2016 წლის 22 მაისს საკრებულოს შუალედურ არჩევნებზე ზუგდიდის ოლქში კორცხელის №53 უბნის გარე პერიმეტრზე მომხდარი ძალადობრივი ქმედებების შემდეგ, საპარლამენტო არჩევნების ერთ-ერთ უმთავრეს გამოწვევად არჩევნების ძალადობისგან თავისუფალ გარემოში ჩატარება იქცა.⁵¹ ამ ინციდენტმა ადგილობრივი და საერთაშორისო საზოგადოების დიდი ყურადღება მიიქცია და იმავე დღეს სხვა საარჩევნო უბნებზე მიმდინარე პროცესები ერთბაშად გადაფარა.⁵²

ხელისუფლება ორჯერ გამოვიდა პოლიტიკურ პარტიებს შორის წინასაარჩევნო პერიოდში მნიშვნელოვან პრინციპებზე შეთანხმების, მათ შორის, წინასაარჩევნო კამპანიის ძალადობისგან თავისუფალ გარემოში ჩატარების ინიციატივით, რომელსაც გარკვეული პოლიტიკური პარტიები შეუერთდნენ, თუმცა, სხვები გაემიჯნენ – მათ შორის, „ერთიანი ნაციონალური მოძრაობა“. ხელისუფლების ზემოხსენებული ინიციატივა ცალსახად მისასალმებელი იყო, თუმცა, აღსანიშნავია, რომ მათ მნიშვნელობას აკნინებდა წინასაარჩევნო პერიოდში მომხდარ ინციდენტებზე, რიგ შემთხვევებში, არასათანადო რეაგირება ხელისუფლების შესაბამისი ორგანოების მხრიდან და მმართველი პარტიის ცალკეული წარმომადგენლების საჯარო რიტორიკა.⁵³

პოლიტიკურმა პარტიებმა ვერც ამ არჩევნებზე მოახერხეს პოლიტიკური დისკუსიების წარმართვა სიძულვილის ენის გამოყენებისა და მოწყვლადი ჯგუფების ინსტრუმენტალიზაციის გარეშე.⁵⁴ მიუხედავად კონკრეტული მცდელობებისა, ასევე, პარტიების მიმართ არაერთი სამოქალაქო მოწოდებისა, რომ წინასაარჩევნო კამპანია მშვიდ, კონსტრუქციულ რეჟიმში წარმართულიყო და საარჩევნო პროგრამებზე ყოფილიყო ფოკუსირებული, აღნიშნულ პერიოდს თან სდევდა დაპირისპირებულ პოლიტიკურ ძალებს შორის ურთიერთბრალდებები, მთელ რიგ შემთხვევებში კი – ასევე პიროვნული შეურაცხყოფები.

ამგვარი ფონი აღრმავებდა უნდობლობას სახელმწიფო ინსტიტუტებისა და უწყებების მიმართ და ინვევდა სამართლებრივი საკითხების პოლიტიზებას.⁵⁵

⁴⁸ პოლიტიკური ცენტრის წარმომადგენლებმა პაატა ბურჭულაძეს შანტაჟსა და პირადი მიზნებით ადგილების გაყიდვაში დასდეს ბრალი. თავის მხრივ, პაატა ბურჭულაძემ „გირჩი“ „ქართულ ოცნებასთან“ ალიანსში დაადანაშაულა და ისინი ბიძინა ივანიშვილის მიერ დაფინანსებულად მოიხსენია; <http://www.ipress.ge/new/46253-paata-burchuladze-girchi-aris-bidznivanishvilis-dafinansebuli> და <http://exclusivenews.ge/post/21189>

⁴⁹ <https://gyula.ge/ge/post/saqartvelos-akhalgazrda-iurista-asociacia-tsinasaarchevno-periodis-shefaseba-mokle-mimokhilva>

⁵⁰ <http://www.esshengexeba.ge/?menuid=9&id=1140&lang=1>

⁵¹ მომხდარ დაპირისპირებას უშუალოდ შეესწრო საიას დამკვირვებელი, რომელმაც აღნიშნული ინციდენტის ვიდეოგადაღება განახორციელა; <https://www.gyula.ge/ge/post/saia-mtavar-prokurors-moutsodebs-pirad-konrtolze-aiyvanos-korckhelis-53-e-saarchvno-ubnis-mimdebare-teritoriaze-momkhdari-dzaladobriv-faqtebis-gamodzieba>

⁵² უცნობმა პირებმა, რომლებიც ხელკეტებით იყვნენ შეიარაღებულნი, ფიზიკური ძალადობა განახორციელეს „ერთიანი ნაციონალური მოძრაობის“ წარმომადგენლების მიმართ, ფიზიკური შეურაცხყოფა მიაყენეს ჟურნალისტებს და ხელი შეუშალეს მათ პროფესიული საქმიანობის განხორციელებაში. დაპირისპირება დაახლოებით 20 წუთის განმავლობაში გრძელდებოდა, თუმცა, ამ პერიოდის მანძილზე სახელმწიფომ ვერ შესრულა მასზე დაკისრებული პოლიტიკური ვალდებულება და დაუმვა კონკრეტულ ინდივიდებზე არასათანადო მოპყრობის განხორციელება. მცირე რაოდენობის გამო, პოლიციამ მოძალადეების შეკავება ვერ მოახერხა და თავადაც დაზარალდა. მედიაში გავრცელებული ინფორმაციით, ინციდენტის დროს ორი პოლიციელი დაშავდა. <https://www.gyula.ge/ge/post/saia-kentchisyris-dghes-ganvitelbul-movlenebs-afasebs>

⁵³ <https://gyula.ge/ge/post/saqartvelos-akhalgazrda-iurista-asociacia-tsinasaarchevno-periodis-shefaseba-mokle-mimokhilva>

⁵⁴ <https://gyula.ge/ge/post/saqartvelos-akhalgazrda-iurista-asociacia-tsinasaarchevno-periodis-shefaseba-mokle-mimokhilva>

⁵⁵ <https://gyula.ge/ge/post/saqartvelos-akhalgazrda-iurista-asociacia-tsinasaarchevno-periodis-shefaseba-mokle-mimokhilva>

V. მედიაგარემო

მიუხედავად თავისუფალი და კრიტიკული მედიის შენარჩუნების თვალსაზრისით 2015-2016 წლებში შექმნილი სერიოზული საფრთხეებისა, საპარლამენტო არჩევნების წინ მედიაგარემო, 2012 წლის საპარლამენტო არჩევნებთან შედარებით, გაცილებით თავისუფალი და პლურალისტური იყო, რაც პოლიტიკური ძალებს საშუალებას აძლევდა, ამომრჩევლისათვის ხმა თავისუფლად მიენვდინათ და მათთან ეფექტური კომუნიკაცია ჰქონოდათ თითქმის ყველა სატელევიზიო არხის მეშვეობით. ტელეკომპანიები ცდილობდნენ, პარტიებისთვის თანაბარი შესაძლებლობები შეექმნათ როგორც სატელევიზიო ეთერში, ისე რეკლამის განთავსების კუთხით. თუმცა, გარკვეულ პოლიტიკურ პარტიებს ჰქონდათ პრეტენზიები უფასო სარეკლამო დროით სარგებლობასთან დაკავშირებით, რაც ბოლო დროს განხორციელებული საკანონმდებლო ცვლილებებით იყო განპირობებული.⁵⁶

მისასაღმებელია, რომ რამდენიმე მედია საშუალებამ საზოგადოებას შესთავაზა თემატური დებატები პარტიების პროგრამების მიხედვით. თუმცა, უარყოფით შეფასებას იმსახურებს ის გარემოება, რომ, მაგალითად, 3 ოქტომბერს რიგი პოლიტიკური სუბიექტების წარმომადგენლებმა საზოგადოებრივი მაუწყებლის მიერ ორგანიზებულ თემატურ დებატებში მონაწილეობა არ მიიღეს.⁵⁷

აღსანიშნავია, რომ საქართველოში მედიაგარემო არის მეტად პოლარიზებული, რაც კიდევ უფრო ნათლად გამოჩნდა წინასაარჩევნო პერიოდში და არჩევნების შედეგების გაშუქების კონტექსტში. გაღრმავდა კითხვები კონკრეტული მედიასაშუალებების პოლიტიზირებასთან დაკავშირებით. ამის ერთ-ერთ მაგალითად შეიძლება მივიჩნიოთ სხვადასხვა არხის მიერ, საზოგადოებრივი აზრის კვლევებზე დაყრდნობით, პოლიტიკური პარტიების რეიტინგების გამოქვეყნება.⁵⁸ აღსანიშნავია, რომ ტელეარხებმა მაყურებლებს განსხვავებულ კვლევებზე დაფუძნებული, ერთმანეთისგან მკვეთრად განსხვავებული პოლიტიკური რეიტინგების მონაცემები შესთავაზეს.⁵⁹

წინასაარჩევნო პერიოდში განსაკუთრებით გააქტიურდნენ ანტიდასავლურად განწყობილი მედიასაშუალებები, რომლებიც, როგორც წესი, სხვადასხვა პოლიტიკური სუბიექტის წარმომადგენელთა მიმართ ქსენოფობიური, ჰომოფობიური განცხადებებითა და სიძულვილის ენის გამოყენებით გამოირჩეოდნენ.⁶⁰

აღსანიშნავია ისიც, რომ წინასაარჩევნო პერიოდში თითქმის არ დაფიქსირებულა ჟურნალისტებზე ზეწოლის ფაქტები.⁶¹ მიუხედავად ამისა, ყურადღებას იმსახურებს 2016 წლის საპარლამენტო არჩევნებამდე სატელევიზიო სივრცეში მომხდარი ცვლილებები. 2012 წლიდან მოყოლებული ეტაპობრივად დაიხურა 5 მაღალრეიტინგული გადაცემა. ამის მიზეზი, გადაცემის წამყვანების ინფორმაციით, მთავრობასა და მედიამფლობელებს შორის გარკვეული გარიგება იყო. ზოგ შემთხვევაში, მიზეზად ტელეკომპანიის მფლობელების პოლიტიკა დასახელდა. წინასაარჩევნო პერიოდში აქტიუალური გახდა ტელეკომპანია „რუსთავი 2“-ის მფლობელობის სასამართლო დავა. მიუხედავად იმისა, რომ წინასაარჩევნო პერიოდში არხის ტექნიკური შეფერხება არ მომხდარა, სასამართლო დავასთან დაკავშირებული გაურკვევლობა და პროცესის უკიდურესი პოლიტიზაცია უარყოფით გავლენას ახდენდა არხის სრულფასოვან ფუნქციონირებაზე.⁶²

წინასაარჩევნო პერიოდის განმავლობაში ტელეკომპანია GDS⁶³ კვირაში ორჯერ ორსაათიან უფასო ეთერს უთმობდა ყოფილ პრემიერმინისტრს – ბიძინა ივანიშვილს, რაც არხს სხვა პოლიტიკური სუბიექტების სასარგებლოდ არ განუხორციელებია.⁶⁴ ყოფილი პრემიერმინისტრი მმართველი პარტიის სასარგებლოდ აგიტაციას ეწეოდა. მართალია, აღნიშნული ქმედება არ წარმოადგენდა კანონდარღვევას, თუმცა, აღიქმებოდა პარტია „ქართული ოცნების“ წინასაარჩევნო კამპანიის ნაწილად.⁶⁵

⁵⁶ <https://gyla.ge/post/saqartvelos-akhalgazrda-iuristta-asociacia-tsinasaarchevno-periodis-shefaseba-mokle-mimokhilva>

⁵⁷ <https://gyla.ge/post/saqartvelos-akhalgazrda-iuristta-asociacia-tsinasaarchevno-periodis-shefaseba-mokle-mimokhilva>

⁵⁸ <https://gyla.ge/post/2016-tslis-8-oqtombris-saqartvelos-parlamentis-archevnebi-tsinasaarchevno-garemos-shefaseba>

⁵⁹ ერთი მხრივ, კვლევებს ატარებდა ტელეკომპანია „რუსთავი 2“-ის მიერ დაქირავებული კვლევითი კომპანია „GFK“, ხოლო მეორე მხრივ, ტელეკომპანია „იმედის“, „მესტროს“, „GDS“-ისა და საზოგადოებრივი მაუწყებლის დაკვეთით კვლევებს ატარებდა კომპანია „TNS“.

⁶⁰ <https://gyla.ge/post/2016-tslis-8-oqtombris-saqartvelos-parlamentis-archevnebi-tsinasaarchevno-garemos-shefaseba>

⁶¹ გამონაკლის წარმოადგენდა 2016 წლის 18 აგვისტოს ქალაქ რუსთავში მომხდარი ინციდენტი. ინტერნეტგამოცემა „მედია.ჯის“ რედაქტორის დავით მჭედლიძის განცხადებით, როდესაც ის ერთ-ერთ კორპუსში კონფლიქტურ ვითარებას აშუქებდა, მას პოლიციის თანამშრომელმა ფიზიკური იძულების გზით გაუთიშა ვიდეოკამერა, არ მისცა კადრების გადაღების საშუალება და ჟურნალისტი ძალის გამოყენებით გააგდო ოთახიდან. <https://gyla.ge/post/saia-ekhmianeba-zhurnalists-davit-mtchedlidzistvis-policiis-mier-idzulebis-gamoyenebit-profesiul-saqmianobashi-khelis-sheshlis-faqts>

⁶² <https://gyla.ge/post/2016-tslis-8-oqtombris-saqartvelos-parlamentis-archevnebi-tsinasaarchevno-garemos-shefaseba>

⁶³ ტელეკომპანიის მფლობელი ყოფილი პრემიერმინისტრი და მმართველი პარტია „ქართული ოცნების“ დამფუძნებელი იყო.

⁶⁴ ვინაიდან გადაცემა ოფიციალური წინასაარჩევნო რეკლამის სტატუსით არ გადიოდა, ეს ქმედება შესაძლოა წარმოადგენდეს „მოქალაქეთა პოლიტიკური გაერთიანების შესახებ“ ორგანული კანონის 25-ე მუხლის მე-2 პუნქტით გათვალისწინებულ იურიდიული პირისგან უსასყიდლოდ ან ფასდაკლებით მიღებულ მომსახურებას, რაც იმავე ნორმის თანახმად, შემოწირულებად ითვლება. საიამ, პარტნიორ ორგანიზაციებთან ერთად, აუდიტის სამსახურსა და საქართველოს კომუნიკაციების ეროვნულ კომისიას საკითხის შესწავლისკენ მოუწოდა. 2016 წლის 14 სექტემბერს საქართველოს კომუნიკაციების ეროვნულმა კომისიამ არასამთავრობოების მოთხოვნა არ დააკმაყოფილა; <https://gyla.ge/post/telekompania-gds-ze-gasuli-gadacemebi>

⁶⁵ <https://gyla.ge/post/2016-tslis-8-oqtombris-saqartvelos-parlamentis-archevnebi-tsinasaarchevno-garemos-shefaseba>

წინასაარჩევნო პერიოდში ადგილობრივი ბიუჯეტიდან დაფინანსებული გაზეთის მხრიდან საარჩევნო კანონმდებლობის დარღვევის შემთხვევები გამოვლინდა. მაგალითად, საიას მონიტორებმა დააფიქსირეს ტყიბულის მუნიციპალიტეტის ადგილობრივი საზოგადოებრივ-პოლიტიკური გაზეთის „ტყიბულის“ მიერ წინასაარჩევნო კამპანიის გაშუქების წესების დარღვევის **2 ფაქტი**, რაც საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაციამ საქართველოს კომუნიკაციების ეროვნულ კომისიაში გაასაჩივრა.⁶⁶ საიას მონიტორების ინფორმაციით, სასამართლომ ორივე შემთხვევაში გაზეთს პასუხისმგებლობის ზომად შენიშვნა განუსაზღვრა.

VI. საკანონმდებლო ჩარჩო

საარჩევნო სისტემის რეფორმა⁶⁷

შინაარსობრივი ცვლილებები

მსჯელობა საქართველოს პარლამენტის 2016 წლის არჩევნებისთვის საარჩევნო სისტემის ცვლილების აუცილებლობაზე ჯერ კიდევ 2015 წლის დასაწყისში დაიწყო.⁶⁸ შედეგად, 2015 წელს მიღწეულ იქნა პრაქტიკულად უპრეცედენტო კონსენსუსი პოლიტიკურ გაერთიანებებს, ექსპერტებსა და სამოქალაქო ორგანიზაციებს შორის საარჩევნო სისტემის შეცვლის საკითხზე, რათა არსებული შერეული საარჩევნო სისტემა პროპორციული საარჩევნო სისტემით შეცვლილიყო.⁶⁹ თუმცა, **ხელისუფლებამ უარი განაცხადა იმგვარი რეფორმის გატარებაზე, რომელიც არსებითად გააუმჯობესებდა საარჩევნო გარემოს. საარჩევნო სისტემის ცვლილებები 2020 წლისთვის გადაიდო.**⁷⁰ ამის მიზეზად, უმთავრესად, დასახელებული იყო არჩევნებამდე დარჩენილი მცირე დრო და ამ დროში ძირეული რეფორმის განხორციელების სირთულე.

პოლიტიკური პარტიებისა და არასამთავრობო ორგანიზაციების გარკვეული ნაწილი 2015 წელს გავრცელებულ ერთობლივ მიმართვაში⁷¹ მხარს უჭერდა მაჟორიტარული სისტემის გაუქმებას და სამხარეო პროპორციული სისტემით არჩევნების ჩატარებას. შეთავაზებული წინადადება ითვალისწინებდა 75 დეპუტატის ერთიანი პროპორციული სისტემით, ხოლო 75 დეპუტატის სამხარეო პროპორციული სისტემით არჩევას. აღნიშნული ინიციატივა 2016 წელს 200 000 ამომრჩევლის საკანონმდებლო ინიციატივის სახით დარეგისტრირდა საქართველოს პარლამენტში.

იმავედროულად, პარლამენტში დარეგისტრირდა 81 დეპუტატის ინიციატივა (ე.წ. ხელისუფლების ინიციატივა), რომელიც საპარლამენტო არჩევნების მხოლოდ პროპორციული წესით ჩატარებას ითვალისწინებდა, ანუ 150 პარლამენტის წევრის არჩევა მოხდებოდა მხოლოდ **პროპორციული სისტემით, მრავალმანდატიანი საარჩევნო ოლქების მიხედვით.**

პარლამენტში დარეგისტრირდა პარლამენტარების (კუბლაშვილი, ხაჩიძე, ჯაფარიძე და მელაძე) მიერ მომზადებული საკანონმდებლო ინიციატივაც.⁷²

2016 წლის არჩევნებამდე ადგილი ჰქონდა კიდევ ერთ მცდელობას, რომ საარჩევნო სისტემა არსებულზე უკეთესი ყოფილიყო. მხედველობაში გვაქვს ე.წ. „გერმანული მოდელის“ მოდიფიცირებული ვერსია, რომლის მიღების შემთხვევაში, 2016 წლის არჩევნების წინ საარჩევნო სისტემის გაუმჯობესების რეალური შანსი იქმნებოდა. ცვლილება საარჩევნო სისტემას გაცილებით სამართლიანს გახდიდა, ვინაიდან ამომრჩეველთა ნება საპარლამენტო მანდატებში მეტი პროპორციულობით იქნებოდა ასახული. ამასთან, სისტემის ცვლილების სხვა ინიციატივებისგან განსხვავებით, ამ მოდელის მიღებას კონსტიტუციაში ცვლილების შეტანა არ დასჭირდებოდა. მიუხედავად წინასწარ გაკეთებული არაერთი განცხადებისა, პოლიტიკურმა პარტიებმა ვერ მოახერხეს საკმარისი ხმების მობილიზება პარლამენტში და ხელიდან გაუშვეს საარჩევნო სისტემის გაჯანსაღების ისტორიული შანსი.⁷³

⁶⁶ გაზეთის ივლისის და აგვისტოს ნომრებში მედიასაშუალებამ დაარღვია საარჩევნო კანონმდებლობა „ქართული ოცნება - დემოკრატიული საქართველოს“ მაჟორიტარი დეპუტატობის კანდიდატის, ელგუჯა გოცირიძის აგიტაციის მიზნებისთვის.

⁶⁷ https://gyla.ge/ge/post/saia-saarchevno-kanonmdeblobaze-mushaobis-kutkhit-khelisuflebis-saqmianobas-afasebs#_ftn1

⁶⁸ <https://gyla.ge/ge/post/rekomendaciebi-saarchevno-sistemastan-dakavshirebit-92>

⁶⁹ თუმცა, არსებობდა რამდენიმე მოდელი კონკრეტულ პროპორციულ სისტემასთან დაკავშირებით. აღსანიშნავია, რომ საპარლამენტო არჩევნებისათვის საარჩევნო სისტემის თაობაზე კონსენსუსს პოლიტიკურ გაერთიანებებს, სამოქალაქო ორგანიზაციებსა და ექსპერტებს შორის სათავეში ედგა საქართველოს პრეზიდენტი, რომლის ინიციატივითა და უშუალო მალისხმევით მოხდა კონკრეტული ერთობლივი მიმართვის შემუშავება და წარდგენა საკანონმდებლო ორგანოსადმი.

⁷⁰ <https://gyla.ge/ge/post/arasamtavrobo-organizaciebi-saarchevno-sistemastan-dakavshirebit-qartuli-ocnebis-gegmebs-ekhmaurebian-15>

⁷¹ <https://gyla.ge/ge/post/mimartva-saqartvelos-parlaments-saarchevno-sistemis-reformirebis-sakitkhze-08>

⁷² ინიციატივა ითვალისწინებდა მაჟორიტარული მანდატების განაწილების ახლებურ მოდელს. რაიონები და ქალაქები ამომრჩეველთა რაოდენობის შესაბამისად - 2, 3 და 4 მანდატიან ოლქებად იყოფოდა. რაც შეეხება დედაქალაქს, თბილისი 6 სამანდატიან მაჟორიტარულ ოლქად იყოფოდა. კანონპროექტი ასევე განსაზღვრავდა მაჟორიტარული მანდატების განაწილების პრინციპებს, გამოკლებული მაჟორიტარის უფლებამონაცვლეობის წესს და მაჟორიტარული წესით ჩასატარებელი არჩევნების სხვა დეტალებს.

⁷³ <https://gyla.ge/ge/post/politikuri-partiebi-saarchevno-sistemis-cvlibas-meti-pasukhismgeblobit-unda-moekidon> და <https://gyla.ge/ge/post/saarchevno-sistemis-reformis-mcdeloba-kvlav-tsarumateblad-dasrulda>;

2016 წლის 1 ივნისს პირველ საკომიტეტო მოსმენაზე კანონპროექტს მხარი ფრაქცია „რესპუბლიკელებმა“, „თავისუფალმა დემოკრატებმა“, „ეროვნულმა ფორუმმა“ და დამოუკიდებელმა დეპუტატმა დაუჭირა. საპარლამენტო საქმიანობის

შესაბამისად, საარჩევნო სისტემის არსებითი ცვლილების ნაცვლად, ცვლილებები განხორციელდა მხოლოდ იმ კუთხით, რომ მოხდა **ამომრჩეველთა რაოდენობის მიხედვით საარჩევნო ოლქების გათანაბრება⁷⁴ და მაჟორიტარული არჩევნებისთვის 50%-იანი ბარიერის დაწესება.⁷⁵**

საკონსტიტუციო სასამართლოს გადაწყვეტილების საფუძველზე, კანონმდებელმა ამომრჩეველთა რაოდენობის მიხედვით საარჩევნო ოლქები გაათანაბრა (ხელახლა მოხდა მათი დემარკაცია). ასევე, ცვლილება შეეხო მაჟორიტარული არჩევნებისთვის ბარიერის გაზრდას (მაჟორიტარული სისტემით არჩევნებისათვის ბარიერი გაიზარდა და, ნაცვლად არსებული 30%-ისა, გახდა 50%).

ხმის თანაბრობის პრინციპის უზრუნველყოფა, არაერთი წელია, წარმოადგენდა საერთაშორისო და ადგილობრივი ორგანიზაციების რეკომენდაციის საგანს და მისი შესრულება პოზიტიურად უნდა შეფასდეს. თუმცა, საარჩევნო სისტემის კუთხით განხორციელებული ცვლილებები მხოლოდ ნაწილობრივ ეხმიანება მოქმედი საარჩევნო სისტემის პრობლემებს და კომპლექსურად ვერ უზრუნველყოფს ყველა იმ გამომწვევის აღმოფხვრას, რაც არსებულ საარჩევნო სისტემას გააჩნია. მაგალითად, არ ხდება ამომრჩეველთა ხმების პროპორციულად გარდასახვა მანდატებში, რაც ერთ-ერთ სერიოზულ პრობლემას წარმოადგენს. შესაბამისად, აღნიშნული ცვლილებები არ არის საკმარისი ქვეყანაში უფრო სამართლიანი საარჩევნო სისტემისა და გარემოს ჩამოსაყალიბებლად. აგრეთვე, სისტემის წინაშე მდგომ გამომწვევებთან შედარებით, ოლქების რედემარკაცია არასაკმარისად უნდა შეფასდეს.⁷⁶

საარჩევნო სისტემის კუთხით ცვლილებების გარდა, 2016 წლის არჩევნების ქრილში განხორციელდა აგრეთვე შემდეგი სახის ცვლილებები:

- **სამხედრო ნაწილებში სპეცუზნების შექმნის აკრძალვა⁷⁷** – საქართველოს ტერიტორიაზე სამხედრო ნაწილებში სპეციალური უბნების შექმნა აკრძალა და უფრო დეტალურად გაიწერა სამხედრო მოსამსახურეთა არჩევნებში მონაწილეობის ცალკეული საკითხები. მაგალითად, განისაზღვრა ყველა იმ დაწესებულების ჩამონათვალი, სადაც გაიხსნება სპეცუზანი, როგორც საგამონაკლისო უბანი. სამხედრო მოსამსახურეები ხმას სამხედრო ნაწილთან მდებარე უახლოეს საარჩევნო უბანზე მისცემენ, რაც დადებითად უნდა შეფასდეს. თუმცა, ხარვეზად რჩება ის, რომ არ შეცვლილა პრინციპი, რის საფუძველზეც სამხედრო მოსამსახურეები მონაწილეობენ როგორც პროპორციულ, ასევე მაჟორიტარულ არჩევნებში იმ შემთხვევაში, თუ მათი დისლოკაციის ადგილი არ ემთხვევა რეგისტრაციის ადგილს. კერძოდ: საარჩევნო კოდექსით განისაზღვრა, რომ ის სამხედრო მოსამსახურეები, რომელთა დისლოცირების ადგილი არ ემთხვევა რეგისტრაციის ადგილს და დისლოცირების ადგილზე იმყოფებიან 1 წლით და მეტი ვადით, მონაწილეობას მიიღებენ როგორც პროპორციულ, ასევე მაჟორიტარულ არჩევნებში. საიას აზრით, აღნიშნული მიდგომა არალოგიკურია, ვინაიდან ერთ ოლქში რეგისტრირებული და მუდ-

ბოიკოტირების გამო, სხდომას არ ესწრებოდა საპარლამენტო უმცირესობის („ერთიანი ნაციონალური მოძრაობა“) ხუთი წევრი, შესაბამისად, მათ მონაწილეობა არ მიუღიათ კენჭისყრაში და ვერ მოხერხდა კანონპროექტის გასვლისთვის საჭირო ხმების შეგროვება. კანონპროექტს მხარი არ დაუჭირა საპარლამენტო უმრავლესობის ორმა წევრმა. ვინაიდან კენჭისყრის წინ რეგისტრაცია კომიტეტის ცამეტმა წევრმა გააიარა, შვიდი ხმა საკმარისი იქნებოდა კანონპროექტის მისაღებად. პროექტი ინიცირებული იყო რესპუბლიკური პარტიის მიერ და მათვე გაითხოვეს უკან პროექტის მისაღებად არასაკმარისი ხმების მოტივით. <https://gyla.ge/ge/post/saarchevno-sistemis-reformis-mcdeloba-kvlav-tsarumateblad-dasrulda>

⁷⁴ უნდა აღინიშნოს ის გარემოებაც, რომ საქართველოს ხელისუფლებამ ვენეციის კომისიას შესაბამისი საარჩევნო ცვლილებები ექსპერტული დასკვნის მისაღებად მხოლოდ მათი კანონში ასახვის შემდეგ გადაუზღავნა. ვენეციის კომისიის, ეუთოს/დემოკრატიული ინსტიტუტებისა და ადამიანის უფლებათა დაცვის ოფისის ერთობლივი მოსაზრების თანახმად, პოზიტიურად შეფასდა ამომრჩეველთა რაოდენობის მიხედვით საარჩევნო ოლქების გათანაბრება, რომელიც მანამდე არღვევდა ამომრჩევლის ხმის წონას, თუმცა აღინიშნა, რომ ცვლილებები არ მოიცავდა ნათელ მეთოდს ოლქების საზღვრების გადანაწილებისთვის, მათ შორის, გადაწყვეტილების მიღების პროცედურას ცესკოსთვის, რათა გადაეწყვიტა ოლქის საზღვრების დადგენის საკითხი მისი კომპეტენციის ფარგლებში. მოსაზრებაში აღნიშნულია პროცესის გაუმჭვირვალობაზე, რაც მუნიციპალური ოლქების დაყოფასა და გაერთიანებას ახლდა.[8]

⁷⁵ აღნიშნული ცვლილების განხორციელებამდე მაჟორიტარულ საარჩევნო ოლქში არჩეულად ითვლებოდა პარლამენტის წევრობის ის კანდიდატი, რომელიც მიიღებდა ხმათა მეტ რაოდენობას, მაგრამ არანაკლებ შესაბამის მაჟორიტარულ საარჩევნო ოლქში არჩევნებში მონაწილეთა ხმების 30 პროცენტისა.

⁷⁶<http://www.constcourt.ge/ge/legal-acts/judgments/saqartvelos-parlamenti-wevrta-djgufi-davit-baqradze-sergo-ratiani-roland-axalaia-giorgi-baramidze-da-sxvebi-sul-42-deputati-saqartvelos-parlamentis-winaagmdeg.page>; აღსანიშნავია, რომ საკონსტიტუციო სასამართლოში გასაჩივრდა ეს საკანონმდებლო ცვლილებები, კერძოდ, ნორმები, რომლებიც ადგენს საქართველოს პარლამენტის არჩევნებისთვის მაჟორიტარული საარჩევნო ოლქების საზღვრებს, აგრეთვე, საქართველოს ცენტრალური საარჩევნო კომისიის უფლებამოსილებას, დაადგინოს მაჟორიტარული საარჩევნო ოლქების საზღვრები იმ მუნიციპალიტეტებში, სადაც გათვალისწინებულია ორი ან ორზე მეტი მაჟორიტარული საარჩევნო ოლქის შექმნა. დავის საგანს წარმოადგენდა საქართველოს საარჩევნო კოდექსის მე-18 მუხლის პირველი ნაწილის, 110-ე მუხლის მე-5 ნაწილის, 110¹-ე მუხლის მე-3 - 42-ე პუნქტების შესაბამისობა საქართველოს კონსტიტუციის მე-14 მუხლთან, 28-ე მუხლის პირველ პუნქტთან, 49-ე მუხლის პირველ პუნქტთან და 50-ე მუხლის პირველ პუნქტთან მიმართებით. საკონსტიტუციო სარჩელი არ დაკმაყოფილდა იმ საფუძველით, რომ აღნიშნული ცვლილებები არ მოდიოდა წინააღმდეგობაში საქართველოს კონსტიტუციის შესაბამის მუხლებთან. საკონსტიტუციო სასამართლომ მიიჩნია, რომ არ იკვეთებოდა მაჟორიტარული საარჩევნო ოლქების სადავო წესით განაწილების დისკრიმინაციული მიზანი... შესაბამისად, მოსარჩელის მიერ მოყვანილი არგუმენტაცია უმეტესწილად მიემართებოდა სუბიექტურ ეჭვებსა და პოლიტიკური მიზანშეწონილობის საკითხებს, ამდენად, ვერ იქნებოდა მიჩნეული საარჩევნო გეოგრაფიის ბოროტად გამოყენების დამაჯერებელ მტკიცებულებად. საქართველოს პარლამენტის წევრთა ჯგუფი (დავით ბაქრაძე, სერგო რატიაი, როლანდ ახალაია, გიორგი ბარამიძე და სხვები, სულ 42 დეპუტატი) საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ, საკონსტიტუციო სასამართლოს გადაწყვეტილება, 20 ივლისი, 2016 წელი. პარაგრაფი 38.

⁷⁷ <https://gyla.ge/ge/post/khelisufleba-samkhedro-mosamsakhureebis-khmis-micemis-tsess-arsebitad-ar-cvliis>
<https://gyla.ge/ge/post/arasamtavrobo-organizaciebi-specialur-saarchevno-ubnebtan-dakavshirebit-tavdacvis-saministros-pozicias-ar-iziareben>

მივად მაცხოვრებელი პირი სულ სხვა ოლქში აირჩევს მაჟორიტარ დეპუტატს მხოლოდ იმიტომ, რომ იგი იქ დროებით არის დისლოცირებული, თუმცა, არავითარი ორგანული ბმა ოლქთან და მის სპეციფიკასთან (პრობლემატიკასთან) არ გააჩნია. ამასთან, ეს ცვლილება კვლავ ტოვებს შესაძლებლობას, მოხდეს სამხედრო მოსამსახურეთა ხმებით მანიპულირება.⁷⁸

- მოიხსნა შეზღუდვა, რომლის შედეგადაც, საქართველოს პრემიერმინისტრს აღარ მოეთხოვება, გადადგეს თანამდებობიდან პარლამენტის წევრობის კანდიდატის სტატუსის მოპოვების გამო – შესაბამისად, დღის წესრიგში აღარ დადგება მთავრობის დათხოვნისა და ახალი მთავრობის ფორმირების საჭიროება, რაც არჩევნებამდე დროის მცირე მონაკვეთში ლოგიკურიცაა.⁷⁹
- პოლიციის მუშაკების ყოფნა კენჭისყრის შენობის მიმდებარე ტერიტორიაზე – ცვლილებების მიხედვით, განსაკუთრებულ შემთხვევებში, კომისიის თავმჯდომარის თანხმობით ან თანხმობის გარეშე, საზოგადოებრივი წესრიგის დაცვის მიზნით, კენჭისყრის შენობის მიმდებარე ტერიტორიაზე განისაზღვრა სამართალდამცავი უწყებების მობილიზების შესაძლებლობა. თუმცა, ამას ახლავს გარკვეული რისკებიც, როგორცაა, მაგალითად, კენჭისყრის შენობაში/მიმდებარე ტერიტორიაზე პოლიციის თანამშრომელთა ყოფნა, განსაკუთრებით, ისეთი ფართო უფლებამოსილების ფონზე, როგორცაა – საკუთარი ინიციატივით, მათ შორის, პრევენციული მიზნით, მაშინ, როცა საარჩევნო კოდექსი არ ითვალისწინებს საარჩევნო კომისიის განთავსების ადგილის/მიმდებარე ტერიტორიის განმარტებას, ხოლო საარჩევნო უბნის საზღვრები პრაქტიკაში ინტერპრეტირების საგანია.
- საარჩევნო უბანზე, საარჩევნო კომისიის განთავსების ადგილას ან მათ მიმდებარე ტერიტორიაზე, ან წინასაარჩევნო აგიტაციის ან წინასაარჩევნო კამპანიის ღონისძიების დროს ძალადობა ან ძალადობის მუქარა – სისხლის სამართლის კოდექსს დაემატა 162¹ მუხლი, რომლის თანახმადაც, დასჯადი გახდა ძალადობა ან ძალადობის მუქარა საარჩევნო უბანზე, საარჩევნო კომისიის განთავსების ადგილას ან მათ მიმდებარე ტერიტორიაზე, ან წინასაარჩევნო აგიტაციის ან წინასაარჩევნო კამპანიის ღონისძიების დროს. საიას აზრით, მსგავსი ბუნდოვანი შინაარსის მატარებელი ნორმა წარმოშობს უფლებამოსილების ბოროტად გამოყენებისა და შერჩევითი პრაქტიკის დამკვიდრების მომეტებულ რისკებს.
- უფასო წინასაარჩევნო რეკლამით მოსარგებლე კვალიფიციურ სუბიექტთა რიცხვის ზრდა – საკონსტიტუციო სასამართლოს გადაწყვეტილების საფუძველზე, გაიზარდა კვალიფიციური სუბიექტების რაოდენობა, რომელთაც უფასო პოლიტიკური რეკლამით სარგებლობის შესაძლებლობა მიეცათ. აღნიშნული ცვლილებით, უფასო პოლიტიკური რეკლამით სარგებლობა შეუძლია საარჩევნო ბლოკში შემავალ ყველა პარტიას და არა – მხოლოდ საარჩევნო ბლოკის პირველ ნომერს, როგორც მანამდე იყო განსაზღვრული.⁸⁰

სხვა მიმართულებებით ცვლილებები არ განხორციელებულა. შესაბამისად, ლიად დარჩა მთელი რიგი საკითხები ისეთ პრობლემურ თემებთან დაკავშირებით, როგორცაა: საარჩევნო სისტემა (მაჟორიტარული სისტემის გაუქმება და მხოლოდ პროპორციული საარჩევნო სისტემის შემოღება), ადმინისტრაციული რესურსების გამოყენება (იმ თანამდებობის პირთა წრის დავინროება, რომლებსაც შეუზღუდავად შეუძლიათ კამპანიაში მონაწილეობა), საარჩევნო ადმინისტრაციების დაკომპლექტება⁸¹ (შერეული დაკომპლექტების წესიდან პროფესიული ნიშნით დაკომპლექტებულ საარჩევნო სისტემაზე გადასვლა), პოლიტიკური პარტიების დაფინანსება (ამომრჩევლის მოსყიდვის ცნების დახვეწა), მედიარეგულაციები (უფასო სარეკლამო დროის განაწილებასთან დაკავშირებით), საარჩევნო დავები (ბუნდოვანი ნორმები, რომლებიც ორმაგი ინტერპრეტაციის შესაძლებლობას იძლევა) და ა.შ.

ცალკე უნდა აღინიშნოს ის გარემოება, რომ ხელისუფლებამ ასევე არ გაიზიარა გენდერული კვოტირების ინიციატივა პარლამენტსა და ადგილობრივ თვითმმართველობებში ქალთა წარმომადგენლობის გაზრდისა და არსებული გენდერული დისბალანსის აღმოსაფხვრელად, რასაც სამოქალაქო საზოგადოება მოითხოვდა.⁸² პარლამენტმა არც დეპუტატების⁸³ მიერ წარდგენილი სავალდებულო კვოტირებისა და ფინანსური ნახალისების ინიციატივა მიიღო.⁸⁴ ქალთა პოლიტიკური მონაწილეობის ხელშეწყობი საკანონმდებლო ცვლილებების მიმართ ასეთი რეზისტენტობა, მით უფრო, რომ ქალთა პოლიტიკური მონაწილეობა საკმაოდ დაბალია, მხოლოდ ნეგატიურ შეფასებას იმსახურებს. აღსანიშნავია,

⁷⁸ <https://gyla.ge/ge/post/khelisufleba-samkhedro-mosamsakhureebis-khmis-micemis-tsess-arsebitad-ar-cvlis>

⁷⁹ თუმცა, შესაბამისი რაოდენობის მინისტრების გადადგომის შემთხვევაში, მთავრობისთვის ნდობის საკითხის გამოცხადება კვლავ აქტუალური შეიძლება იყოს.

⁸⁰ <http://cesko.ge/res/old/other/29/29500.pdf>

⁸¹ <https://gyla.ge/ge/post/saia-moutsodebs-ceskos-shechvalos-saolqo-saarchevno-komisiis-tsevrta-shesarchevi-konkursis-chatarebis-tsesi>

⁸² <https://gyla.ge/ge/post/qalta-politikuri-monatsileobis-samushao-jgufis-tsevri-adgilobrivi-arasamtavrobo-organizaciebis-ganckhadeba>; ეს ინიციატივა საიამ ქალთა პოლიტიკური მონაწილეობის ხელშეწყობი ჯგუფის სხვა წევრებთან ერთად წარადგინა.

⁸³ ყენიშვილის ინიციატივა.

⁸⁴ კობახიძის ინიციატივა.

რომ ქალი დეპუტატები 2012-2016 წლების პარლამენტში პარლამენტის სრული შემადგენლობის (150 დეპუტატის) მხოლოდ 12%-ს წარმოადგენდნენ.

შეჯამების სახით შეიძლება ითქვას, რომ საარჩევნო კანონმდებლობაში ცვლილებები განხორციელდა ფრაგმენტულად და არა სისტემურად, იმ გამოწვევებისა და ხარვეზების გაუთვალისწინებლად, რომლებიც სისტემის წინაშე მრავალი წელია დგას და კვლავაც რჩება.

პროცესის შეფასება

შინაარსობრივი ცვლილებების გარდა, მნიშვნელოვანია, მოკლედ შეფასდეს თავად პროცესი, რომელიც წინ უძღოდა ცვლილებებს და მათზე მსჯელობას. ნეგატიურ შეფასებას იმსახურებს ის გარემოება, რომ გასული პერიოდისგან **განსხვავებით, ხელისუფლებას არ შეუქმნია პლატფორმა, ფორმატი, რომლის მეშვეობითაც, პოლიტიკური გაერთიანებებისა და სამოქალაქო საზოგადოების წარმომადგენელთა ჩართულობით, საარჩევნო კანონმდებლობის გაუმჯობესების საკითხებზე არსებითი მსჯელობა გაიმართებოდა.** მცირე გამონაკლისის გარდა, ცვლილებების მომზადების პროცესი არ იყო გამჭვირვალე და საზოგადოების (მათ შორის, საექსპერტო საზოგადოების) დაბალი ჩართულობით ხასიათდებოდა.⁸⁵

მაგალითად, საარჩევნო ოლქების ახლებური ფორმირება არ დაეყრდნო ნათელ და მკაფიო კრიტერიუმებს. არ იყო ახსნილი მეთოდი, თუ რას დაეფუძნა საარჩევნო ოლქების ამგვარი დაყოფა და გაერთიანება, რაც, საბოლოო ჯამში, აჩენდა კითხვებს საარჩევნო ოლქების ამ სახით ჩამოყალიბების მართებულობის შესახებ, ამასთან, იწვევდა საზოგადოების დაინტერესებას, თუ რა გახდა მიღებული გადაწყვეტილების განმსაზღვრელი ყოველ კონკრეტულ შემთხვევაში. გასათვალისწინებელია ის გარემოებაც, რომ ცვლილებები დაიგეგმა და განხორციელდა დაბალი საზოგადოებრივი ჩართულობის პირობებში, რაც ეწინააღმდეგებოდა საარჩევნო ოლქების გადასინჯვის საერთაშორისო სტანდარტს.

ჩართულობის მხრივ, გამონაკლისს წარმოადგენდა სპეციალური უბნების რეგულაციების შეცვლის საკითხი, რადგან უწყებათაშორისი კომისიის ფორმატში ამ საკითხის მოსამზადებლად შეიქმნა სამუშაო ჯგუფი არასამთავრობო ორგანიზაციების ჩართულობით (თუმცა, მაგალითად, პოლიტიკურ გაერთიანებებს აღნიშნული ჯგუფის მუშაობასა და განხილვებში მონაწილეობა არ მიუღიათ).⁸⁶

პოლიტიკურ ძალებს შორის საარჩევნო რეფორმაზე დისკუსიის განახლების და გარკვეული პოზიტიური ცვლილებების მიღწევის ახალი შესაძლებლობები გააჩინა არჩევნების მოახლოების პარალელურად მმართველ კოალიციაში მომხდარმა ცვლილებებმა. ამიტომ საიამ, პარტნიორ ორგანიზაციებთან ერთად, პოლიტიკურ პარტიებს მოუწოდა, საარჩევნო კანონმდებლობის შეცვლასთან დაკავშირებით კვლავ დაენწყონ კონსულტაციები. არასამთავრობო სექტორმა, თავის მხრივ, პროცესის ხელშეწყობისთვის მზაობა გამოხატა. მიუხედავად იმისა, რომ საარჩევნო კოდექსში განსახორციელებელი ცვლილებების საპარლამენტო განხილვები საარჩევნო წლის ივლისის თვის ბოლომდე,⁸⁷ წინასაარჩევნო პერიოდშიც მიმდინარეობდა, საბოლოოდ, ცვლილებებზე კონსენსუსი ვერ შედგა.

შესაბამისად, 2016 წლის საპარლამენტო არჩევნებისთვის შენარჩუნდა მაჟორიტარული საარჩევნო სისტემა. დღეს მოქმედი რედაქციის თანახმად, საქართველოს პარლამენტის 150 წევრი შერეული საარჩევნო სისტემის საფუძველზე – 77 პროპორციული, ხოლო 73 მაჟორიტარული სისტემით – 4 წლის ვადით აირჩევა. პროპორციული წესით არჩეულად ითვლება ის პოლიტიკური პარტია, რომელიც არჩევნებში მონაწილეთა არანაკლებ 5%-ს, ხოლო მაჟორიტარული წესით – ნახევარზე მეტს მიიღებს.⁸⁸

მოქმედი სისტემის ხარვეზები მოკლედ ასე შეიძლება შეჯამდეს: საარჩევნო სისტემა ვერ უზრუნველყოფს კონკრეტული პარტიის მიერ მიღებული ხმებისა და მის მიერ პარლამენტში მოპოვებული მანდატების პროპორციულად ასახვას, დიდია ამომრჩეველთა ხმების დაკარგვის საფრთხე.⁸⁹ აღსანიშნავია, რომ მოქმედმა საარჩევნო სისტემამ მმართველ პოლიტიკურ პარტიას ხელი შეუწყო, მოეპოვებინა კონსტიტუციური უმრავლესობა პარტიის მიერ ამომრჩეველთა ხმების 48,68%-ის მიღების პირობებში.

⁸⁵ <https://gyula.ge/post/saiam-saarchevno-cvlibebtan-dakavshirebit-saqartvelos-parlaments-daskvna-tsarudgina>

⁸⁶ სამუშაო ჯგუფის ფორმატში ჩართული არასამთავრობო ორგანიზაციების მოსაზრებები ნაწილობრივ იყო გაზიარებული. იხ. დამატებით <https://gyula.ge/post/saarchevno-sistemis-reformis-mcdeloba-kvlav-tsarumateblad-dasrulda>

⁸⁷ მართალია, საქართველოს კანონმდებლობით არ არის დადგენილი ვადა და აკრძალვა საარჩევნო წელს საარჩევნო კანონმდებლობაში ცვლილებების განხორციელების თაობაზე, თუმცა, ყურადსაღებია ვენეციის კომისიის რეკომენდაცია, რომელიც სწორედ საარჩევნო წელს, არჩევნების დღემდე გარკვეული პერიოდით ადრე, საარჩევნო კანონმდებლობაში ცვლილებების განხორციელებას შესაძლებლობას ზღუდავს, რათა საარჩევნო პროცესებში ჩართული მხარეები თანასწორ საარჩევნო გარემოში იყვნენ და კენჭისყრის დღემდე გაცილებით ადრე იცოდნენ, თუ რა წესების დაცვით გაიმართება საარჩევნო პროცედურები.

⁸⁸ 2015 წელს განხორციელებული ცვლილებით, მხოლოდ მაჟორიტარული საარჩევნო სისტემით განსაზღვრული 30%-იანი ზღურბლის მატება მოხდა.

⁸⁹ ამ მიზეზების გამო, საარჩევნო სისტემა არაერთხელ გამხდარა როგორც საერთაშორისო, ასევე ადგილობრივი არასამთავრობო ორგანიზაციების კრიტიკის საგანი.

VII. სახელმწიფო ორგანოების საქმიანობა

უწყებათაშორისი კომისია

საქართველოს იუსტიციის მინისტრის 2016 წლის 29 ივნისის №140 ბრძანებით, საქართველოს პარლამენტისა და აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის უმაღლესი საბჭოს 2016 წლის 8 ოქტომბრის არჩევნებისთვის შეიქმნა თავისუფალი და სამართლიანი არჩევნებისთვის უწყებათაშორისი კომისია (შემდგომში – „კომისია“) და დამტკიცდა კომისიის დებულება.⁹⁰

უწყებათაშორისმა კომისიამ 2016 წლის 29 ივნისიდან 16 ნოემბრამდე, საერთო ჯამში, **14 სხდომა** გამართა და 4 რეკომენდაცია გამოსცა.⁹¹ თავდაპირველად კომისია 13 წევრით დაკომპლექტდა და მისი შემადგენლობა ამგვარად განისაზღვრა: სამინისტროების წარმომადგენელი – 10, საქართველოს მთავარი პროკურატურის წარმომადგენელი – 1, საქართველოს სახელმწიფო უსაფრთხოების სამსახურის წარმომადგენელი – 1, მთავრობის ადმინისტრაციის რეგიონებსა და ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოებთან ურთიერთობების დეპარტამენტის წარმომადგენელი – 1. შემდგომ ეტაპზე, კომისიის წევრებს დაემატა ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის მერიის ზედამხედველობის საქალაქო სამსახურის უფროსი და სახელმწიფო აუდიტის სამსახურის წარმომადგენელი, რაც განპირობებული იყო მუნიციპალიტეტის აღმასრულებელი ორგანოსა და სახელმწიფო აუდიტის სამსახურის კომპეტენციას დაქვემდებარებულ საკითხებთან დაკავშირებით უწყებათაშორისი კომისიაში შესული განცხადებების სიმრავლით. შესაბამისად, 16 ნოემბერს კომისიამ საქმიანობა 15 წევრის შემადგენლობით დაასრულა.

მიუხედავად იმ ფაქტისა, რომ წინასაარჩევნო კამპანია 8 ივნისს დაიწყო, უწყებათაშორისი კომისია 29 ივნისს შეიქმნა და კომისიის პირველი სხდომა 2016 წლის 13 ივლისს გაიმართა. 29 ივნისიდან 13 ივლისამდე კომისია არ შეკრებილა და საარჩევნო სუბიექტებთან ცხელი ხაზისა და ელექტრონული ფოსტის მეშვეობით მუშაობდა.⁹² მართალია, ზემოაღნიშნულით საარჩევნო კოდექსის კონკრეტული მოთხოვნა არ დარღვეულა,⁹³ თუმცა, კანონის იმ ჩანაწერის მიზნიდან გამომდინარე, რომელიც კომისიის შექმნასა და საქმიანობის სფეროს განსაზღვრავს, მიზანშეწონილია, უწყებათაშორისი კომისია კანონის დონეზე წინასაარჩევნო პერიოდის ოფიციალურად დაწყებისთანავე არსებობდეს, რათა უფრო ეფექტიანად იყოს უზრუნველყოფილი საჯარო მოსამსახურეების მიერ საქართველოს საარჩევნო კანონმდებლობის დარღვევის პრევენცია, რაც, თავის მხრივ, ხელს უწყობს არჩევნების თავისუფალ და სამართლიან გარემოში ჩატარებას. ამ მიმართულებით, მნიშვნელოვანია საკანონმდებლო ცვლილებების განხორციელება, რათა უწყებათაშორისი კომისია წინასაარჩევნო კამპანიის ოფიციალურად დაწყებისთანავე იქმნებოდეს. აღსანიშნავია ისიც, რომ საარჩევნო დარღვევებთან დაკავშირებით ინფორმაციის/განცხადებების განხილვის კუთხით, არ არსებობს კომისიის მუშაობის აღმწერი, დეტალურად განერილი წესები, რაც მეტ სიცხადეს შეიტანდა მის შიდასამუშაო პროცესში. ეს საკითხი ასევე საჭიროებს შემდგომ გაუმჯობესებას.

სიახლეს წარმოადგენდა, უწყებათაშორისი კომისიის ინიციატივითა და მთავრობის გადაწყვეტილებით, 17 სექტემბრიდან 30 ოქტომბრამდე ძალადობის წინააღმდეგ ჩატარებული სპეციალური საინფორმაციო კამპანია – „ძალა ვნებს არჩევნებს“. ვინაიდან წინასაარჩევნო პერიოდის მეორე ნახევარში, კენჭისყრის დღის მოახლოებასთან ერთად, იმატა ძალადობრივმა ფაქტებმა, უწყებათაშორისი კომისიის მხრიდან ამგვარი კამპანიის წამოწყება დადებითად უნდა შეფასდეს. თუმცა, შედეგობრივი კუთხით თუ შევხედავთ, სექტემბერ-ოქტომბერში ძალადობრივი ფაქტები მაინც დაფიქსირდა.⁹⁴ აღსანიშნავია, რომ კომისია ახორციელებდა მედია მონიტორინგს და, მათ შორის, სხვადასხვა სუბიექტის მიმართვის გარეშე, მედიაში გასულ ინფორმაციაზე დაყრდნობით, დარღვევებზე რეაგირებას ახდენდა. პოზიტიურად უნდა შეფასდეს ის გარემოებაც, რომ 2016 წლის 28 ოქტომბრის სხდომაზე კომისიამ ითხოვა, პოლიტიკური პარტიებსა და სადამკვირვებლო ორგანიზაციებს წერილობით წარედგინათ წინადადებები საარჩევნო გარემოს გაუმჯობესების მიმართულებით.⁹⁵

უწყებათაშორისმა კომისიამ უზრუნველყო საარჩევნო პროცესებით დაინტერესებულ პირთა ჩართვა კომისიის მუშაობაში. კომისიის სხდომები, ძირითადად, კონსტრუქციული დიალოგის რეჟიმში მიმდინარეობდა, თუმცა, კენჭისყრის დღის მოახლოებასთან ერთად, ადგილი ჰქონდა დისკუსიების პოლიტიზებას და პარტიების წარმომადგენელთა მხრიდან განხილვების ურთიერთბრალდების ტონალობაში გადაყვანას, რაც ხელს უშლიდა კომისიის ეფექტიან მუშაობას.⁹⁶

რაც შეეხება რეკომენდაციებს, ისინი ძირითადად მიმართული იყო არჩევნებში მონაწილე პოლიტი-

⁹⁰ <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/3301453>

⁹¹ <http://justice.gov.ge/Ministry/Index/487> კომისიის დებულებით განისაზღვრა, რომ კომისიის თავმჯდომარის არყოფნის ან მის მიერ უფლებამოსილების განხორციელების შეუძლებლობის შემთხვევაში, კომისიის თავმჯდომარის ფუნქციებს შეასრულებდა კომისიის თავმჯდომარის მოადგილე (საქართველოს შინაგან საქმეთა მინისტრის მოადგილე), რაც სიახლეს წარმოადგენდა.

⁹² <http://justice.gov.ge/Ministry/Index/489>

⁹³ საქართველოს საარჩევნო კოდექსის 48-ე მუხლის მე-4 ნაწილის თანახმად, უწყებათაშორისი კომისია მორიგი საერთო არჩევნების შემთხვევაში იქმნება არაუგვიანეს არჩევნების წლის 1 ივლისისა.

⁹⁴ იხ. წინამდებარე ანგარიშში წინასაარჩევნო აგიტაციაში ხელშეშლის, ძალადობის, ზეწოლისა და მუქარა/დაშინების ფაქტები.

⁹⁵ საიამ კომისიას წარუდგინა საკუთარი წინადადებები. ამ დროისათვის კომისიის მხრიდან არ მომხდარა კომუნიკაცია ჩვენ მიერ წარდგენილ წინადადებებთან დაკავშირებით.

⁹⁶ <https://gyula.ge/post/saqartvelos-akhalgazrda-iurista-asociacia-tsinasaarchevno-periodis-shefaseba-mokle-mimokhilva>

კური პარტიების, საარჩევნო სუბიექტებისა და ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოების კენ. მაგალითად, ერთ-ერთი რეკომენდაციით, კომისიამ ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოებს მოუწოდა, წინასაარჩევნო პერიოდში უზრუნველყოთ შესაბამისი სამართლებრივი რეგულაციების დაწესება და მათ შესრულებაზე კონტროლი, ხოლო კონკურენტი პარტიის სააგიტაციო მასალის დაზიანების ან განთავსებაში ხელშეშლის შემთხვევაში, დროულად და ეფექტიანად გაეტარებინათ საარჩევნო კანონმდებლობით გათვალისწინებული ზომები. კომისიამ მოუწოდა პოლიტიკურ პარტიებს, გაეცათ მკაფიო მითითება იმის შესახებ, რომ მათ აქტივისტებს/წარმომადგენლებს კატეგორიულად ეკრძალებოდათ კონკურენტი პარტიის სააგიტაციო მასალის დაზიანება ან განთავსებაში ხელშეშლა, აგრეთვე, იმასთან დაკავშირებით, რომ პარტიების აქტივისტებს თავი შეეკავებინათ კონკურენტი პოლიტიკური პარტიის კანდიდატების წინასაარჩევნო შეხვედრებზე დასწრებისაგან კონტრაგიტაციის, შეფასებების გაკეთების თუ სიტყვით გამოსვლის მიზნით, რათა გამორიცხულიყო პოლიტიკურ ნიადაგზე, თუნდაც სიტყვიერი, დაპირისპირება და კანდიდატებს შეფერხების გარეშე შეძლებოდათ ამომრჩეველთან ურთიერთობა.

აღნიშნულის მიუხედავად, არაერთი დარღვევა დაფიქსირდა კომისიის მიერ რეკომენდაციის გამოცემის შემდგომაც (მაგალითად, საჯარო მოხელეებთან მიმართებით), რაც თავისთავად პრობლემურია და, გარკვეულწილად, განპირობებულია იმით, რომ კომისიას არ გააჩნია რეკომენდაციების პრაქტიკაში განხორციელების მონიტორინგის მექანიზმი.

საიამ უწყებათაშორის კომისიას **4 განცხადებით** მიმართა, კანონმდებლობის სავარაუდო დარღვევის **17** ფაქტთან დაკავშირებით. საიას განცხადებებში ყურადღება გამახვილებული იყო საარჩევნო სუბიექტებისა და საჯარო მოხელეების მხრიდან სავარაუდოდ უკანონო აგიტაციის შემთხვევებსა და წინასაარჩევნო კამპანიის წარმოებისას განხორციელებულ ძალადობრივ ქმედებებზე. საერთო ჯამში, უწყებათაშორისი კომისია სწრაფად რეაგირებდა განცხადებაში აღწერილ ფაქტებზე კომპეტენტური ორგანოსათვის მიმართვის გზით. აგრეთვე, კომისიის სხდომებზე იმართებოდა კანონმდებლობის სავარაუდო დარღვევის ფაქტების შესახებ ზეპირი განხილვა. ერთ შემთხვევაში, საიას მიერ საჯარო მოხელის მხრიდან აგიტაციის წესების დარღვევის თაობაზე ინფორმაციის წარდგენის შემდეგ, კომისიის თავმჯდომარე უშუალოდ შეხვდა სახელმწიფო რწმუნებულებს – გუბერნატორებს, მათ მოადგილეებს და კიდევ ერთხელ მიანოდა ინფორმაცია წინასაარჩევნო პერიოდში მათ უფლებებსა და ვალდებულებებთან დაკავშირებით. აღსანიშნავია, რომ ყველა გუბერნატორმა გამოსცა სამართლებრივი აქტი – განკარგულება, მათი მოხელეების მიმართ წინასაარჩევნო პერიოდში მოქმედ შეზღუდვებთან დაკავშირებით.⁹⁷

საარჩევნო ადმინისტრაცია

საარჩევნო ადმინისტრაციამ აქტიურად დაიწყო მზადება არჩევნებისთვის. წინასაარჩევნო პერიოდში ცესკო, გამჭვირვალობისა და საარჩევნო პროცესებში ჩართულობის მიზნით, ინტენსიურ სამუშაოებს აწარმოებდა და შეხვედრებს მართავდა საარჩევნო პროცესებში მონაწილე სხვადასხვა მხარესთან, მათ შორის, მედიის, პოლიტიკური პარტიების, ადგილობრივი არასამთავრობო და საერთაშორისო ორგანიზაციების წარმომადგენლებთან.

მნიშვნელოვანი იყო ცესკოს მიერ ორგანიზებული ტრენინგები ადგილობრივი თვითმმართველობების წარმომადგენლებისთვის, ადმინისტრაციული რესურსების გამოყენებისა და უკანონო აგიტაციის თაობაზე,⁹⁸ აგრეთვე, სამუშაო შეხვედრა არჩევნების უსაფრთხოების საკითხების უზრუნველყოფასთან დაკავშირებით, რომელშიც შსს-ს წარმომადგენლებიც მონაწილეობდნენ.⁹⁹

საარჩევნო ადმინისტრაციის, უწყებათაშორისი კომისიისა და არასამთავრობო ორგანიზაციების სამუშაო შეხვედრების საფუძველზე, საარჩევნო სისტემების საერთაშორისო ფონდთან (IFES) თანამშრომლობით, შემუშავდა და ხელი მოეწერა მემორანდუმს ადმინისტრაციული რესურსის გამოყენების ერთგვაროვან განმარტებაზე.¹⁰⁰

ცესკომ განკარგულებით განსაზღვრა ის საოლქო საარჩევნო კომისიები და მათი უფლებამოსილებები, რომლებიც 2016 წლის საპარლამენტო არჩევნებისთვის საარჩევნო სისტემის ცვლილებებიდან – მაჟორიტარული ოლქების დემარკაციიდან – გამომდინარე, მაჟორიტარული ოლქის საზღვრებში მოექცნენ და ნაწილობრივ განახორციელებდნენ საარჩევნო კოდექსით დადგენილ საოლქო საარჩევნო კომისიის უფლებამოსილებას.¹⁰¹

30 სექტემბერს ცენტრალური, საოლქო და საუბნო საარჩევნო კომისიების წევრებმა ხელი მოაწერეს

⁹⁷ <http://bit.ly/2hdZakh>

⁹⁸ <http://www.cesko.ge/geo/list/show/108055-treningebi-adgilobrivitvitmartvelobis-organota-tsarmomadgenlebistvis>

⁹⁹ <http://www.cesko.ge/geo/list/show/108003-samushao-shekhvedra-archevnebis-usaftrkhoebis-sakitkhebze>

¹⁰⁰ http://www.cesko.ge/res/docs/Memorandumi_29.07.2016.pdf აღსანიშნავია, რომ IFES-ი მსგავსი მემორანდუმის გაფორმებას უკვე ბოლო რამდენიმე საარჩევნო ციკლია უწყვეტ ფასილიტაციას, რაც საარჩევნო პროცესებში ჩართული მხარეებისთვის თანაბარ პირობებს უზრუნველყოფას ისახავს მიზნად.

¹⁰¹ http://www.cesko.ge/res/docs/Memorandumi_29.07.2016.pdf

ეთიკის კოდექსს.¹⁰² კოდექსი ცენტრალურმა საარჩევნო კომისიამ შეიმუშავა და მასში ისეთი ნორმები გაერთიანდა, როგორცაა: კანონის პატივისცემა, სამართლიანობა, მიუკერძოებლობა, დამოუკიდებლობა, გამჭვირვალობა და პროფესიონალიზმი. კოდექსის თანახმად, საარჩევნო კომისიების წევრებს ვალდებულებად განესაზღვრათ საარჩევნო კანონმდებლობის ზუსტი და თანმიმდევრული განხორციელების უზრუნველყოფა; ფუნქციების შესრულებისას დამოუკიდებლობისა და მიუკერძოებლობის შენარჩუნება; საარჩევნო სუბიექტების, ამომრჩევლებისა და საარჩევნო პროცესში მონაწილე სხვა პირთათვის თანაბარი და სამართლიანი გარემოს შექმნა.¹⁰³

საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაციამ, სამართლიანი არჩევნებისა და დემოკრატიის საერთაშორისო საზოგადოების, საერთაშორისო გამჭვირვალობა-საქართველოს, განვითარებისა და დემოკრატიის ცენტრის, სამოქალაქო მოძრაობა - მრავალეროვანი საქართველოს, არასამთავრობოთა კოალიცია სამოქალაქო განვითარებისთვის და ადამიანის უფლებათა ცენტრის წარმომადგენლებთან ერთად, სამუშაო ჯგუფის ფორმატში მონაწილეობა მიიღო და შეიმუშავა ადგილობრივი სადამკვირვებლო ორგანიზაციებისა და საარჩევნო ადმინისტრაციის ერთობლივი ქცევის კოდექსი, რომელიც მიზნად ისახავდა 2016 წლის პარლამენტის არჩევნების სამართლიანად და გამჭვირვალედ ჩატარების ხელშეწყობას, კანონის უზენაესობის პატივისცემას და ძირითადი საარჩევნო პრინციპების განხორციელებას.¹⁰⁴

აღსანიშნავია ისიც, რომ სადამკვირვებლო ორგანიზაციებს არ შეჰქმნიათ პრობლემები რეგისტრაციის ან დაკვირვების პროცესში საარჩევნო ადმინისტრაციის არცერთ დონეზე.¹⁰⁵

თუმცა, პოზიტიური შეფასების პარალელურად, საარჩევნო ადმინისტრაციის მუშაობის პროცესში, რიგ შემთხვევებში, ხარვეზები გამოვლინდა. მაგალითად:

2016 წლის საპარლამენტო არჩევნებმა კიდევ ერთხელ ხაზი გაუსვა საუბნო და საოლქო საარჩევნო კომისიების დაკომპლექტების პროცედურის, ასევე, პრაქტიკის პრობლემურობას.¹⁰⁶ გამოითქვა ეჭვები იმასთან დაკავშირებით, რომ კომისიების „პროფესიული“ წევრების კვოტით პოლიტიკური მიკერძოების მქონე პირები იყვნენ შერჩეულნი, აგრეთვე, უზენაესი დაკომპლექტების დროს არაერთ შემთხვევაში ადგილი ჰქონდა სიების წინასწარ შედგენას.¹⁰⁷ აღნიშნულმა ფაქტებმა გააჩინა კითხვები განხორციელებული კონკურსის ობიექტურობასა და საოლქო საარჩევნო კომისიის წევრთა არადისკრიმინაციულად შერჩევასთან დაკავშირებით.

ოპოზიციური პოლიტიკური პარტიების წარმომადგენლების განცხადებით, არსებობდა ე.წ. „წინასწარი სიები“ და საოლქო საარჩევნო კომისიები საუბნო საარჩევნო კომისიების წევრების შერჩევის დროს სწორედ ამ წინასწარ შედგენილი სიებით ხელმძღვანელობდნენ, რა დროსაც უპირატესობას მმართველი პარტიის აქტივისტებსა და მხარდამჭერებს ანიჭებდნენ. აღნიშნულ ფაქტთან დაკავშირებით, საიამ სპეციალური განცხადება გაავრცელა.¹⁰⁸ მაგალითად, საიას მონიტორების ინფორმაციით, ქობულეთში საოლქო საარჩევნო კომისიის მიერ მოწოდებული, საუბნო საარჩევნო კომისიებში დანიშნული წევრების სია და პარტიების წარმომადგენლების მიერ საიასთვის მოწოდებული ე.წ. „წინასწარი სია“, რამდენიმე გამონაკლისის გარდა, ერთმანეთს დაემთხვა. მსგავსი ფაქტი დაფიქსირდა კასპშიც, სადაც საოლქო საარჩევნო კომისიების წევრებს წინასწარ ჰქონდათ მონიშნული სიები. „ერთიანი ნაციონალური მოძრაობის“ წარმომადგენლების განცხადებით, აღნიშნული სიები საოლქო საარჩევნო კომისიების წევრებს მმართველი პარტიის მიერ მსგავსი სახით დაურიგდათ. თუმცა, აღნიშნულის საპირისპიროდ, საოლქო საარჩევნო კომისიის წევრები განმარტავდნენ, რომ მათ წინასწარ მონიშნეს ის კანდიდატები, რომლებსაც თავად მხარს დაუჭერდნენ და მონიშვნები სხდომების ეფექტურად წარმართვის მიზნით გააკეთეს.¹⁰⁹

აღსანიშნავია, რომ ჯერ კიდევ 2016 წლის დასაწყისში საია აკვირდებოდა ცესკოს მიერ 65 საარჩევნო ოლქში 193 ვაკანტურ ადგილზე გამოცხადებულ კონკურსს.¹¹⁰ საიას მიერ კონკურსის მარეგულირებელი ნორმების შესწავლა-ანალიზმა ცხადყო, რომ წევრთა შესარჩევი კონკურსის დებულება პრობლემურ ნორმებს შეიცავდა. გადაწყვეტილებები მიიღებოდა გასაუბრების გარეშე, წარდგენილი დოკუმენტაციის საფუძველზე, რაც ვერ უზრუნველყოფდა კანდიდატის პროფესიული ჩვევების, კვალიფიკაციის, შესაძლებლობებისა და პიროვნული თვისებების შესაბამისობის დონის განსაზღვრას დასაკავებელი თანამდებობის მოთხოვნებთან. მონიტორინგის შედეგად გამოიკვეთა, რომ მთელ რიგ შემთხვევებში ცენტრალურმა საარჩევნო კომისიამ პროფესიული ნიშნით ის პირები აირჩია საოლქო

¹⁰² <http://www.cesko.ge/geo/list/show/109339-etikis-kodeksi>

¹⁰³ აღსანიშნავია, რომ პირველად მსგავს დოკუმენტს 2010 წელს მოეწერა ხელი.

¹⁰⁴ <http://www.cesko.ge/res/docs/qceviskodeksi.pdf>

¹⁰⁵ <https://gyla.ge/ge/post/2016-tslis-8-oqtombris-saqartvelos-parlamentis-archevnebi-tsinasaarchevno-garemos-shefaseba>

¹⁰⁶ <https://gyla.ge/ge/post/saqartvelos-akhalgazrda-iuristta-asociacia-tsinasaarchevno-periodis-shefaseba-mokle-mimokhilva>

¹⁰⁷ <https://gyla.ge/ge/post/saia-tsinasaarchevno-procesebis-monitoringis-farglebshi-saubno-saarchevno-komisiebis-tsevrebis-amzhamad-mimdinare-shesarchevi-konkursebis-monitorings-atsarmoebs>

¹⁰⁸ <https://gyla.ge/ge/post/saia-tsinasaarchevno-procesebis-monitoringis-farglebshi-saubno-saarchevno-komisiebis-tsevrebis-amzhamad-mimdinare-shesarchevi-konkursebis-monitorings-atsarmoebs>

¹⁰⁹ „ერთიანი ნაციონალური მოძრაობის“ მხრიდან პრეტენზიები არსებობდა ახალციხეშიც.

¹¹⁰ საიას დამკვირვებლები უშუალოდ აკვირდებოდნენ კენჭისყრის სხდომებსა და გადაწყვეტილების მიღების პროცედურას.

საარჩევნო კომისიების წევრებად, რომლებიც წინა არჩევნებზე სხვადასხვა პარტიის მიერ იყვნენ დანიშნულნი კომისიის წევრებად საუბნო და საოლქო საარჩევნო კომისიებში.¹¹¹ მიუხედავად იმისა, რომ ეს ფაქტები არ წარმოადგენდა კანონის დარღვევას, მსგავსი ტენდენციის არსებობა ეწინააღმდეგებოდა კანონმდებლობის მიზანს – პროფესიული ნიშნით საოლქო საარჩევნო კომისიის წევრთა შერჩევას, საარჩევნო ადმინისტრაცია დაკომპლექტებულიყო დამოუკიდებელი, მიუკერძოებელი და აპოლიტიკური წევრებით.¹¹²

გარდა ამისა, საიამ რიგ შემთხვევებში საარჩევნო ადმინისტრაციის შემადგენლობაში დისციპლინურ სახდელდადებულ პირთა განმეორებით არჩევის/დანიშვნის ფაქტები დააფიქსირა.¹¹³ მიუხედავად იმისა, რომ საარჩევნო კანონმდებლობა არ კრძალავს დისციპლინურ სახდელდადებულ პირთა განმეორებით არჩევას/დანიშვნას საარჩევნო ადმინისტრაციების შემადგენლობაში და არც იმ პირთა პროფესიული ნიშნით არჩევას საარჩევნო კომისიებში, რომლებიც სხვა არჩევნებზე პოლიტიკური გაერთიანებების ნდობით აღჭურვილ პირებს წარმოადგენდნენ, აღნიშნული საკითხი მაინც პრობლემურია, რაც უარყოფითადაც აისახება საარჩევნო ადმინისტრაციის საქმიანობაზე და, ზოგადად, მისი ნდობის ხარისხზე.

სადამკვირვებლო ორგანიზაციების მხრიდან კრიტიკული შეფასება დაიმსახურა საარჩევნო ადმინისტრაციის მიერ საჩივრების განხილვის პროცესმა. აღსანიშნავია, რომ წინასაარჩევნო პერიოდში ცესკოში შესული საჩივრების აბსოლუტური უმრავლესობა დაუკმაყოფილებელი დარჩა. საარჩევნო დავების განხილვის დროს საარჩევნო ადმინისტრაცია ვინროდ განმარტავდა კანონს, რაც საარჩევნო დარღვევების მიმართ არსებული შესაბამისი სანქციების არაეფექტურობას ინვევდა. საარჩევნო ადმინისტრაციამ ვერ უზრუნველყო კანონმდებლობის სწორი, პროგრესული განმარტება მთელ რიგ მნიშვნელოვან საკითხებზე, რითაც შეიქმნა შთაბეჭდილება, რომ თავს არიდებდა მნიშვნელოვან საკითხებთან დაკავშირებით საკუთარი უფლებამოსილების სათანადოდ განხორციელებას.¹¹⁴

2016 წლის 8 ოქტომბრის არჩევნებზე, კენჭისყრის დღეს, კრიტიკის საგანი გახდა საუბნო საარჩევნო კომისიის წევრების კომპეტენცია. საუბნო საარჩევნო კომისიის წევრებს განსაკუთრებით ბალანსის გამოყვანა და შემაჯამებელი ოქმების შედგენა გაუჭირდათ.¹¹⁵

საარჩევნო სუბიექტების რეგისტრაცია

2016 წლის 8 ოქტომბერს საპარლამენტო არჩევნებში მონაწილეობის მისაღებად 25 პოლიტიკური გაერთიანება/საარჩევნო ბლოკი¹¹⁶ და 816 მაჟორიტარი კანდიდატი დარეგისტრირდა.¹¹⁷

ცესკოს ინფორმაციით, 29 პოლიტიკურ გაერთიანებას უარი ეთქვა/გაუუქმდა რეგისტრაცია შემდეგი მიზეზების გამო: 1) პოლიტიკურმა გაერთიანებებმა პირადი განცხადებით უარი განაცხადეს არჩევნებში მონაწილეობაზე; 2) რეგისტრაციის გაუქმება მოხდა პარტიების მიერ ცესკოში მხარდამჭერთა სიების წარუდგენლობის გამო; ან 3) ცესკოში დოკუმენტაცია წარდგენილი იყო ხელმძღვანელობაზე არაუფლებამოსილი პირის მიერ.¹¹⁸ ამავე ინფორმაციის თანახმად, რეგისტრაციიდან მოიხსნა 73 მაჟორიტარი კანდიდატი პირადი ინიციატივით.¹¹⁹

ცესკოს მოქმედებები, არსებული საკანონმდებლო ნორმების ფარგლებში განსაზღვრული მისი უფლებამოსილებისა და სხვა სახელმწიფო უწყებებთან კოორდინირების თვალსაზრისით, გარკვეულ კითხვებს აჩენდა, რაც ნათლად გამოიკვეთა პოლიტიკური პარტიების რეგისტრაციისა და საარჩევნო

¹¹¹ ჩვენი ინფორმაციით, გადამოწმებული 22 საოლქო საარჩევნო კომისიის მაგალითზე, არჩეული პირებიდან 42 პირის მიმართ დადგინდა მათი პოლიტიკურ გაერთიანებებთან შემხებლობა. ყველაზე მეტი კომისიის წევრი დანიშნულია კოალიცია „ქართულ ოცნებაში“ შემავალი პარტიების (ქართული ოცნება-დემოკრატიული საქართველო, რესპუბლიკელები, კონსერვატიული პარტია, მრეწველობა გადაარჩენს საქართველოს, თავისუფალი დემოკრატები, ეროვნული ფორუმი) მიერ. მაგალითად, 42 წევრიდან 34 წევრი (81%) დანიშნულია კოალიციაში შემავალი პარტიების მიერ ჯამურად, ხოლო 8 წევრი (19%) დანიშნულია სხვა პარტიების მიერ (ერთიანი ნაციონალური მოძრაობა, ქრისტიან-დემოკრატიული მოძრაობა და ევროპელი დემოკრატები).

¹¹² <https://gyla.ge/ge/post/saia-saolqo-saarchevno-komisiebis-shesarchev-konkurss-afasebs>; ამასთან, აღსანიშნავია, რომ გამოცხადებულ კონკურსში მონაწილეობას იმავე წლის 2015 წლის 5 აგვისტოს დაფუძნებული პროფესიული კავშირის 24 მოქმედი წევრიც იღებდა. მიუხედავად იმისა, რომ ყველა მათგანი აკმაყოფილებდა კანონმდებლობით დადგენილ მოთხოვნებს, 24 პირიდან, საოლქო საარჩევნო კომისიის წევრად არცერთი არ იქნა არჩეული. ახალი ვადით მოხდა პროფესიული კავშირის მხოლოდ იმ ყოფილი წევრის არჩევა, რომელმაც, კონკურსამდე ცოტა ხნით ადრე, საკუთარი ინიციატივით დატოვა პროფესიული კავშირი და ამის თაობაზე ცესკოს შეატყობინა.

¹¹³ თბილისი - 19, ბათუმი - 21, ქობულეთი - 11, ხელვაჩაური - 11, დუშეთი - 15, გორი - 4, ხაშური - 3, ადიგენი - 3, კასპი - 2, ასპინძა - 1, ქარელი - 30, ზორჯომი - 4, ახალციხე - 8, წყალტუბო - 18; ჭიათურა - 4; სამტრედია - 12; ვანი - 3; ბაღდათი - 7; თერჯოლა - 9; ქუთაისი - 37; რუსთავი - 1; გარდაბანი - 9; მარნეული - 9; ბოლნისი - 12; დმანისი - 2; წალკა - 2.

¹¹⁴ <https://gyla.ge/ge/post/saqartvelos-akhalgazrda-iuristta-asociacia-tsinasarchevno-periodis-shefaseba-mokle-mimokhilva>

¹¹⁵ დეტალური ინფორმაციისთვის იხილეთ კენჭისყრის დღის თავი.

¹¹⁶ 19 პოლიტიკური გაერთიანება და 6 საარჩევნო ბლოკი.

¹¹⁷ მათ შორის, 53 დამოუკიდებელი მაჟორიტარი კანდიდატი.

¹¹⁸ <http://cesko.ge/res/docs/arareggeo2016.pdf>

¹¹⁹ [file:///C:/Users/Italiuri/Downloads/majoritarebi-MOXSNIL_29SEQT_PARLAMNETI%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/Italiuri/Downloads/majoritarebi-MOXSNIL_29SEQT_PARLAMNETI%20(2).pdf)

სუბიექტებისთვის რიგითი ნომრების მინიჭების დროს.¹²⁰

მაგალითად, პოლიტიკურ გაერთიანება „ცენტრისტებს“ ცესკომ რეგისტრაცია გაუუქმა ხელმძღვანელობასა და წარმომადგენლობაზე არაუფლებამოსილი პირის მიერ ცესკოში დოკუმენტაციის წარდგენის გამო.¹²¹ აღსანიშნავია, რომ პარტიას ცესკოში რეგისტრაცია გავლილი ჰქონდა 2016 წლის 15 ივლისს, ხოლო რეგისტრაციის გაუქმების გადაწყვეტილება მიღებული იყო 16 აგვისტოს,¹²² მხოლოდ მას შემდეგ, რაც საჯარო რეესტრის ეროვნულმა სააგენტომ 2016 წლის 1 აგვისტოს უკანონოდ მიიჩნია პარტიის ყრილობაზე პარტიის თავმჯდომარედ თემურ ხაჩიშვილის არჩევის გადაწყვეტილება.¹²³ საჯარო რეესტრმა სპეციალური განცხადება გაავრცელა და განმარტა, რომ პოლიტიკურ პარტია „ცენტრისტებს“, მარეგისტრირებელ ორგანოში დაცული ოფიციალური მონაცემებით, რომელიც საჯარო იყო ყველასთვის, არ ჰყავდა და 2006 წლიდან არ ჰყოლია ხელმძღვანელობასა და წარმომადგენლობაზე უფლებამოსილი პირი.¹²⁴

2016 წლის 11 სექტემბერს ცესკოს თავმჯდომარემ საარჩევნო რეგისტრაცია გაუუქმა ბლოკს „თოფაძე – მრენველები, ჩვენი სამშობლო.“ რეგისტრაციის გაუქმების მოტივად დასახელდა ბლოკის მიერ პარტიული სიის კანონით დადგენილ ვადაში წარუდგენლობა, რითაც დარღვეული იყო საქართველოს ორგანული კანონის „საქართველოს საარჩევნო კოდექსის“ 115-ე მუხლის მე-7 პუნქტი.¹²⁵ ცესკოს განცხადებით, საარჩევნო ბლოკმა „თოფაძე – მრენველები, ჩვენი სამშობლო“ 8 სექტემბერს ცესკოში წარადგინა დოკუმენტაცია და არ წარუდგინა საარჩევნო ბლოკის პარტიული სია.¹²⁶ ცესკოს თავმჯდომარემ ბლოკის პარტიული სია რეგისტრაციაში გაატარა 2016 წლის 16 სექტემბერს, მხოლოდ მას შემდეგ, რაც აღნიშნული საქმე საარჩევნო ბლოკმა სასამართლოში გაასაჩივრა და დავა მოიგო.¹²⁷

პრობლემატური იყო ცესკოს მიერ საარჩევნო სუბიექტებისთვის რიგითი ნომრის ვადაზე ადრე მინიჭების საკითხიც, რამაც საარჩევნო სუბიექტები არათანაბარ მდგომარეობაში ჩააყენა.¹²⁸ 2016 წლის 24 აგვისტოს ცენტრალურმა საარჩევნო კომისიამ მიიღო დადგენილება, რომლითაც საარჩევნო სუბიექტებისათვის 2016 წლის 8 ოქტომბერს გასამართ სამივე სახის არჩევნებში (საპარლამენტო, ადგილობრივი თვითმმართველობის რიგგარეშე და შუალედური არჩევნებისათვის) რიგითი ნომრის მინიჭების წესი განსაზღვრა.¹²⁹ ცესკომ განმარტა, რომ საარჩევნო კოდექსი არ ითვალისწინებდა ისეთ შემთხვევას, როდესაც ერთ დღეს ერთზე მეტი არჩევნები იმართებოდა და დადგენილების მიღება ამ გარემოებით იყო ახსნილი.

აღნიშნული დადგენილებით, ცესკომ წილისყრაში მონაწილეობის გარეშე რიგითი ნომრის არჩევის უფლება იმ საარჩევნო სუბიექტებსაც მიანიჭა, რომლებიც ვერ აკმაყოფილებდნენ საარჩევნო კოდექსის 119-ე მუხლის მე-2 პუნქტით განსაზღვრულ მოთხოვნებს.¹³⁰ კერძოდ, აღნიშნულ სუბიექტებს წილისყრაში მონაწილეობის გარეშე მიეცათ შესაძლებლობა, სამივე სახის არჩევნებში გამოეყენებინათ ის რიგითი ნომერი, რომლითაც ისინი ბოლო საერთო ადგილობრივი თვითმმართველობის არჩევნებისთვის სარგებლობდნენ.¹³¹ ეს მიდგომა განსხვავებულ მდგომარეობაში აყენებდა იმ საარჩევნო სუბიექტებს, რომლებიც ბოლო საერთო ადგილობრივი თვითმმართველობის არჩევნებში საარჩევნო ბლოკის სტატუსით მონაწილეობდნენ და 2016 წლის არჩევნებში ვერ ისარგებლებდნენ აღნიშნული საარჩევნო ბლოკისთვის მინიჭებული ნომრით. ეს უკანასკნელნი ვალდებულნი გახდნენ, მიეღოთ მონაწილეობა წილისყრაში და მხოლოდ წილისყრის შედეგად მინიჭებული რიგითი ნომრით ესარგებლათ სამივე სახის არჩევნებზე.

გარკვეულწილად, პრობლემურობით ხასიათდებოდა ქობულეთის მაჟორიტარულ საარჩევნო ოლქში დამოუკიდებელი მაჟორიტარი კანდიდატის, ლეონიდ ჩერნოვეცკის საარჩევნო რეგისტრაციასთან

¹²⁰ <https://gyla.ge/ge/post/saqartvelos-akhalgazrda-iuristta-asociacia-tsinasaarchevno-periodis-shefaseba-mokle-mimokhilva>

¹²¹ <https://gyla.ge/ge/post/saqartvelos-akhalgazrda-iuristta-asociacia-tsinasaarchevno-periodis-shefaseba-mokle-mimokhilva>

¹²² <http://cesko.ge/res/docs/tg74.pdf>

¹²³ 2016 წლის 29 მაისს პარტიის ყრილობაზე პარტიის თავმჯდომარედ აირჩიეს თემურ ხაჩიშვილი.

¹²⁴ <https://napr.gov.ge/p/1454> საჯარო რეესტრის ვებგვერდზე პარტიის თაობაზე დაცული ინფორმაცია <https://napr.gov.ge/p/477>.

¹²⁵ ცესკოს თავმჯდომარის განკარგულება #140/2016; აღნიშნული პუნქტის თანახმად, პარტიული სია ცესკოს თავმჯდომარეს უნდა წარედგინოს პარტიის/საარჩევნო ბლოკის რეგისტრაციის შემდეგ, არჩევნების დღემდე არაუგვიანეს 30-ე დღისა. პარტიული სიას თან უნდა ერთოდეს საქართველოს პარლამენტის წევრობის თითოეული კანდიდატის მიერ შევსებული და ხელმოწერილი საადრიცხო ბარათი, საქართველოს მოქალაქის პირადობის მოწმობის ან საქართველოს მოქალაქის პასპორტის ფოტოასლი და მისი ფოტოსურათი.

¹²⁶ ცესკოს განცხადებით 8 სექტემბერს წარდგენილი იყო მხოლოდ განცხადება და კანდიდატთა საადრიცხო ბარათები თანდართული დოკუმენტაციით (საქართველოს მოქალაქის პირადობის მოწმობების ფოტოასლები, ფოტოსურათები, ცნობები ნარკოლოგიური შემოწმების შესახებ).

¹²⁷ ცესკოს თავმჯდომარის განკარგულება #185/2016.

¹²⁸ <https://gyla.ge/ge/post/2016-tslis-8-oqtombris-saqartvelos-parlamentis-archevnebi-tsinasaarchevno-garemos-shefaseba>

¹²⁹ <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/3381145>

¹³⁰ ბოლო საპარლამენტო არჩევნებზე საუკეთესო შედეგების მქონე 3 საარჩევნო სუბიექტი.

¹³¹ <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/3381145>; მუხლი 1. თუ სუბიექტს არ სურდა ამ ნომრით სარგებლობა, მას ასევე შეეძლო საპარლამენტო არჩევნების რიგითი ნომრის მოსაპოვებლად გამართულ წილისყრაში მიეღო მონაწილეობა და უკვე წილისყრით განსაზღვრული ნომერი გამოეყენებინა სამივე სახის არჩევნებზე.

დაკავშირებული საკითხიც.¹³² მედიაში გასული ინტერვიუებიდან გამომდინარე, გვექონდა საფუძვლიანი ეჭვი, გვეყარაუდა, რომ კანდიდატი ჩერნოვეციკი ვერ ფლობდა ქართულ ენას, რითაც ირღვეოდა საარჩევნო კოდექსის 111-ე მუხლის 1-ლი პუნქტის მოთხოვნა სახელმწიფო ენის ცოდნის ვალდებულებასთან დაკავშირებით, რაც გამორიცხავდა მის რეგისტრაციას მაჟორიტარობის კანდიდატად.¹³³ აღმოჩნდა, რომ საოლქო საარჩევნო კომისიამ ისე დაარეგისტრირა ჩერნოვეციკი კანდიდატად, რომ მის მიერ ქართული ენის ცოდნის საკითხის შესწავლა არ მომხდარა. იმ მოტივით, რომ არ არსებობდა სახელმწიფო ენის ცოდნის შემოწმების მექანიზმი, არც ცესკომ და არც სასამართლომ საიას მოთხოვნა, ჩერნოვეციკისთვის საარჩევნო რეგისტრაციის გაუქმებასთან დაკავშირებით, არ დააკმაყოფილა.

საარჩევნო რეგისტრაციასთან დაკავშირებული კიდევ ერთი პრობლემური საკითხი ეხებოდა საარჩევნო ბლოკის – „თოფაძე-მრენველები, ჩვენი სამშობლოს“ ხაშურის მაჟორიტარ კანდიდატს, სიმონ ნოზაძეს. საყურადღებოა ის გარემოება, რომ 2016 წლის 15 ნოემბერს, საპარლამენტო არჩევნების შედეგების შემაჯამებელი ოქმის დამტკიცებამდე სულ რაღაც ერთი დღით ადრე, პოლიტიკური გაერთიანების – „მრენველობა გადაარჩენს საქართველოს“ – მიერ ცესკოში წარდგენილი დოკუმენტაციის საფუძველზე, ცესკომ უპარტიო სტატუსით რეგისტრირებული კანდიდატი სიმონ ნოზაძე არჩევნების შედეგების შემაჯამებელი ოქმში მოიხსენია, როგორც „პარტიული.“ რეგისტრაციასთან დაკავშირებით ცესკოში დაცულ მონაცემებში ცვლილებები შევიდა მაშინ, როდესაც, არათუ გასული იყო პარტიის/ბლოკის რეგისტრაციის ვადები, არამედ არჩევნები უკვე ჩატარებული იყო. შედეგად, საარჩევნო ბლოკმა საარჩევნო კომისიაში წევრის ყოლის უფლება მოიპოვა. სხვა შემთხვევაში, კანონის მოთხოვნებიდან გამომდინარე, საბუთების წარდგენისათვის საარჩევნო კოდექსით დადგენილი ვადის დარღვევის შემთხვევაში, ცესკო დოკუმენტებს, რა თქმა უნდა, არა თუ არ მიიღებდა, არამედ არც განიხილავდა.¹³⁴

ამომრჩეველთა სიები

ცესკოს მონაცემებით, 2016 წლის საპარლამენტო არჩევნებისათვის ამომრჩეველთა საერთო რაოდენობამ მაჟორიტარულ საარჩევნო ოლქებში **3 513 884** შეადგინა.¹³⁵ თუმცა, აღსანიშნავია, რომ საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის მიერ 2014 წელს განხორციელებული საყოველთაო აღწერის მიხედვით, საქართველოს მოსახლეობის რაოდენობა შეადგენდა **3 713 804-ს**.¹³⁶ საჯარო დაწესებულებების მონაცემებს შორის არსებულმა სხვაობამ (სხვაობა საქართველოს მოსახლეობასა და ამომრჩევლებს შორის – 199 920) გარკვეული ეჭვები გააჩინა ჩატარებული აღწერის საყოველთაოობა-სა და ამომრჩეველთა სიის სიზუსტესთან დაკავშირებით.

მიმდინარე წლის 24 ივნისს საიამ საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახურიდან საქართველოს მოქალაქეთა რაოდენობის შესახებ ინფორმაცია გამოითხოვა.¹³⁷ გვეცნობა, რომ 2014 წლის საყოველთაო აღწერის შედეგების მიხედვით, საქართველოს მოსახლეობის რაოდენობა შეადგენს **3 713 804** პირს, რომელთაგან 18 წლის და უფროსი ასაკის მოსახლეობის რაოდენობაა **2 887 608**,¹³⁸ ასევე, ემიგრანტთა რაოდენობაა **88 541**. თუმცა, სტატისტიკის ეროვნული სააგენტოს ვებგვერდზე არსებული 30.04.2015 წლის ინფორმაციის თანახმად, 2015 წლის 1 იანვრის მდგომარეობით, აღწერის წინასწარი შედეგებით, საქართველოს მოსახლეობის რიცხოვნობამ **3 729,5 ათასი** კაცი შეადგინა (ბუნებრივი მატებისა და მიგრაციული სალდოს გათვალისწინებით), რომელშიც არ არის შესული საქართველოს ოკუპირებულ ტერიტორიებზე მცხოვრები მოსახლეობა.¹³⁹ აქვე აღსანიშნავია ის გარემოება, რომ საქსტატის საბჭოს თავმჯდომარის მიერ მედიისთვის გაკეთებული განმარტების თანახმად, ის მოქალაქეები, რომლებიც ვერ მოხვდნენ საყოველთაო აღწერაში, თავად უკავშირდებოდნენ საქსტატს ცხელი ხაზის საშუალებით,¹⁴⁰ რამაც განხორციელებული აღწერის საყოველთაოობაში ეჭვები შეიტანა.

2016 წლის საპარლამენტო არჩევნებისთვის კვლავ გაგრძელდა ამომრჩეველთა ერთიანი სიის დაზუსტებასა და სრულყოფაზე მუშაობა.

სახელმწიფო სერვისების განვითარების სააგენტომ გააგრძელა პროექტი „საარჩევნო სიების სრულყოფა“, რომლის განხორციელების პერიოდშიც საპარლამენტო არჩევნებისთვის „ბაზებში გაუქმდა **488** გაორებული და **151** გაყალბებული დოკუმენტი, გასწორდა **1 399** არასწორად მიბმული/აღრიცხული

¹³² <https://gyla.ge/index.php/ge/post/chernoveckis-saqme>

¹³³ საქართველოს საარჩევნო კოდექსის 111-ე მუხლის 1-ლი პუნქტის თანახმად, საქართველოს პარლამენტის წევრად შეიძლება აირჩეს საარჩევნო უფლების მქონე საქართველოს მოქალაქე 21 წლის ასაკიდან, რომელმაც იცის ქართული ენა.

¹³⁴ <https://gyla.ge/ge/post/arasamtavrobo-organizaciebis-ceskos-tavmjdomaris-gankargulebas-ekhmaurebian>

¹³⁵ <http://cesko.ge/geo/list/show/109430-amomrchevta-saerto-raodenoba-2016-tslis-8-oqtombris-saqartvelos-parlamentis-archevnebisvis-majoritarul-saarchevno-olqebshi-2-oqtombris-mdgomareobit>

¹³⁶ <http://census.ge/ge/results/census>

¹³⁷ საიას 2016 წლის 24 ივნისის წერილი №04/314-16

¹³⁸ 2016 წლის 30 ივნისის №11-2136 წერილი.

¹³⁹ http://census.ge/files/pdf/Population%20press_30%2004%20Geo_last.pdf

¹⁴⁰ <http://netgazeti.ge/news/40579/>

ფოტოსურათი, დარეგისტრირდა **3 654** გარდაცვალების აქტი, **1 135** პირს საფასურის გადახდის გარეშე დაუმზადდა პირადობის ელექტრონული მონაწილეობა, განხორციელდა საკონსულო სამსახურების მიერ გაცემული დოკუმენტების ფოტოსურათების დიგიტალიზაცია (ელექტრონულ ფორმატში გადაყვანა). ამ აქტივობის ფარგლებში ბაზაში აისახა **6 566** მოქალაქის ფოტო, შესწორდა **252** შეუსაბამო ჩანაწერი სქესის რეკვიზიტში.¹⁴¹ ერთიანობაში, სააგენტოს ინფორმაციით, ამომრჩეველთა ერთიან სიაში **2 465 550** მონაცემი საბოლოოდ დაზუსტდა.

საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს მიერ მიმდინარე წლის 27 ივნისს გამოქვეყნებული ინფორმაციის თანახმად,¹⁴² პირადობის მონაწილეობის ერთიანი უფასო აქტით, რომელიც 26 მაისიდან 26 ივნისამდე მიმდინარეობდა, საქართველოს **194 670**-მა მოქალაქემ ისარგებლა. აქტის შედეგად, პოტენციურ ამომრჩეველთა სიას **120 000** პიროვნების ბიომეტრიული მონაცემი დაემატა.

2016 წლის 22 ივნისს საარჩევნო კოდექსში ცვლილება განხორციელდა,¹⁴³ რომელიც რეგისტრაციიდან მოხსნილი და მისამართის მითითების გარეშე რეგისტრირებული პირების არჩევნებში მონაწილეობის საკითხებს შეეხებოდა.¹⁴⁴ ცვლილებები 2016 წლის 13 ივლისიდან ამოქმედდა და 1-ლ აგვისტომდე მოქმედებდა. მოგვიანებით, 2016 წლის 10 აგვისტოს ცესკომ დადგენილება მიიღო და 2016 წლის 8 ოქტომბრის პარლამენტის არჩევნებთან ერთად გასამართი სხვა სახის არჩევნებისათვის ამომრჩეველთა ერთიანი სიის ფორმირების წესი დაამტკიცა.¹⁴⁵ დადგენილება დაეხმარა იმ ამომრჩეველებს, რომლებიც მოხსნეს საცხოვრებელი ადგილის რეგისტრაციიდან, ან რომელთა რეგისტრაციაც ძალადაკარგულად გამოცხადდა სახელმწიფო სერვისების განვითარების სააგენტოს გადაწყვეტილებით, ასევე – ვინც მისამართის მითითების გარეშე იყვნენ რეგისტრირებულნი.¹⁴⁶ აღნიშნული კატეგორიის ამომრჩეველი ამომრჩეველთა ერთიან სიაში შეიტანეს ბოლო რეგისტრაციის ადგილის ან ფაქტობრივი (დროებითი) საცხოვრებელი ადგილის მიხედვით.

მიმდინარე წლის 23 ივნისს საიამ საქართველოს ცენტრალურ საარჩევნო კომისიას მიმართა და ამომრჩეველთა ერთიანი სიის ფორმირებასთან დაკავშირებით არსებული მონაცემების შესახებ ინფორმაცია გამოითხოვა.¹⁴⁷ ირკვევა, რომ 2016 წლის 1-ლი მაისის მდგომარეობით, სახელმწიფო სერვისების განვითარების სააგენტომ, საარჩევნო სიის ფორმირების მიზნით, ცესკოს მიანოდა **3 539 949** პირის მონაცემები, რომელთაგან:¹⁴⁸

- მისამართის გარეშე რეგისტრირებულ პირთა რაოდენობა შეადგენდა **30 553**-ს.
- საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა, განსახლებისა და ლტოლვილთა სამინისტროს ან/და მისი ტერიტორიული ორგანოების მიერ იძულებით გადაადგილებულ პირთა შესახებ გადაცემული მონაცემების რაოდენობა შეადგენდა **194 550**-ს.
- სოციალური მომსახურების სააგენტოს მიერ იმ პირთა შესახებ გადაცემული რაოდენობრივი მონაცემები, რომლებიც სასამართლომ მხარდაჭერის მიმღებებად ცნო და რომლებიც, „ფსიქიატრიული დახმარების შესახებ“ საქართველოს კანონის შესაბამისად, სტაციონარულ ფსიქიატრიულ დაწესებულებაში იყვნენ მოთავსებულნი, შეადგენდა **13**-ს.

რაც შეეხება სიებთან დაკავშირებულ სხვა საშუალებებს, უნდა აღინიშნოს, რომ ცესკომ საპარლამენტო არჩევნებისთვის ამომრჩეველთა სია 15 ივლისს მიიღო.¹⁴⁹ სახელმწიფო სერვისების განვითარების სააგენტოსგან ამომრჩეველთა შესახებ განახლებული მონაცემების საფუძველზე, ცესკომ ამომრჩეველთა ერთიანი სია კიდევ ერთხელ განაახლა.

ერთიან სიაში საკუთარი და ოჯახის წევრების მონაცემების გადამონმების მიზნით, საარჩევნო ადმინისტრაციამ ამომრჩეველებისათვის ახალი სერვისები შეიმუშავა. ცესკოს ვებგვერდზე ამოქმედდა სპეციალური საიტის ელექტრონული ველი – <http://voters.cec.gov.ge/>, რომლის საშუალებითაც, ამომრჩეველებს შესაძლებლობა მიეცათ, გადაემონმებინათ საკუთარი და ოჯახის წევრების მონაცემები ამომრჩეველთა ერთიან სიაში.

ასევე, საქართველოს მასშტაბით განთავსებულ **7 000** სწრაფი გადახდის ტერმინალისა და ანდროიდის სისტემაზე მორგებული მობილური ტელეფონის ან/და პლანშეტის საშუალებით, მომხმარებელს შეე-

¹⁴¹ <http://justice.gov.ge/Multimedia%2FFiles%2F%E1%83%90%E1%83%9C%E1%83%92%E1%83%90%E1%83%A0%E1%83%98%E1%83%A8%E1%83%98%2F%20Report%20202016.pdf> გვ.6

¹⁴² <http://justice.gov.ge/News/Detail?newsId=5214>

¹⁴³ <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/3323417#DOCUMENT:1;>

¹⁴⁴ საარჩევნო კოდექსის 185¹² მუხლი: რეგისტრაციიდან მოხსნილი და მისამართის მითითების გარეშე რეგისტრირებული ამომრჩეველები მხოლოდ იმ შემთხვევაში მიიღებდნენ არჩევნებში მონაწილეობას, თუ მიმართავდნენ სახელმწიფო სერვისების განვითარების სააგენტოს და გაივლიდნენ რეგისტრაციას 2016 წლის 31 ივლისის ჩათვლით.

¹⁴⁵ <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/3372187>

¹⁴⁶ აღნიშნული ამომრჩეველების მონაცემები ერთიან სიაში შეიტანეს ბოლო რეგისტრაციის ადგილის ან ფაქტობრივი (დროებითი) საცხოვრებელი ადგილის მიხედვით.

¹⁴⁷ საიას 2016 წლის 23 ივნისის წერილი №გ-04/313-16.

¹⁴⁸ ცესკოს 2016 წლის 27 ივნისის წერილი №01-06/1420.

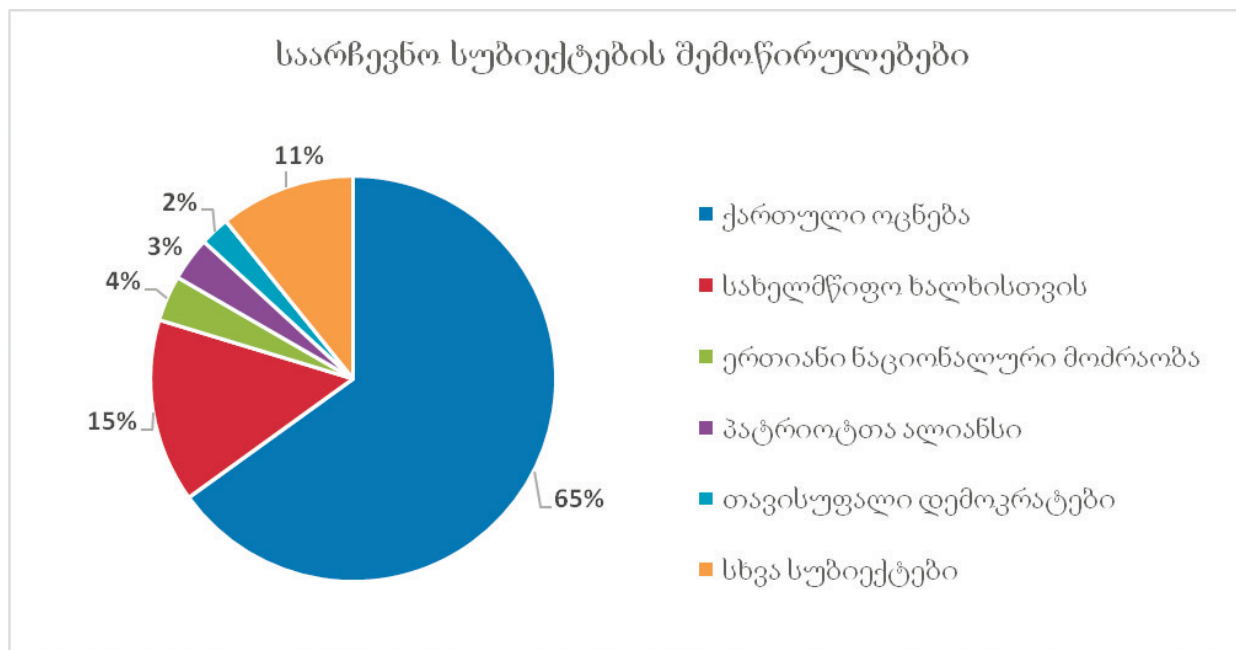
¹⁴⁹ <http://cesko.ge/geo/list/show/107845-tseskom-amomrchevelta-shesakheb-ganakhlebuli-monatsemebi-miigho->

ძლო, მიეღო ინფორმაცია, თუ რომელ საარჩევნო უბანზე იყო რეგისტრირებული და რუკაზე ენახა საარჩევნო უბნის ადგილმდებარეობა. ამომრჩევლების ინფორმირების მიზნით, მოეწყო სპეციალური აქციები. ცესკოს ინფორმაციით, ამომრჩეველთა მონაცემების გადამონმების სერვისებით 954 543-მა ამომრჩეველმა ისარგებლა.¹⁵⁰

კომპლექსური ღონისძიებების დაგეგმარებით, მათ შორის, თანამედროვე ტექნოლოგიების გამოყენების გზით, საარჩევნო ადმინისტრაციამ ამომრჩეველთა ერთიანი სიის დაზუსტების ეფექტური ადმინისტრირება უზრუნველყო, რაც, ერთიანობაში, ამომრჩეველთა კონსტიტუციური უფლების დაცვაზე დადებითად აისახა.

წინასაარჩევნო კამპანიის დაფინანსება და სახელმწიფო აუდიტის სამსახური

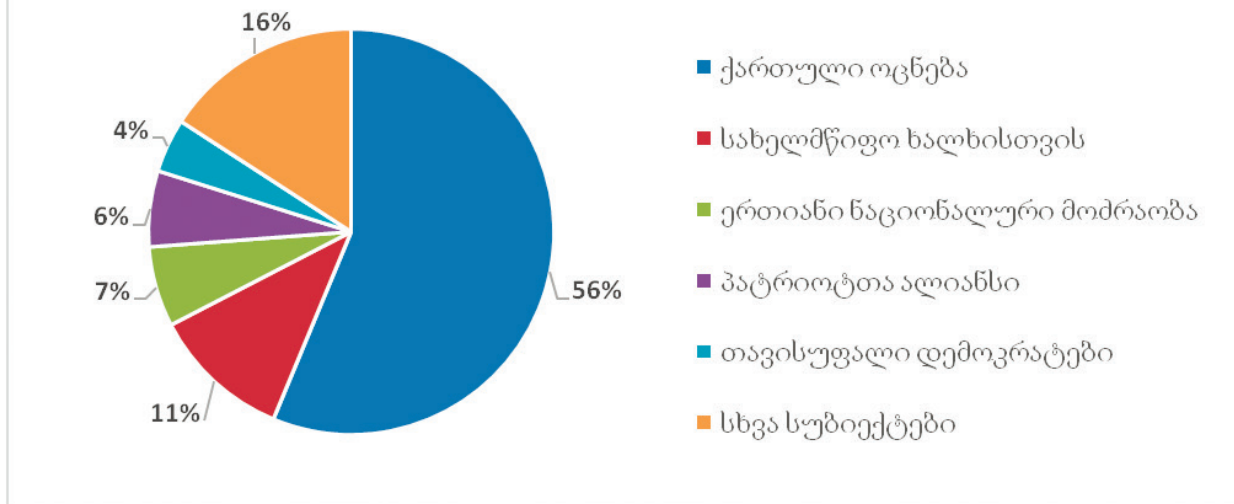
სახელმწიფო აუდიტის სამსახურის ინფორმაციით, წინასაარჩევნო პერიოდში, 2016 წლის ივნისი-ოქტომბრის თვეებში, საარჩევნო სუბიექტების მიერ მიღებული შემოწირულობების ჯამმა **29 212 382 ლარი** შეადგინა, ხოლო წინასაარჩევნოდ განეული ხარჯების ჯამური მოცულობამ – **39 472 486 ლარი**. პოლიტიკურ გაერთიანებებს შორის ყველაზე დიდი ოდენობის შემოწირულება – 19 005 219 ლარი – „ქართულმა ოცნებამ“ მიიღო, „სახელმწიფო ხალხისთვის“ – 4 278 541.67 ლარი, „ერთიანი ნაციონალური მოძრაობა“ – 1 063 514.50, „პატრიოტთა ალიანსი“ – 1 019 650.10 ლარი, „თავისუფალი დემოკრატები“ – 689 945 ლარი. სხვა დანარჩენი სუბიექტების მიერ მიღებული შემოწირულობის ჯამური თანხა 3 158 512 ლარით განისაზღვრა.

რაც შეეხება ხარჯებს: „ქართული ოცნება“ – 22 212 663 ლარი, „სახელმწიფო ხალხისთვის“ – 4 396 452.40 ლარი, „პატრიოტთა ალიანსი“ – 2 391 046 ლარი, „ერთიანი ნაციონალური მოძრაობა“ – 2 524 362 ლარი, „თავისუფალი დემოკრატები“ – 1 694 759.53 ლარი. სხვა დანარჩენი სუბიექტების საარჩევნო ხარჯების ჯამური მოცულობა 6 253 204 ლარით განისაზღვრა.

¹⁵⁰ <http://cesko.ge/res/docs/Parliament-Web.pdf>

საარჩევნო სუბიექტების ხარჯები

2014 წლის მსგავსად, სახელმწიფო აუდიტის სამსახურის ინიციატივით, წინასაარჩევნო კამპანიის პერიოდში პოლიტიკური დაფინანსების კანონიერებასა და გამჭვირვალობაზე მონიტორინგის საკითხებზე მომუშავე არასამთავრობო ორგანიზაციებისგან დაკომპლექტებული დროებითი საკონსულტაციო კომისია შეიქმნა,¹⁵¹ რომელიც პოლიტიკური დაფინანსების რეგულაციების შესაძლო დარღვევის თაობაზე სახელმწიფო აუდიტის სამსახურის მიერ წარმოდგენილ ინფორმაციას იხილავდა და სახელმწიფო აუდიტის სამსახურს რეკომენდაციებს უწევდა.¹⁵² საია მონანილეობას იღებდა სამუშაო ჯგუფის მუშაობაში. ისევე, როგორც ადრე, კომისიის მუშაობამ ამჯერადაც მნიშვნელოვნად შეუწყო ხელი პოლიტიკური დაფინანსების მონიტორინგის თაობაზე სადამკვირვებლო ორგანიზაციების ინფორმირებას წინასაარჩევნო პერიოდში სახელმწიფო აუდიტის სამსახურის საქმიანობის შესახებ.

გასათვალისწინებელია, რომ წინასაარჩევნო პერიოდში სახელმწიფო აუდიტის სამსახური აქტიურობით გამოირჩეოდა, აქვეყნებდა და სწავლობდა პოლიტიკური დაფინანსების შესახებ ინფორმაციას, მათ შორის, ინფორმაციას როგორც მმართველი პარტიის, ასევე ოპოზიციის მხრიდან განხორციელებული დარღვევების ფაქტებზე.¹⁵³ საანგარიშო პერიოდში საიამ სახელმწიფო აუდიტის სამსახურს სავარაუდო დარღვევის 4 ფაქტთან დაკავშირებით განცხადებით მიმართა. ოთხივე ფაქტი პოლიტიკური გაერთიანებების/კანდიდატების მხრიდან ამომრჩევლის სავარაუდო მოსყიდვას ეხებოდა.¹⁵⁴ თუმცა, არსებული საარჩევნო რეგულაციების გაუმართაობისა და სასამართლოს არამართებული პრაქტიკის გამო, სათანადოდ ვერ შეფასდა სამართალდარღვევის არაერთი შემთხვევა. მაგალითად, ამომრჩევლის მოსყიდვის საგანგაშო ფაქტები კომპეტენტური სახელმწიფო ორგანოების მხრიდან ყურადღების მიღმა დარჩა.¹⁵⁵

სახელმწიფო აუდიტის სამსახურის თანახმად, სავარაუდო დარღვევების თაობაზე უწყებაში შესული ინფორმაციის საფუძველზე, 3 საქმე გაიგზავნა პროკურატურაში, 1 საქმეზე შედგა სამართალდარღვევის 2 ოქმი და გაიგზავნა სასამართლოში, 17 საქმე უარყოფილი იყო კომპეტენტური არარსებობის მოტივით, ხოლო 26 საქმეზე შეწყდა წარმოება დარღვევის არარსებობის გამო.

¹⁵¹ <http://www.sao.ge/news/752>. კომისიის მანდატს წარმოადგენს პოლიტიკური დაფინანსების მარეგულირებელი წესების აღსრულების პროცესის შესახებ, მათ შორის, პოლიტიკური დაფინანსების რეგულაციების შესაძლო დარღვევის თაობაზე სახელმწიფო აუდიტის სამსახურის მიერ წარმოდგენილი ინფორმაციის მოსმენა და განხილვა, ასევე, არასამთავრობო სექტორთან კონსულტაციის საფუძველზე, პოლიტიკური პარტიების დაფინანსების საკითხებთან დაკავშირებით, სახელმწიფო აუდიტის სამსახურისათვის კონკრეტული რეკომენდაციების გაწევა.

¹⁵² <http://sao.ge/financial-monitoring-service-of-political-parties/declaration/contributions>; სახელმწიფო აუდიტის სამსახურის 2016 წლის 28 ივლისის ბრძანება №5755/21, პოლიტიკური ფინანსების გამჭვირვალობისა და კანონიერების მონიტორინგის საკითხებზე მომუშავე დროებითი საკონსულტაციო კომისიის შექმნისა და მისი საქმიანობის წესის განსაზღვრის შესახებ.

¹⁵³ <https://gyla.ge/ge/post/2016-tslis-8-oqtombris-saqartvelos-parlamentis-archevnebi-tsinasaarchevno-garemos-shefaseba>

¹⁵⁴ 1) განცხადება შეეხებოდა ინფორმაციას ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის საკრებულოს „ქართული ოცნების“ წევრების, თევდორე კობახიძისა და რიმა ბერიძის ინიციატივით, თბილისის სკოლების პედაგოგებისთვის უფასო სამედიცინო გამოკვლევების ჩატარებასთან დაკავშირებით. 2) განცხადება ლევან ვარშალომიძის, აჭარაში „ერთიანი ნაციონალური მოძრაობის“ სიის პირველი ნომრის დაპირებას, მისი გამარჯვების შემთხვევაში 2017-დან 2020 წლამდე 40 საცხოვრებელი კორპუსისაშენებისა და ე.წ. „ოცნების ქალაქში“ მცხოვრები მოსახლეობისთვის საცხოვრებლად გადაცემის შესახებ. 3) ფოთში „ერთიანი ფორუმის“ მაჟორიტარი კანდიდატის მხრიდან „ფერების ფესტივალის“ ორგანიზება ამომრჩევლებისთვის. 4) გორში ირაკლი ოქრუაშვილის ოფისის მიერ საკვების დარიგება მოსახლეობისთვის.

¹⁵⁵ <https://gyla.ge/ge/post/2016-tslis-8-oqtombris-saqartvelos-parlamentis-archevnebi-tsinasaarchevno-garemos-shefaseba>

საანგარიშო პერიოდში დავის საგანი გახდა სახელმწიფო აუდიტის სამსახურის გენერალური აუდიტორის 2016 წლის 5 მაისის ბრძანება „პოლიტიკური ფინანსების გამჭვირვალობასთან დაკავშირებული ზოგიერთი საკითხის მონესრიგების შესახებ,“ რომლითაც, სხვა საკითხებთან ერთად, პოლიტიკური რეკლამის შესყიდვის წესი დარეგულირდა. პოლიტიკური პარტიების მოსაზრებით, პოლიტიკური რეკლამის შესყიდვისას საფასურის წინასწარ გადახდის წესი მნიშვნელოვნად აუარესებდა მათ მდგომარეობას და, ზოგადად, წინასწარ გარემოს.¹⁵⁶ აღნიშნულ საკითხზე პოლიტიკურმა გაერთიანებებმა სპეციალური განცხადება გაავრცელეს და სახელმწიფო აუდიტის სამსახურს დადგინილი წესის შეცვლის თხოვნით მიმართეს, ხოლო 5 აგვისტოს, სახელმწიფო აუდიტის სამსახურის წინააღმდეგ სასამართლოში სარჩელი შეიტანეს და რეკლამის შესყიდვასთან დაკავშირებული წესის გაუქმება მოითხოვეს.¹⁵⁷

აღსანიშნავია, რომ ბრძანების თანახმად, არ შეცვლილა პოლიტიკური რეკლამის შესყიდვის წესი და ის ისევ წინასწარი ანგარიშსწორების წესს დაექვემდებარა, რომელიც 2012 წლიდან მოქმედებდა და გენერალური აუდიტორის ბრძანებით იყო დამტკიცებული.¹⁵⁸

წინასწარ გარემოში გამოიკვეთა გაცხადებული საარჩევნო მიზნების მქონე პირის დეფინიცია-სა და ამ სტატუსის მინიჭების მეთოდოლოგიასთან დაკავშირებული საკითხი. დაფიქსირდა შემთხვევა, როდესაც პოლიტიკურ ველზე ის პირები გააქტიურდნენ, რომელთაც რეალურად პოლიტიკური მიზნები ამოძრავებდათ, თუმცა, ამის თაობაზე საჯარო განაცხადი გაკეთებული არ ჰქონდათ და არც საარჩევნო რეგისტრაცია ჰქონდათ გავლილი. მაგალითად, პაატა ბურჭულაძემ საზოგადოებრივ-პოლიტიკური მოძრაობა ისე დაიწყო, რომ პოლიტიკური მიზნები საჯაროდ გაცხადებული არ ჰქონდა და არც პარტიად იყო რეგისტრირებული. შესაბამისად, სახელმწიფო აუდიტის სამსახურმა მის აქტივობაზე პარტიებისათვის დადგენილი რეგულაციები ვერ გაავრცელა, რის გამოც მისი პოლიტიკური მოძრაობა, პარტიებთან შედარებით, უპირატეს მდგომარეობაში აღმოჩნდა.

არჩევნების დასრულების შემდეგ დავის საგანი გახდა ცესკოს თავმჯდომარის 2016 წლის 22 ნოემბრის №221/2016 განკარგულება, რომლითაც საპარლამენტო არჩევნების შემდეგ საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტიდან პირდაპირ პარტიებზე გასანაწილებელი დაფინანსების ოდენობები განისაზღვრა. მიუხედავად იმისა, რომ პოლიტიკურმა გაერთიანებამ „მრეწველობა გადაარჩენს საქართველოს“ ვერ გადალახა დაფინანსების მისაღებად სავალდებულო კანონით დადგენილი 3%-იანი ბარიერი და, 2016 წლის საპარლამენტო არჩევნების შედეგებიდან გამომდინარე, დაფინანსება ვერ მოიპოვა, კანონის არასწორი განმარტების პირობებში, აღნიშნული განკარგულების საფუძველზე, პარტიამ დაფინანსების სახით დამატებით 300 000 ლარი მიიღო, რამაც მას შესაძლებლობა მისცა, საარჩევნო ადმინისტრაციებში კომისიის წევრის ყოლის უფლება მოეპოვებინა.¹⁵⁹ აღნიშნულმა შემთხვევამ დღის წესრიგში დააყენა ბიუჯეტიდან პოლიტიკური გაერთიანებების დაფინანსებასთან დაკავშირებული რეგულაციების გადახედვის საკითხი.

¹⁵⁶ <http://www.interpressnews.ge/ge/thavisufalidemokratebi/391503-opozicurma-partiebma-reklamis-shesvidvis-tsis-shesakhebgeneraluri-auditoris-brdzaneba-sasamarthloshi-gaasachivres.html>. პარტიების განცხადებით, ისინი ამ რეგულაციის ამოქმედებამდე რეკლამის საფასურს ყოველკვირულად იხდიდნენ, ახალი წესის თანახმად კი, რეკლამის თანხის გადახდა წინასწარ და მთლიანად მოუწევდათ.

¹⁵⁷ <http://www.sao.ge/news/791> სამსახურის განცხადებით, საარჩევნო რეკლამის წინასწარი შესყიდვის რეგულაცია 2012 წლიდან მოქმედებდა, ხოლო 5 მაისის ბრძანებით, მოხდა რამდენიმე ძველი ბრძანების სისტემატიზაცია, რის შემდეგაც, გამარტივდა რეკლამის წინასწარი შესყიდვის პერიოდი. ერთადერთი მოთხოვნა, რაც უცვლელად რჩებოდა, ეს იყო რეკლამის თანხის წინასწარ, რეკლამის ტელეთერით ან სხვა საშუალებით გავრცელებამდე გადახდისა და მასთან დაკავშირებული ინფორმაციის სახელმწიფო აუდიტის სამსახურში წარდგენის ვალდებულების შენარჩუნება. სამსახურში განაცხადეს, რომ მაშინ როცა თავდაპირველ რეგულაციაში მოთხოვნილი იყო მინიმუმ 1 კვირის პერიოდის წინასწარი შესყიდვა, 5 მაისის ბრძანებით, აღნიშნული ვადა აღარ დაფიქსირებულა, რაც პარტიებს შესაძლებლობას აძლევდა, შეესყიდათ 1 საათის ან თუნდაც ერთი დღის სარეკლამო მომსახურება.

¹⁵⁸ გენერალური აუდიტორის ბრძანება #2915/21 05.05.2016.

¹⁵⁹ <https://gylla.ge/ge/post/arasamtavrobo-organizaciebis-ceskos-tavmjdomaris-gankargulebas-ekhmaurebian>

VIII. წინასაარჩევნო პერიოდი

სახელმწიფო რესურსების გამოყენება საარჩევნო მიზნებისთვის

საქართველოს პრეზიდენტის 2016 წლის 3 ივნისის განკარგულების მიხედვით, საქართველოს პარლამენტის მორიგი არჩევნები 2016 წლის 8 ოქტომბერს დაინიშნა.¹⁶⁰ პირველ ეტაპზე, განისაზღვრა, რომ განკარგულება ძალაში შევიდოდა 2016 წლის 8 აგვისტოდან.¹⁶¹ აღნიშნულმა, კანონმდებლობის სანინააღმდეგოდ, წინასაარჩევნო კამპანიის დაწყების თარიღის ხელოვნურად გადავადების რისკი გააჩინა, ვინაიდან, საქართველოს საარჩევნო კოდექსის თანახმად, წინასაარჩევნო კამპანია (აგიტაცია) იწყება არჩევნების დაინიშნის თაობაზე გამოცემული სამართლებრივი აქტის გამოქვეყნებისთანავე¹⁶² და პრეზიდენტი არ განსაზღვრავს ამგვარი აქტის ძალაში შესვლის თარიღს. შესაბამისად, პრეზიდენტის განკარგულების ის ჩანაწერი, რომელიც აქტის ძალაში შესვლის თარიღად განსაზღვრავდა 8 აგვისტოს, ეწინააღმდეგებოდა საარჩევნო კანონმდებლობას.¹⁶³ საბოლოოდ, პრეზიდენტის აქტის კონტრასიგნაცია პრემიერმინისტრმა 8 ივნისს განახორციელა და, საარჩევნო კანონმდებლობის შესაბამისად, ამ დღიდან დაიწყო წინასაარჩევნო კამპანია.

წინასაარჩევნო პერიოდში ცენტრალური ბიუჯეტის ცვლილებები საარჩევნო კანონმდებლობის მოთხოვნების დაცვით განხორციელდა. თუმცა, წინასაარჩევნო კამპანიის ოფიციალურად გამოცხადების – ანუ 8 ივნისის – შემდგომ ცალკეულ შემთხვევებში ადგილობრივ დონეზე განხორციელებულმა საბიუჯეტო ცვლილებებმა კითხვის ნიშნის ქვეშ დააყენა საარჩევნო კანონმდებლობით გათვალისწინებული 60 დღიანი შეზღუდვის პრინციპი, რაც, ზოგადად, აღნიშნულ პერიოდში ახალი სოციალური ხასიათის პროგრამების/შეღავათების შემოღებისა და ზრდის აკრძალვას გულისხმობს.

წინასაარჩევნო კამპანია ადმინისტრაციული რესურსების მასობრივი გამოყენების სიმცირით ხასიათდებოდა.¹⁶⁴ შესაბამისად, მას არ მიუღწევია ისეთი მასშტაბებისთვის, რომ მნიშვნელოვანი გავლენა მოეხდინა საარჩევნო გარემოზე. თუმცა, ცალკეულ შემთხვევებში, ადგილი ჰქონდა როგორც ადამიანური, ისე მატერიალურ-ტექნიკური რესურსის გამოყენებას კამპანიის მიზნებისათვის, საარჩევნო კოდექსის დარღვევით.¹⁶⁵

მმართველი პარტია ცდილობდა, არასამუშაო დღეებში გაემართა წინასაარჩევნო კამპანიის საჯარო შეხვედრები. დადებითად უნდა შეფასდეს ის ფაქტიც, რომ სააგიტაციო ღონისძიებებში მონაწილეობის მისაღებად საჯარო მოხელეები, ძირითადად, კუთვნილი შვებულებით სარგებლობდნენ.¹⁶⁶ თუმცა, რეგიონებში, მმართველი პარტიის მაჟორიტარი კანდიდატების წარდგენის ღონისძიებებზე, საბიუჯეტო ორგანიზაციებში დასაქმებული ადამიანების მობილიზების ფაქტები დაფიქსირდა, რაც აჩენდა კითხვებს თანამდებობის პირების მიერ სამსახურებრივად დაქვემდებარებული პირების წინასაარჩევნო აგიტაციაში სავარაუდო ჩართვის თაობაზე.

წინასაარჩევნო პერიოდში საიამ დააფიქსირა წინასაარჩევნო აგიტაციის წესების დარღვევის 12 ფაქტი, აგრეთვე, საჯარო მოსამსახურეების მხრიდან სამუშაო საათების განმავლობაში სოციალური ქსელების, ხშირად Facebook-ის, მეშვეობით აგიტაციის 15-მდე ფაქტი, ასევე, უცხო ქვეყნის ტერიტორიიდან უცხო ქვეყნის მოქალაქის წინასაარჩევნო აგიტაციაში მონაწილეობის რამდენიმე შემთხვევა.¹⁶⁷ წინასაარჩევნო პერიოდში ადგილი ჰქონდა სახელმწიფო უწყებების მიერ განეული საქმიანობის რეკლამირებას და მათ გავრცელებას როგორც მოკლე ტექსტური შეტყობინებების, ისე სხვა საკომუნიკაციო საშუალებების სახით, რაც აჩენდა კითხვებს ადმინისტრაციული რესურსის საარჩევნო მიზნით გამოყენებისა და არჩევნების წინ ამომრჩევლების განწყობებზე გავლენის მოხდენის მცდელობასთან დაკავშირებით.¹⁶⁸

წინასაარჩევნო პერიოდში ხელისუფლებამ სოციალური ხასიათის პროექტი „ცხოვრება გრძელდება“ დააანონსა.¹⁶⁹ მსგავსი პროექტების წინასაარჩევნოდ განხორციელება, შესაძლოა, უშუალოდ არ ეწინააღმდეგებოდა საარჩევნო კოდექსის კონკრეტულ ნორმებს, თუმცა, თავისი არსით, წარმოადგენდა საბიუჯეტო სახსრების გამოყენებას საარჩევნო მიზნებისათვის და არათანაბარ პირობებს ქმნიდა პოლიტიკური პარტიებისათვის. წინასაარჩევნოდ მსგავსი სახის ინიციატივები სახელმწიფოსა და მმართველ პარტიას შორის ზღვარს აფერმკრთალებს, რითაც ირღვევა ეუთოს 1990 წლის კოპენჰაგენის დოკუმენტით განსაზღვრული პრინციპები, რომლის თანახმად, „აუცილებელია სახელმწიფოსა

¹⁶⁰ <https://www.president.gov.ge/PressOffice/Documents/LegalActs?p=10380&i=1>

¹⁶¹ <https://www.president.gov.ge/PressOffice/News?p=10202&i=1>

¹⁶² საქართველოს საარჩევნო კოდექსის 45-ე მუხლის პირველი ნაწილი.

¹⁶³ <https://gyla.ge/ge/post/saqartvelos-akhalgazrda-iurista-asociacia-archevnebis-danishvnis-taobaze-prezidentis-gadatsyvetilebas-ekhmianeba>

¹⁶⁴ <https://gyla.ge/ge/post/2016-tslis-8-oqtombris-saqartvelos-parlamentis-archevnebi-tsinasaarchevno-garemos-shefaseba>

¹⁶⁵ <https://gyla.ge/ge/post/2016-tslis-8-oqtombris-saqartvelos-parlamentis-archevnebi-tsinasaarchevno-garemos-shefaseba>

¹⁶⁶ <https://gyla.ge/ge/post/2016-tslis-8-oqtombris-saqartvelos-parlamentis-archevnebi-tsinasaarchevno-garemos-shefaseba>

¹⁶⁷ ხსენებულ ფაქტებთან დაკავშირებით, საიამ საჩივრები წარადგინა როგორც საარჩევნო ადმინისტრაციაში, ასევე სასამართლოში. აღსანიშნავია, რომ ორივე ამ საკითხის რეგულირების მიმართულებით კანონმდებლობა გაუმჯობესებას საჭიროებს. დეტალური ინფორმაცია იხილეთ დანართებში.

¹⁶⁸ <https://gyla.ge/ge/post/2016-tslis-8-oqtombris-saqartvelos-parlamentis-archevnebi-tsinasaarchevno-garemos-shefaseba>

¹⁶⁹ ინიციატივა ითვალისწინებდა საკენსიო ასაკის პირთა დასაქმებას.

და პოლიტიკური პარტიის მკაფიო გამიჯვნა, პარტია არ უნდა იყოს აღრეული სახელმწიფოსთან.¹⁷⁰

2016 წლის 1 სექტემბრიდან ამოქმედდა სოციალური შეღავათები მაღალმთიან რეგიონებში მცხოვრები და დასაქმებული პირებისათვის, კერძოდ: საპენსიო ასაკს მიღწეულთათვის, სოციალური პაკეტი მოსარგებლე პირებისათვის, სამედიცინო პერსონალისთვის, პედაგოგებისთვის. სოციალური შეღავათების ამოქმედების სამართლებრივი საფუძველი გახდა „მაღალმთიანი რეგიონების განვითარების შესახებ“ საქართველოს კანონი, რომელიც, თავის მხრივ, 2015 წლის ზაფხულში იყო მიღებული. მართალია, კანონი არჩევნებამდე 1 წლის ადრე მიიღეს, თუმცა, გარკვეული კატეგორიის პირებისთვის მთელი რიგი სოციალური შეღავათების ამოქმედებამ, რაც წინასაარჩევნო პერიოდს დაემთხვა, გარკვეული კითხვები გააჩინა საბიუჯეტო რესურსების საარჩევნო მიზნებისათვის გამოყენების თაობაზე.

მუნიციპალიტეტის ბიუჯეტების შესწავლისა და ანალიზის საფუძველზე, შეიძლება ითქვას, რომ 2016 წლის ბიუჯეტების დაგეგმვისას ადგილობრივი თვითმმართველი ერთეულები ცდილობდნენ, ბიუჯეტი საარჩევნო მიზნებისთვის მოერგოთ. აღსანიშნავია, რომ 2016 წელს, 2015 წელთან შედარებით, ადგილობრივ ბიუჯეტებში ინფრასტრუქტურული და სოციალური პროგრამების დაფინანსება მნიშვნელოვნად გაიზარდა, რასაც არ ახლდა სათანადო დასაბუთება. ასევე, საარჩევნო წლის (2016 წლის) ადგილობრივი ბიუჯეტების პრიორიტეტები და ამ პრიორიტეტებზე თანხების გადანაწილება საკმაოდ განსხვავდებოდა არასაარჩევნო წლის (2015 წლის) ბიუჯეტის პრიორიტეტებისა და მათზე გადანაწილებული თანხებისაგან. მაგალითად, ინფრასტრუქტურული პროექტების უმრავლესობა სწორედ არჩევნების წინა პერიოდში იწყებოდა. შესაბამისად, აღნიშნული გარემოებები აჩენდა ეჭვს, რომ წინასაარჩევნო კამპანიის პერიოდში ზემოთ დასახელებული პროგრამებისათვის თანხების მატება მოსახლეობის კმაყოფილების ზრდას ემსახურებოდა, რაც საბოლოო ჯამში არჩევნებზე მმართველი პარტიის „ქართული ოცნების“ მხარდამჭერთა ზრდას უზრუნველყოფდა. საიამ სასამართლოში გაასაჩივრა 2016 წლის 27 სექტემბერს ბათუმის მუნიციპალიტეტის 2016 წლის ბიუჯეტში განხორციელებული ცვლილებები ხარჯის ნაწილში ბიუჯეტის 2 250 000 ლარით გაზრდასთან დაკავშირებით, რაც, ჩვენი მოსაზრებით, ეწინააღმდეგებოდა საქართველოს საარჩევნო კოდექსის 49-ე მუხლის მე-3 პუნქტის დანაწესს და წარმოადგენდა ადმინისტრაციული რესურსის გამოყენებას. სასამართლოში მოვითხოვეთ ხარჯების შეჩერება, თუმცა, სასამართლომ სარჩელი არ დააკმაყოფილა.¹⁷¹

ადმინისტრაციული რესურსის სავარაუდოდ გამოყენების ფაქტებთან დაკავშირებით, საია პერიოდულად მიმართავდა როგორც უწყებათაშორის კომისიას თავისუფალი და სამართლიანი არჩევნებისათვის, ასევე საარჩევნო ადმინისტრაციას. უწყებათაშორისმა კომისიამ სავარაუდოდ ადმინისტრაციული რესურსის გამოყენების ფაქტები შეისწავლა და კონკრეტული რეკომენდაციები გამოსცა, თუმცა, ამ შემთხვევაში პრობლემას რეკომენდაციების აღსრულება წარმოადგენდა.

რაც შეეხება საარჩევნო ადმინისტრაციას, მისი მხრიდან ადმინისტრაციული რესურსის გამოყენების კონკრეტულ ფაქტებზე რეაგირება არ იყო ადეკვატური. საიას მიერ წარდგენილ განცხადებებთან დაკავშირებით, საარჩევნო ადმინისტრაციებმა ან შეწყვიტეს ადმინისტრაციული სამართალდარღვევის საქმის წარმოება ადმინისტრაციული სამართალდარღვევის შემთხვევის არარსებობის საფუძველზე, ან მიზანშეუწონლად მიიჩნიეს ადმინისტრაციული სამართალდარღვევის შესახებ ოქმების შედგენა. აღსანიშნავია ისიც, რომ არც სასამართლოებმა მოახდინეს შემდგომში ადეკვატური რეაგირება. მსგავსად საარჩევნო კომისიებისა, არც სასამართლოებმა დააკმაყოფილეს საიას მოთხოვნები და ძალაში დატოვეს საარჩევნო ადმინისტრაციების მიერ მიღებულ გადაწყვეტილებები წარმოების შეწყვეტაზე. შედეგად, ვერც საარჩევნო ადმინისტრაციამ და ვერც სასამართლომ ვერ უზრუნველყვეს კანონმდებლობის სწორი, პროგრესული განმარტება მთელ რიგ მნიშვნელოვან საკითხებთან დაკავშირებით, რითაც შექმნეს შთაბეჭდილება, რომ თავს არიდებდნენ მნიშვნელოვან საკითხებზე თავიანთი უფლებამოსილების სათანადოდ განხორციელებას.¹⁷²

ამომრჩევლის მოსყიდვის ფაქტები

წინა წლებთან შედარებით, უფრო ხშირად ვრცელდებოდა ინფორმაცია ამომრჩევლის სავარაუდოდ მოსყიდვის თაობაზე, რაც პარტიებისა თუ კანდიდატების ან მათი თანაგუნდელების მხრიდან ამომრჩევლისათვის ფასეულობების გადაცემას, გადაცემის დაპირებას ან მომსახურების განევას გულისხმობდა. საიას მონიტორების მიერ წინასაარჩევნო პერიოდში სავარაუდოდ ამომრჩევლის მოსყიდვის **9 ფაქტი** დაფიქსირდა.

მსგავს ფაქტებს ადგილი ჰქონდა როგორც მმართველი პარტიის, ისე ოპოზიციური პოლიტიკური პარტიების წარმომადგენელთა მხრიდან, რა დროსაც, ჩვენი მოსაზრებით, ირღვეოდა არა მარტო საარჩევნო კოდექსის, არამედ „მოქალაქეთა პოლიტიკური გაერთიანების შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონის 25²-ე მუხლის მოთხოვნებიც, რომლის თანახმადაც, პარტიას ეკრძალება კანდიდატის,

¹⁷⁰ ეუთოს 1990 წლის კოპენჰაგენის დოკუმენტის 5.4 პარაგრაფი.

¹⁷¹ <https://gyula.ge/ge/post/sabujeto-cvllilebebi-atcharashi>

¹⁷² <https://gyula.ge/ge/post/2016-tslis-8-oqtombris-saqartvelos-parlamentis-archevnebi-tsinasaarchevno-garemos-shefaseba>

წარმომადგენლის ან სხვა პირის მეშვეობით, პირდაპირ ან არაპირდაპირ, საქართველოს მოქალაქე-სათვის უსასყიდლოდ საქონლის ან მომსახურების მიწოდება ან გავრცელება, გარდა ამავე კანონით გათვალისწინებული გამონაკლისებისა. ცალკეულ შემთხვევებში, ასევე, შესაძლოა ადგილი ჰქონდეს ამომრჩევლის სისხლის სამართლის კოდექსით განსაზღვრული მოსყიდვის ნიშნებსაც.

ზემოხსენებულ ფაქტებთან დაკავშირებით, საიამ განცხადებით მიმართა სახელმწიფო აუდიტის სამსახურს, თავისუფალი და სამართლიანი არჩევნებისთვის უწყებათაშორის კომისიას და კომპეტენციის ფარგლებში რეაგირება ითხოვა. აღნიშნული ინფორმაციები სახელმწიფო აუდიტის სამსახურმა შეისწავლა და სამართალდარღვევის ფაქტებზე რეაგირებისათვის სასამართლოს მიმართა. სამწუხაროდ, სასამართლოს მიერ ამ სახის სამართალდარღვევების წინააღმდეგ არაეფექტური ზომები გატარდა, რაც მეტწილად განპირობებული იყო არსებული საარჩევნო რეგულაციების გაუმართაობითა და სასამართლოს არასათანადო პრაქტიკით.¹⁷³

წინასაარჩევნო პერიოდში საიას მონიტორების მიერ დაფიქსირდა ამომრჩევლის სავარაუდო მოსყიდვის შემდეგი ფაქტები:

- ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის საკრებულოს იურიდიულ საკითხთა კომისიის თავმჯდომარის, თევდორე კობახიძის ინიციატივა ვაკის სკოლების პედაგოგებისათვის უფასო დიაგნოსტიკური კვლევების ჩატარების თაობაზე¹⁷⁴ და საკრებულოს „ქართული ოცნების“ ფრაქციის თავმჯდომარის, რიმა ბერაძის ინიციატივა საჯარო სკოლების 200-მდე პედაგოგისათვის უფასო სამედიცინო გამოკვლევების ჩატარების შესახებ.¹⁷⁵ თბილისის საკრებულოს ინფორმაციით, აღნიშნული აქციების ორგანიზატორი აგრეთვე იყო ა(ა)იპ „ქართული ოცნება – ჯანმრთელი მომავალი“,¹⁷⁶ რომელიც, ამავე ინფორმაციით, გეგმავდა სხვადასხვა აქციის ჩატარებას დედაქალაქის სხვადასხვა რაიონში. საიას მიმართვის საფუძველზე, სახელმწიფო აუდიტის სამსახურის მიერ ფაქტი შეფასდა, როგორც აკრძალული შემოწირულობა და შედგა 2 ადმინისტრაციული სამართალდარღვევის ოქმი რიმა ბერაძის და ა(ა)იპ „ქართული ოცნება – ჯანმრთელი მომავლის“ წინააღმდეგ, თითოეულის მიმართ – 4000 ლარის ოდენობის ჯარიმის შეფარდების თაობაზე.¹⁷⁷ თუმცა, სასამართლომ არ გაიზიარა სახელმწიფო აუდიტის პოზიცია და 2016 წლის 12 სექტემბრის გადაწყვეტილებით, აღნიშნულ საქმეზე შეწყდა წარმოება. რაც შეეხება თედო კობახიძესთან დაკავშირებულ სავარაუდო მოსყიდვის ფაქტს, სახელმწიფო აუდიტის სამსახურმა ამ შემთხვევაში დარღვევა არ დაადგინა.
- ქ. ბათუმში, ბენზეს დასახლებაში, მოქალაქეთა პოლიტიკური გაერთიანება „ერთიანი ნაციონალური მოძრაობის“ წარმომადგენლის, ლევან ვარშალომიძის დაპირება ახალი კორპუსის მშენებლობის თაობაზე და ამასთან დაკავშირებით ამომრჩევლებთან წერილობითი ხელშეკრულებების დადება.¹⁷⁸ საკითხის შესწავლისა და შესაბამისი სამართლებრივი რეაგირების მიზნით, საიამ განცხადებით მიმართა საქართველოს სახელმწიფო აუდიტის სამსახურს.¹⁷⁹ იმ არგუმენტით, რომ საქმე სცილდებოდა მისი კომპეტენციის ფარგლებს, სახელმწიფო აუდიტის სამსახურმა საქმე გადაუგზავნა პროკურატურას, რომელმაც დაიწყო გამოძიება საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 164¹-ე მუხლით.¹⁸⁰ თუმცა, ჩვენი ინფორმაციით, ამ დრომდე გამოძიება კონკრეტულ შედეგებამდე არ მისულა.
- 2016 წლის 13 სექტემბერს, გორის მაჟორიტარი დეპუტატობის კანდიდატის - ირაკლი ოქრუაშვილის საინიციატივო ჯგუფის წარმომადგენლების მიერ გორში, შინდისის გზატკეცილზე მდებარე №11, №13 და №15 კორპუსების მაცხოვრებლებისათვის სხვადასხვა სახის საკვები პროდუქტის გადაცემა.¹⁸¹ აღნიშნულის თაობაზე, საიამ განცხადებით მიმართა საქართველოს სახელმწიფო აუდიტის სამსახურსა და თავისუფალი და სამართლიანი არჩევნებისათვის უწყებათაშორის კომისიას.¹⁸² სახელმწიფო აუდიტის სამსახურის ინფორმაციით, საქმესთან დაკავშირებით გამოიკითხნენ კონკრეტული პირები: ირაკლი ოქრუაშვილი, მამუკა ნოზაძე და დასახლებაში მცხოვრები 6 პირი,¹⁸³ თუმცა, მოსყიდვის ფაქტი არ დადასტურდა. სა-

¹⁷³ <https://gyla.ge/index.php/ge/post/2016-tslis-8-oqtombris-saqartvelos-parlamentis-archevnebi-tsinasaarchevno-garemos-shefaseba>

¹⁷⁴ <http://www.interpressnews.ge/ge/sazogadoeba/383596-thedo-kobakhidzis-iniciativith-vakis-skolebis-pedagoqebis-ufaso-diagnostikuri-kvlebebi-chautardebath.html?ar=A>

¹⁷⁵ <http://www.interpressnews.ge/ge/sazogadoeba/386481-rima-beradzis-iniciativith-sajaro-skolebis-200-mde-pedagoqs-ufaso-samedicino-gamokvleva-chautarda.html?ar=A>

¹⁷⁶ https://enreg.reestri.gov.ge/main.php?c=mortgage&m=get_output_by_id&scandoc_id=542140&app_id=619384

¹⁷⁷ <http://justice.gov.ge/Ministry/Index/489>

¹⁷⁸ <http://ajaratv.ge/news/ge/3198/-khelshekruleba-korpusebis.html>

<http://www.interpressnews.ge/ge/regioni/389023-levan-varshalomidzem-bathumelebthan-akhali-korpusebis-msheneblobis-dapirebis-khelshekruleba-gaforma.html>

¹⁷⁹ საიას 19 ივლისის განცხადება №გ-01/195-16.

¹⁸⁰ <http://justice.gov.ge/Ministry/Index/489>

¹⁸¹ <https://gyla.ge/ge/post/amomrchevlis-savaraod-mosyidvis-faqtebi>

¹⁸² საიას 21 სექტემბრის განცხადება №გ-01/294-16

¹⁸³ <http://justice.gov.ge/Multimedia%2FFiles%2F%E1%83%90%E1%83%9C%E1%83%92%E1%83%90%E1%83%A0%E1%83%98%E1%83%A8%E1%83%98%20FIATF%20Report%202016.pdf>

მაგიეროდ, გამოვლინდა ამომრჩევლის მოსყიდვის სხვა შემთხვევა. კერძოდ, უწყების ინფორმაციით, ირაკლი ოქრუაშვილი ამომრჩეველთან შეხვედრისას მათ დაჰპირდა საყოფაცხოვრებო პირობების გაუმჯობესებას, რისთვისაც, მუნიციპალური სახსრების მოზიდვასთან ერთად, გაიღებდა საკუთარ ფინანსურ სახსრებსაც, კერძოდ – 3,963.56 ლარს. სახელმწიფო აუდიტის სამსახურმა შემდგომი რეაგირებისთვის საქართველოს მთავარ პროკურატურას მიმართა.

- 2016 წლის 18 სექტემბერს პოლიტიკური გაერთიანება „ეროვნული ფორუმის“ ფოთის მაჟორიტარი დეპუტატობის კანდიდატის, ოთარ ხარჩილავას დაფინანსებით და ამავე პოლიტიკური პარტიის ახალგაზრდული ფრთის ინიციატივით, ქალაქ ფოთში „ფერების ფესტივალის“ ჩატარება.¹⁸⁴ ასევე, პოლიტიკური გაერთიანება „ეროვნული ფორუმის“ ხარჯით, ფოთის მაჟორიტარი დეპუტატობის კანდიდატის – ოთარ ხარჩილავას ახალგაზრდული ფრთის მიერ 17-დან 30 წლამდე ფოთელი ახალგაზრდების სხვადასხვა სახის გასართობ ღონისძიებებზე (ექსკურსია, კარაოკე, ფოტოსესია და სხვა) მიწვევა.¹⁸⁵ ორივე ფაქტთან დაკავშირებით, საიამ განცხადებით მიმართა საქართველოს სახელმწიფო აუდიტის სამსახურსა და თავისუფალი და სამართლიანი არჩევნებისათვის უწყებათაშორის კომისიას.¹⁸⁶ სახელმწიფო აუდიტის სამსახურის ინფორმაციით, ინფორმაციის დაზუსტების თხოვნით, წერილი გაეგზავნა „ეროვნულ ფორუმს.“ პარტიამ აღნიშნულ ღონისძიებასთან კავშირი უარყო. საქმეზე მიმდინარეობს წარმოება.¹⁸⁷
- მთაწმინდის დამოუკიდებელი მაჟორიტარი კანდიდატის სალომე ზურაბიშვილის მიერ სოციალური ქსელის – facebook-ის მეშვეობით, ამომრჩევლისათვის სავარაუდოდ უკანონო დაპირების მიცემა. კერძოდ, სალომე ზურაბიშვილმა 6 ოქტომბერს 20:00 საათზე ამომრჩეველი facebook გვერდის მეშვეობით საარჩევნო ღონისძიებაზე მიიწვია და ამისათვის მათ უფასო მგზავრობა შესთავაზა – ფუნიკულიორზე მატარებლით ასვლა.¹⁸⁸ სახელმწიფო აუდიტის სამსახურის ინფორმაციით, საქმე გადაეგზავნა პროკურატურას.
- 5 ოქტომბერს „ერთიანი ნაციონალური მოძრაობის“ აქციაზე დასწრების მიზნით, მოქალაქეთა სავარაუდოდ მოსყიდვა. საუბარია ინფორმაციაზე, რომლის თანახმად, აქციაში მონაწილეობის სანაცვლოდ, პარტიამ კონკრეტულ პირებს 20, 30 და 50 ლარი გადაუხადა.¹⁸⁹ სახელმწიფო აუდიტის სამსახურმა, საერთაშორისო გამჭვირვალობა-საქართველოს მიმართვის საფუძველზე, დაიწყო წარმოება, თუმცა, ვერ შეძლო გავრცელებულ ვიდეოსა და ვიდეოსირებული პირების იდენტიფიცირება და, ინფორმაციის წარმოდგენის თხოვნით, საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს მიმართა.
- ხაშურში, სავარაუდოდ „ქართული ოცნების“ მაჟორიტარი კანდიდატის ვალერი გელაშვილის მიერ მუნიციპალიტეტში დასაქმებული პირების დაინტერესება ხელფასების მომატებით.¹⁹⁰ საიამ ინფორმაციით, სახელმწიფო აუდიტის სამსახურმა შეისწავლა საკითხი, თუმცა, დარღვევა არ დაადგინა.

აღნიშნული ფაქტების გარდა, გვინდა, ყურადღება გავამახვილოთ ინფორმაციაზე, რომელიც წინასწარჩევნო პერიოდში ვრცელდებოდა და მოქალაქეების მხრიდან კანონის დარღვევის ნიშნებს შეიცავდა. მოქმედი კანონმდებლობით, დასჯადია არა მხოლოდ ამომრჩევლისათვის საარჩევნო მიზნით გარკვეული სიკეთის გადაცემა, არამედ ამომრჩევლის მიერ ამ სიკეთის მიღებაც. საკითხი განსაკუთრებით აქტუალურია მაშინ, როდესაც საქმე შეიძლება სოციალურად დაუცველ ადამიანებს და მათი მხრიდან ამ სარგებლის მიღებას ეხებოდეს. ერთი მხრივ, ამომრჩეველთა ცხოვრების შეჭირვებული პირობების და, მეორე მხრივ, საზოგადოების დაბალი სამართლებრივი ცნობიერების პირობებში, ვფიქრობთ, რომ სიკეთის მიღება ამომრჩევლისათვის დასჯად ქმედებას არ უნდა წარმოადგენდეს. შესაბამისად, საიამ კვლავ უწევს რეკომენდაციას ისეთ ცვლილებებს, რომელიც, ამომრჩევლის მოსყიდვის შემთხვევაში, ამომრჩეველს სისხლისა და ადმინისტრაციული პასუხისმგებლობისგან გაათავისუფლებს.

¹⁸⁴ <http://room.ge/?p=701>; ფერადი ფხვნილები გაიყვანა უფასოდ და ხელმისაწვდომი იყო ნებისმიერი მსურველისთვის. ღონისძიების ორგანიზატორებს ეცვათ საავტორო მისიურები. ღონისძიებაში მონაწილეობდა თავად კანდიდატი.

¹⁸⁵ <http://room.ge/?p=713>

¹⁸⁶ საიამ 21 სექტემბრის განცხადება №გ-01/294-16.

¹⁸⁷ <http://justice.gov.ge/Multimedia%2FFiles%2F%E1%83%90%E1%83%9C%E1%83%92%E1%83%90%E1%83%A0%E1%83%98%E1%83%A8%E1%83%98%2FIAATF%20Report%202016.pdf>

¹⁸⁸ ღონისძიების სახელწოდება - „სალომე ზურაბიშვილის მთაწმინდის საარჩევნო დასკვნითი საღამო“. „ჩვენს შემაჯამებელ საღამოზე ფუნიკულიორზე მატარებლით (ტრამვაით) ასვლა 19:00 საათიდან 22:00 საათამდე უფასო იქნება, ვინაიდან გამსპინძლობთ მე!“

¹⁸⁹ კერძოდ, საინფორმაციო სააგენტო „ინფო 9“-მ გავრცელა ვიდეო, რომელშიც ნაჩვენებია იყვენენ აქციაზე მყოფი პირები. ისინი აცხადებდნენ, რომ აქციაზე ფულის გადახდის სანაცვლოდ ჩამოიყვანეს. კონკრეტული პირები ასახელებენ, რომ მათ აქციაში მონაწილეობის სანაცვლოდ, პარტიამ გადაუხადა 20, 30 და 50 ლარი.

¹⁹⁰ <http://1tv.ge/ge/news/view/139539.html>; შეხვედრის აუდიოჩანაწერი მუნიციპალიტეტში დასაქმებულ პირებთან, რა დროსაც კანდიდატი მეორე ტურის წინ ხაშურის მუნიციპალიტეტში დასაქმებულ პირებს დახმარებას ჰპირდებოდა, მათ შორის, ხელფასების მომატების სახით, სანაცვლოდ კი, ითხოვდა, რომ მათ და მათ ახლობლებს მისი კანდიდატურისთვის მხარი დაეჭირათ.

მუქარის, ზენოლისა და ფიზიკური ანგარიშსწორების ფაქტები

წინასაარჩევნო კამპანიის მიმდინარეობისას დაფიქსირდა სიტყვიერი და ფიზიკური შეურაცხყოფის, პოლიტიკური მოტივით პარტიების აქტივისტებზე ზენოლისა თუ მუქარის არაერთი შემთხვევა. მსგავსი ქმედებები, ძირითადად, არჩევნებამდე 2 თვით ადრე დაიწყო, ხოლო არჩევნებამდე რამდენიმე დღით ადრე განხორციელებულმა ძალადობრივმა ფაქტებმა დიდინტენსივით, გორსა და თბილისში¹⁹¹ სერიოზული ზიანი მიაყენა სტაბილურ საარჩევნო გარემოს და მნიშვნელოვანი კითხვები გააჩინა.¹⁹²

წინასაარჩევნო პერიოდში ვრცელდებოდა ინფორმაციები ძალადობრივ ქმედებებში ცენტრალური და ადგილობრივი ხელისუფლების თანამდებობის პირების შესაძლო მონაწილეობის თაობაზე.¹⁹³ იყო შემთხვევები, როდესაც პოლიტიკური პარტიები წევრები საუბრობდნენ საარჩევნო პროცესებში სახელმწიფო უსაფრთხოების სამსახურის წარმომადგენელთა ჩარევაზე.¹⁹⁴ პარტიების აქტივისტების განცხადებებით, ზენოლები ძირითადად სოციალური დახმარებების მოხსნისა თუ სამსახურის დაკარგვის მუქარაში გამოიხატებოდა.¹⁹⁵ რამდენიმე შემთხვევაში, ადგილი ჰქონდა სამართალდამცავთა მიერ პოლიტიკურად აქტიური პირების ჩხრეკას, დაკითხვას ან ბრალის წაყენებას, რამაც სამართალდამცავთა ქმედებების პოლიტიკური მიუკერძოებლობის მიმართ კითხვის ნიშნები გააჩინა.¹⁹⁶

არჩევნების პროცესზე ასევე ნეგატიური გავლენა იქონია პოლიტიკური პარტიების ლიდერთა შესახებ ინტერნეტით გავრცელებულმა ფარულმა ვიდეო და აუდიო ჩანაწერებმა, რომლებიც ეტაპობრივად ქვეყნდებოდა სხვადასხვა ვებგვერდის საშუალებით და მუქარის მესიჯებს შეიცავდა. ჩანაწერების გავრცელების დრო და შინაარსი მიუთითებდა ჩანაწერების მეშვეობით პოლიტიკური პროცესების და საზოგადოებრივი აზრის მანიპულაციის მცდელობაზე, რაც შეუთავსებელია დემოკრატიული მმართველობის პრინციპებთან და არაერთხელ გამოქალაქო საზოგადოების კრიტიკოს საგანი. ზოგიერთი ჩანაწერის შინაარსი, ავთენტურობის პირობით, ასევე არ იყო თავსებადი დემოკრატიულ ღირებულებებსა და მართლწესრიგთან და იწვევდა საზოგადოების მკვეთრად უარყოფით განწყობებს.¹⁹⁷

სახელმწიფოს საგამოძიებო ორგანოებმა ვერცერთ შემთხვევაში ვერ დაასრულეს გამოძიება წარმატებულად და ვერ მოხერხდა ამ ჩანაწერების ავტორის ან/და გამავრცელებლის პასუხისგებაში მიცემა.¹⁹⁸

არჩევნებამდე თითქმის ერთი კვირით ადრე, მსს-მ, სახელმწიფო უსაფრთხოების სამსახურთან და მთავარ პროკურატურასთან ერთად, ოპერატიული ინფორმაციის საფუძველზე ჩატარებული საგამოძიებო მოქმედებების შედეგად, საქართველოს ტერიტორიაზე დიდი ოდენობით საბრძოლო მასალისა და ცეცხლსასროლი იარაღის მარაგის აღმოჩენის შესახებ განაცხადა.¹⁹⁹ შინაგან საქმეთა მინისტრმა გამოიცილა ამ ფაქტის რაიმე სახით კავშირი წინასაარჩევნო პერიოდთან,²⁰⁰ ხოლო პრემიერმინ-

¹⁹¹ ძალადობრივი აქტები, მათ შორის, ოპოზიციური პარტიის, „ერთიანი ნაციონალური მოძრაობის“ დეპუტატის ავტომანქანის აფეთქება; ოპოზიციური პოლიტიკური ძალის მაჟორიტარობის კანდიდატზე ცეცხლსასროლი იარაღით თავდასხმა; მმართველი პოლიტიკური პარტიის აქტივისტების მიმართ ფიზიკური ანგარიშსწორება. ყველა ამ ფაქტზე დაიწყო გამოძიება და ორ შემთხვევაში კონკრეტულ პირებს ბრალიც წაყენათ.

¹⁹² <https://gyla.ge/ge/post/2016-tslis-8-oqtombris-saqartvelos-parlamentis-archevnebi-tsinasaarchevno-garemos-shefaseba>

¹⁹³ მაგალითად, ახალციხეში „ერთიანი ნაციონალური მოძრაობის“ მაჟორიტარი კანდიდატის წინასაარჩევნო კამპანიის დროს განხორციელდა ძალადობა ენმ-ს აქტივისტ ნ.ბ-ზე, რომლის განცხადებითაც, ურაველის გზაზე სამცხე-ჯავახეთის გუბერნატორმა აკაკი მაჭუტაძემ და მისმა თანმხლებმა პირებმა მას ფიზიკური და სიტყვიერი შეურაცხყოფა მიაყენეს. <http://rustavi2.com/ka/news/60059>. ასევე, ბორჯომში ლეიბორისტული პარტიის წარმომადგენლის განცხადებით, მას ფიზიკური შეურაცხყოფა მიაყენა ბორჯომის მუნიციპალიტეტის საკრებულოს წევრმა ბესიკ ფოფხაძემ, თანმხლებ პირებთან - ბორჯომის მუნიციპალიტეტის საკრებულოსა და ბორჯომის მუნიციპალიტეტის არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირების თანამშრომლებთან ერთად.

¹⁹⁴ მაგალითად, ბორჯომში ლეიბორისტული პარტიის წარმომადგენელმა ისაუბრა იმ ფაქტზე, რომ სახელმწიფო უსაფრთხოების სამსახურის თანამშრომლები სისტემატურ თვალთვალსა და მიყურადებას ახორციელებენ მასზე. დარღვევების შესახებ დეტალური ინფორმაცია იხილეთ საიას საინფორმაციო ბიულეტენებში: <https://gyla.ge/ge/mod/newsletter/5>, <https://gyla.ge/ge/mod/newsletter/6>, <https://gyla.ge/ge/mod/newsletter/7>

¹⁹⁵ საიას მონიტორებთან საუბრისას, ცალკეულ შემთხვევებში, მოქალაქეებმა დადასტურეს ინფორმაცია სოციალური დახმარების შესაძლო მოხსნის თაობაზე. ასევე, საიას მონიტორებისათვის მიწოდებული ინფორმაციის თანახმად, ადგილობრივი თვითმმართველობის წარმომადგენლებმა თავიანთ დაქვემდებარებულ პირებს დაავალეს 2016 წლის 8 ოქტომბრის საპარლამენტო არჩევნებზე 10-10 მხარდამჭერი ამომრჩევლის მიყვანა, ხოლო მანამდე კი - ამ ადამიანების პირადობის მოწმობების ასლების მიტანა. აღნიშნული დავალება, ცალკეულ შემთხვევაში, შესაძლოა შეიცავდა მუქარასაც.

¹⁹⁶ <https://gyla.ge/ge/post/2016-tslis-8-oqtombris-saqartvelos-parlamentis-archevnebi-tsinasaarchevno-garemos-shefaseba>

¹⁹⁷ ერთ-ერთ ჩანაწერთან დაკავშირებით, რომელზეც სავარაუდოდ რუსთავი 2-ის მენეჯერის ნიკა გვარამიასა და პოლიტიკური მოძრაობა „სახელმწიფო ხალხისთვის“ ლიდერის პაატა ბურჭულაძის საუბარი იყო ასახული, ჩანაწერში მონაწილე პირებმა არ უარყვეს საუბრის ფაქტი, თუმცა, აღნიშნეს, რომ სატელეფონო ჩანაწერი დამონტაჟებული იყო. მათ არ გამოიცილეს, რომ სატელეფონო საუბრის ჩაწერა და გამოქვეყნება სახელმწიფო უსაფრთხოების სამსახურის მხრიდან მომხდარიყო. გამოძიება პირადი მიმოწერის, ტელეფონით საუბრის ან სხვაგვარი ხერხით შეტყობინების საიდუმლოების დარღვევის ფაქტზე დაიწყო; <http://www.interpressnews.ge/ge/samartali/397170-qrusthavi-2q-is-informaciith-nika-gvaramia-da-paata-burtculadze-dakithkhvaze-daibaresh.html?ar=A>

¹⁹⁸ <https://gyla.ge/ge/post/2016-tslis-8-oqtombris-saqartvelos-parlamentis-archevnebi-tsinasaarchevno-garemos-shefaseba>

¹⁹⁹ <http://www.ipress.ge/new/46479-shshs-samartaldamcvelebma-sabrdzolo-masalisa-da-ceckhlsasroli-iaraghis-marags-miakvliis>

²⁰⁰ <http://www.tabula.ge/ge/verbatim/112625-shs-ministri-iaraghi-svadxaxva-dros-vipovet-gasasajaroebblad-situacia-axla-momtsifda>

ისტრმა განაცხადა, რომ „ქართული ოცნება“ დემოკრატიულ არჩევნებს ჩაატარებდა და, რეალური მცდელობების მიუხედავად, ყველანაირი დესტაბილიზაცია გამორიცხული იქნებოდა.²⁰¹ გამოძიება დაიწყო სახელმწიფო ხელისუფლების დასამხობად ან ხელში ჩასაგდებად შეთქმულების ფაქტზე, სისხლის სამართლის კოდექსის 315-ე მუხლით. მედიაში გავრცელებული ინფორმაციის თანახმად, სახელმწიფო უსაფრთხოების სამსახურმა „თავისუფალი ზონის“ 10 წევრი დაკითხვაზე დაიბარა.²⁰²

კენჭისყრის დღემდე რამდენიმე დღით ადრე, 2016 წლის 20 სექტემბერს, საქართველოს მთავარმა პროკურატურამ 26 მაისის საქმეზე ახალი ვიდეომასალა გამოაქვეყნა და მის საფუძველზე კიდევ რამდენიმე მაღალჩინოსანს წაუყენა ბრალი.²⁰³

საპარლამენტო არჩევნებამდე რამდენიმე დღით ადრე ახალი ვიდეომასალის გამოქვეყნებამ გააჩინა კითხვები იმის თაობაზე, რომ საგამოძიებო ორგანოს ქმედება პოლიტიკურ პროცესებს უკავშირდებოდა, განსაკუთრებით იმ ფაქტის გათვალისწინებით, რომ, როგორც პროკურატურა განმარტავდა, ვიდეოკადრები შემთხვევის ღამეს, კონსტიტუციური უსაფრთხოების დეპარტამენტის ოპერატორის მიერ იყო გადაღებული, თუმცა, გამოძიებისთვის სიახლეს წარმოადგენდა.²⁰⁴ შესაბამისად, კითხვები გაჩნდა იმ ფაქტთან დაკავშირებით, თუ რამდენად ეფექტურად მიმდინარეობდა გამოძიება და რატომ არ იყო (თუ არ იყო) ეს მასალა პროკურატურისთვის მანამდე ხელმისაწვდომი.²⁰⁵ ამასთან, საზოგადოებისთვის არ იყო ახსნილი, თუ რა კრიტერიუმებით იძიებდა პროკურატურა საქმეებს და რის მიხედვით ანიჭებდა მათ უპირატესობას, რაც, თავის მხრივ, შეამცირებდა განცდას, რომ პროცესები პოლიტიკურად მოტივირებული იყო.

წინასაარჩევნო პერიოდში საიას მონიტორებმა სავარაუდოდ მუქარისა და ზენოლის 10-მდე ფაქტი დააფიქსირეს, რომლებიც ძირითადად ოპოზიციური საარჩევნო სუბიექტების კანდიდატებისა და მათი მხარდამჭერების მიმართ განხორციელდა. გამოვლინდა ასევე 1 შემთხვევა, როდესაც ფიზიკური დაპირისპირების შედეგად მმართველი პარტიის აქტივისტები დაზარალდნენ.

აღნიშნულ ფაქტებთან დაკავშირებით, საიამ შესაბამის უწყებებს მიმართა და მათი შესწავლა, ასევე, ამ ფაქტებზე სამართლებრივი რეაგირება მოითხოვა. გარდა ამისა, წინასაარჩევნო პერიოდში საიამ არაერთი საჯარო განცხადება გაავრცელა ინდივიდუალურ თუ კოალიციურ რეჟიმში და კომპეტენტური ორგანოებისგან, მათ შორის, სამართალდამცავი ორგანოებისგან დროული, მიუკერძოებელი გამოძიების ჩატარება და სამართლიანი სასამართლო განხილვა მოითხოვა. ასევე, ცალკეულ შემთხვევებში, საიას ადვოკატები კონკრეტული დაზარალებული პირების უფლებებს იცავდნენ და მათ ინტერესებს გამოძიებისა და სასამართლოს წინაშეც წარმოადგენდნენ. მთელ რიგ ფაქტებთან დაკავშირებით, რომლებიც შესაძლოა შეიცავდა მუქარის, იძულების, დამინების ან ძალადობის სხვადასხვა ფორმას და რომლებზეც საუბარი იყო როგორც მედიასაშუალებებში, ასევე უწყებათაშორისი კომისიის ფორმატში, შსს-ს მიერ წარმართული გამოძიებების ეფექტურობა კითხვის ნიშნებს შეიცავდა, რაც უარყოფითად აისახება ამ უწყების, როგორც ეფექტური და პოლიტიკურად ნეიტრალური ინსტიტუტის სანდოობაზე.²⁰⁶

აღსანიშნავია კიდევ ერთი ინფორმაცია, რომელიც საიასთვის წინასაარჩევნო პერიოდში სხვადასხვა წყაროდან გახდა ცნობილი. კერძოდ, პოლიტიკური პარტიების წარმომადგენლები აწარმოებდნენ ამომრჩეველთა პირადი მონაცემების (სახელი, გვარი, პირადი ნომერი) აღრიცხვას, თუმცა, არ განმარტავდნენ აღნიშნული მონაცემების შეგროვების მიზანს. განსაკუთრებით მნიშვნელოვანი იყო ის ფაქტი, რომ მათ სამიზნე ჯგუფებს წარმოადგენდნენ სოციალურად დაუცველი, ეთნიკური უმცირესობების წარმომადგენელი და დევნილი მოქალაქეები.²⁰⁷ აღნიშნულ ფაქტთან დაკავშირებით საიამ განცხადება გაავრცელა და განმარტა, რომ სახელი, გვარი და პირადი ნომერი პირის პერსონალურ ინფორმაციას წარმოადგენდა და მისი დამუშავება დასაშვები იყო, თუ არსებობდა მონაცემთა სუბიექტის თანხმობა. ამასთან, პერსონალური მონაცემების შეგროვება წარმოადგენდა ამომრჩევლის ნებაზე არაპირდაპირი ზემოქმედების განხორციელების საფრთხის შემცველ ტენდენციას. საიას მიერ გავრცელებულ ინფორმაციას მყისიერად გამოეხმაურა პერსონალურ მონაცემთა დაცვის ინსპექტორ-

²⁰¹ <http://www.ipress.ge/new/46501-premieri-realuri-mcdelobebis-miukhedavad-saqartveloshi-destabilizacia-gamorickhulia>

²⁰² ზაზა ხაზალია, ვანო აფციაური, თორნიკე დარბაისელი, მარიამ ბაშარული, ნინო ქაცარავა, ვაჟა მორგოშია, ნიკოლოზ ჭურაძე, დავით გოგობია, ზურაბ ბერიაშვილი და კობა ხაზაზი; <http://www.ipress.ge/new/46756-susma-tavisufali-zonis-10-tsevri-dakitkhvaze-daibara>

²⁰³ საქართველოს პროკურატურამ 2011 წლის 26 მაისს რუსთაველის გამზირზე მომიტინგეთა დარბევისა და მასობრივი დაკავების ფაქტზე ბრალდებულად ცნო კონსტიტუციური უსაფრთხოების დეპარტამენტის ყოფილი დირექტორი დავით ახალაია, მისი მოადგილე ვასილ ლილუაშვილი, ამავე დეპარტამენტის ქ. თბილისის მთავარი სამმართველოს უფროსი რევაზ შიუკაშვილი და მეორე მთავარი სამმართველოს უფროსი ლევა ქარდავა.

²⁰⁴ პროკურატურის განცხადებით, კადრებში ასახული იყო, თუ როგორ გასცემს დანაშაულებრივ ბრძანებას 2011 წლის 26 მაისს დავით ახალაია, რომელიც ითხოვს რუსთაველის გამზირზე შეკრებილი ყველა მომიტინგის დაკავებას და, სანაცვლოდ, მის თანამშრომლებს ჰპირდება მაღალ პრემიებს.

²⁰⁵ <http://netgazeti.ge/news/142435/>

²⁰⁶ <https://gyula.ge/post/2016-tslis-8-oqtombris-saqartvelos-parlamentis-archevnebi-tsinasarchevno-garemos-shefaseba>

²⁰⁷ <https://gyula.ge/post/tsinasarchevnod-gamokvetili-darghvevebi-da-tendenciebi>

რი, რომელმაც მოქალაქეებს მათი უფლებები განუმარტა და აუხსნა, რომ არ იყვნენ ვალდებული, ინფორმაცია მათი თანხმობის გარეშე ვინმესთვის გადაეცათ და რომ ამგვარი ქმედების განხორციელების იძულება კანონსაწინააღმდეგო იყო.²⁰⁸

წინასაარჩევნო კამპანიის ხელშეშლის ფაქტები

საიას მონიტორებმა აქციების ჩატარებასა და სააგიტაციო მასალების გავრცელებაში ხელშეშლის 12 ფაქტი დააფიქსირეს.²⁰⁹ ცალკეულ შემთხვევებში, გამოვლინდა ასევე სავარაუდოდ პარტიის ოფისებში უკანონო შეღწევის, კანდიდატების საარჩევნო პლაკატების, ბანერებისა და ოფისების დაზიანების შემთხვევებიც, რომლებსაც, ძირითადად, ადგილი ჰქონდა ოპოზიციური საარჩევნო სუბიექტებისა და მათი კანდიდატების მიმართ.²¹⁰ დაფიქსირდა, ასევე, კონტრაქციების ფაქტებიც.

საიას მონიტორები უშუალოდ ესწრებოდნენ წინასაარჩევნო კამპანიის ფარგლებში გამართულ ღონისძიებებს. ასევე, ახორციელებდნენ მედიით გავრცელებული ინფორმაციის შესწავლასა და გადამოწმებას. საანგარიშო პერიოდში ორგანიზაციამ არაერთი განცხადება გაავრცელა, რომლებითაც დაგმო კამპანიაში ხელშეშლისა და ძალადობის ფაქტები, ხოლო პოლიტიკურ გაერთიანებებსა და საარჩევნო სუბიექტებს წინასაარჩევნო კამპანიის მშვიდ და ძალადობისგან თავისუფალ გარემოში წარმართვისაკენ მოუწოდა.²¹¹ ასევე, საიამ განცხადებებით მიმართა უწყებათაშორის კომისიას თავისუფალი და სამართლიანი არჩევნებისთვის და მსგავს ფაქტებზე რეაგირება მოითხოვა. თავის მხრივ, უწყებათაშორისმა კომისიამ არაერთი რეკომენდაცია გამოსცა და პოლიტიკურ პარტიებს/საარჩევნო სუბიექტებს კონკურენტი პოლიტიკური პარტიის ან მათი კანდიდატების წინასაარჩევნო შეხვედრებზე დასწრებისგან თავის შეკავებისკენ მოუწოდა, რათა თავიდან ყოფილიყო აცილებული პოლიტიკურ ნიადაგზე სიტყვიერი თუ ფიზიკური დაპირისპირების რისკები.²¹²

წინასაარჩევნო კამპანიის განხორციელებაში ხელშეშლის ფაქტები ძირითადად დაფიქსირდა „ერთიანი ნაციონალური მოძრაობის“ და მისი კანდიდატების მიმართ. გარკვეული პოლიტიკური ჯგუფები და მათი მხარდამჭერები აქციებს პარტიის ოფისებთან მართავდნენ და მოითხოვდნენ „ერთიანი ნაციონალური მოძრაობის“ საქმიანობის აკრძალვასა და მისი წარმომადგენლების დასჯას ხელისუფლებაში ყოფნის დროს ჩადენილი კანონდარღვევების გამო.²¹³ „ერთიანი ნაციონალური მოძრაობის“ წარმომადგენლების განმარტებით, რაც შემთხვევებში, მოსახლეობასთან წინასაარჩევნო შეხვედრების ჩაშლას „ქართული ოცნების“ აქტივისტები და მხარდამჭერები ცდილობდნენ.²¹⁴

აღსანიშნავია, რომ არჩევნების დღის მოახლოებასთან ერთად, წინასაარჩევნო კამპანიაში ხელშეშლის ფაქტებმა იმატა. მმართველმა პარტიამ – „ქართულმა ოცნებამ“ – მშვიდობიან გარემოში არჩევნების ჩატარებისა და ძალადობის პრევენციის მიზნით, მემორანდუმის ტექსტი შეიმუშავა და 2016 წლის 23 სექტემბერს არჩევნებში მონაწილე პოლიტიკურ გაერთიანებებს მასზე ხელმოწერა შესთავაზა. მემორანდუმზე ხელმოწერი პარტიები ვალდებულებას იღებდნენ, რომ უზრუნველყოფდნენ საკუთარი აქტივისტების დისტანცირებას სხვა საარჩევნო სუბიექტის მიერ ან მის მხარდასაჭერად გამართული აქციისგან, შეხვედრებისა ან სხვა მსგავსი სახის ღონისძიებისგან და არ დაუშვებდნენ აქტივისტების მხრიდან სხვა საარჩევნო სუბიექტის მიერ გამართული ღონისძიების ხელშეშლას. პოლიტიკური პარტიების გარკვეულმა ნაწილმა მემორანდუმი მოიწონა და მის ხელმოწერაზე თანხმობა განაცხადა,²¹⁵ ნაწილმა კი, სკეპტიკურად შეაფასა მმართველი პარტიის ინიციატივა და ხელმოწერაზე უარი თქვა.²¹⁶

რაც შეეხება უსაფრთხოებას, პოლიცია ესწრებოდა წინასაარჩევნო კამპანიის ღონისძიებებს და კანონდარღვევებზე რეაგირებასაც ახდენდა. მათ შორის, საჭიროების შემთხვევაში, იყენებდა ადმინისტრაციული წესით დაკავებას კანონდამრღვევთა მიმართ.²¹⁷ პოლიციელთა სრული მზადყოფნა და მობილიზება დაფიქსირდა „ერთიანი ნაციონალური მოძრაობის“ აქციაზე 5 ოქტომბერს თბილისში, რაც პოზიტიურად უნდა შეფასდეს.

²⁰⁸ <https://personaldata.ge/ge/personalur-monatsetmta-datsvis-inspeqtori-tsinasaarchevnod-mosakhleobas-aftrkhhilebs/665>

²⁰⁹ <https://gyla.ge/ge/post/kheshshla-tsinasaarchevno-kampaniis-gankhorcielebashida-dzaladobis-faqtebi>

²¹⁰ „ერთიანი ნაციონალური მოძრაობის“ ოფისში - ზუგდიდში და „ეროვნული ფორუმის“ რაიონულ ოფისში - თბილისში. ჩვენი ინფორმაციით, გამოძიება სისხლის სამართლის კოდექსის 187-ე მუხლის საფუძველზე დაიწყო, რაც სხვისი ნივთის დაზიანებას ან განადგურებას გულისხმობს.

²¹¹ <https://gyla.ge/ge/post/saia-tsinasaarchevno-kampaniashi-agitaciashi-savarauddo-kheshshlisha-da-dzaladobis-faqtebs-ekhmaureba>

²¹² <https://gyla.ge/ge/post/sazogadoebrivi-organizaciebi-politikuri-partiebis-mier-kontraqciebisgan-tavis-shekavebis-sakitkhs-ekhmaurebian>

²¹³ აქციებს, ძირითადად, პოლიტიკური გაერთიანება „ჩვენი სამშობლო“ და მისი მხარდამჭერები მართავდნენ.

²¹⁴ „ერთიანი ნაციონალური მოძრაობის“ წარმომადგენელთა განმარტებით, ზუგდიდში მოსახლეობასთან სანდრა რულოვის წინასაარჩევნო შეხვედრის ჩაშლას ბექა თოდუა - „ქართული ოცნების“ აქტივისტი და მხარდამჭერები - ბერდია კუკავა (ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის საკრებულოს აპარატის თანამშრომელი), თენგი აბულაძე, გიორგი ჭითანავა, ლევან დავითაია და ვაჟა ღურჯაია ცდილობდნენ.

²¹⁵ რესპუბლიკური პარტია, თავისუფალი დემოკრატები, პატრიოტთა ალიანსი და ნინო ბურჯანაძე - დემოკრატიული მოძრაობა.

²¹⁶ ერთიანი ნაციონალური მოძრაობა, პაატა ბურჭულაძე - სახელმწიფო ხალხისთვის, ეროვნული ფორუმი, ლეიბორისტული პარტია.

²¹⁷ პოლიციამ ბათუმში, წესრიგის დარღვევის გამო, ხულიგნობის საფუძველით, ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსის 166-ე მუხლით (წვრილმანი ხულიგნობა) დააკავა პოლიტიკური გაერთიანება „ჩვენი სამშობლო“ წევრი. სასამართლომ მას ადმინისტრაციული სახდელი - ჯარიმა 100 ლარის ოდენობით შეუფარდა.

აღსანიშნავია, რომ შინაგან საქმეთა მინისტრმა 2016 წლის საპარლამენტო არჩევნებისთვის 2 ბრძანება გამოსცა,²¹⁸ რომლებიც არჩევნების თავისუფალ, მშვიდ გარემოში ჩატარების უზრუნველყოფას, ასევე, სამართალდარღვევების პრევენციასა და მათზე დროულ რეაგირებას ისახავდა მიზნად. ამის მიუხედავად, კენჭისყრის დღეს დაფიქსირდა ისეთი შემთხვევები, როდესაც პოლიციამ სათანადოდ ვერ შეძლო სამართალდარღვევების პრევენცია და მათი დროული აღკვეთა, რისი მაგალითიც იყო მარნეულსა და ზუგდიდში განვითარებული მოვლენები.

სამსახურიდან გათავისუფლების ფაქტები

წინასაარჩევნო პერიოდში ადგილი ჰქონდა სავარაუდოდ პოლიტიკური მოტივით სავარაუდოდ სამსახურიდან გათავისუფლების ცალკეულ შემთხვევებს ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოებიდან.²¹⁹ საიას მონიტორინგისთვის ცნობილი გახდა სავარაუდოდ პოლიტიკური ნიშნით სამსახურიდან გათავისუფლების 21-მდე ფაქტის შესახებ. საქმის გარემოებების შესწავლის შედეგად გამოიკვეთა, რომ, ძირითადად, გათავისუფლების საფუძველი იყო შიდა აუდიტის დასკვნები, გათავისუფლებულ პირთა მიერ მოვალეობის არაჯეროვანი შესრულების გამო, თუმცა, თავად ეს პირები მათ გათავისუფლებას პოლიტიკური პარტიების მხარდაჭერას უკავშირებდნენ.²²⁰

სავარაუდოდ პოლიტიკური ნიშნით სამსახურიდან გათავისუფლების ფაქტებიდან განსაკუთრებით საინტერესოა ზუგდიდის მუნიციპალიტეტში არჩევნების მეორე ტურის დასრულების შემდეგ მიმდინარე მოვლენები.

2016 წლის ნოემბერში ზუგდიდის მუნიციპალიტეტში ჩატარდა ატესტაცია და მუნიციპალიტეტის საკონკურსო-საატესტაციო კომისიის გადანყვეტილებით, სამსახურიდან გათავისუფლდნენ ინგირის, ჩხოუმის, კოკის, შამგონას, დავითიანის, ყულიშკარისა და აბასთუმნის ადმინისტრაციულ ერთეულებში ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის გამგებლის წარმომადგენლები, ასევე, ერთგენეთის ადმინისტრაციული ერთეულის სპეციალისტი. გათავისუფლებულმა 8 პირმა სამართლებრივი დახმარებისთვის საიას მომართა.²²¹ მათი განმარტებით, კომისიის გადანყვეტილებას არაფერი ჰქონდა საერთო კანონიერებასა და ობიექტურობასთან. ისინი აცხადებდნენ, რომ სამსახურიდან ატესტაციის პროცესზე ნაჩვენები არადაამაკმაყოფილებელი შედეგების მოტივით გაათავისუფლეს, თუმცა, რეალურად, მათ გათავისუფლებას საფუძვლად პოლიტიკური მოტივი ედო, ვინაიდან მმართველმა პარტიამ – „ქართულმა ოცნებამ“ და მის მიერ წარდგენილმა მაჟორიტარმა კანდიდატებმა ერგეთში, დავითიანში, ყულიშკარში, ინგირში, ჩხოუში და შამგონაში საპარლამენტო არჩევნების პირველი ტური წააგეს. ისინი განმარტავდნენ, რომ წინასაარჩევნო პერიოდში მათზე ხორციელდებოდა ზენოლა „ქართული ოცნების“ წარმომადგენლების მხრიდან. არაერთხელ მოსთხოვეს ამომრჩეველთა მობილიზება და „ქართული ოცნების“ მხარდასაჭერ კამპანიაში აქტიური ჩართვა, წინააღმდეგ შემთხვევაში, სამსახურიდან გათავისუფლებით დაემუქნენ. აღნიშნული პირების განცხადებით, მათ არ აღასრულეს „ქართული ოცნების“ წარმომადგენლების უკანონო ბრძანებები პირველ ტურზე, რის შედეგადაც ისინი სამსახურიდან გაათავისუფლეს.

საიას ასევე მიმართა ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის გამგეობის ადგილობრივი შემოსავლების განყოფილების უფროსის მოვალეობის შემსრულებელმა კახა კვარაცხელიამ. საკონკურსო-საატესტაციო კომისიამ მის მიერ ნაჩვენები შედეგი მიიჩნია არადაამაკმაყოფილებლად, კვალიფიკაცია კი – დაკავებულ თანამდებობასთან შეუსაბამოდ, რის შემდეგაც, 2016 წლის დეკემბერში, იგი დაკავებული თანამდებობიდან გაათავისუფლეს. კახა კვარაცხელიას განცხადებით, მისი გათავისუფლება წარმოადგენდა პოლიტიკურ გადანყვეტილებას, ვინაიდან ამ თანამდებობაზე გამგეობის ხელმძღვანელები მმართველ პოლიტიკურ პარტიასთან ასოცირებულ პიროვნებას მოიაზრებდნენ.

აღსანიშნავია, რომ საიამ ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის საკონკურსო-საატესტაციო კომისიის სხდომებზე დასწრება მოითხოვა, თუმცა, უარი უკანონოდ მიიღო. საიამ ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის საკონკურსო-საატესტაციო კომისიის უკანონო გადანყვეტილებები სასამართლოში გაასაჩივრა. ორგანიზაცია გათავისუფლებულ პირთა ინტერესებს სასამართლოში იცავს.

²¹⁸ ბრძანება 08.09.2016 #512 და ბრძანება 19.10.2016 #584; <http://info.police.ge/images/pdf/brdzaneba>

²¹⁹ <https://gyla.ge/ge/post/2016-tslis-8-oqtombris-saqartvelos-parlamentis-archevnebi-tsinasaarchevno-garemos-shefaseba>

²²⁰ <https://gyla.ge/ge/post/savaraudod-politikuri-nishnit-samsakhuridan-gatavisuflebis-faqtebi>

²²¹ გამგებლის წარმომადგენლებმა - ემზარ გულორდავამ, გურამ ჯიჯელავამ, თენგიზ ჯიჭონაიამ, გოჩა შენგელიამ, მიხეილ ქვარაიამ, ვახტანგ კუტალიამ, ალიოზა ალანია და სპეციალისტმა - ფრიდონ ბულიამ.

IX. არჩევნების დღე

პირველი ტური

2016 წლის 8 ოქტომბრის საპარლამენტო არჩევნების დღეს საია **თბილისისა და 9 რეგიონის 61** საარჩევნო ოლქში **500-მდე** დამკვირვებლით აკვირდებოდა.

ხმის მიცემის პროცესი, შეიძლება ითქვას, მშვიდ ვითარებაში მიმდინარეობდა, თუმცა, რიგ უბნებზე დაფიქსირდა არსებითი ხასიათის დარღვევები. ხმის მიცემის პროცესისგან განსხვავებით, ხმის დათვლისა და კენჭისყრის შედეგების შეჯამების ეტაპი, არაერთ შემთხვევაში, ძირითადად უბნის გარე პერიმეტრზე, უხეში დარღვევების ფონზე წარიმართა, რაც გამოიხატებოდა ძალადობრივ ქმედებებში. დაფიქსირდა უბნებზე შეჭრის ფაქტებიც. აღნიშნულმა გავლენა მოახდინა კონკრეტულ უბნებზე არჩევნების შედეგებზე და მნიშვნელოვანი ზიანი მიაყენა კენჭისყრის დღის საერთო სურათს.

ამომრჩეველს, ძირითადად, ჰქონდა ნების თავისუფლად გამოვლენის შესაძლებლობა, თუმცა, კვლავ გაგრძელდა ამომრჩევლის ნებაზე არაპირდაპირი კონტროლის მცდელობები, რაც გამოიხატებოდა უბნის მიმდებარე ტერიტორიაზე საარჩევნო სუბიექტების აქტივისტების მიერ ამომრჩეველთა აღრიცხვაში. აღსანიშნავია, რომ არაერთი უბნის მიმდებარე ტერიტორიაზე შეინიშნებოდნენ გაურკვეველი სტატუსის მქონე პირები. ხმის მიცემის პროცესისგან განსხვავებით, ხმის დათვლისა და კენჭისყრის შედეგების შეჯამების ეტაპი, რიგ შემთხვევებში, უხეში დარღვევების ფონზე წარიმართა. საიას დამკვირვებლების მიერ მოპოვებული ინფორმაციის საფუძველზე, ხმის მიცემის პროცესის დასრულების შემდეგ ცალკეულ საარჩევნო უბნებზე ან მათ მიმდებარე ტერიტორიაზე ადგილი ჰქონდა ძალადობრივ ქმედებებს, ფიზიკურ და სიტყვიერ დაპირისპირებას საარჩევნო სუბიექტების მხარდამჭერებსა და აქტივისტებს შორის, საარჩევნო უბნებისა და დოკუმენტაციის დაზიანებას, ზენოლას დამკვირვებლებზე, ასევე, საერთაშორისო ორგანიზაციის სადამკვირვებლო ორგანიზაციის 2 წარმომადგენლის ფიზიკურ შეურაცხყოფას.

მაგალითად, საარჩევნო უბნის დარბევა მოხდა **ზუგდიდის №108 უბანზე, სადაც** საფრთხე შეექმნა უბანზე მყოფ პირებს, მათ შორის, საიას დამკვირვებელს. **ზუგდიდის №79 უბანზე** ფიზიკური შეურაცხყოფა მიაყენეს საერთაშორისო სადამკვირვებლო ორგანიზაციის – ნორვეგიის ჰელსინკის კომიტეტის 2 წარმომადგენელს, რომლებიც ცდილობდნენ, ინციდენტი ტელეფონით გადაეღოთ.

განსაკუთრებით უხეში დარღვევები დაფიქსირდა **მარნეულის №48 უბანზე, სადაც** ჩაიშალა ხმის მიცემა, ადგილი ჰქონდა ძალადობას, საარჩევნო უბნის შუშების ქვებით ჩამსხვრევას და დამკვირვებელთა დაშინებას. ჯანმრთელობის დაზიანება მიიღეს სამართალდამცავი ორგანოების წარმომადგენლებმა.

ფიზიკურ დაპირისპირებას ჰქონდა ადგილი ასევე **ქუთაისის №90 უბნის** გარე პერიმეტრზე.

ვრცელდებოდა არაერთი ინფორმაცია უბნების მიმდებარე ტერიტორიაზე არსებული დაძაბულობებისა და დაპირისპირებების შესახებ.

დაფიქსირდა შემთხვევები, როდესაც უბნების მიმდებარე ტერიტორიაზე მობილიზებული იყო პოლიცია შესაძლო დარღვევების პრევენციის მიზნით, ძირითადად, თბილისისა და სხვა დიდ ქალაქებში. თუმცა, ჯიხაშკარის და მარნეულის მაგალითზე ნათელი გახდა, რომ პოლიცია არ იყო სათანადო რაოდენობით წარმოდგენილი იქ, სადაც რეალური საფრთხე შეექმნა კენჭისყრის შენობაში და მის გარეთ მყოფი პირების უსაფრთხოებას. მარნეულში ასევე დაფიქსირდა პოლიციის მხრიდან არასათანადო რეაგირების შემთხვევა, როდესაც საიას დამკვირვებელს ხელს უშლიდნენ მთაწმინდის 24-ე უბანზე შესვლაში.

ცესკომ პირველადი შედეგები მხოლოდ ღამის 01:40 საათისთვის გამოაცხადა, თუმცა, არ განუხორციელებია კანონით გათვალისწინებული ვალდებულება, რომელიც საუბნო საარჩევნო კომისიებიდან შემოსული შემაჯამებელი ოქმების დაუყოვნებლივ ატვირთვას გულისხმობს (საარჩევნო კოდექსის 76.8 მუხლი).

აღსანიშნავია, რომ საიას ჩარევის შემდეგ, სასჯელალსრულებისა და პრობაციის მინისტრის უშუალო მითითების შედეგად, ჟურნალისტებს მიეცათ ფოტოვიდეოგადაღების უფლება გამონაკლის შემთხვევაში საპატიმრო დაწესებულებაში შექმნილ უბანზე ქუთაისის სასჯელალსრულების დაწესებულებაში.

მნიშვნელოვანია აღინიშნოს, რომ წინა პერიოდების არჩევნებისგან განსხვავებით, 2016 წლის საპარლამენტო არჩევნებზე შემცირებული იყო სპეციალური უბნების რაოდენობა, რაც განაპირობა ბოლო პერიოდის საკანონმდებლო ცვლილებებმა, რომელთა ადვოკატირებაშიც საიას მნიშვნელოვანი წვლილი მიუძღვის. თუმცა, ამის მიუხედავად, არჩევნებზე კიდევ ერთხელ გამოვლინდა მთელი რიგი საკანონმდებლო ხარვეზები, რომელთა გადაწყვეტა საჭიროებს სისტემურ საკანონმდებლო და ინსტიტუციურ ცვლილებებს, მათ შორის: საარჩევნო ადმინისტრაციის დაკომპლექტების წესის კუთხით რეფორმის გატარების აუცილებლობა,²²² საარჩევნო კომისიის წევრების კვალიფიკაციის დონის ამა-

²²² რაც შერეული წესით საარჩევნო კომისიების დაკომპლექტების ნაცვლად (ნაწილი პროფესიული ნიშნით და ნაწილი პარტიების მიერ დანიშნული), პროფესიული წესით საარჩევნო კომისიების წევრთა შერჩევას გულისხმობს.

ლღება, საუბნო და საოლქო საარჩევნო ადმინისტრაციების წევრების შერჩევის კრიტერიუმებისა და პროცედურების გადახედვა-დახვნა, უბნის მიმდებარე ტერიტორიის ცნების განსაზღვრა და სხვა.

კენჭისყრის დღეს საიას დამკვირვებლებმა საარჩევნო უბნებზე სადამკვირვებლო ორგანიზაციების წარმომადგენლების არასათანადო ქცევის არაერთი ფაქტი დააფიქსირეს. სადამკვირვებლო ორგანიზაციების წევრების მხრიდან ადგილი ჰქონდა ეთიკის ნორმების დარღვევას და არასათანადო ქცევას, რაც ფაქტობრივად სადამკვირვებლო ორგანიზაციების მხრიდან საარჩევნო კომისიის საქმიანობაში ჩარევაში გამოიხატებოდა. საიამ მოუწოდა სადამკვირვებლო ორგანიზაციებს, რომ მათ დამკვირვებლებს ეთიკისა და კანონის მოთხოვნების შესაბამისად ემოქმედათ. მართალია, დამკვირვებელს ჰქონდა კანონით მინიჭებული უფლება, პრეტენზიები გამოეთქვა საარჩევნო ადმინისტრაციის მუშაობასთან დაკავშირებით და, თავის მხრივ, საარჩევნო ადმინისტრაციას ჰქონდა ვალდებულება, განეხილა დამკვირვებლის შენიშვნები და პრეტენზიები, თუმცა, ეს დამკვირვებელს არ აძლევდა იმის უფლებას, რომ ჩარეულიყო საარჩევნო ადმინისტრაციის მუშაობაში და ასეთი ჩარევით გავლენა მოახდინა მის საქმიანობაზე.

კენჭისყრის დღეს საიას დამკვირვებლებმა **154** საჩივარი დაწერეს და **123** შენიშვნა დააფიქსირეს ჩანაწერთა წიგნში.

კენჭისყრის დღის განმავლობაში საიას დამკვირვებლების მიერ დაფიქსირდა ისეთი დარღვევები, როგორცაა:

- **წილისყრის პროცედურების დარღვევები პოლიტიკური გაერთიანების „ერთიანი ნაციონალური მოძრაობის“ მიერ დანიშნული წევრების მხრიდან, როდესაც ისინი სავარაუდოდ მიზანმიმართულად უარს აცხადებდნენ, გაჰყვოდნენ გადასატან ყუთს** (მთანმინდის №20, №16 და №26 უბნები, ჩუღურეთის №14 და №32 უბნები, დიდუბის №38, ნაძალადევის №51, თელავის №2, №1, №10, №12, №7, №4 უბნები);
- **რამდენიმე სადამკვირვებლო ორგანიზაციის წარმომადგენლის არასათანადო ქცევა საარჩევნო უბნებზე**, საარჩევნო კომისიების საქმიანობის მართვის მცდელობა (ნაძალადევის №26, დიდუბის №11).
- **ფიზიკური ანგარიშსწორების 1 ფაქტი** – საარჩევნო სუბიექტის („ერთიანი ნაციონალური მოძრაობის“) 2 წარმომადგენლის ფიზიკური ანგარიშსწორების ფაქტი **საბურთალოს №48 უბნის** მიმდებარე ტერიტორიაზე;
- **საიას დამკვირვებლების მისამართით სიტყვიერი შეურაცხყოფა/მუქარა** (თელავის №45 უბანზე);
- **საჩივრის დარეგისტრირებაზე უარის თქმა** (ზუგდიდის №93 უბანი);
- **ამომრჩევლის სავარაუდო მოსყიდვის ფაქტი** (სენაკის №10 უბანი);
- **არაუფლებამოსილ პირთა ყოფნის ფაქტი უბნის გარე პერიმეტრზე** (სამგორის, ნაძალადევის, დიდუბის, თელავის და ლაგოდეხის უბნებზე);
- **შემაჯამებელ ოქმზე წინასწარ ხელმოწერების გაკეთება** (დიდუბის №14 უბანი);
- **ამომრჩევლის მონაცემების მოგროვება მისი თანხმობის გარეშე** (ნაძალადევის №18);
- **წილისყრის ფუნქციის თვითნებურად გადანაწილება** (ჩუღურეთის №39);
- **ყუთის გახსნის საკონტროლო ფურცლების არშედადება** (გორის №101 უბანი).

განმეორებითი არჩევნები

საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაცია საქართველოს პარლამენტის 2016 წლის 8 ოქტომბრის არჩევნების განმეორებით კენჭისყრას ორი საარჩევნო ოლქის (ზუგდიდისა და მარნეულის) ოთხ საარჩევნო უბანზე დააკვირდა: №36.22.48 საარჩევნო უბანზე (მარნეულში), ასევე, №66.67.38, №66.67.79 და №66.67.108 საარჩევნო უბნებზე (ზუგდიდში). ამასთან, ზუგდიდის ოლქში გაიმართა როგორც პარლამენტის მაჟორიტარული, ისე გამგებლის არჩევნები.

განმეორებითი არჩევნებზე კენჭისყრის პროცესი, ძირითადად, მშვიდ ვითარებაში მიმდინარეობდა. აღსანიშნავია, რომ უბნების მიმდებარე ტერიტორიაზე მობილიზებული იყვნენ შსს-ს წარმომადგენლები. 8 ოქტომბრის გამოცდილების გათვალისწინებით, აღნიშნული ზომების გატარება პრევენციული მიზნით გონივრული იყო.

როგორც მარნეულში, ასევე ზუგდიდის საარჩევნო უბნებზე იმყოფებოდნენ შესაბამისი საოლქო საარჩევნო კომისიის წევრები, რომლებიც საუბნო საარჩევნო კომისიის წევრებს მუშაობაში ეხმარებოდნენ, აძლევდნენ მითითებებს და ცდილობდნენ, საარჩევნო პროცედურები კანონის მოთხოვნების დაცვით წარმართულიყო. ასევე, ადგილზე იმყოფებოდნენ პარტიების ლიდერები, რათა შემდგომ გართულებებს ადგილი არ ჰქონოდა.

2016 წლის 8 ოქტომბრის კენჭისყრის დღისგან განსხვავებით, „ერთიანი ნაციონალური მოძრაობის“ მიერ საარჩევნო უბანზე დანიშნულმა კომისიის წევრებმა მონაწილეობა მიიღეს გადასატანი ყუთის გამყოლი კომისიის წევრის ფუნქციის გამოსავლენად ჩატარებულ წილისყრაში, ასევე, წილისყრით ამ ფუნქციის გამოვლენისას, გაჰყვნენ გადასატანი ყუთებს.

კენჭისყრის დღის განმავლობაში დაფიქსირდა ისეთი დარღვევები, როგორცაა:

- სიტყვიერი დაპირისპირების ფაქტი დამკვირვებლებს შორის (ზუგდიდის №108 უბანი);
- არაუფლებამოსილ პირთა ყოფნა უბნის გარე პერიმეტრზე (ზუგდიდის №79 და №108 უბნები);
- ხმის მიცემის უფლების შეზღუდვა (ზუგდიდის №38 უბანი);
- აღნიშნულ დარღვევებზე საიას დამკვირვებლებმა 2 საჩივარი წარადგინეს და 3 პენიშნა დააფიქსირეს ჩანაწერთა წიგნში მარნეულის საარჩევნო უბანზე.

X. მეორე ტური

წინასაარჩევნო პერიოდი

მეორე ტურის კენჭისყრის დღემდე ვრცელდებოდა ინფორმაცია თანამდებობის პირთა მხრიდან საბიუჯეტო ორგანიზაციებში დასაქმებული თანამშრომლების მიმართ განხორციელებული სავარაუდო ზენოლის თაობაზე, რათა მათ კენჭისყრის დღეს არჩევანი განსხვავებული ფორმით გაეკეთებინათ. აგრეთვე, ამავე პერიოდში აქტუალური გახდა სახელმწიფო და საგამოძიებო ორგანოების მხრიდან არასათანადო რეაგირების საკითხი არჩევნების პირველ ტურზე დაფიქსირებულ დარღვევებთან მიმართებით, მათ შორის, დამკვირვებელთა მიმართ განხორციელებული ზენოლის ფაქტებთან დაკავშირებით.

ვინაიდან 2016 წლის 8 ოქტომბრის საპარლამენტო არჩევნებზე 50 მაჟორიტარულ ოლქში მაჟორიტარული სისტემით ჩატარებული არჩევნების შედეგად საუკეთესო კანდიდატები ვერ გამოვლინდნენ,²²³ ცესკომ 2016 წლის 30 ოქტომბერს არჩევნების მეორე ტური დანიშნა. მეორე ტურში მონაწილეობის მიღების უფლება ორ კანდიდატს მიენიჭა, რომლებმაც პირველ ტურში სხვებზე მეტი ხმა მიიღეს.

აღსანიშნავია, რომ პირველ ტურში გამარჯვებულმა ორმა კანდიდატმა უარი განაცხადა მეორე ტურში მონაწილეობაზე. საუბარია ოპოზიციური პარტიების კანდიდატებზე: გორში – ირაკლი ალასანიას „თავისუფალი დემოკრატები“ და ზუგდიდში – სანდრა რულოვსი „ერთიანი ნაციონალური მოძრაობა.“ ცესკოს განმარტებით, საარჩევნო კანონმდებლობა საპარლამენტო არჩევნების მეორე ტურში კანდიდატების რეგისტრაციიდან მოხსნის შესაძლებლობას არ ითვალისწინებდა, ვინაიდან, არჩევნებში მონაწილეობის სურვილის არქონის მიუხედავად, ორივე კანდიდატი მეორე ტურში საარჩევნო ბიულეტენში მითითებული იქნებოდა.²²⁴

არჩევნების მეორე ტურის წინასაარჩევნო პერიოდში ახალციხეში „ერთიანი ნაციონალური მოძრაობის“ მაჟორიტარი კანდიდატი ხელშეშლასა და ზენოლაზე საუბრობდა, რომელშიც, მისი განცხადებით, სამცხე-ჯავახეთის გუბერნატორიც მონაწილეობდა.²²⁵

წინასაარჩევნო პერიოდში საიას მონიტორებისათვის მიწოდებული ინფორმაციის თანახმად, თბილისსა და რეგიონებში საბიუჯეტო ორგანიზაციებში დასაქმებულ პირებს, მათ შორის, საბავშვო ბაღის აღმზრდელებს, სკოლების პედაგოგებსა და საჯარო მოხელეებს სავარაუდოდ მიცემული ჰქონდათ მითითება ხელმძღვანელი პირებისგან, რომ 30 ოქტომბერს კენჭისყრის დღეს მათ არჩევანი განსხვავებული ფორმით გაეკეთებინათ.²²⁶ აღნიშნულ ინფორმაციასთან დაკავშირებით, საიამ განცხადება გააკეთა და განმარტა, რომ ამომრჩევლისთვის რაიმე მითითების მიცემა, განსხვავებული ფორმით დაეფიქსირებინათ თავიანთი არჩევანი ბიულეტენზე და მოეხდინა ამ ფაქტის ფოტოგადაღება, იქნებოდა საქართველოს კანონმდებლობის დარღვევა.²²⁷ პირებს, რომლებიც შეიძლება დაქვემდებარებოდნენ რაიმე სახის ზენოლას, საიამ სამართლებრივი დახმარება შესთავაზა. აღსანიშნავია, რომ პოლიტიკურმა გაერთიანება „ქართულმა ოცნებამ“ უარყო მსგავსი მითითების გაცემა.

წინასაარჩევნო პერიოდში მონიტორინგის საგანი გახდა სახელმწიფოს შესაბამისი უწყებების რე-

²²³ პირველ ტურში 50 მაჟორიტარულ ოლქში მაჟორიტარული სისტემით ჩატარებულ არჩევნებში ვერცერთმა კანდიდატმა არჩევნებში მონაწილე ამომრჩევლის 50%-ზე მეტს მხარდაჭერა ვერ მოიპოვა.

²²⁴ აღსანიშნავია, რომ საიამ და რამდენიმე არასამთავრობო ორგანიზაციამ ამ საკითხთან დაკავშირებით ცესკოსგან განსხვავებული მოსაზრება დააფიქსირეს. კერძოდ, ჩვენი მოსაზრებით, სურვილის არარსებობის პირობებში, კანდიდატებს უფლება უნდა ჰქონოდათ, აღარ მიეღოთ მონაწილეობა მეორე ტურში. ამ გარემოების მხედველობაში მიღების ფონზე, მეორე ტურში მონაწილეობა უნდა მიეღოთ პირველ ტურში საუკეთესო შედეგის მქონე 2 სხვა კანდიდატს (მეორე და მესამე ადგილებზე გასულებს).

²²⁵ დეტალური ინფორმაცია იხ. მუქარისა და ფიზიკური ანგარიშსწორების თავში.

²²⁶ იხ. დეტალური ინფორმაცია ადმინისტრაციული რესურსის გამოყენების თავში.

²²⁷ <https://gyla.ge/ge/post/saia-amomrchevlis-nebaze-savaraudo-kontrolis-faqt-ekhmianebs>; საიამ მოუწოდა ამომრჩევლებს, რომ თუკი მომავალში ადგილი ექნებოდა იძულებას ან სხვა ნებისმიერი ფორმით ზენოლას მათი ნების გამოხატვაზე, მიემართათ ორგანიზაციისთვის თბილისსა და რეგიონულ ოფისებში.

აგირება პირველ ტურზე მომხდარ დარღვევებზე, განსაკუთრებით, ზუგდიდისა (№108 და №79) და მარნეულის (№48) საარჩევნო უბნებზე მომხდარ დარღვევებზე რეაგირების კუთხით,²²⁸ ასევე, დამკვირვებლების მიმართ პირველ ტურზე დაფიქსირებული ზენოლისა და ძალადობის ფაქტებზე, როდესაც დამკვირვებლებს ხელს უშლიდნენ მათთვის კანონით მინიჭებული უფლებამოსილების განხორციელებაში.

ადგილობრივმა სადამკვირვებლო ორგანიზაციებმა პრესკონფერენცია გამართეს და 8 ოქტომბერს არჩევნების მიმდინარეობისას დამკვირვებელთა ხელშეშლისა და მათთვის სიტყვიერი და ფიზიკური შეურაცხყოფის ფაქტებზე რეაგირება მოითხოვეს.²²⁹

საუბარია დაუდგენელი პირების მიერ **ზუგდიდის №79 საარჩევნო უბნის დარბევის დროს** საერთაშორისო სადამკვირვებლო ორგანიზაციის – „ნორვეგიის ჰელსინკის კომიტეტის“ წარმომადგენლების მიმართ ფიზიკური და სიტყვიერი შეურაცხყოფის ფაქტზე, რომლებიც ცდილობდნენ, ტელეფონით გადაეღოთ ინციდენტი.²³⁰ ზუგდიდის №79 და №108 უბნებზე პოლიციამ ვერ განახორციელა სათანადო რეაგირება და დამატებითი საპოლიციო ძალების მობილიზება მხოლოდ მოგვიანებით მოხდა.

საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაციის დამკვირვებელთა საქმიანობის ხელშეშლის ფაქტები ზუგდიდის №108 და მთანმინდის №24 საარჩევნო უბნებზე. ხმის დათვლისა და კენჭისყრის შედეგების შეჯამების დროს უბნის დარბევისას, ზუგდიდის №108 უბანზე საფრთხე შეექმნა უბანზე მყოფ პირებს, მათ შორის, საიას დამკვირვებელს. საიას დამკვირვებელს ხელი შეუშალეს **მთანმინდის №24 უბანზეც**, როდესაც მას შიგნით არ უშვებდნენ და უბნის კომისიის წევრები, ასევე, უბნის გარე პერიმეტრზე მყოფი დაუდგენელი სტატუსის მქონე პირები აიძულებდნენ, დაეტოვებინა უბნის მიმდებარე ტერიტორია. მიუხედავად იმისა, რომ საიას დამკვირვებელმა პოლიცია გამოიძახა, ადგილზე მისული სამართალდამცველები, იმის ნაცვლად, რომ დამკვირვებელი დაეცვათ, შეეცადნენ, მისთვის ხელი შეეშალათ და უბნის გარე პერიმეტრიდან გამოეყვანათ.

ადამიანის უფლებათა ცენტრის დამკვირვებლის ფიზიკური შეურაცხყოფის ფაქტი მარნეულის №35 საარჩევნო ოლქში, ქეშალოს №37 საარჩევნო უბანზე. დამკვირვებლის განცხადებით, საუბნო საარჩევნო კომისიის თავმჯდომარემ და თავმჯდომარის მოადგილემ მას ფიზიკური და სიტყვიერი შეურაცხყოფა მიაყენეს.²³¹ მიუხედავად იმისა, რომ საქმეზე დაიწყო გამოძიება სისხლის სამართლის კოდექსის 162¹-ე მუხლის საფუძველზე,²³² დაიკითხნენ მონაწილეები და ჩატარდა სხეულზე არსებული დაზიანებების ექსპერტიზა, გამოძიებამ დამკვირვებელს არ მიანიჭა დაზარალებულის სტატუსი. საქმე შეწყდა, ხოლო ცესკომ ქეშალოს №37 საუბნო საარჩევნო კომისიის თავმჯდომარისა და მისი მოადგილის მიმართ პასუხისმგებლობა არ დაადგინა, ვინაიდან საქმეზე გამოძიება მიმდინარეობდა.

პირველ ტურსა და განმეორებით არჩევნებზე დაკვირვების შედეგად გამოვლენილი ხარვეზებისა და პრობლემების საფუძველზე, საიამ რეკომენდაციით მიმართა საარჩევნო ადმინისტრაციას, საარჩევნო სუბიექტებს, სადამკვირვებლო და მედია ორგანიზაციებს, შინაგან საქმეთა სამინისტროს და სამართლო ხელისუფლებას და, მეორე ტურის უფრო მაღალი ხარისხით და უკეთეს გარემოში ჩატარების მიზნით, აუცილებელი და გონივრული ზომების გატარებისკენ მოუწოდა.

კენჭისყრის დღე

პირველი ტურისგან განსხვავებით, კენჭისყრის დღე უკეთესად ორგანიზებული და ადმინისტრირებული იყო. ძირითადი ხარვეზები გამოვლინდა მარკირებასთან დაკავშირებით. ასევე, ვრცელდებოდა ინფორმაცია ამომრჩევლის ნებაზე სავარაუდო კონტროლის განხორციელების შესახებ.

50 მაჟორიტარული საარჩევნო ოლქიდან, სადაც მეორე ტური გაიმართა, 49 მაჟორიტარულ საარჩევნო ოლქში „ქართული ოცნების“ კანდიდატები მონაწილეობდნენ, ხოლო 44 მაჟორიტარულ ოლქში ერთმანეთს „ქართული ოცნებისა“ და „ერთიანი ნაციონალური მოძრაობის“ კანდიდატები დაუპირისპირდნენ.

მეორე ტურის კენჭისყრის დღეს საია **თბილისსა და 9 რეგიონში 400-მდე** დამკვირვებლის მეშვეობით აკვირდებოდა. სტატიკური დამკვირვებლები განთავსებულნი იყვნენ საქართველოს მასშტაბით **300**

²²⁸ გასათვალისწინებელია ის გარემოება, რომ დააკვეს მარნეულის ინციდენტში სავარაუდოდ მონაწილე 6 პირი, რომელთაც სასამართლომ პატიმრობა შეუფარდა, ხოლო ზუგდიდში 2 საარჩევნო უბანზე (#108 და #79) მომხდარ დარღვევებთან დაკავშირებით მხოლოდ 2 პირი იყო დაკავებული. მათ შორის, ერთ პირს - პატიმრობა და მეორეს - გირაო შეუფარდა სასამართლომ.

²²⁹ საია, ადამიანის უფლებათა ცენტრი, საზოგადოებრივი დამცველი, „მრავალეროვანი საქართველო“, სამართლიანი არჩევნებისა და დემოკრატიის საერთაშორისო საზოგადოება, სამოქალაქო კულტურის საერთაშორისო ცენტრი, განვითარებისა და დემოკრატიის ცენტრი.

²³⁰ დამკვირვებელთა ინტერესებს საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაცია იცავს.

²³¹ ინციდენტი გადაიღო საერთო სამოქალაქო მოძრაობა „მრავალეროვანი საქართველოს“ დამკვირვებელმა, სადაც ჩანს, თუ როგორ უყვირის კომისიის თავმჯდომარის მოადგილე საამედ გაჯივივი ადამიანის უფლებათა ცენტრის დამკვირვებელს და უხეშად ხელითაც ეხება.

²³² კენჭისყრის შენობაში, საარჩევნო კომისიის განთავსების ადგილას ან მიმდებარე ტერიტორიაზე, ან წინასაარჩევნო აგიტაციის ან წინასაარჩევნო კამპანიის ღონისძიების დროს ძალადობა ან ძალადობის მუქარა.

საარჩევნო უბანზე. **45** მაჟორიტარულ ოლქში მოძრაობდნენ მობილური ჯგუფები.

საპარლამენტო არჩევნების მეორე ტურის კენჭისყრის პროცესი მშვიდ ვითარებაში მიმდინარეობდა. ამომრჩეველმა ნება ძირითადად თავისუფლად გამოხატა.

პირველი ტურის კენჭისყრის დღისგან განსხვავებით, მეორე ტურზე არ დაფიქსირებულა ხმის დათვლისა და შედეგების შეჯამების პროცესის მნიშვნელოვანი ხარვეზები (მაგალითად, შემაჯამებელი ოქმების შევსების პროცედურის დარღვევები). თუმცა, ნეგატიურად უნდა შეფასდეს ის გარემოება, რომ პირველი ტურის მსგავსად, მეორე ტურზე კვლავ გაგრძელდა მანკიერი პრაქტიკა, როდესაც უბნის მიმდებარე პერიმეტრზე მობილიზებული იყვნენ კანდიდატების კოორდინატორები და აქტივისტები და აღრიცხავდნენ უბანზე მისულ ამომრჩეველს, ცალკეულ შემთხვევებში – მათ მიერ დაფიქსირებულ არჩევანსაც, რაც შეიძლება შეფასდეს, როგორც ირიბი კონტროლი/კონტროლის მცდელობა ამომრჩევლის ნებაზე.

პოზიტიურად უნდა შეფასდეს ის ფაქტი, რომ არჩევნების პირველი ტურისგან განსხვავებით, მეორე ტურის კენჭისყრის დღეს ძალადობას უბნებზე გარე პერიმეტრზე ან უბნების დარღვევის შემთხვევებს, ადგილი არ ჰქონია. მშვიდ და არაძალადობრივი საარჩევნო გარემოს უზრუნველსაყოფად ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ფაქტორი იყო სამართალდამცავი ორგანოების მობილიზებული მოქმედებები. ასევე უნდა აღინიშნოს საარჩევნო სუბიექტების წვლილიც დაძაბულობისა და ძალადობრივი ინციდენტების პრევენციის კუთხით. თუმცა, ამის მიუხედავად, პრობლემური იყო მარკირებაგავლილ ამომრჩეველთა არჩევნებში მონაწილეობის ან მონაწილეობის მცდელობის ფაქტები,²³³ ასევე, ინფორმაცია ამომრჩევლის ნებაზე სავარაუდო კონტროლის თაობაზე.²³⁴

საპარლამენტო არჩევნების მეორე ტურის წინ ცალკეულმა პოლიტიკურმა გაერთიანებებმა გაავრცელეს ინფორმაცია საბიუჯეტო დანესებულებებში დასაქმებული პირების სავარაუდო იძულების შესახებ, რაც საიას მონიტორების მიერ გადამოწმების შემდეგ დადასტურდა.²³⁵ კერძოდ, საიას მონიტორების ინფორმაციით, თბილისსა და რეგიონებში საბიუჯეტო დაფინანსებაზე მყოფი დანესებულებების თანამშრომლებს ზემდგომი თანამდებობის პირები მმართველი პარტიის „ქართული ოცნების“ მხარდაჭერას ავალდებულებდნენ, ასევე, ავალდებულებდნენ ე.წ. „მხარდამჭერი პირების სიის“ შედგენას.²³⁶ აღნიშნული ინფორმაციის თანახმად, როგორც საბიუჯეტო ორგანიზაციებში დასაქმებულებს, ასევე პოტენციურ „მხარდამჭერებს“ მეორე ტურზე კენჭისყრის დღეს არჩევანი „ქართული ოცნების“ სასარგებლოდ უნდა გაეკეთებინათ, ხოლო აღნიშნულის დამადასტურებელი დოკუმენტი საჯარო დანესებულებების შესაბამის თანამდებობის პირებთან უნდა წარედგინათ. საიას მონიტორების ხელთ არსებული ინფორმაციის თანახმად, მეორე ტურებზე საჯარო სამსახურებსა თუ საბიუჯეტო დაფინანსებაზე მყოფ ა(ა)იპებში დასაქმებულ პირებსა და პოტენციურ „მხარდამჭერებს“ არჩევანი განსხვავებული ფორმით (მაგალითად, ოთხკუთხედი ან სამკუთხედი) ფორმით უნდა დაეფიქსირებინათ. საიამ აღნიშნულ ინფორმაციასთან დაკავშირებით განცხადებები გაავრცელა და ასეთი ფაქტების სავარაუდოდ არსებობის პრაქტიკა დაგმო.²³⁷ აღსანიშნავია, რომ პოლიტიკურმა გაერთიანებამ „ქართულმა ოცნებამ“ განცხადება გაავრცელა და ამ სახის მოვლენებთან შემხებლობა გამოიციხა.²³⁸

საიას დამკვირვებლებმა განსაკუთრებული ყურადღება მიაქციეს ხმის დათვლისა და შედეგების შეჯამების პროცესს. იმ უბნებზე, სადაც 30 ოქტომბერს საიას დამკვირვებლები იყვნენ წარმოდგენილნი (300-მდე უბანი), **განსხვავებული ფორმით არჩევანის გაკეთების 80-მდე შემთხვევა** დაფიქსირდა (ოთხკუთხედი ან სამკუთხედი ფორმით შევსება), ასევე, გამოვლინდა **ხმის მიცემის ფარულობის დარღვევის 40-მდე შემთხვევა.**²³⁹ აღნიშნული შესაძლოა აჩვენებს კითხვებს, ცალკეულ შემთხვევებში, ამომრჩევლის ნების კონტროლისა და ადმინისტრაციული რესურსის გამოყენების თაობაზე.

განსხვავებული ფორმით არჩევანის გაკეთების 3 შემთხვევა დაფიქსირდა ნაციონალური მოძრაობის სასარგებლოდ (სამგორის ოლქში №92, №97, №108 უბნებზე), ხოლო დანარჩენი შემთხვევებში – „ქართული ოცნების“ სასარგებლოდ.²⁴⁰

²³³ დაფიქსირდა მარკირებაგავლილი ამომრჩევლის მიერ არჩევნებში მონაწილეობის 5 და მონაწილეობის მცდელობის 70-მდე ფაქტი.

²³⁴ <https://gyla.ge/ge/post/saia-amomrchevlis-nebaze-savaraudo-kontrolis-faqs-ekhmianeba>; საუბარია სავარაუდოდ უკანონო მითითების გაცემაზე საბიუჯეტო ორგანიზაციებში დასაქმებულ პირთა მიმართ, რაც გულისხმობდა განსხვავებული ფორმით არჩევანის გაკეთებას მეორე ტურზე. საიამ მოუწოდა ამომრჩეველს, რომ თუკი მომავალში ადგილი ექნებოდა იძულებას ან სხვა ნებისმიერი ფორმით ზეწოლას მათი ნების გამოხატვაზე, მიემართათ ორგანიზაციისთვის თბილისსა და რეგიონულ ოფისებში.

²³⁵ მიუხედავად იმისა, რომ ინდივიდუალურად გარკვეულმა პირებმა საიას მონიტორებთან დაადასტურეს გავრცელებული ინფორმაცია, საკუთარი ვინაობის საჯაროდ დასახელებაზე უარი განაცხადეს.

²³⁶ მაგალითად, სამეგრელოსა და კახეთში.

²³⁷ <https://gyla.ge/ge/post/tsinasarchevnod-gamokvetili-darghvevebi-da-tendenciebi>

²³⁸ <https://gyla.ge/ge/post/2016-tslis-8-oqtombris-saqartvelos-parlamentis-archevnebi-tsinasarchevno-garemos-shefaseba>

²³⁹ ზუგდიდის 72-ე უბანზე - 30-ზე მეტ კონვერტში და ზუგდიდის 65.67.80 უბანზე - 8 კონვერტში მოთავსებული იყო ამომრჩევლის ბარათი; გლდანის 20.10.23 უბანზე 2 ცალ ბიულეტენზე იყო ამომრჩევლის ხელმოწერა.

²⁴⁰ სამგორის #97 უბანი (5 ბიულეტენი), სამგორის #92 უბანი (2 ბიულეტენი), სამგორის #53 უბანი (3 ბიულეტენი), სამგორის #37 უბანი (10 ბიულეტენი), სამგორის #38 უბანი (4 ბიულეტენი), სამგორის #58 უბანი (1 ბიულეტენი), სამგორის #101 უბანი (2 ბიულეტენი), ისნის #53 უბანი (4 ბიულეტენი), ისნის #77 უბანი (1 ბიულეტენი), გლდანის #20.10.07 უბანი (4 ბიულეტენი), გლდანის #20.10.08 უბანი (6 ბიულეტენი), დიდუბის #14 უბანი (2 ბიულეტენი), გლდანის #20.10.23 (16 ბიულეტენი), ნამალადევის #49 უბანი (1 ბიულეტენი), რუსთავის #37 უბანი (8 ბიულეტენი), ზუგდიდის #72 უბანი (1 ბიულეტენი).

აღსანიშნავია, რომ დამკვირვებლის უფლებების შეზღუდვა კვლავ აქტუალური პრობლემა იყო არჩევნების მეორე ტურის კენჭისყრის დღესაც. მაგალითად, თელავის №13 უბანზე აგრესიულად ექცეოდნენ საიას დამკვირვებელს, რომელსაც არ მისცეს შესაძლებლობა, გასცნობოდა ჩანაწერთა წიგნში შეტანილ მონაცემებს. საუბნო კომისიის წევრებმა უბნიდან გამოაძევეს საიას დამკვირვებელი იმ არგუმენტით, რომ ის „ზედმეტად აქტიურობდა.“ საოლქო საარჩევნო კომისიის თავმჯდომარემ არ დააკმაყოფილა საიას საჩივარი კომისიის წევრების მიმართ სამართალდარღვევის ოქმის შედგენის თაობაზე, მათი მხრიდან დამკვირვებლის უფლებების შეზღუდვის ფაქტთან დაკავშირებით.²⁴¹ გასათვალისწინებელია ის გარემოება, რომ კომისიის თავმჯდომარე მხოლოდ საუბნო საარჩევნო კომისიის მიერ წარდგენილ მტკიცებულებებს დაეყრდნო და არ გაიზიარა საიას მტკიცებულებები, მათ შორის, ვიდეორჩანაწერი, საიდანაც ირკვეოდა, რომ რეალურად ადგილი ჰქონდა კომისიის წევრების მხრიდან საიას დამკვირვებლის უფლებების შეზღუდვას.

საიას დამკვირვებლებმა დაწერეს **75 საჩივარი** და **59 შენიშვნა** დააფიქსირეს ჩანაწერთა წიგნში. მათ შორის, ადგილი ჰქონდა ისეთ დარღვევებს, როგორცაა:

- **დამკვირვებელთა მიმართ მუქარისა და ხელშეშლის/უფლებების შეზღუდვის ფაქტები (5 ფაქტი);**
- **მარკირებაგავლილი ამომრჩევლების მიერ ხმის მიცემის (5 ფაქტი) და ხმის მიცემის მცდელობის შემთხვევები (70-მდე ფაქტი);**
- **ბიულეტენთან ერთად სარეგისტრაციო ბარათის კონვერტში მოთავსების 40-მდე ფაქტი** (მაგალითად, ზუგდიდის 72-ე უბანზე 30-ზე მეტ კონვერტში და ზუგდიდის №65.67.80 უბანზე 8 ამომრჩევლის ბარათი კონვერტებში იყო მოთავსებული და ამომრჩევლის იდენტიფიცირებას შესაძლებელს ხდიდა. აგრეთვე გლდანის №20.10.23 უბანზე 2 ცალ ბიულეტენზე იყო ამომრჩევლის ხელმოწერა);
- **ფიზიკური შეურაცხყოფის 1 ფაქტი (გორში);**
- **მედის წარმომადგენლებისთვის ხელის შეშლის 1 ფაქტი (ბათუმში);**
- **გადასატან ყუთთან დაკავშირებული პრობლემები (2 ფაქტი);**
- **დამკვირვებელთა სამკერდე ნიშნების მონაცემების სიზუსტის პრობლემები.**

XI. არჩევნების უმჯობესი პერიოდი

საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაცია **8** ოქტომბრის არჩევნების დღის შემდგომი პერიოდის დამკვირვებას **61** მაჟორიტარულ საარჩევნო ოლქსა და **37** საოლქო საარჩევნო კომისიაში ახორციელებდა. დარღვევის გამოვლენის შემთხვევაში, საია შესაბამისი საჩივრებით საოლქო საარჩევნო კომისიებსა და სასამართლოს მიმართავდა.

საარჩევნო დავების საარჩევნო ადმინისტრაციებსა და სასამართლოებში განხილვისას, გამოვლინდა საარჩევნო კანონმდებლობის ჩანაწერების ბუნდოვანება და ურთიერთსაწინააღმდეგო ხასიათი, რაც მისი განმარტებისას ორმაგი ინტერპრეტაციის საფუძველს იძლევა და არაერთგვაროვანი პრაქტიკის დამკვიდრების რისკებს ქმნის.

საჩივრების წარდგენის დროს მთელი რიგ უბნებზე საიამ კენჭისყრის შედეგების გადათვლა,²⁴² ასევე, ცალკეულ უბნებზე კენჭისყრის შედეგების ბათილად ცნობა მოითხოვა, ვინაიდან აღნიშნულ უბნებზე, სავარაუდოდ, ადგილი ჰქონდა საარჩევნო კანონმდებლობის უხეშ დარღვევას, რასაც შესაძლოა გავლენა მოეხდინა კენჭისყრის შედეგებზე.²⁴³ საჩივრების წარდგენის დროს საიამ ასევე განსაკუთრებული ყურადღება გაამახვილა სამართალდარღვევის ჩამდენი საარჩევნო კომისიის წევრებისთვის პასუხისმგებლობის შეფარდების საკითხებზე, როგორც დარღვევათა შემდგომი პრევენციის ერთ-ერთ აუცილებელ საშუალებაზე.

8 ოქტომბრის შემდგომ საიას დამკვირვებლების მიერ საოლქო საარჩევნო კომისიებსა და სასამართლოებში წარდგენილი საჩივრების/სარჩევლების სტატისტიკა ასე გამოიყურება:

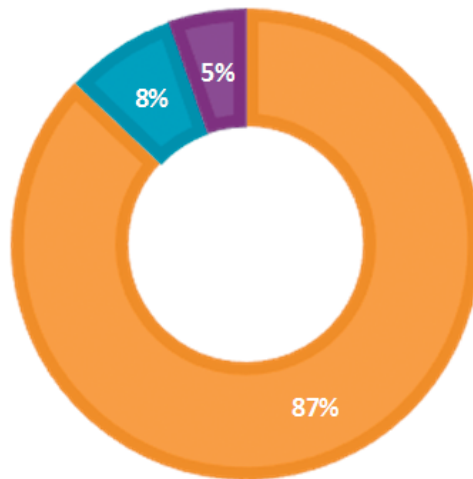
²⁴¹ თელავის საოლქო საარჩევნო კომისიის თავმჯდომარის განკარგულება 15.11.2016. 02/108.

²⁴² მაგალითად, კრწანისში, სადაც საოლქო საარჩევნო კომისიამ 4 უბანზე ამომრჩეველთა ხელმოწერები, ხოლო 3 უბანზე კენჭისყრის შედეგები გადათვალა.

²⁴³ ზუგდიდის #38, მარნეულის #48, გორის #101, საბურთალოს #32.

2016 წლის 8 ოქტომბრის საპარლამენტო არჩევნებზე საიას დამკვირვებლების მიერ საარჩევნო კანონმდებლობის დარღვევებზე წარდგენილი საჩივრები/სარჩევნო

■ საოლქო საარჩევნო კომისიაში - 443
 ■ საქალაქო/რაიონულ სასამართლოში - 39
■ აპელაციაში - 27

აღსანიშნავია, რომ არჩევნების დღის შემდგომი პერიოდის საჩივრები ძირითადად ისეთ ფაქტებს შეეხებოდა, როგორიცაა:

- უზუსტობები საუბნო საარჩევნო კომისიების კენჭისყრის შედეგების შემაჯამებელ ოქმებში: დისბალანსი,²⁴⁴ მონაცემების გადასწორება,²⁴⁵ სავალდებულო მონაცემების შეუვსებლობა, საუბნო საარჩევნო კომისიების ბეჭდების არარსებობა, ბათილად ცნობილი საარჩევნო ბიულეტენების საეჭვო რაოდენობა;²⁴⁶
- კენჭისყრის პროცედურებთან დაკავშირებული დარღვევები;²⁴⁷
- დამკვირვებლის უფლებების შეზღუდვა;
- საოლქო საარჩევნო კომისიაში დოკუმენტაციის გადაცემასთან/დალუქვასთან დაკავშირებული დარღვევები;
- არაუფლებამოსილი პირების შეჭრა უბანზე;
- კომისიის წევრების მიერ უფლებამოსილების არასათანადოდ განხორციელება და წილისყრის პროცედურების დარღვევები;
- აგიტაცია საუბნო საარჩევნო კომისიაში და არაუფლებამოსილი პირების ყოფნა უბანზე.

პირველი ტურის დროს საოლქო საარჩევნო კომისიებში წარდგენილი საჩივრებიდან, სულ **443** ფაქტთან დაკავშირებით, **4 შემთხვევაში** მოთხოვნილი იყო კენჭისყრის შედეგების ბათილობა, **108 შემთხვევაში** – საუბნო საარჩევნო კომისიის შემაჯამებელი ოქმების ბათილობა და კენჭისყრის შედეგების გადათვლა, **417 შემთხვევაში** – საუბნო საარჩევნო კომისიის წევრების დისციპლინური პასუხისმგებლობა, **4 შემთხვევაში** – საუბნო საარჩევნო კომისიის წევრების ადმინისტრაციული პასუხისმგებლობა.²⁴⁸

²⁴⁴ შემაჯამებელ ოქმებში საარჩევნო სუბიექტების მიერ მიღებული ხმების რაოდენობისა და ბათილი საარჩევნო ბიულეტენების რაოდენობის მეტობა არჩევნებში მონაწილე ამომრჩეველთა ხელმოწერების რაოდენობაზე.

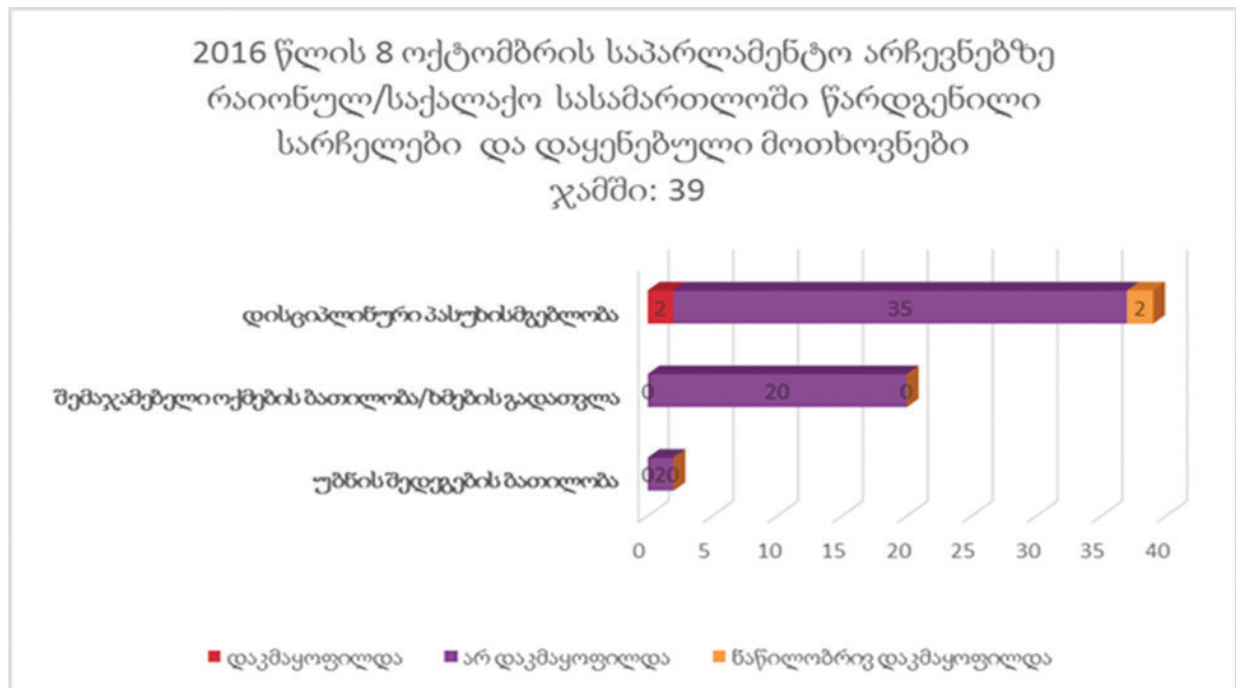
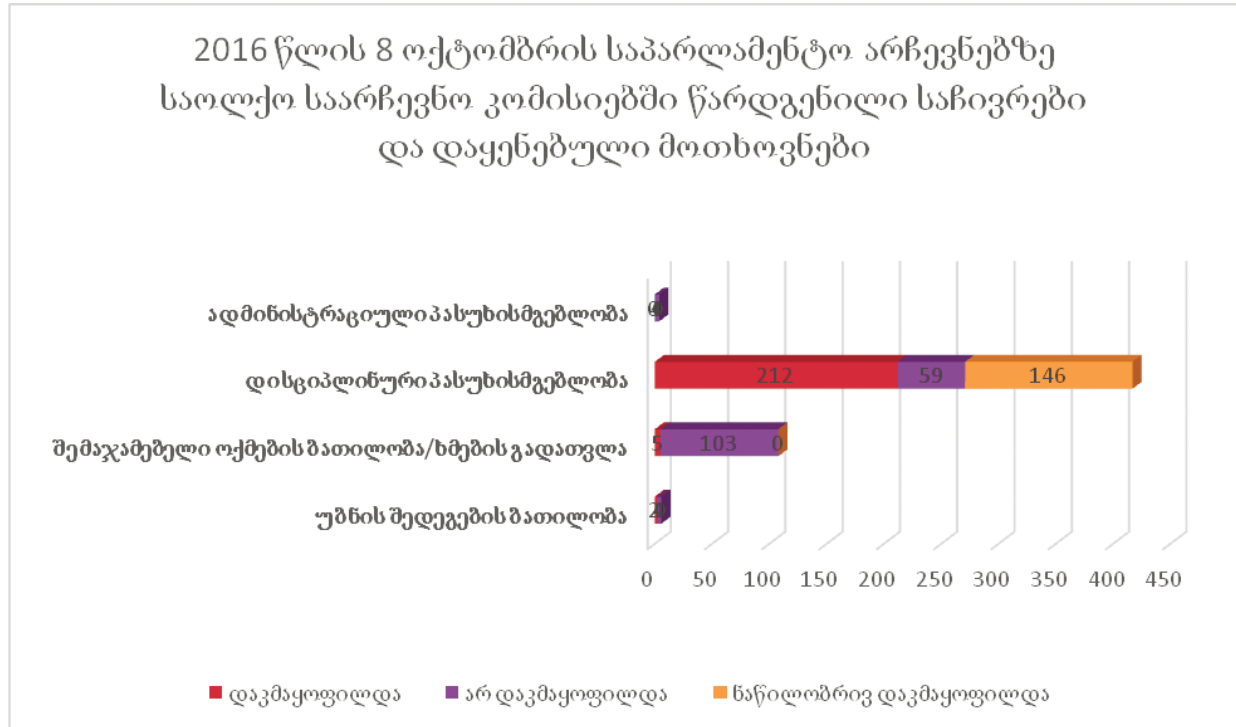
²⁴⁵ იმავდროულად, საუბნო საარჩევნო კომისიების მიერ შედგენილი არ იყო შესწორების ოქმები.

²⁴⁶ იმ უბნებზე, სადაც ბათილი ბიულეტენის მაღალი მაჩვენებელი დაფიქსირდა (მაგალითად, 40-ზე მეტი), საიამ ბათილი ბიულეტენების გადათვლა მოითხოვა.

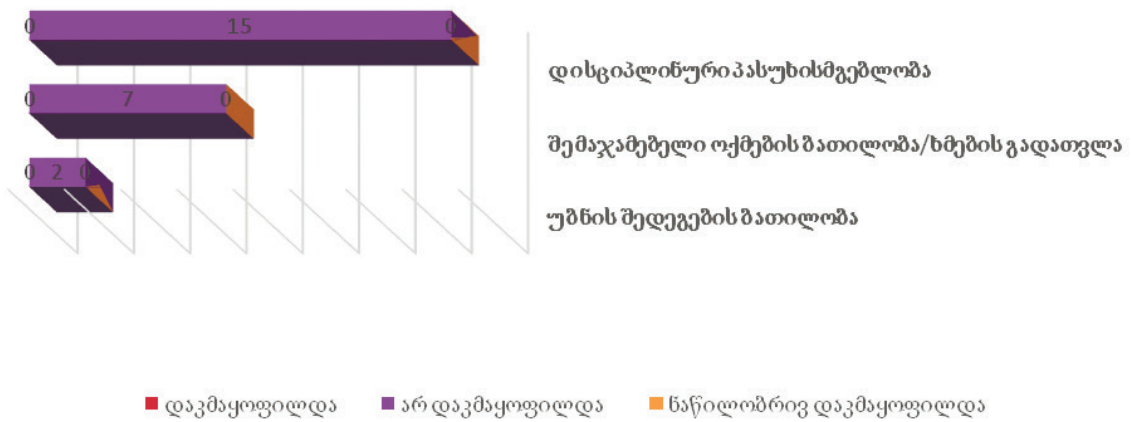
²⁴⁷ დამკვირვებლის უფლებების შეზღუდვა, შემაჯამებელ ოქმზე წინასწარ ხელმოწერების გაკეთება, წილისყრის ფუნქციის თვითნებურად გადანაწილება, წილისყრის პროცედურის დარღვევა, საკონტროლო ფურცლების არასათანადოდ შევსება, მარკირებასთან დაკავშირებული პრობლემები და სხვა.

²⁴⁸ ხშირ შემთხვევაში, საიას დამკვირვებლები ერთ საჩივარში აფიქსირებდნენ რამდენიმე მოთხოვნას, ამიტომ მოთხოვნების რაოდენობა აღემატება საჩივრების რაოდენობას.

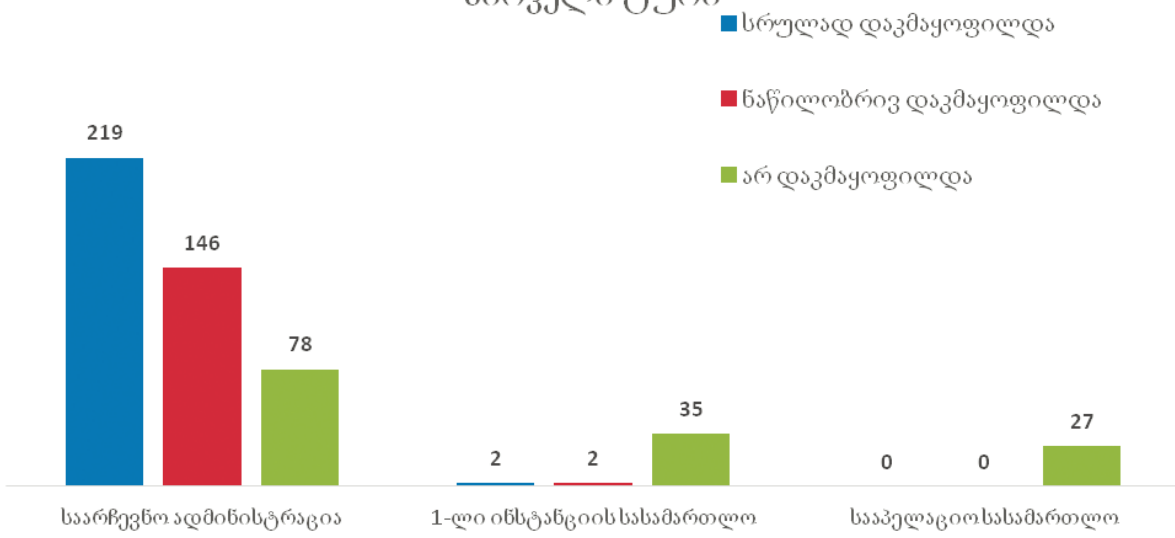
საიას დამკვირვებლების მიერ **443 დარღვევასთან** დაკავშირებით წარდგენილი საჩივრებიდან, **219** მოთხოვნა სრულად და **146** მოთხოვნა ნაწილობრივ დაკმაყოფილდა. პირველი ინსტანციის სასამართლოებში წარდგენილი **39** მოთხოვნიდან **2** სრულად და **2** ნაწილობრივ დაკმაყოფილდა. სააპელაციო სასამართლოებში წარდგენილი **27** მოთხოვნიდან არცერთი მოთხოვნა არ დაკმაყოფილდა.

2016 წლის 8 ოქტომბრის საპარლამენტო არჩევნებზე თბილისისა და ქუთაისის სააპელაციო სასამართლოებში წარდგენილი საჩივრები და დაყენებული მოთხოვნები ჯამში: 27

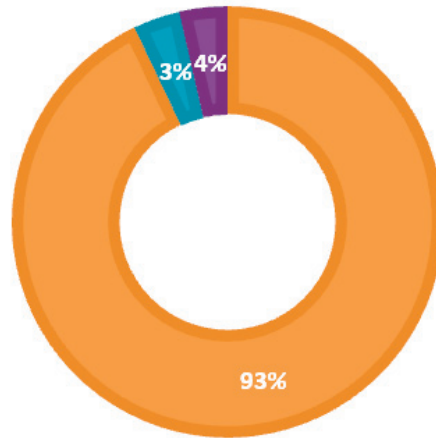
მოთხოვნების დაკმაყოფილების სტატისტიკა პირველი ტური

რაც შეეხება მეორე ტურს, საიას დამკვირვებლებმა 30 ოქტომბრის მეორე ტურების შემდგომი პერიოდის დაკვირვება 47 მაჟორიტარულ საარჩევნო ოლქსა და 24 საოლქო საარჩევნო კომისიაში განახორციელეს. დარღვევის გამოვლენის შემთხვევაში, ორგანიზაციის დამკვირვებლებმა შესაბამისი საჩივრებით საოლქო საარჩევნო კომისიებსა და სასამართლოს მიმართეს.

2016 წლის 30 ოქტომბრის საპარლამენტო არჩევნებზე საიას დამკვირვებლების მიერ საარჩევნო კანონმდებლობის დარღვევებზე წარდგენილი საჩივრები/სარჩელები

■ საოლქო საარჩევნო კომისიაში - 79
 ■ საქალაქო/რაიონულ სასამართლოში - 3
■ აპელაციაში - 3

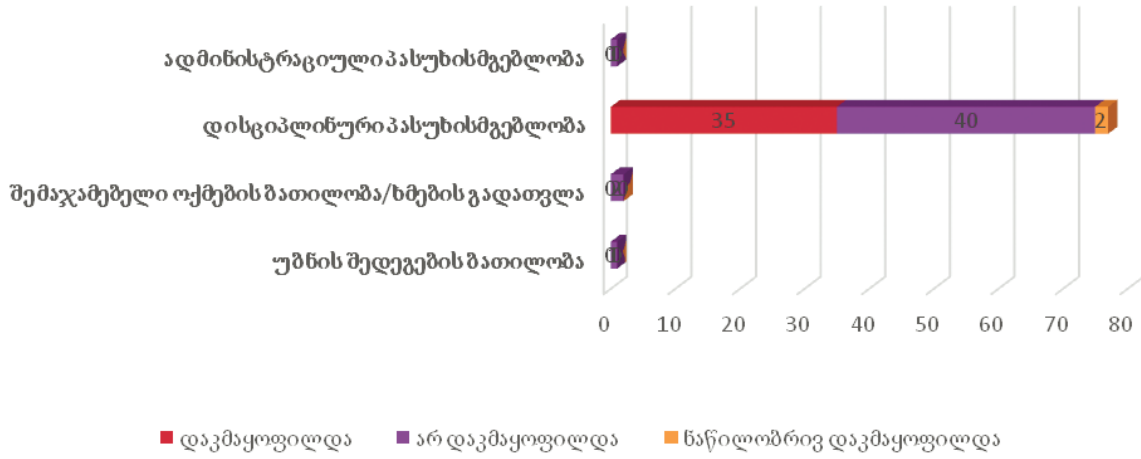

მეორე ტურის დროს საოლქო საარჩევნო კომისიებში **79** დარღვევასთან დაკავშირებით წარდგენილი საჩივრებიდან: **1 შემთხვევაში** მოთხოვნილი იყო გადასატანი ყუთის შედეგების ბათილობა, **2 შემთხვევაში** – საუბნო საარჩევნო კომისიის შემაჯამებელი ოქმების ბათილობა, **3 შემთხვევაში** – კენჭისყრის შედეგების გადათვლა, **77 შემთხვევაში** – საუბნო საარჩევნო კომისიის წევრების დისციპლინური პასუხისმგებლობა, **1 შემთხვევაში** – საუბნო საარჩევნო კომისიის წევრების ადმინისტრაციული პასუხისმგებლობა.²⁴⁹

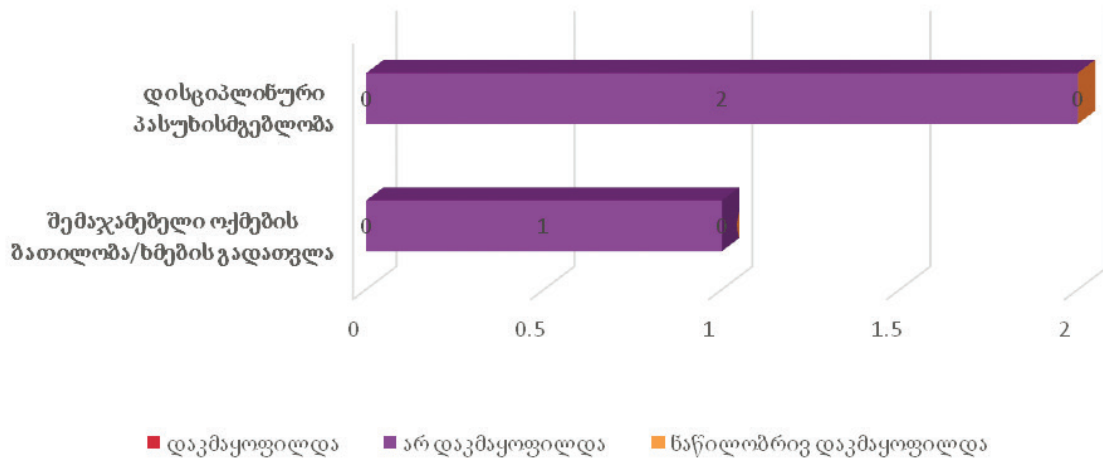
შედეგად, მეორე ტურის დროს საოლქო საარჩევნო კომისიებში **79 დარღვევასთან** დაკავშირებით წარდგენილი საჩივრებიდან: **35** მოთხოვნა სრულად და **2** მოთხოვნა ნაწილობრივ დაკმაყოფილდა. პირველი ინსტანციის სასამართლოებში წარდგენილი **3** მოთხოვნიდან არც ერთი მოთხოვნა არ დაკმაყოფილდა, ხოლო სააპელაციო სასამართლოებში წარდგენილი **3** მოთხოვნიდან მხოლოდ 1 მოთხოვნა დაკმაყოფილდა.

²⁴⁹ ხშირ შემთხვევაში, საიას დამკვირვებლები ერთ საჩივარში აფიქსირებდნენ რამდენიმე მოთხოვნას, ამიტომ მოთხოვნების რაოდენობა აღემატება საჩივრების რაოდენობას.

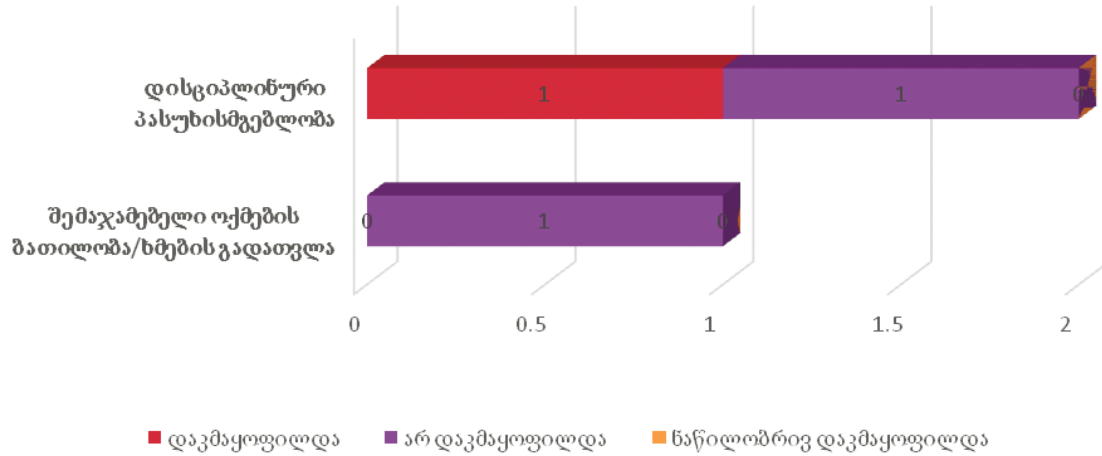
2016 წლის 30 ოქტომბრის საპარლამენტო არჩევნებზე
საოლქო საარჩევნო კომისიებში წარდგენილი საჩივრები
და დაყენებული მოთხოვნები

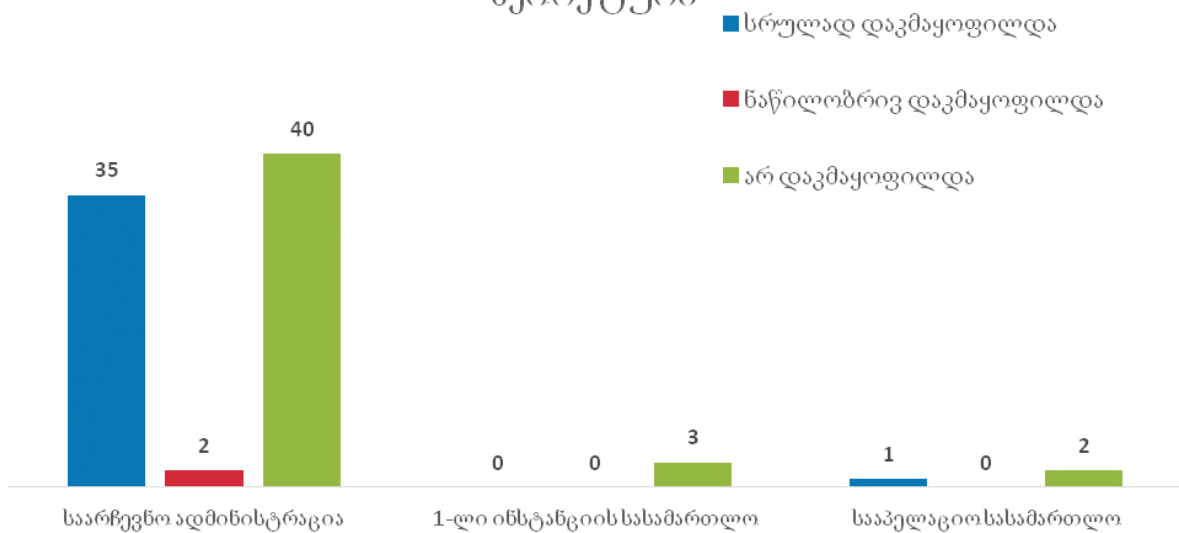
2016 წლის 30 ოქტომბრის საპარლამენტო არჩევნებზე
რაიონულ/საქალაქო სასამართლოში წარდგენილი
სარჩევნო და დაყენებული მოთხოვნები
ჯამში: 3

2016 წლის 30 ოქტომბრის საპარლამენტო არჩევნებზე თბილისისა და ქუთაისის სააპელაციო სასამართლოში წარდგენილი საჩივრები და დაყენებული მოთხოვნები
ჯამში: 3

მოთხოვნების დაკმაყოფილების სტატისტიკა მეორე ტური

XII. გამომწვევი ტენდენციები

საუბნო საარჩევნო კომისიები:

- **საარჩევნო ადმინისტრაციის კვალიფიკაციის პრობლემა** – კენჭისყრის დღეს, მთელ რიგ შემთხვევებში, საუბნო კომისიის წევრების კვალიფიკაციის დაბალი დონე და საქმისადმი არაპროფესიული მიდგომა გამოვლინდა;
- **ბალანსის გამოყვანის პრობლემა** – საუბნო საარჩევნო კომისიის წევრებს ყველაზე მეტად კენჭისყრის შედეგების შემაჯამებელი ოქმების შევსება და ბალანსის გამოყვანა გაუჭირდათ.

საოლქო საარჩევნო კომისიები:

- **საჩივრების დაუკმაყოფილებლობის ტენდენცია** – მიუხედავად დარღვევის ხასიათისა, მთელ რიგ შემთხვევებში, საარჩევნო ადმინისტრაცია სრულად არ აკმაყოფილებდა საჩივრებს და ხშირად მხოლოდ დისციპლინურ პასუხისმგებლობას უფარდებდა კომისიის წევრებს. საარჩევნო კომისიები, საკუთარი არგუმენტების გასამყარებლად, ეყრდნობოდნენ მოსაზრებას, რომ **„დარღვევა არ წარმოადგენდა საარჩევნო კანონმდებლობის უხეშ დარღვევას და დარღვევას არ მოუხდენია გავლენა ამომრჩევლის თავისუფალი ნების გამოვლენაზე, კენჭისყრის დღისა და არჩევნების შედეგებზე.“** ამასთან, მიუხედავად დარღვევის ხასიათისა, საოლქო საარჩევნო კომისიები უპირატესობას დისციპლინური პასუხისმგებლობის მსუბუქი ზომების გამოყენებას ანიჭებდნენ და კანონით გათვალისწინებულ უფრო ადეკვატურ ღონისძიებებს არ მიმართავდნენ. მიუხედავად არსებული დარღვევების შესაბამისი მტკიცებულებებით გამყარებისა, მსგავს ფაქტებს განსაკუთრებით ადგილი ჰქონდა საუბნო საარჩევნო კომისიების შემაჯამებელი ოქმების ბათილობისა და კენჭისყრის შედეგების გადათვლის მოთხოვნის ნაწილში.
- **პროაქტიულად საჩივრების განხილვის მცირე შემთხვევები** – საოლქო კომისიები იშვიათ შემთხვევაში იჩენდნენ ინიციატივას, დაინტერესებულ პირთა საჩივრის არსებობის გარეშეც, პროაქტიულად შეესწავლათ შესაძლო დარღვევები და მოეხდინათ შესაბამისი რეაგირება.
- **საარჩევნო კანონმდებლობის ვინროდ განმარტების ტენდენცია** – საოლქო საარჩევნო კომისიები ვინროდ განმარტავდნენ საარჩევნო კანონმდებლობის ცალკეულ მუხლებს, რათა მაქსიმალურად თავიდან აერიდებინათ საჩივრები. მაგალითად, საოლქო საარჩევნო კომისია არ აკმაყოფილებდა საჩივრებს, რომლებიც შეეხებოდა შემაჯამებელი ოქმებისა თუ მისი ცალკეული მონაცემების სისწორის დადგენას იმ არგუმენტით, რომ მსგავსი ტიპის საჩივრები არ დანერგა უბნებზე ხმის დათვისისა და შედეგების შეჯამების ეტაპზე. აღნიშნულმა გარემოებამ კითხვის ნიშნის ქვეშ დააყენა საარჩევნო კანონმდებლობით დადგენილი შემაჯამებელი ოქმის გასაჩივრების პროცედურის არსებობა.
- **ახსნა-განმარტების არასწორი პრაქტიკა** – გამოიკვეთა ტენდენცია, რომ, ნებისმიერ შემთხვევაში, როდესაც ადგილი ჰქონდა საუბნო საარჩევნო კომისიის წევრების მხრიდან მათი მოვალეობის არაჯეროვან შესრულებას ან ბრალულ შეუსრულებლობას, საუბნო საარჩევნო კომისიის წევრები წერდნენ ახსნა-განმარტებებს. ამას ისინი აკეთებდნენ ხშირად საოლქო საარჩევნო კომისიების მითითებით, რითაც ცდილობდნენ, გაემართლებინათ დარღვევები, მათ შორის, უხეში გადაცდომებიც, როგორცაა, მაგალითად, დისბალანსი საუბნო საარჩევნო კომისიის შემაჯამებელ ოქმებში. საოლქო საარჩევნო კომისიები უდავო და ზოგჯერ ერთადერთ მტკიცებულებად სწორედ ამ ახსნა-განმარტებებს მიიჩნევდნენ. **მიგვაჩნია, რომ ახსნა-განმარტების მასობრივად შედგენით ადგილი აქვს ერთგვარი მანკიერი პრაქტიკის დამკვიდრებას, რაც პრობლემურია არა მხოლოდ პროცესის სამართლიანობის, არამედ, ასევე, საარჩევნო ადმინისტრაციისადმი ნდობისა და იმიჯისათვის.**
- **ადმინისტრაციულ წარმოებასთან დაკავშირებული ხარვეზები** – საოლქო საარჩევნო კომისიები საარჩევნო კანონმდებლობით გათვალისწინებული პროცედურების დაცვით არ ატარებდნენ ადმინისტრაციულ წარმოებას. მაგალითად, არ იბარებდნენ საჩივრის ავტორებს საჩივრის განხილვაზე (ისნის ოლქი), არ ადგენდნენ ოქმებს სხდომის მიმდინარეობისას (კრწანისის ოლქი), არ ასაბუთებდნენ მიღებულ განკარგულებებს (მაგალითად, ვაკის, საბურთალოს, ქუთაისის, სამგორის, ისნის, ჩუღურეთის, ახმეტის ოლქები). საოლქო საარჩევნო კომისიები, ცალკეული შემთხვევების გარდა, არ იყვნენ მოწოდებულნი, დეტალურად შეესწავლათ საიას მიერ წარდგენილი საჩივრები, განეხორციელებინათ საქმისათვის მნიშვნელოვანი გარემოებების გამოკვლევა და მტკიცებულებათა ჯეროვანი შესწავლა/შეფასება.

ცენტრალური საარჩევნო კომისია:

- 8 ოქტომბერს ცესკომ ვერ უზრუნველყო უბნებიდან შემოსული კენჭისყრის შედეგების შემაჯამებელი ოქმების ასლების დაუყოვნებლივ განთავსება ცესკოს ვებგვერდზე, რითაც დაირღვა საარჩევნო კოდექსის 76-ე მუხლის მე-4 და მე-8 პუნქტების მოთხოვნები. მსგავს ფაქტს

ადგილი აღარ ჰქონია 30 ოქტომბერს, მეორე ტურის კენჭისყრის დღეს, რაც პოზიტიურად უნდა შეფასდეს.

სასამართლოები:

- **საარჩევნო კანონმდებლობის ვიწრო განმარტება** – გამოვლინდა მთელი რიგი შემთხვევები, როდესაც სასამართლოები, საარჩევნო ადმინისტრაციის მსგავსად, **ძალიან ვიწროდ განმარტავდნენ საარჩევნო კანონმდებლობის ჩანაწერებს**, რაც, ფაქტობრივად, მათთან წარდგენილი საჩივრების დაუკმაყოფილებლად დატოვების საფუძველი ხდებოდა. **რჩებოდა შთაბეჭდილება, რომ ასეთი მიდგომა მიზნად ისახავდა არა საქმეზე მართლმსაჯულების დადგენას, არამედ საჩივრების თავიდან არიდებას.**

მაგალითად, სასამართლოს განმარტებით, უხემ დარღვევას არ წარმოადგენდა შემდეგი შემთხვევები: 1) როდესაც საარჩევნო სუბიექტების მიერ მიღებული ხმებისა და ბათილი ბიულეტენების ჯამი ამომრჩეველთა ხელმოწერების რაოდენობას აჭარბებდა, რაც ოქმების დისბალანსს იწვევდა (ზუგდიდი); 2) შემაჯამებელი ოქმები იყო გადასწორებული, უბნიდან წაღებული ოქმი არ ემთხვეოდა ოქმიდან მოპოვებულ ოქმს, ასევე, ერთმანეთს არ ემთხვეოდა ჩანაწერთა ნიგნებში არსებული და შემაჯამებელ ოქმში შეტანილი მონაცემები (თბილისი); 3) სასამართლომ საოლქო საარჩევნო კომისიის დისკრეციად მიიჩნია საუბნო კომისიის წევრების მიმართ დისციპლინური სანქციის გამოყენების საკითხი (თბილისი); 4) სასამართლოს აზრით, შემაჯამებელი ოქმის მონაცემთან, მაგალითად, ბათილი ბიულეტენების რაოდენობასთან დაკავშირებით, საჩივარი უბანზე უნდა დაწერილიყო, ვინაიდან „...ოქმის მოპოვების შემდეგ საჩივრის დაწერა უსასრულოდ გააჭიანულებდა განხილვის პროცედურას“ (თბილისი); 5) სასამართლოს მოსაზრებით, საჩივარი საკონტროლო ფურცელთან დაკავშირებით უნდა დაწერილიყო „დარღვევის შემჩნევისთანავე“ და, ყოველ კონკრეტულ შემთხვევაში, მაშინვე ინდივიდუალურად გადაწყვეტილიყო (გურჯაანი).

- **საჩივრების დაუკმაყოფილებლობის ტენდენცია** – მთელ რიგ შემთხვევებში, სასამართლოები არ აკმაყოფილებდნენ საჩივრებს, მათ შორის, უხეში დარღვევის არსებობისას. არგუმენტაცია, რომელსაც სასამართლოები ეყრდნობოდნენ, მდგომარეობდა იმაში, რომ, მათი მოსაზრებით, **„დარღვევა არ წარმოადგენდა საარჩევნო კანონმდებლობის უხემ დარღვევას და დარღვევას არ მოუხდენია გავლენა ამომრჩევლის თავისუფალი ნების გამოვლენაზე, კენჭისყრის დღისა და არჩევნების შედეგებზე.“**

XIII. რეკომენდაციები

გამოკვეთილი პრობლემებიდან და დაფიქსირებული დარღვევებიდან გამომდინარე, წარმოგიდგინთ რეკომენდაციებს, რომლებიც, ჩვენი მოსაზრებით, დაეხმარება საარჩევნო პროცესებში ჩართულ პირებს მიღწევების განმტკიცებასა და იმ დარღვევების აღმოფხვრაში, რომლებიც 2016 წლის საქართველოს პარლამენტის არჩევნებს ახასიათებდა.

საკანონმდებლო ჩარჩო

- მიგვაჩნია, რომ საარჩევნო სისტემა საჭიროებს ცვლილებას საპარლამენტო და ადგილობრივი თვითმმართველობის არჩევნებისთვის. ამ მოცემულობაში მნიშვნელოვანია ისეთი საარჩევნო სისტემის შემოღება, რომელიც უკეთ უზრუნველყოფს ამომრჩევლის ნების პროპორციულად ასახვას არჩევით ორგანოებში. საპარლამენტო არჩევნებისათვის საია ადვოკატირებას უწევს პროპორციულ საარჩევნო სისტემას, რომელიც არსებულ შერეულ მოდელთან შედარებით, უკეთ უზრუნველყოფს ამ პრინციპის განხორციელებას და მანდატების პროპორციულად განაწილებას მიღებული ხმების შესაბამისად.
- საარჩევნო პროცესში მნიშვნელოვანია, რომ ყველა საარჩევნო სუბიექტს თანაბრად მიუწვდებოდეს ხელი ნებისმიერი სახის რესურსზე. ამიტომ მიგვაჩნია, რომ უნდა გადაიხედოს წინასაარჩევნო კამპანიისა და აგიტაციაში/კამპანიაში მონაწილეობის წესები. უნდა მოხდეს წინასაარჩევნო კამპანიის/აგიტაციის ცნების დაზუსტება, აგრეთვე, იმ თანამდებობის პირთა წრის დავინროვება, რომლებსაც შეუზღუდავად შეუძლიათ მონაწილეობის მიღება წინასაარჩევნო კამპანიაში (შეზღუდვების გარეშე კამპანიაში მონაწილეობა უნდა შეეძლოს მხოლოდ არჩევით თანამდებობაზე მყოფ პირებს. ასევე, მონაწილეობის ცნება უნდა განისაზღვროს იმგვარად, რომ შესაძლებელი გახდეს სოციალური ქსელით აგიტაციის აკრძალვა. გარდა ამისა, უნდა შეიზღუდოს ისეთი იურიდიული პირის აგიტაციაში მონაწილეობა, რომელიც ეწევა ქველმოქმედებას საარჩევნო მიზნებით, თუმცა, ქველმოქმედი ორგანიზაციის ოფიციალური სტატუსი არ გააჩნია). წინასაარჩევნო პერიოდში ბიუჯეტში ცვლილების განხორციელების კუთხით აჭარის უმაღლესი საბჭოს არჩევნების შესახებ კანონი შესაბამისობაში უნდა მოვიდეს საარჩევნო კოდექსთან და სხვა.

- საარჩევნო ადმინისტრაციის დაკომპლექტების კუთხით უნდა გატარდეს რეფორმა.²⁵⁰ (რაც გულისხმობს შერეული დაკომპლექტების წესიდან პროფესიული ნიშნით დაკომპლექტებულ საარჩევნო სისტემაზე გადასვლას,²⁵¹ საუბნო და საოლქო საარჩევნო ადმინისტრაციების წევრების შერჩევის კრიტერიუმებისა და პროცედურების გადახედვა-დახვეწას);
- პოლიტიკური პარტიების დაფინანსება (პოლიტიკური გაერთიანებების საბიუჯეტო დაფინანსების წესის გადახედვა, რომელიც მოიცავს დაფინანსების ფორმულის ცვლილებას (მაგალითად, H კომპონენტის ამოღებას), რეგულაციების შესაძლო მანიპულაციის გამოსარიცხად, საარჩევნო ბლოკებისა და პოლიტიკური გაერთიანებების ერთნაირ უფლებრივ მდგომარეობაში ჩაყენებას სხვადასხვა სახის ბენეფიტის (მაგალითად, სარეკლამო დრო, საარჩევნო ადმინისტრაციის წევრი და სხვა) გადანაწილებისას. მნიშვნელოვანია ამომრჩევლის მოსყიდვის რეგულაციების ჰარმონიზაცია. ამომრჩევლის მოსყიდვის შემთხვევაში, ამომრჩევლის გათავისუფლება სისხლის სამართლებრივი პასუხისმგებლობისგან.
- საჭიროა მედიარეგულაციების დანერგვა არჩევნების მეორე ტურზეც, რათა ცხადი და განჭვრეტადი გახდეს მეორე ტურზე მედიის მიერ საარჩევნო პროცესების გაშუქების წესები.
- მიგვაჩნია, რომ უნდა გადაიხედოს საარჩევნო დავების მომწესრიგებელი ნორმები, რათა გამოირიცხოს ნებისმიერი სახის ბუნდოვანი ჩანაწერები კანონში, რაც ორმაგი ინტერპრეტაციის შესაძლებლობას შეიძლება იძლეოდეს. მნიშვნელოვანია, რომ გადაიხედოს (გაიზარდოს) გასაჩივრების ვადები, ასევე, უფრო მოქნილი გახდეს კანონმდებლობა მოსარჩელე პირთა წრის მიმართ.
- უნდა მოხდეს ქალთა მონაწილეობის გაზრდა პოლიტიკაში და, ამ მიზნით, დროებით, სავალდებულო კვოტირების მექანიზმის შემოღება, რომელიც ითვალისწინებს პროპორციულ სიაში ყოველ მეორე კანდიდატად განსხვავებული სქესის წარმომადგენლის ყოლას.
- ცვლილებები უნდა განხორციელდეს სისხლის სამართლის კანონმდებლობაშიც. უნდა დაზუსტდეს სისხლის სამართლის კოდექსის 162-ე პრიმა მუხლი. შესაძლებელი უნდა იყოს გამოძიების არდანყების შესახებ გადაწყვეტილების სასამართლოში გასაჩივრება, აგრეთვე, დისკრიმინაციული მოტივი უნდა გახდეს არა მხოლოდ სასჯელის დაძმძმების, არამედ კვალიფიკაციის განმსაზღვრელი კრიტერიუმიც.
- საარჩევნო კოდექსში უნდა განისაზღვროს საარჩევნო ადმინისტრაციის მიმდებარე ტერიტორია, რათა გამოირიცხოს საარჩევნო აგიტაცია და შესაძლო ინციდენტები საარჩევნო უბანთან ახლოს.

უნყებათაშორისი კომისია

- საარჩევნო კოდექსში უნდა შევიდეს ცვლილება და კანონით განისაზღვროს უწყებათაშორისი კომისიის საქმიანობის ოფიციალურად დაწყება წინასაარჩევნო პერიოდის დაწყებისთანავე. მოქმედი კანონმდებლობით, უწყებათაშორისი კომისია საქმიანობას იწყებს 1 ივლისიდან, რაც გამორიცხავს მისი საქმიანობის ოფიციალურად დაწყებას იმ შემთხვევაში, თუ წინასაარჩევნო კამპანია 1 ივლისამდე დაიწყო.
- უნდა მოხდეს უწყებათაშორისი კომისიის მუშაობის წესების, მათ შორის, კომისიის მიერ განცხადების/საჩივრის განხილვისა და მასზე რეაგირების წესების დეტალურად განერა, რაც გაზრდის კომისიის საქმიანობის გამჭვირვალობას და ანგარიშვალდებულებას და განხილვების დროს დისკუსიების პოლიტიზების რისკებს გამორიცხავს.

საარჩევნო ადმინისტრაცია

- საუბნო საარჩევნო კომისიების საქმიანობის ეფექტურობის გაზრდისა და საარჩევნო პროცესის ჩატარების გაუმჯობესების კუთხით, მნიშვნელოვნად მიგვაჩნია კენჭისყრის პროცედურების გამარტივება, ასევე, თანამედროვე ტექნოლოგიების დანერგვა უბნებზე, მათ შორის, ხმის მიცემა ელექტრონული წესით.
- საარჩევნო რეფორმის ფარგლებში უნდა მოხდეს საუბნო საარჩევნო კომისიის წევრების რაოდენობის შემცირება, ასევე, მათთვის სერტიფიცირების ვალდებულების შემოღება. სერტიფიცირების შედეგების მიხედვით, უნდა ხდებოდეს საუბნო საარჩევნო კომისიის წევრების შერჩევა.
- ამასთან, საუბნო საარჩევნო კომისიების წევრებს უნდა გაეზარდოთ შრომის ანაზღაურება.

²⁵⁰ რაც შერეული წესით საარჩევნო კომისიების დაკომპლექტების ნაცვლად (ნაწილი პროფესიული ნიშნით და ნაწილი პარტიების მიერ დანიშნული), პროფესიული წესით საარჩევნო კომისიების წევრთა შერჩევას გულისხმობს.

²⁵¹ <https://gyla.ge/ge/post/saia-moutsodebs-ceskos-shecvolos-saolqo-saarchevno-komisiis-tsevrta-shesarchevi-konkursis-chatarebis-tsesei>

- უნდა მოხდეს საუბნო საარჩევნო კომისიების წევრთა კვალიფიკაციის ამაღლება, მათთვის საარჩევნო დოკუმენტაციის წარმოების უნარების განმტკიცება.
- კენჭისყრის შედეგების შემაჯამებელი ოქმების შევსების გაუმჯობესების მიზნით, უნდა მოხდეს ოქმების შევსების ერთგვაროვანი წესის შემოღება.
- საარჩევნო კომისიის წევრებმა ადმინისტრაციული წარმოება კანონის მოთხოვნების შესაბამისად უნდა განახორციელონ, საჩივარში ასახული დარღვევები დეტალურად უნდა შეისწავლონ, მტკიცებულებები ჯეროვნად გამოიკვლიონ და მიღებული გადაწყვეტილებები უნდა დაასაბუთონ. პასუხისმგებლობის ზომების გამოყენებისას, გათვალისწინებული უნდა იყოს დარღვევის სიმძიმე, ხოლო შემაჯამებელი ოქმები ცესკოს ვებგვერდზე დაუყოვნებლივ უნდა აიტვირთოს.
- საარჩევნო ადმინისტრაციებმა საარჩევნო სუბიექტების რეგისტრაციის პროცესი იმგვარად უნდა წარმართონ, რომ გამოირიცხოს კითხვები საარჩევნო ადმინისტრაციის მიერ უფლებამოსილების სათანადოდ განხორციელებასთან დაკავშირებით.

სასამართლო

- მნიშვნელოვანია, რომ საარჩევნო დავების განხილვისას სასამართლოს მიერ ხდებოდეს კანონის მართებული განმარტება და გამოყენება.
- საარჩევნო დავების კუთხით მუდმივად უნდა ხდებოდეს მოსამართლეთა გადამზადება და მათი კვალიფიკაციის ამაღლება.
- სასურველია, შემუშავდეს საარჩევნო დავების განხილვის ერთიანი მოდული, რომელიც დაეხმარება მოსამართლეებს, უკეთ გაერკვნენ საარჩევნო კანონმდებლობის სპეციფიკაში.

სახელმწიფო აუდიტის სამსახური

- სახელმწიფო აუდიტის სამსახურმა დროულად უნდა განახორციელოს წინასაარჩევნო კამპანიის დარღვევის ფაქტების შესწავლა და შეფასება.

სამართალდამცავი ორგანოები

- სამართალდამცავმა ორგანოებმა უნდა დაიცვან საარჩევნო პროცესში მონაწილე პირები ძალადობისა და ნებისმიერი უკანონო ზემოქმედებისგან, ასევე, უნდა უზრუნველყონ საარჩევნო გარემოს უსაფრთხოება.
- სამართალდამცავმა ორგანოებმა უნდა უზრუნველყონ, რომ არჩევნებთან დაკავშირებული ინციდენტები დროულად, სრულყოფილად და ობიექტურად იყოს გამოძიებული.

საარჩევნო სუბიექტები

- საარჩევნო სუბიექტებმა და მათმა მხარდამჭერებმა თავი უნდა შეიკავონ დაპირისპირებებისა და ძალადობისაგან, ასევე, ისეთი განცხადებებისა და მოქმედებებისგან, რომლებიც წაახალისებს ან შეინყნარებს ამგვარ ძალადობას.
- ამომრჩევლის თანხმობის არარსებობის შემთხვევაში, საარჩევნო სუბიექტებმა უარი უნდა თქვან ამომრჩევლის პერსონალური მონაცემების შეგროვებასა და დამუშავებაზე.

სადამკვირვებლო ორგანიზაციები

- სადამკვირვებლო ორგანიზაციებმა უნდა უზრუნველყონ დამკვირვებელთა მხრიდან კანონის შესაბამისი და ეთიკური ქცევა, რაც გამოირიცხავს კანონშეუსაბამო საქციელს და ჩარევას საარჩევნო კომისიის საქმიანობაში.

სახელმწიფო რესურსების გამოყენება საარჩევნო მიზნებისთვის

• **სოციალური ხასიათის ინიციატივები**

პრემიერმინისტრის ინიციატივა – „ცხოვრება გრძელდება“

2016 წლის 8 აგვისტოს საქართველოს პრემიერმინისტრმა გიორგი კვიციანიკაშვილმა ახალი სოციალური პროგრამის დაწყების თაობაზე განაცხადა. მისი თქმით, „ქართული ოცნება“ მუშაობდა ახალ პროგრამაზე, რომელიც სპეციალურად პენსიონერებზე იყო გათვლილი და რომელზეც მუშაობდა შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალურ საკითხთა სამინისტრო და ფინანსთა სამინისტრო.²⁵²

საიამ პროგრამის შესახებ ინფორმაცია გამოითხოვა ორივე სამინისტროსგან.²⁵³ შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალურ საკითხთა სამინისტრომ ინფორმაცია იმ არგუმენტით არ მოგვანოდა, რომ პროგრამა ჯერ კიდევ ადრეული დამუშავების პროცესში იყო.²⁵⁴ ფინანსთა სამინისტრომ კი ინფორმაციის მისაღებად პოლიტიკური პარტია „ქართული ოცნება – დემოკრატიული საქართველოსკენ“ გადაგვამისამართა.²⁵⁵

• **ადმინისტრაციული რესურსის სავარაუდოდ საარჩევნო მიზნით გამოყენება, SMS შეტყობინებები**

არჩევნებამდე რამდენიმე დღით ადრე, 2016 წლის სექტემბერში, თბილისისა და საქართველოს რეგიონების მოსახლეობას ადგილობრივი თვითმმართველობის სახელით დაეგზავნა SMS შეტყობინებები, რომელთა საშუალებითაც მათ მიანოდეს ინფორმაცია სხვადასხვა ინფრასტრუქტურული პროექტის დასრულების შესახებ.

საიამ მუნიციპალიტეტებიდან გამოითხოვა შესაბამისი ინფორმაცია, რომლიდანაც ჩოხატაურისა და გორის მუნიციპალიტეტების მაგალითზე ირკვევა, რომ ადგილობრივ თვითმმართველობებს ბიუჯეტში არ ჰქონდათ წინასწარ განსაზღვრული თანხები SMS მომსახურების დასაფინანსებლად. უნდა აღინიშნოს, რომ მოგვიანებით მაინც განხორციელდა მუნიციპალიტეტის მიერ იანვარში ჩატარებული კონსოლიდირებული ტენდერის შედეგად გაფორმებული ხელშეკრულების ცვლილება იმ მიზნით, რომ მომხდარიყო SMS სერვისის ღირებულების დაფარვა.²⁵⁶ ზემოთ აღნიშნული გარემოება აჩვენს კითხვებს ადმინისტრაციული რესურსის საარჩევნო მიზნით გამოყენებისა და არჩევნების წინ ამომრჩევლების განწყობაზე გავლენის მოხდენის მცდელობასთან დაკავშირებით.

• **ადმინისტრაციული რესურსის გამოყენების სხვა ფაქტები**

საიასთვის ცნობილი გახდა ისიც, რომ მეორე ტურის კენჭისყრის დღემდე, 8 ოქტომბრამდე, საბავშვო ბაღის აღმზრდელებს, სკოლის პედაგოგებსა და საჯარო მოხელეებს მიეცათ მითითება, რომ არჩევანი მმართველი პარტიის კანდიდატის სასარგებლოდ გაეკეთებინათ. იმავდროულად, კენჭისყრის უბანში მისვლისას და მათ მიერ არჩევანის გაკეთებისას ბიულეტენში თავიანთი არჩევანი განსხვავებული ფორმით, კერძოდ, ოთხკუთხედი ან სამკუთხედი ფორმით უნდა დაეფიქსირებინათ. პარალელურად კი განეხორციელებინათ მათ მიერ დაფიქსირებული არჩევანის ფოტოგადაღება.²⁵⁷ საიამ აღნიშნულ ინფორმაციაზე დაყრდნობით განცხადება გაავრცელა და **საარჩევნო სუბიექტებსა და სახელმწიფო უწყებების წარმომადგენლებს** მოუწოდა, არ დაემვათ ადმინისტრაციული რესურსის გამოყენება და ნებისმიერი ზემოქმედება, რომელიც აღქმული იქნებოდა, როგორც კონტროლი ამომრჩევლის ნებაზე. ასევე მოუწოდა **ამომრჩევლებსაც, რომ** არჩევანის დაფიქსირებისას ნება თავისუფლად გამოეხატათ და არ დაერღვიათ საარჩევნო კანონმდებლობა კაბინაში ფოტო და ვიდეო გადაღების წარმოებით. ზენოლის შემთხვევაში კი მიემართათ საიასთვის თბილისსა და რეგიონულ ოფისებში.²⁵⁸ აღსანიშნავია, რომ პოლიტიკურმა გაერთიანებამ „ქართულმა ოცნებამ“ უარყო მსგავსი მითითების გაცემა.

მსგავსი ინფორმაციის გასაჯაროების შემდეგ მოგვიანებით საიასთვის ცნობილი გახდა საბიუჯეტო

²⁵² <http://www.interpressnews.ge/ge/politika/391695-qarthuli-ocneba-pensionerebis-dasaqmebis-programaze-qckhovreba-grdzeldebaq-mushaobs.html?ar=A>

²⁵³ საიას 18 აგვისტოს განცხადება №გ-04/361-16 და საიას 18 აგვისტოს განცხადება №გ-04/360-16.

²⁵⁴ საქართველოს შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალურ საკითხთა სამინისტროს 2016 წლის 2 სექტემბრის კორესპონდენცია №01/66963

²⁵⁵ საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს 2016 წლის 5 სექტემბრის კორესპონდენცია №14/83837

²⁵⁶ <https://gyla.ge/ge/post/administraciuli-resursis-gamoyeneba>

²⁵⁷ <https://gyla.ge/ge/post/saia-amomrchevlis-nebaze-savaraudo-kontrolis-faqt-ekhmianeba>

²⁵⁸ <https://gyla.ge/ge/post/saia-amomrchevlis-nebaze-savaraudo-kontrolis-faqt-ekhmianeba>

ორგანიზაციაში დასაქმებულ ცალკეულ პირთან განმეორებითი კომუნიკაციის შესახებ იმის თაობაზე, რომ მეორე ტურის კენჭისყრის დღეს – 30 ოქტომბერს მათ განსხვავებული ფორმით არჩევანი არ გაეკეთებინათ. აღსანიშნავია, რომ ხმის დათვლისა და შედეგების შეჯამების დროს იმ უბნებზე, რომლებზეც საიას დამკვირვებლები იყვნენ წარმოდგენილი, დაფიქსირდა განსხვავებული ფორმით გაკეთებული არჩევანი მმართველი პარტიის კანდიდატის მხარდასაჭერად, თუმცა მცირე მასშტაბით.²⁵⁹ უნდა აღინიშნოს ის ფაქტიც, რომ განსხვავებული ფორმით არჩევანის გაკეთების შემთხვევები დაფიქსირდა „ნაციონალური მოძრაობის“ სასარგებლოდაც.²⁶⁰

• საჯარო მოხელეების უკანონო მონაწილეობა აგიტაციაში

2016 წლის საპარლამენტო არჩევნების წინასაარჩევნო პერიოდში საჯარო მოხელეების მხრიდან აგიტაციაში კანონდარღვევით მონაწილეობას მასობრივი ხასიათი არ ჰქონია. თუმცა წარსული გამოცდილებისგან განსხვავებით ახალ გამოწვევას წარმოადგენდა აგიტაცია სოციალური ქსელების (ძირითადად - Facebook) საშუალებით.

ვინაიდან საარჩევნო კანონმდებლობა აგიტაციად მიიჩნევს ნებისმიერ საჯარო მოქმედებას, რომელიც ხელს უწყობს ან ხელს უშლის საარჩევნო სუბიექტის არჩევას, ან/და რომელიც შეიცავს წინასაარჩევნო კამპანიის ნიშნებს, მათ შორის, საარჩევნო მასალების გავრცელებას,²⁶¹ შესაბამისად, სააგიტაციო მოქმედებად უნდა იყოს მიჩნეული საჯარო მოხელეების მხრიდან სოციალური ქსელის საშუალებით კონკრეტული საარჩევნო სუბიექტების მხარდამჭერი ან საწინააღმდეგო ინფორმაციის გამოქვეყნება/გასაჯაროება. ამასთან ერთად, საჭიროა, სოციალური მედიის საშუალებით სწორად იყოს აღქმული აგიტაციის განხორციელების არსი, ვინაიდან დღევანდელ რეალობაში მას მნიშვნელოვანი გავლენა აქვს საზოგადოების ფართო მასებსა და ამომრჩევლის ნების ფორმირებაზე.

პრობლემას წარმოადგენს ის ფაქტი, რომ ინტერნეტსივრცისა და სოციალური ქსელების სააგიტაციო მიზნებისათვის გამოყენებასთან დაკავშირებით არ არსებობს ცალკე საკანონმდებლო რეგულაციები. თავის მხრივ, საარჩევნო ადმინისტრაციაც არ ცდილობს არსებულ საკანონმდებლო ნორმათა პროგრესულ განმარტებას. შედეგად, სოციალური მედიის სივრცეში იმატებს აგიტაციის წესების დარღვევის რისკი, რაც უარყოფითად აისახება წინასაარჩევნო კამპანიის კანონის მოთხოვნათა დაცვით წარმართვაზე.

• ცვლილებები ადგილობრივ ბიუჯეტებში

თბილისი

წინასაარჩევნო პერიოდში, 24 ივნისს, თბილისის ბიუჯეტში განხორციელდა ცვლილებები, რომელთა შედეგად სოციალური პროგრამებისათვის გამოყოფილი თანხები გაიზარდა. წინასაარჩევნო პერიოდში მოცემული პროგრამებისათვის თანხის გაზრდა ბადაბს ეჭვს, რომ ცვლილებების განხორციელებით ადგილობრივი ხელისუფლება შეეცადა, 2016 წლის ბიუჯეტით გათვალისწინებული თანხების მნიშვნელოვანი ნაწილი ისეთ პროგრამებზე გადაენაწილებინა, რომელთა განხორციელებაც მოსახლეობაში კმაყოფილებას, საბოლოო ჯამში კი, არჩევნებზე მათი მხარდამჭერების რიცხვის ზრდას გამოიწვევდა.

24 ივნისს განხორციელებული ცვლილებები ძირითადად შეეხო სატრანსპორტო ინფრასტრუქტურის მშენებლობასა და აღდგენას, ინფრასტრუქტურული ობიექტების მშენებლობას, ექსპლოატაციასა და ავარიული შენობების გამაგრებას, ჯანმრთელობის დაცვას, სოციალურ უზრუნველყოფასა და განათლებას. კერძოდ, სატრანსპორტო ინფრასტრუქტურის მშენებლობისა და აღდგენისათვის ბოლო ცვლილებებით გამოიყო 1 18 662 900 ლარი, ხოლო ბიუჯეტის თავდაპირველი რედაქციით აღნიშნული პრიორიტეტის პროგრამებისა და ქვეპროგრამებისათვის გამოყოფილი თანხა შეადგენდა 103 300 000 ლარს. ბიუჯეტის ანალიზის შედეგად დადგინდა, რომ აპრილის თვის ცვლილებებით აღნიშნული თანხა გაიზარდა 1 012 176 ლარით, ხოლო უკანასკნელი ცვლილებებით – 7 115 300 ლარით. აღსანიშნავია, რომ მოცემულ პრიორიტეტს დაემატა რამდენიმე ქვეპროგრამა, მეტროსადგურების რეკონსტრუქცია და მშენებლობა, ასევე, საბაგირო ტრანსპორტის განვითარება, რისთვისაც გამოიყო 7 000 000 ლარი. რაც შეეხება ინფრასტრუქტურის ობიექტების მშენებლობას, ექსპლოატაციასა და ავარიული შენობების გამაგრებას, 2016 წლის აპრილის თვის ცვლილებებით გამოყოფილი იყო 181 457 100 ლარი, ხოლო 24 ივნისის ცვლილებებით აღნიშნული მაჩვენებელი 2 585 000 ლარით გაიზარდა. 1 050 000 ლარით გაიზარდა პროგრამა: „2015 წლის 13 და 14 ივნისის ძლიერი წვიმის შედეგად გამოწვეული სტიქიის

²⁵⁹ 30 ოქტომბერს, მეორე ტურის დროს, იმ უბნებზე, სადაც საიას დამკვირვებლები იყვნენ წარმოდგენილნი (300-მდე უბანი), ჩვენ მიერ დაფიქსირდა განსხვავებული ფორმით არჩევანის გაკეთების (ოთხკუთხედით ან სამკუთხედით შეესება) 80-მდე შემთხვევა, ასევე, ხმის მიცემის ფარულობის დარღვევის 40-მდე შემთხვევა (ზუგდიდის 72-ე უბანზე - 30-ზე მეტ კონვერტში და ზუგდიდის 65.67.80 უბანზე - 8 კონვერტში მოთავსებული იყო ამომრჩევლის ბარათი; გლდანის 20.10.23 - 2 ბიულეტენზე იყო ამომრჩევლის ხელმოწერა).

²⁶⁰ მაგალითად, 3 შემთხვევა სამგორის ოლქში - #92, #97, #108 უბნებზე.

²⁶¹ საქართველოს საარჩევნო კოდექსის მე-2 მუხლის 3) პუნქტი.

სალიკვიდაციო ღონისძიებები“, ასევე, 300 000 ლარით გაიზარდა პროგრამა, რომელიც უზრუნველყოფს ქალაქის განვითარების ხელშეწყობას. ბოლო ცვლილებებით, კეთილმოწყობის ღონისძიებებისათვის დამატებულია 685 000 ლარი.

აპრილის თვის ცვლილებებთან შედარებით ივნისის თვეში განხორციელებული ცვლილებებით, ჯანმრთელობის დაცვისა და სოციალური უზრუნველყოფისათვის გამოყოფილი თანხა გაზრდილია 5.2%-ით. სოციალური დაცვის პროგრამა გაზრდილია 10 602 200 ლარით. აღნიშნული პროგრამა გულისხმობს მოსახლეობის სხვადასხვა ჯგუფისთვის სოციალური საჭიროების შესაბამისი სერვისების მიწოდებას, კერძოდ, სოციალურად დაუცველი, მრავალშვილიანი ოჯახებისათვის, შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთათვის ფულადი თუ სხვა სახის დახმარების განწევას.

24 ივნისს განხორციელებული ცვლილებებით 2 714 500 ლარით არის გაზრდილი განათლების პროგრამებისათვის გამოყოფილი თანხები. აღნიშნული თანხის 88,4% ემატება სკოლამდელი განათლების სისტემის მართვასა და განვითარებას.

ყველა ცვლილების გათვალისწინებით თბილისის მუნიციპალიტეტის შემოსულობებმა საერთო ჯამში 808 226 000 ლარი შეადგინა, რაც წინა წლის ბიუჯეტის შემოსულობებთან შედარებით 10%-ით ნაკლებია, თუმცა, აპრილის თვის ცვლილებებთან შედარებით, აღნიშნული თანხა გაზრდილია 18 042 500 ლარით.

აჭარა – ბათუმი

2016 წლის ქალაქ ბათუმის მუნიციპალიტეტის ბიუჯეტის მაჩვენებლები წინა წელთან შედარებით გაზრდილია. კერძოდ, შემოსავლების ნაწილში 2015 წელს განსაზღვრული იყო 112169.8 ლარი, ხოლო 2016 წელს გათვალისწინებულია 135192.3 ლარი. აქედან გამომდინარე, შემოსავლების ნაწილში ბიუჯეტი გაზრდილია 23022.5 ლარით. შემოსავლების ასეთი ზრდა ახსნილია გაზრდილი გადასახადებითა და გრანტებით. კერძოდ, 2015 წლის გეგმის მიხედვით გადასახადები შეადგენდა 18350.0 ლარს, ხოლო 2016 წელს – 35000.0 ლარს. გრანტები 2015 წელს შეადგენდა 63756.3 ლარს, ხოლო 2016 წელს – 69642.3 ლარს. ხარჯების ნაწილში ბიუჯეტი წინა წელთან შედარებით 1233.2 ლარით გაზრდილია. კერძოდ, 2015 წელს განსაზღვრული იყო 80013.7 ლარით, ხოლო 2016 წელს განსაზღვრულია 81246.9 ლარით. დადგენილების მიხედვით ხარჯების აღნიშნული ზრდა გამოწვეულია შრომის ანაზღაურების, საქონლისა და მომსახურების, პროცენტის, გრანტების, სოციალური უზრუნველყოფისა და სხვა ხარჯების ზრდის გამო. აღსანიშნავია, რომ სუბსიდიები წინა წელთან შედარებით შემცირებულია, კერძოდ, 2015 წელს სუბსიდიების ნაწილში გათვალისწინებული იყო 16495.3 ლარი, ხოლო მიმდინარე წლისთვის გათვალისწინებულია 9147.2 ლარი.

სოციალურ საკითხებთან მიმართებაში ქალაქ ბათუმის მუნიციპალიტეტის 2016 წლის ბიუჯეტი წინა წელთან შედარებით გაზრდილია ისეთ კომპონენტებში, როგორიცაა ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლოატაცია, ჯანმრთელობის დაცვა, საბინაო-კომუნალური მეურნეობა, სოციალური დაცვა. ინფრასტრუქტურის მშენებლობის, რეაბილიტაციისა და ექსპლოატაციის ნაწილში 2015 წელს განსაზღვრული იყო 40993.2 ლარი, ხოლო მიმდინარე წელს – 42819.4 ლარი; საბინაო-კომუნალური მეურნეობის კომპონენტში წინა წელს განსაზღვრული იყო – 26453.4 ლარი, მიმდინარე წელს კი – 30007.5 ლარი; ჯანმრთელობის დაცვის კომპონენტში წინა წელს განსაზღვრული იყო – 2816.4 ლარი, მიმდინარე წელს – 2988.6 ლარი; სოციალური დაცვის კომპონენტში წინა წელს განსაზღვრული იყო 5331.6 ლარი, მიმდინარე წელს – 7442.9 ლარი.

წინასაარჩევნო კამპანიის დაწყებამდე ერთი დღით ადრე, 2016 წლის 7 ივნისს, ბათუმის საკრებულოში რიგგარეშე სხდომა გაიმართა. სხდომაზე მიღებული გადაწყვეტილებით ქალაქ ბათუმის 2016 წლის ბიუჯეტში შევიდა ცვლილება, რომლითაც 2016 წლის ბიუჯეტის ასიგნებები, ცალკეული პროგრამების/ქვეპროგრამების მიხედვით, ჯამში 1 570 000 ლარით გაიზარდა. გაზრდილი თანხები, ძირითადად, ინფრასტრუქტურულ სამუშაოებზე გადანაწილდა.

2016 წლის 27 სექტემბერს თვითმმართველი ქალაქის – ბათუმის მუნიციპალიტეტის საკრებულომ 2016 წლის ბიუჯეტში შეიტანა ცვლილებები, რომელთა თანახმადაც ბათუმის მუნიციპალიტეტის 2016 წლის ბიუჯეტის შემოსულობები გაიზარდა 2 250 000 (ორი მილიონ ორას ორმოცდაათი) ლარით, რასაც პარალელურად მოჰყვა ბიუჯეტის ხარჯვით ნაწილში შესაბამისი ცვლილებების განხორციელება. კერძოდ, 2016 წლის ბიუჯეტის არსებული გეგმა შემოსავლების ნაწილში 141 968 000 ლარის ნაცვლად წარმოდგენილი ცვლილების თანახმად გახდა 144 219 800 ლარი, ხოლო გადასახდელების ნაწილში საბიუჯეტო ხარჯი განისაზღვრა 88 231 400 ლარით, ანუ ცვლილებამდე არსებული მონაცემები გაიზარდა 1 361 300 ლარით. შესაბამისად, განისაზღვრა, რომ ბათუმის ბიუჯეტიდან დაფინანსდებოდა ინფრასტრუქტურული სამუშაოები ქალაქის მასშტაბით. ბათუმის მუნიციპალიტეტის 2016 წლის ბიუჯეტში განხორციელებული ცვლილებები ხარჯის ნაწილში ეწინააღმდეგებოდა საქართველოს საარჩევნო კოდექსის 49-ე მუხლის მე-3 პუნქტის დანაწესს და წარმოადგენდა ადმინისტრაციული რესურსის გამოყენებას. საიამ ბათუმის ბიუჯეტის 2 250 000 ლარით გაზრდა სასამართლოში გაასაჩივრა და ხარჯების შეჩერება მოითხოვა, თუმცა სასამართლომ საარჩევნო არ დააკმაყოფილა.²⁶²

²⁶² <https://gyla.ge/ge/post/sabiugeto-cvllilebebi-atcharashi>

კახეთი – გურჯაანი

გურჯაანი – წინასაარჩევნო კამპანიის ოფიციალურად დაწყებამდე 2 დღით ადრე გურჯაანის მუნიციპალიტეტის ბიუჯეტში განხორციელდა ცვლილებები, რომლებიც მოსახლეობის სოციალური დახმარების პროგრამებს ეხებოდა. ამ ცვლილებებით განისაზღვრა, რომ გურჯაანის რაიონში მცხოვრები 20 აბიტურიენტი, რომელიც ერთიან ეროვნულ გამოცდებზე საუკეთესო შედეგს აჩვენებდა, მუნიციპალიტეტის გამგეობისგან საჩუქრად 500 ლარს მიიღებდა. ასევე, მიიღეს გადაწყვეტილება, რომ ადგილობრივი თვითმმართველობა დაეხმარებოდა ობოლ და სოციალურად დაუცველ სტუდენტებს სწავლის საფასურის გადახდაში: თითოეულ სტუდენტს 500 ლარიანი საგარანტიო ბარათი გადაეცემოდა. ცვლილებით გათვალისწინებული იყო უმაღლეს სასწავლებელში სწავლის გადასახადის თანადაფინანსებაც სოციალურად დაუცველი და ობოლი სტუდენტებისთვის, რომელთა ოჯახი სილატაკის დაძლევის სახელმწიფო პროგრამის ერთიან ბაზაში იყო დარეგისტრირებული. გამგეობის გადაწყვეტილებით ყოველთვიურად 60-დან 150 ლარამდე დახმარებას მიიღებდნენ მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მცხოვრები დაუნის სინდრომის მქონე 18 წლამდე ასაკის ბავშვებიც. სოციალური პროექტების განსახორციელებლად გურჯაანის თვითმმართველობამ ჯამში 1 249 000 ლარი გამოყო.

შიდა ქართლი – ხაშური, კასპი და ქარელი

ადგილობრივმა ხელისუფლებამ 2016 წლის ბიუჯეტის პრიორიტეტებად დაასახელა ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლოატაცია; საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია, შენახვა და მოვლა; გზებისა და ტროტუარების რეაბილიტაცია და ექსპლოატაცია; ქუჩაში ფეხით მოსიარულეთა გადასასვლელებისა და საგზაო მოძრაობის მარეგულირებელი აღნიშვნების მოწყობა; კომუნალური ინფრასტრუქტურის, საცხოვრებელი კორპუსების, გარე განათების მოწყობის რეაბილიტაცია და ექსპლოატაცია. არასაარჩევნო 2015 წლის ბიუჯეტის ძირითად პრიორიტეტებს კი წარმოადგენდა თავდაცვის, საზოგადოებრივი წესრიგისა და უსაფრთხოების საკითხები, სტიქიური მოვლენები, უბედური შემთხვევები, საგანგებო სიტუაციები და ქვეყნის თავდაცვისუნარიანობა.

ხაშურის მუნიციპალიტეტის 2016 წლის ბიუჯეტით გათვალისწინებული 45 ინფრასტრუქტურული პროექტიდან განსახორციელებელი პროექტების ნახევარზე მეტი სწორედ არჩევნების წინა პერიოდში იწყებოდა. აქედან დასრულებული იყო 7, მიმდინარე კი – 15, გამოცხადებული იყო ტენდერი 8 ინფრასტრუქტურულ პროექტზე, ხოლო დაგეგმილი იყო 15 პროექტის განხორციელება. ანალოგიური მდგომარეობა იყო კასპის მუნიციპალიტეტშიც. კასპის მუნიციპალიტეტს სულ 21 ინფრასტრუქტურული პროექტი ჰქონდა – 10 დასრულებული, ხოლო 11 – მიმდინარე. ქარელის მუნიციპალიტეტს ჯამში 37 ინფრასტრუქტურული პროექტი ჰქონდა, საიდანაც დასრულებული იყო 16, მიმდინარე – 15, ხოლო დაგეგმილი – 6.

ქვემო ქართლი – რუსთავი

ბიუჯეტის საარჩევნო წელზე მორგების ნათელი დადასტურებაა იმ ფინანსების ანალიზი, რომელთა განაწილებაც ერთსა და იმავე პროექტებზე განხორციელდა 2015²⁶³ და 2016²⁶⁴ წელს. მაგალითად: რუსთავის 2016 წლის ბიუჯეტში ინფრასტრუქტურის მშენებლობის, რეაბილიტაციისა და ექსპლოატაციისთვის გათვალისწინებულია 14.950.2 ლარი, იმავე პროგრამაზე 2015 წლის ბიუჯეტში გათვალისწინებული იყო 9.653.1 ლარი; საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაციისა და მოვლა-შენახვისთვის 2016 წელს გათვალისწინებულია 2.391.6 ლარი, 2015 წელს კი – 638.4 ლარი; გზებისა და ტროტუარების რეაბილიტაციისა და ექსპლოატაციისთვის 2016 წელს გათვალისწინებულია 2.279.4 ლარი, ხოლო 2015 წელს გათვალისწინებული იყო 518.4 ლარი; ქალაქის კეთილმოწყობის ღონისძიებებისთვის 2016 წელს გათვალისწინებულია 2.856.7 ლარი, 2015 წელს კი გათვალისწინებული იყო 790.6 ლარი; სკვერების, ეზოების, ძეგლებისა და მემორიალების რეაბილიტაციისთვის 2016 წელს გათვალისწინებულია 2.001.7 ლარი, ხოლო 2015 წელს გათვალისწინებული იყო – 203.3 ლარი; სპორტის განვითარების ხელშეწყობისთვის 2016 წელს გათვალისწინებულია 3.375.3 ლარი, 2015 წელს კი გათვალისწინებული იყო 1.947.3 ლარი.

ქვემო ქართლის რეგიონში რუსთავის გარდა (გარდაბანი, მარნეული, ბოლნისი, დმანისი, წალკა, თეთრიწყარო) ადგილობრივ ხელისუფლებას პრიორიტეტების ჩამონათვალში მნიშვნელოვანი ცვლილება არ განუხორციელებია, თუმცა, ინფრასტრუქტურული და სოციალური პროგრამების დაფინანსება მნიშვნელოვნად გაიზარდა. აღსანიშნავია ის ფაქტიც, რომ არცერთი მუნიციპალიტეტის ბიუჯეტის შესახებ დადგენილებაში არ არის დასაბუთება, თუ რით არის განპირობებული წინა წელთან შედარებით სოციალური და ინფრასტრუქტურული პროექტების დაფინანსების ზრდა 2016 წლის ბიუჯეტში.²⁶⁵

²⁶³ <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/2658457>

²⁶⁴ <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/3120706>

²⁶⁵ <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/2657135>;

• **სოციალური ქსელის მეშვეობით საჯარო მოხელეთა წინასაარჩევნო აგიტაციაში უკანონო მონაწილეობის ფაქტები**

- 2016 წლის 1, 4 და 5 ივლისს იმერეთში სახელმწიფო რწმუნებულისა და გუბერნატორის მოადგილე გიორგი ჭიღვარია სოციალური ქსელის (Facebook) საშუალებით სამუშაო საათების განმავლობაში, საჯარაუდოდ, წინასაარჩევნო აგიტაციას ეწეოდა. კერძოდ, მან სოციალურ ქსელში განათავსა პარტია „ქართული ოცნება – დემოკრატიული საქართველოს“ მხარდამჭერი ინფორმაცია.²⁶⁶
- 2016 წლის 16, 18 და 19 აგვისტოს ქალაქ ქუთაისის მუნიციპალიტეტის საკრებულოს საორგანიზაციო და ადამიანური რესურსების მართვის განყოფილების უფროსი ლევან გოგელაშვილი სამუშაო დროის განმავლობაში სოციალური ქსელის (Facebook) საშუალებით ეწეოდა წინასაარჩევნო აგიტაციას. კერძოდ, მან განათავსა პარტია „ქართული ოცნება – დემოკრატიული საქართველოს“ მხარდამჭერი ინფორმაცია.
- 2016 წლის 25 აგვისტოს კახეთის პოლიციის დეპარტამენტის გურჯაანის რაიონული სამმართველოს უფროსის მოვალეობის შემსრულებელმა შოთა მოსულიშვილმა სოციალური ქსელის (Facebook) საშუალებით, პირად გვერდზე „ქართული ოცნების“ მაჟორიტარობის კანდიდატის – დავით სონღულაშვილის სააგიტაციო გვერდიდან („დავით სონღულაშვილი გურჯაანის მაჟორიტარად“) მოსახლეობასთან შეხვედრის ამსახველი ფოტო გააზიარა.²⁶⁷
- 2016 წლის 20 და 21 სექტემბერს საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა, განსახლებისა და ლტოლვილთა სამინისტროს Facebook-გვერდის საშუალებით გავრცელდა პოლიტიკური გაერთიანება „ქართული ოცნება – დემოკრატიული საქართველოს“ მხარდამჭერი სააგიტაციო ინფორმაცია.²⁶⁸
- 2016 წლის 19 სექტემბერს ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტის გამგებლის წარმომადგენელმა ბელა შათირიშვილმა შუა ამალლების ადმინისტრაციულ ერთეულში სამუშაო საათების განმავლობაში მონაწილეობა მიიღო წინასაარჩევნო აგიტაციაში.
- 2016 წლის 8 აგვისტოს სამცხე-ჯავახეთში სახელმწიფო რწმუნებულის-გუბერნატორის აპარატის უფროსმა სპეციალისტმა ირინე ნათენაძემ და ამავე გუბერნატორის ადმინისტრაციის ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოებთან ურთიერთობის სამსახურის უფროსმა სპეციალისტმა ირმა მერაბიშვილმა სამუშაო საათების განმავლობაში Facebook-გვერდის საშუალებით განახორციელეს წინასაარჩევნო აგიტაცია. ორივე მათგანმა სოციალურ ქსელში პირადი Facebook-გვერდის მეშვეობით გააზიარა საქართველოს პრემიერმინისტრის გიორგი კვირიკაშვილის ვიდეო, ხოლო ირმა მერაბიშვილმა – გიორგი კვირიკაშვილის ალბომი. ორივე შემთხვევა ეხებოდა პარტია „ქართული ოცნების“ მაჟორიტარი დეპუტატობის კანდიდატების წარდგენას სამცხე-ჯავახეთში.
- 2016 წლის 17 აგვისტოს ქალაქ ახალციხის მუნიციპალიტეტის მერიის იურიდიული სამსახურის უფროსმა მერი გოგოლაურმა სამუშაო საათებში პირადი Facebook-გვერდის მეშვეობით გააზიარა მედიაკავშირ „ობიექტივის“ გადაცემა „სამცხე-ჯავახეთის საათი“, რომელშიც ჟურნალისტს სტუმრად ჰყავდა „ქართული ოცნების“ მაჟორიტარი კანდიდატი ახალციხესა და ადიგენის ოლქში.
- 2016 წლის 17 აგვისტოს ქალაქ ახალციხის მუნიციპალიტეტის მერიის საზოგადოებასთან ურთიერთობის საკითხებში მთავარმა სპეციალისტმა ნანა მესხმა სამუშაო საათებში პირადი facebook-გვერდზე განათავსა მედიაკავშირ „ობიექტივის“ გადაცემა „სამცხე-ჯავახეთის საათი“, რომელშიც ჟურნალისტს სტუმრად ჰყავდა „ქართული ოცნების“ მაჟორიტარი კანდიდატი ახალციხესა და ადიგენის ოლქში. განთავსებულ გადაცემას თან ერთვის სტატუსი „ბატონო გიორგი, წარმატებები, მემამყებით“.
- 2016 წლის 23 აგვისტოს ქალაქ ახალციხის მუნიციპალიტეტის მერიის სოციალური უზრუნველყოფის განყოფილების უფროსმა ინგა დიაკონოვამ სამუშაო საათებში ახალციხესა და ადიგენის ოლქში „ქართული ოცნების“ მაჟორიტარი კანდიდატის ალბომი – „მაჟორიტარი კანდიდატის წარდგენა ადიგენში“ – facebook-ზე გააზიარა.²⁶⁹

²⁶⁶ https://www.facebook.com/giorgi.tchighvaria?pnref=friends.search&__mref=message_bubble

²⁶⁷ <http://www.speqtri.ge/sazogadoeba/article/24927-daarghvia-thu-ara-saarchevno-kodeqsi-gurjaanis-policiis-ufosis-movaleobis-shemsrulebelma>

²⁶⁸ <https://www.facebook.com/MraGovGe/>

²⁶⁹ „საქართველოს პრემიერმინისტრმა და პარტია „ქართული ოცნება დემოკრატიული-საქართველოს“ თავმჯდომარემ გიორგი კვირიკაშვილმა ადიგენის მოსახლეობას „ქართული ოცნების“ მაჟორიტარი დეპუტატობის კანდიდატი – გიორგი კოპაძე წარუდგინა და მათ მხარდაჭერისკენ მოუწოდა“.

- **სავარაუდოდ ადმინისტრაციული რესურსის უკანონოდ გამოყენებისა და წინასაარჩევნო კამპანიაში უკანონოდ მონაწილეობის ფაქტები**
 - 2016 წლის 16 აგვისტოს ქარელში ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანიზებით ჩატარდა ფეხბურთის ტურნირი, რომელშიც მონაწილეობა გამგეობის თანამშრომლებმა, ასევე „ქართული ოცნებისა“ და „ლიბერტი ბანკის“ წარმომადგენლებმა მიიღეს. საპრიზო ადგილებზე გასულ გუნდებს ქარელის გამგებელმა ზაზა გულიაშვილმა ფულადი პრიზები გადასცა.²⁷⁰
 - 2016 წლის 6 სექტემბერს გორის მუნიციპალიტეტის სოფელ კარალეთში ჩატარდა პოლიტიკური გაერთიანება „ქართული ოცნება – დემოკრატიული საქართველოს“ გორის რაიონის მაჟორიტარი დეპუტატობის კანდიდატის თემურ ხუბულურის სახელობის ტურნირი ქართულ ჭიდაობაში.²⁷¹ პირველ და მეორე ადგილებზე გასულ პირებს ფულადი ჯილდოები გადაეცათ. აგრეთვე ჭიდაობის ტურნირი ჩატარდა ქარელისა და კასპის მუნიციპალიტეტებში. მათ შორის, ქარელის მუნიციპალიტეტის სოფელ ძლევიჯვარში ანალოგიური სახის ტურნირი მიეძღვნა „ქართული ოცნება – დემოკრატიული საქართველოს“ მაჟორიტარი დეპუტატობის კანდიდატს სამგორის №13 ოლქში – შოთა ხაბარელს.²⁷²
 - საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაციამ მიმართა საქართველოს ცენტრალურ საარჩევნო კომისიას ა(ა)იპ „ქართული ოცნება – ჯანმრთელი მომავლის“ წინასაარჩევნო აგიტაციაში სავარაუდოდ უკანონოდ მონაწილეობის ფაქტთან დაკავშირებით. საუბარია აღნიშნული არასამთავრობო ორგანიზაციისა და ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის საკრებულოს მაღალი თანამდებობის პირების – „ქართული ოცნების“ ფრაქციის თავმჯდომარის რიმა ბერაძისა და ამავე საკრებულოს იურიდიულ საკითხთა კომისიის ხელმძღვანელის თედო კობახიძის ინიციატივით ქალაქ თბილისის საჯარო სკოლების პედაგოგებისათვის უფასო სამედიცინო გამოკვლევების აქციის ორგანიზებასა და ჩატარებაზე.
 - 2016 წლის 9 ივნისს მედიაში გავრცელდა ინფორმაცია, რომ ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის საკრებულოს იურიდიულ საკითხთა კომისიის თავმჯდომარის თევდორე კობახიძის ინიციატივით, ვაკის სკოლების პედაგოგებს უფასო დიაგნოსტიკური კვლევები ჩაუტარდებოდათ.²⁷³
 - მოგვიანებით, მიმდინარე წლის 30 ივნისს, მედიაში გავრცელდა ინფორმაცია, რომ „რიმა ბერაძის ინიციატივით საჯარო სკოლების 200-მდე პედაგოგს უფასო სამედიცინო გამოკვლევა ჩაუტარდა“.²⁷⁴ აღნიშნული ინფორმაცია ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის საკრებულოს ვებგვერდსა²⁷⁵ და ფეისბუქ გვერდზეც²⁷⁶ განთავსდა და ტელეკომპანია „იმედის“ ეთერშიც გაშუქდა.²⁷⁷ აქციაში სკოლების 200-მდე თანამშრომელმა მიიღო მონაწილეობა. როგორც ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის საკრებულოს ფრაქციის „ქართული ოცნება – დემოკრატიული საქართველოსთვის“ თავმჯდომარემ რამინა ბერაძემ განაცხადა, პედაგოგების სამედიცინო დახმარება სხვადასხვა მიმართულებით განხორციელდებოდა და გამოკვლევებს 22 სპეციალობის პროფესიონალი ექიმი ჩაატარებდა. აქცია მომავალშიც გაგრძელდებოდა და მასში ბაგა-ბაღების პედაგოგებიც ჩაერთვებოდნენ.
 - იმ არგუმენტით, რომ „ქართული ოცნება – ჯანმრთელი მომავალი“ სამართლებრივი სტატუსიდან გამომდინარე არ იყო საქველმოქმედო ორგანიზაციად რეგისტრირებული, ცესკოს თავმჯდომარემ შეწყვიტა ადმინისტრაციული სამართალდარღვევის საქმის წარმოება ა(ა)იპ „ქართული ოცნება – ჯანმრთელი მომავლის“ მიმართ ადმინისტრაციული სამართალდარღვევის შემთხვევის არარსებობის საფუძველზე.²⁷⁸
 - 2016 წლის 16 ივნისს ქალაქ რუსთავში დაგეგმილი იყო „ერთიანი ნაციონალური მოძრაობის“ მაჟორიტარობის კანდიდატების წარდგენა.²⁷⁹ მაჟორიტარობის კანდიდატების წარდგენას უამინდობა დაემთხვა. „ნაციონალური მოძრაობის“ ლიდერებმა მისულ მხარდამჭერებს მოუწოდეს, რომ წვიმისაგან თავი შეეფარებინათ რუსთავის იუსტიციის სახლისა და ქვემო ქართლის სახელმწიფო რწმუნებულის – გუბერნატორის ადმინისტრაციისათვის. მიუხედავად იმი-

²⁷⁰ <https://gyla.ge/post/amomrchevlis-savaraudo-mosyidvis-faqtebi-batumshi>

²⁷¹ <http://www.qartli.ge/ge/akhali-ambebi/article/3395-tcidaobisfulikhelisuffebiskandidatebskhmardeba>

²⁷² <https://gyla.ge/post/amomrchevlis-mosyidvis-savaraudo-faqti>

²⁷³ <http://www.interpressnews.ge/ge/sazogadoeba/383596-thedo-kobakhidzis-iniciativith-vakis-skolebis-pedagogebs-ufaso-diagnostikurikvlebi-chautardebath.html?ar=A>

²⁷⁴ <http://www.interpressnews.ge/ge/sazogadoeba/386481-rima-beradzis-iniciativith-sajaro-skolebis-200-mde-pedagogs-ufaso-samedicino-gamokvleva-chautarda.html?ar=A>

²⁷⁵ http://www.tbsakrebulo.gov.ge/index.php?m=255&news_id=2198

²⁷⁶ https://www.facebook.com/sakrebulo.ge/photos/?tab=album&album_id=520187354840313

²⁷⁷ <https://www.youtube.com/watch?v=H3AiU-JxnAc&feature=youtu.be>

²⁷⁸ <http://sachivrebi.cec.gov.ge/info.php?id=3735>

²⁷⁹ <http://www.tzona.org/post/nac-modzraoba-rustavshi-kandidatebs-ramdneime-dgeshi-waradgens>

სა, რომ წინასაარჩევნო აგიტაციის ჩატარება აღმასრულებელი ხელისუფლების დაწესებულებებში აკრძალულია,²⁸⁰ „ერთიანი ნაციონალური მოძრაობის“ მხარდამჭერების აღნიშნულ შენობებში შესვლის შემდეგ შეკრებილ მოსახლეობას პოლიტიკური შინაარსის განცხადებებით მიმართა პარტიის ერთ-ერთმა ლიდერმა დავით ბაქრაძემ. მიმართვის შემდეგ ლიდერებმა შეკრებილებს დაშლა და მაჟორიტარების წარდგენის სხვა დროისათვის გადადება შესთავაზეს.

- 2016 წლის 24 ივლისს მოქალაქეთა პოლიტიკურმა გაერთიანებამ – „ერთიანმა ნაციონალურმა მოძრაობამ“ – მიმდინარე წლის 8 ოქტომბერს დანიშნულ საპარლამენტო არჩევნებში მონაწილეობის მიზნით ამომრჩევლებს წარუდგინა გარდაბნის მაჟორიტარი დეპუტატობის კანდიდატები. შეხვედრაზე გავრცელდა საქართველოს ყოფილი პრეზიდენტისა და უკრაინის მოქალაქის, ქალაქ ოდესის გუბერნატორის – მიხეილ სააკაშვილის ვიდეომიმართვა, რომლითაც იქ შეკრებილებს მოუწოდებდა „ერთიანი ნაციონალური მოძრაობის“ მაჟორიტარი დეპუტატობის კანდიდატის მხარდაჭერისაკენ. ანალოგიური ტიპისა და შინაარსის დარღვევა მოხდა 2016 წლის 31 ივლისს. მოქალაქეთა პოლიტიკური გაერთიანება „ერთიანი ნაციონალური მოძრაობის“ მიერ დაგეგმილ საჯარო შეხვედრაზე ქ. ბათუმში ამომრჩევლებს წარუდგინეს მაჟორიტარობის კანდიდატები 2016 წლის 8 ოქტომბერს დანიშნულ საპარლამენტო და აჭარის უმაღლესი საბჭოს არჩევნებში მონაწილეობის მიზნით. ამავე შეხვედრაზე გავრცელდა საქართველოს ყოფილი პრეზიდენტის ვიდეომიმართვა, რომელიც აშკარად შეიცავდა „ერთიანი ნაციონალური მოძრაობისათვის“ მხარდაჭერის მოწოდებას.
- 2016 წლის 26 ივლისს საქართველოს პრემიერმინისტრმა გიორგი კვიციანიამ ქალაქ ოზურგეთში წარადგინა პოლიტიკური გაერთიანება „ქართული ოცნება – დემოკრატიული საქართველოს“ ოზურგეთის მაჟორიტარი დეპუტატობის კანდიდატი არჩილ თალაკვაძე. აღნიშნულ ღონისძიებას ესწრებოდნენ გურიის სხვადასხვა სოფლიდან ჩასული მხარდამჭერები. მედიაში გავრცელებული ინფორმაციის თანახმად, სოფელ ნიგოთიდან ამავე სოფლის საკრებულოს დეპუტატის თხოვნითა და სოფელ ქვიანის სკოლის დირექტორის თანხმობით, მხარდამჭერების ტრანსპორტირება განხორციელდა სოფელ ქვიანის სკოლის ავტობუსის საშუალებით.²⁸¹
- მიმდინარე წლის 9 სექტემბერს ტელეკომპანია „გურჯაანის“ მიერ გავრცელებული ინფორმაციის თანახმად,²⁸² „ქართული ოცნება – დემოკრატიული საქართველოს“ მაჟორიტარი დეპუტატობის კანდიდატი გურჯაანში – დავით სონღულაშვილი წინასაარჩევნო კამპანიის ფარგლებში ეწვია ქართულ-ფრანგულ სადიაგნოსტიკო ცენტრ „კახეთი-იონს“. შეხვედრის დროს ცენტრის პრეზიდენტმა ერიკ ჟანტიმ ტელევიზიასთან გააკეთა კომენტარი, რომელიც აშკარა სააგიტაციო მოწოდებებს შეიცავდა.²⁸³
- ლანჩხუთის მუნიციპალიტეტის სოფელ ლესაში საბავშვო ბაღის მშენებლობა „ქართული ოცნება – დემოკრატიული საქართველოს“ დროშის ფონზე მიმდინარეობდა.²⁸⁴
- 2016 წლის 19 სექტემბერს ლანჩხუთში, ჯურუყვეთის ადმინისტრაციულ ერთეულში, ახალი საბავშვო ბაღის გახსნის ღონისძიება გაიმართა. ღონისძიებაში მონაწილეობდა ლანჩხუთის მუნიციპალიტეტის გამგებელი ზაზა ურუშაძე, რომელიც იმ დროისთვის შევბულებაში იმყოფებოდა და, იმავდროულად, „ქართული ოცნება – დემოკრატიული საქართველოს“ საარჩევნო შტაბს ხელმძღვანელობდა. მედიაში გავრცელებული ინფორმაციის თანახმად, მან „ბაღის რამდენიმე აღსაზრდელთან ერთად ლენტი გაჭრა“. აღნიშნული ღონისძიების შესახებ ინფორმაცია ლანჩხუთის მუნიციპალიტეტის ოფიციალურ ვებგვერდზეც განთავსდა.²⁸⁵
- ლანჩხუთის მუნიციპალიტეტის ქ. ლანჩხუთის ერთ-ერთ ადმინისტრაციულ შენობაში, სადაც განთავსებულია ლანჩხუთის მუნიციპალიტეტის რამდენიმე ა(ა)იპ, საარჩევნო სააგიტაციო მასალა – „ქართული ოცნების“ სტიკერები შემოხაზული №41-ით – ა(ა)იპ „ტიქესერვისის“ (დირექტორი ირაკლი ჩხაიძე) ოთახების კარზე იყო გამოკრული. ამ ფაქტთან დაკავშირებით არსებობდა ვიდეორჩანაწერიც.

²⁸⁰ საქართველოს საარჩევნო კოდექსის 45-ე მუხლის მე-5 ნაწილის ა) პუნქტი.

²⁸¹ http://guriismoambe.com/index.php?m=68&news_id=19348

²⁸² <http://gurjaaniv.com/index.php?newsid=882>

²⁸³ <https://www.youtube.com/watch?v=Fak7ZYZSUNI>

²⁸⁴ საიას 5 სექტემბრის განცხადება №9/38.

²⁸⁵ <http://www.lanchkhuti.org.ge/index.php/2011-07-25-06-45-33/1814-2016-09-19-10-06-45>

მუქარის, ზენოლისა და ფიზიკური ანგარიშსწორების ფაქტები

სენაკი

23 აგვისტოს დღის 12 საათზე ქუჩაში დააკავეს „ერთიანი ნაციონალური მოძრაობის“ ახალგაზრდული ორგანიზაციის წევრები. თავდაპირველად დააკავეს მიხეილ ლუკავა, შემდეგ კი ალექსანდრე ადამია თავის მცირეწლოვან ბიძაშვილთან ერთად. როგორც დაკავებულმა საიას წარმომადგენლებთან საუბრისას აღნიშნა, ბიძაშვილის ასაკის დადგენის შემდეგ მცირეწლოვანი ჩამოსვეს მანქანიდან, ხოლო დანარჩენი დაკავებულები ჯერ საპატრულო პოლიციაში, შემდეგ კი კრიმინალურ სამსახურში გადაიყვანეს. საბოლოოდ დაკავებულები სენაკის ნარკოლოგიურ განყოფილებაში მიიყვანეს, სადაც ახალგაზრდებმა უარი განაცხადეს ბიოლოგიური მასალის ჩაბარებაზე.²⁸⁶

ზუგდიდი, დიდინეძი

2016 წლის 1 ოქტომბერს დაახლოებით 21:00 საათზე ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის სოფელ დიდინეძში „ქართული ოცნების“ ახალგაზრდული ფრთისა და „ერთიანი ნაციონალური მოძრაობის“ რამდენიმე წარმომადგენელს შორის ფიზიკური დაპირისპირება მოხდა.²⁸⁷

ინციდენტი მაშინ მოხდა, როდესაც „ქართული ოცნების“ წარმომადგენლები სააგიტაციო მასალას არიგებდნენ. დაპირისპირების შედეგად დაზიანდა „ქართული ოცნების“ სამი წარმომადგენელი. ექიმმა განაცხადა, რომ ორ მათგანს თავის ტვინის შერყევა, ერთს კი, თავის ზედაპირული ტრავმა აღენიშნებოდა.²⁸⁸

„ქართულ ოცნებაში“ განმარტეს, რომ ინციდენტში მონაწილეობას იღებდა სოფელ დიდინეძის ყოფილი გამგებელი – „ნაციონალური მოძრაობის“ ადგილობრივი შტაბის ხელმძღვანელი პაპუნა კუკავა, მუნიციპალიტეტის საკრებულოს მოქმედი წევრი „ნაციონალური მოძრაობიდან“ კახა ქირია და ოპოზიციური პარტიის კიდევ რამდენიმე მხარდამჭერი. „ნაციონალური მოძრაობის“ ერთ-ერთმა ლიდერმა თენგიზ გუნავამ სოფელ დიდინეძში მომხდარი ინციდენტი შეაფასა, როგორც ცუდი და სამწუხარო ფაქტი, თუმცა, იმავდროულად, განაცხადა, რომ „ქართული ოცნების“ წარმომადგენლების მხრიდან უნმანური სიტყვებით მიმართვაზე მათ „ადეკვატური პასუხი მიიღეს“.²⁸⁹

იმავე დღეს მომხდარ ფაქტთან დაკავშირებით შსს-ს ზუგდიდის რაიონულ სამმართველოში მოწმის სახით იმყოფებოდა „ერთიანი ნაციონალური მოძრაობის“ სოფელ დიდინეძის ადგილობრივი შტაბის ხელმძღვანელი პაპუნა კუკავა და კახა ქირია, თუმცა მათთან ადვოკატი არ შეუშვეს, რასაც საიას მონიტორიც შეესწრო. შსს-ს ზუგდიდის რაიონულ სამმართველოში ადვოკატს განუმარტეს, რომ აღნიშნული პირები მათთან არ იმყოფებოდნენ, მოგვიანებით კი განუცხადეს, რომ პაპუნა კუკავა და კახა ქირია მოწმის სახით იკითხებოდნენ შსს-ს ზუგდიდის რაიონული სამმართველოს ერთ-ერთ ქვეგანყოფილებაში.

გამოძიება 1 ოქტომბერს სისხლის სამართლის კოდექსის 125-ე მუხლით დაიწყო, რაც ცემას ითვალისწინებს. 2016 წლის 4 ოქტომბერს ბრალი წარედგინათ კახა ქირიასა და პაპუნა კუკავას სსკ-ის 162¹-ე მუხლის პირველი ნაწილით. ორივე მათგანს აღკვეთის ღონისძიების სახით შეეფარდა გირაო 5000 ლარი. აღნიშნული საქმიდან გამოიყო საქმე ჯერჯერობით დაუდგენელი პირების მიმართ, ხოლო ქირიასა და კუკავას ბრალდების საქმე არსებითად განსახილველად ზუგდიდის რაიონულ სასამართლოში გადაიგზავნა.²⁹⁰

გორი

2016 წლის 2 ოქტომბერს გორის რაიონის მაჟორიტარობის კანდიდატის ირაკლი ოქრუაშვილის ამომრჩევლებთან შეხვედრის დროს ცეცხლსასროლი იარაღიდან გაისროლეს. შემთხვევა ქალაქ გორის სადგურის დასახლებაში მოხდა. კერძოდ, მედიაში გავრცელებული ინფორმაციის თანახმად მაშინ, როდესაც ირაკლი ოქრუაშვილი მოსახლეობასთან სააგიტაციო შეხვედრას მართავდა, ცეცხლსასროლი იარაღიდან რამდენიმე გასროლა განხორციელდა მისი მიმართულებით, რის შედეგადაც კიდურების არეში დაიჭრა ოქრუაშვილის დაცვის წევრი და ასევე ერთი აქტივისტი. ისინი გორის ჰოსპიტალში მოათავსეს. პოლიცია შემთხვევის ადგილზე დროულად გამოცხადდა. გამოძიება დაიწყო

²⁸⁶ <https://gyla.ge/ge/mod/newsletter/5>

²⁸⁷ <https://gyla.ge/ge/post/ganckhadaba-sofel-didinedzshi-momkhdar-incidenttan-dakavshirebit>

²⁸⁸ <http://www.interpressnews.ge/ge/regioni/400000-eqimis-informaciith-sofel-didinedzshi-dashavebul-gogonas-thavis-areshi-miyenebuli-dazianebis-garda-yelze-natcdevebic-aghenshneba.html?ar=A>

²⁸⁹ http://gurianews.com/_left_wide/42680_66_ka/Tengiz_gunava_ocnebis_axalgazrduli_organizaciis_wevrebis_cemis_faqtze_adekvaturi_pasuxi_miiRes.html

²⁹⁰ <http://justice.gov.ge/Ministry/Index/489>

სსკ-ის 117-ე (ჯანმრთელობის განზრახ მძიმე დაზიანება) და 236-ე (ცეცხლსასროლი იარაღის მართლ-საწინააღმდეგო შექმნა, შენახვა, ტარება) მუხლებით.

თბილისი

4 ოქტომბერს, თბილისში, კოლმეურნეობის მოედანზე, „ერთიანი ნაციონალური მოძრაობის“ ერთ-ერთი ლიდერის გივი თარგამაძის ავტომობილი აფეთქდა. შემთხვევის შედეგად რამდენიმე ადამიანი დაშავდა, ხოლო ერთ-ერთი მოქალაქე – მძიმედ.²⁹¹

„პოლიციამ ჩატარებული საგამოძიებო მოქმედებების ფარგლებში საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 236-ე მუხლის თანახმად, 1976 წელს დაბადებული ბ.ჩ. დააკავა. მოქალაქეს გივი თარგამაძის ავტომანქანის აფეთქების ფაქტთან დაკავშირებით საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 19-109 მუხლით წარუდგინეს ბრალი, 1974 წელს დაბადებულ დ.ხ-ს კი ბრალი დაუსწრებლად წარედგინა“.²⁹²

აღნიშნული პირის დაკავების გარდა შინაგან საქმეთა სამინისტრომ ჩაატარა საგამოძიებო და ოპერატიული ღონისძიებებიც, რის შედეგადაც ამოიღეს ასაფეთქებელი ნივთიერებები, საბრძოლო ვაზნები და იარაღი.

2017 წლის 14 თებერვალს გავრცელდა ინფორმაცია, რომ გივი თარგამაძის ავტომობილის აფეთქების ერთ-ერთ ეპიზოდზე დაკავებული ბ.ჩ. თბილისის საქალაქო სასამართლომ პირობითი მსჯავრის შეფარდების შემდეგ 9 თებერვალს გაათავისუფლა.²⁹³

ბორჯომი

მედიაში გავრცელებული ინფორმაციის თანახმად,²⁹⁴ 2016 წლის 11 აგვისტოს „საქართველოს ლეიბორისტული პარტიის“ წევრის გიორგი გიუაშვილის განცხადებით, ბორჯომის მუნიციპალიტეტის საკრებულოს წევრმა ბესიკ ფოფხაძემ თანხლებ პირებთან ერთად მას ხელი შეუშალა წინასაარჩევნო აგიტაციის განხორციელებაში და სიტყვიერი და ფიზიკური შეურაცხყოფა მიაყენა.²⁹⁵

საიას მონიტორთან საუბრისას გიორგი გიუაშვილმა ბესიკ ფოფხაძის გარდა დაპირისპირებაში მონაწილე სხვა პირების გვარებიც დაასახელა: ბორჯომის მუნიციპალიტეტის საკრებულოსა და ბორჯომის მუნიციპალიტეტის არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირების თანამშრომლები. მისი განცხადებით, სახელმწიფო უსაფრთხოების სამსახურის თანამშრომლები სისტემატურ თვალთვალსა და მიყურადებას ახორციელებდნენ მასზე. მთავარი პროკურატურის განმარტებით, გამოძიება სსკ-ის 125-ე მუხლით მიმდინარეობდა, რაც ცემას გულისხმობს.²⁹⁶

ახალციხე

მედიაში გავრცელებული ინფორმაციის თანახმად, მეორე ტურის წინ 2016 წლის 27 ოქტომბერს ურაველი-მუსხის გზაზე ადგილი ჰქონდა შესაძლო ძარცვისა და წინასაარჩევნო აგიტაციის ან წინასაარჩევნო კამპანიის ღონისძიების დროს ძალადობისა და ძალადობის მუქარის ფაქტებს.²⁹⁷ კერძოდ, „ერთიანი ნაციონალური მოძრაობის“ მაჟორიტარი დეპუტატობის კანდიდატი და პარტიის აქტივისტები მთელი დღის განმავლობაში აწარმოებდნენ საარჩევნო კამპანიას და ხვდებოდნენ მოსახლეობას. „ენმ-ის“ აქტივისტის ნ.ხ-ს განცხადებით, წინასაარჩევნო კამპანიის პროცესში მოსახლეობასთან შესახვედრად გადაადგილებისას მათ თეთრი ფერის მსუბუქი ავტომობილი დაჰყვებოდა. აღნიშნული ნ.ხ-მ ვიდეოკამერის მეშვეობით დააფიქსირა, რის შემდეგაც ნ.ხ-ს მანქანას სამცხე-ჯავახეთის გუბერნატორის აკაკი მაჭუტაძის მანქანა წამოეწია. მანქანიდან „კეთილმოწყობის სამსახურის“ ყოფილი უფროსი გიორგი ბალიაშვილი გადმოვიდა, მას ფიზიკური შეურაცხყოფა მიაყენა და კამერა წაიღო.

მოგვიანებით, როგორც „ენმ-ის“ აქტივისტმა აღნიშნა, სოფლიდან დაბრუნებისას ურაველის გზაზე გუბერნატორმა და მისმა თანმხლებმა პირებმა მას ფიზიკური და სიტყვიერი შეურაცხყოფა მიაყენეს. მედიაში გავრცელებული ინფორმაციით, სამცხე-ჯავახეთის გუბერნატორმა აკაკი მაჭუტაძემ ბრალ-

²⁹¹ <https://gyla.ge/ge/post/arasamtavrobo-organizaciebi-gushin-momkhdar-afetqebas-ekhmaurebian>

²⁹² <http://police.ge/ge/shss-m-sagamodziebo-moqmedebbis-dros-didi-odenobit-ukanono-iaraghi-da-asafetqebeli-nivriereba-amoiqho/10105>

²⁹³ <http://rustavi2.com/ka/news/68094>

²⁹⁴ <http://rustavi2.com/ka/news/53951>

²⁹⁵ <https://gyla.ge/ge/post/saia-tsinasaarchevno-kampaniashi-agitaciashi-savaraudo-khesheshlisha-da-dzaladobis-faqtebs-ekhmaureba>

²⁹⁶ <http://justice.gov.ge/Ministry/Index/489>

²⁹⁷ <http://sknews.ge/index.php?newsid=10528>

დებები უარყო.²⁹⁸ მომხდარი გიორგი ბალიაშვილმაც უარყო.²⁹⁹ შინაგან საქმეთა სამინისტრო გამოძიებას სისხლის სამართლის კოდექსის 178-ე მუხლის პირველი ნაწილით (ძარცვა) აწარმოებდა.³⁰⁰

დაზარალებულის მიერ აღწერილი ქმედება და მედიაში გავრცელებული ინფორმაცია სისხლის სამართლის კოდექსის 162¹ მუხლით გათვალისწინებული დანაშაულის ნიშნებსაც შეიცავს, რაც გულისხმობს წინასაარჩევნო ავტაცის ან წინასაარჩევნო კამპანიის ღონისძიების დროს ცემას ან სხვაგვარ ძალადობას, რომელსაც არ მოჰყოლია ამ კოდექსის 120-ე მუხლით გათვალისწინებული შედეგი, ან ძალადობის მუქარას. ჩვენი მოსაზრებით გამოძიება ამ მიმართულებითაც უნდა წარმართულიყო.³⁰¹

გარდაბანი

2016 წლის 22 აგვისტოს საიას რუსთავის ოფისს გარდაბანში, სოფელ ბირლიკში მცხოვრებმა რაშიდ მუსაევმა მიმართა. რაშიდ მუსაევი პოლიტიკური პარტია „ნინო ბურჯანაძე – დემოკრატიული მოძრაობის“ საარჩევნო შტაბის ხელმძღვანელი იყო გარდაბნის რაიონში. მისი განცხადებით, გარკვეულმა პირებმა მასზე ზეწოლა პოლიტიკური საქმიანობიდან გამომდინარე განახორციელეს. რაშიდ მუსაევის განმარტებით, 18 აგვისტოს უცხო პირებთან ერთად მას შეხვდა ნაცნობი ყოფილი თანაპარტიელი, რომელმაც საქართველოდან წასვლისა და პოლიტიკური საქმიანობისათვის თავის დანებების სანაცვლოდ გარკვეული თანხა შესთავაზა, ხოლო უარის შემთხვევაში სიცოცხლის ხელყოფით დაემუქრა. მომმართველმა განმარტა, რომ მან უარი განაცხადა აღნიშნულ შემთავაზებაზე, რის გამოც შეეცადნენ, თავიანთ კუთვნილ ავტომობილში ძალის გამოყენებით ჩაესვათ, თუმცა, გაქცევა მოახერხა.

რაშიდ მუსაევმა აღწერილ ფაქტებთან დაკავშირებით განცხადებით რუსთავის რაიონულ პროკურატურას მიმართა. მის ინტერესებს საიას ადვოკატები იცავდნენ.³⁰² გამოძიების მიერ დანაშაულის ნიშნების არარსებობის გამო სისხლის სამართლის საქმე შეწყდა.

გარდაბანი

2016 წლის 22 აგვისტოს საიას რუსთავის ოფისს მომართა გარდაბნის რაიონის სოფელ თაზაქენდში მცხოვრებმა ფირახმად გასანოვმა. მან განაცხადა, რომ თაზაქენდის საჯარო სკოლაში მუშაობდა პედაგოგად და ამასთან იყო პოლიტიკური პარტია „ქართული ოცნების“ ერთ-ერთი დამფუძნებელი და აქტიური წევრი, მაგრამ ხელმძღვანელ პირებთან გარკვეული უთანხმოების გამო დატოვა პარტია, განეწიანდა „ნინო ბურჯანაძე – დემოკრატიულ მოძრაობაში“ და აქტიურად მონაწილეობდა წინასაარჩევნო პროცესებში. მისი განცხადებით, აღნიშნულის გამო მმართველი პარტიის ადგილობრივი ხელმძღვანელობის მხრიდან მის მიმართ განხორციელდა სიტყვიერი და ფსიქოლოგიური ზეწოლა, რათა შეენწყვიტა პარტიის წევრობა.

ფირახმად გასანოვმა აღწერილ ფაქტებთან დაკავშირებით განცხადებით რუსთავის რაიონულ პროკურატურას მიმართა. მის ინტერესებს საიას ადვოკატები იცავენ.³⁰³

ოზურგეთი

ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის სოფელ ასკანაში მცხოვრებმა, სოციალურად დაუცველმა მანანა მინდაძემ საკრებულოს დეპუტატი ილო მამალაძე ამომრჩევლის უფლებების დარღვევაში დაადანაშაულა. როგორც მინდაძემ განაცხადა, სოფლის დეპუტატმა იმის გამო უსაყვედურა, რომ ის ვერ დაესწრო „ქართული ოცნების“ მაჟორიტარობის კანდიდატის შეხვედრას მოსახლეობასთან და დაემუქრა, რომ თუ „ქართულ ოცნებას“ არ მისცემდა ხმას, დახმარებას მოუხსნიდნენ. მინდაძემ აღნიშნული ფაქტი საიას ოზურგეთის ოფისის წარმომადგენელთანაც დაადასტურა.³⁰⁴

დედოფლისწყარო

2016 წლის 16 სექტემბერს შუადღის საათებში დედოფლისწყაროს რაიონის სოფელ ხორნაბუჯში, დავით აღმაშენებლის ქ. №26-ის მიმდებარე ტერიტორიაზე პოლიტიკური პარტია „ნაციონალური მოძრაობის“ აქტივისტმა ვარდანუმ ადამიანმა ურთიერთშელაპარაკების ნიადაგზე სცემა პოლიტი-

²⁹⁸ <http://rustavi2.com/ka/news/60059>

²⁹⁹ <http://sknews.ge/index.php?newsid=10528>

³⁰⁰ <http://rustavi2.com/ka/news/60074>

³⁰¹ <https://gyla.ge/ge/mod/newsletter/6>

³⁰² <https://gyla.ge/ge/post/zetsolisa-da-muqaradashinebis-faqtebi>

³⁰³ <https://gyla.ge/ge/post/zetsolisa-da-muqaradashinebis-faqtebi>

³⁰⁴ <https://gyla.ge/ge/post/amomrchevlis-idzuleba>

კური პარტია „ქართული ოცნების“ აქტივისტ ედვარდ ჩარკანდიანს, რომელმაც განიცადა ფიზიკური ტკივილი და მიაღვა მსუბუქი ხარისხის დაზიანება ჯანმრთელობის მოუშლელად, დანაშაული გათვალისწინებული სსკ-ის 125-ე მუხლის პირველი ნაწილით.

ინციდენტის მიზეზი გახდა წინასაარჩევნო პერიოდში დედოფლისწყაროს რაიონის სოფელ ხორნაბუჯში მომხდარი შემთხვევა – ედვარდ ჩარკანდიანმა პოლიტიკური პარტია „ქართული ოცნების“ დედოფლისწყაროს მაჟორიტარული დეპუტატობის კანდიდატის ირაკლი შიოლაშვილის პლაკატები გააკრა, თუმცა, რამდენიმე საათში პლაკატები ჩამოხეული დახვდა. ვინაიდან მითითებულ მისამართზე იმყოფებოდა ვარდანუშ ადამიანი, ედვარდ ჩარკანდიანმა ჩათვალა, რომ პლაკატები მის მიერ იყო ჩამოხეული და მას სიტყვიერი შეურაცხყოფა მიაყენა. ფიზიკური დაპირისპირებისას ვარდანუშ ადამიანმა ედვარდ ჩარკანდიანს სცემა და დაუხია მაისური, რომელზეც გამოსახული იყო „ქართული ოცნების“ ლოგო.

ვარდანუშ ადამიანს ბრალი წარედგინა 2016 წლის 26 სექტემბერს სსკ-ის 125-ე მუხლით, აღკვეთის ღონისძიების სახით შეფარდებული აქვს გირაო 1000 ლარის ოდენობით. ამჟამად სიღნაღის რაიონულ სასამართლოში მიმდინარეობს სისხლის სამართლის საქმის განხილვა. ამ ეტაპზე ხდება ბრალდების მხარის მტკიცებულებების გამოკვლევა.

წინასაარჩევნო კამპანიაში ხელშეშლის ფაქტები

თელავი

2016 წლის 4 აგვისტოს 12:00 საათზე ქალაქ თელავში დაგეგმილი იყო „სახალხო მოძრაობა სოციალისტური საქართველოს“ კახეთის რეგიონული ორგანიზაციის დამფუძნებელი ყრილობის ჩატარება. ყრილობის მონაწილეებს ღონისძიებაზე მიტანილი ჰქონდათ დროშები, რომლებზეც გამოსახული იყო კომუნისტური ტოტალიტარული სიმბოლიკა. ადგილზე მობილიზებული იყვნენ სამართალდამცავი ორგანოების წარმომადგენლები, რომლებმაც მათ შესაძლებლობა არ მისცეს, გამოეყენებინათ კომუნისტური სიმბოლიკის გამომხატველი დროშები.

მედიაში გავრცელებული ინფორმაციის თანახმად, შენობასთან, სადაც ყრილობა უნდა ჩატარებულიყო, საპროტესტო აქცია გამართეს მოქალაქეებმა, რომლებიც იყვნენ პოლიტიკური გაერთიანებების: ახალი პოლიტიკური ცენტრი „გირჩის“, „ერთიანი ნაციონალური მოძრაობისა“ და „სამოქალაქო პლატფორმა – ახალი საქართველოს“ მხარდამჭერები. ტელეკომპანია „პირველის“ ცნობით, „სოციალისტური საქართველოს“ წევრები ქსენოფობიურ განცხადებებს აკეთებდნენ და ამბობდნენ, რომ „ქვეყანა უნდა მართოს ქართველმა და არა – სომეხმა და ებრაელმა.“

აქციის მონაწილეს – რომან ქვეციშვილს ყრილობის ერთ-ერთმა მონაწილემ თემურ ფიფიამ სახეში ხელი გაარტყა, გარდა ამისა, იქ მყოფებმა „სოციალისტური საქართველოს“ წევრებს კვერცხებიც ესროლეს. პოლიციამ თემურ ფიფია დააკავა. მას ბრალი 125-ე მუხლით წარუდგინეს, რაც ცემას გულისხმობს. თელავის რაიონულმა სასამართლომ თემურ ფიფიას აღკვეთის ღონისძიების სახით 1000 ლარის ოდენობით გირაო შეუფარდა.³⁰⁵ თემურ ფიფიამ განაჩენი გაასაჩივრა სააპელაციო სასამართლოში, რომელმაც თელავის რაიონული სასამართლოს განაჩენი უცვლელად დატოვა.

დედოფლისწყარო

2016 წლის 11 აგვისტოს, გვიან ღამით, დაახლოებით 02:00 საათზე პოლიტიკური გაერთიანება „ერთიანი ნაციონალური მოძრაობის“ დედოფლისწყაროს ოფისის ფანჯრები და „ერთიანი ნაციონალური მოძრაობის“ მაჟორიტარი დეპუტატობის კანდიდატის – ლევან ბეჟაშვილის საარჩევნო ბანერი დააზიანეს. აღნიშნულ ფაქტთან დაკავშირებით ინფორმაცია ადგილობრივი მედიის საშუალებითაც გავრცელდა.³⁰⁶ ასევე მედიით გავრცელდა ინფორმაცია,³⁰⁷ რომ მომხდარზე გამოძიება დაიწყო კახეთის პოლიციის დეპარტამენტის დედოფლისწყაროს რაიონულმა სამმართველომ სისხლის სამართლის კოდექსის 187-ე მუხლის საფუძველზე, რაც სხვისი ნივთის დაზიანებას ან განადგურებას გულისხმობს. „ერთიანი ნაციონალური მოძრაობის“ წარმომადგენლებმა თავდასხმის სავარაუდო მონაწილეებიც დაასახლეს. ფაქტზე გამოძიება დაიწყო.³⁰⁸

ყვარელი

2016 წლის 24 აგვისტოს ღამის საათებში ყვარლის მუნიციპალიტეტის სოფელ შილდაში „ერთიანი ნაციონალური მოძრაობის“ მაჟორიტარი დეპუტატობის კანდიდატის – გიორგი ბოტკოველის საარჩევნო ბანერი დააზიანეს. ბანერი „ერთიანი ნაციონალური მოძრაობის“ კოორდინატორის – მერი გულიაშვილის კერძო საცხოვრებელი სახლის კედელზე იყო დამაგრებული. მედიაში გავრცელებული ინფორმაციის თანახმად,³⁰⁹ ბანერი ცეცხლსასროლი იარაღით იყო დაზიანებული.

პროკურატურისა და შინაგან საქმეთა სამინისტროს განმარტებით, აღნიშნულ ფაქტზე დაიწყო გამოძიება სსკ-ის 187-ე მუხლის პირველი ნაწილით. ტრასოლოგიური ექსპერტიზის დასკვნით არ დადასტურდა დაზიანების მიყენება ცეცხლსასროლი იარაღით. გამომდინარე იქიდან, რომ ექსპერტიზის დასკვნის თანახმად ზიანი 150 ლარს ზევით არ იყო, 2016 წლის 29 სექტემბერს საქმეზე გამოძიება შეწყდა სისხლის სამართლის კანონით გათვალისწინებული ქმედების არარსებობის გამო.³¹⁰

ზუგდიდი

2016 წლის 5 სექტემბერს ზუგდიდის რაიონ სოფელ ჯიხაშკარში „ერთიანი ნაციონალური მოძრაობის“ მაჟორიტარობის კანდიდატის – სანდრა რულოვსის ამომრჩევლებთან შეხვედრისას ინციდენტი მოხდა. რამდენიმე პირი ხმაურით შეიჭრა იმ ადგილას, სადაც შეხვედრა ტარდებოდა.

³⁰⁵ <https://gyla.ge/ge/post/saia-batumsa-da-telavshi-momkhdar-incidentebs-ekhmaureba>

³⁰⁶ <http://ick.ge/rubrics/politics/29888-i.html>

³⁰⁷ <http://www.speqtri.ge/politika/article/24746-dedoflistsyaros-qnacionaluri-modzraobisq-ofiss-minebi-chaumskhvries>

³⁰⁸ <http://justice.gov.ge/Ministry/Index/489>

³⁰⁹ <http://www.speqtri.ge/politika/article/24884-qnacionalebisq-baners-shildashi-savaraudod-iaraghi-samjer-esroles>

³¹⁰ <http://justice.gov.ge/Ministry/Index/489>

„ერთიანი ნაციონალური მოძრაობის“ წარმომადგენლის ლელა ქეზურის განმარტებით, მაჟორიტარული კანდიდატის – სანდრა რულოვსის მოსახლეობასთან წინასაარჩევნო შეხვედრის ჩაშლას ცდილობდნენ „ქართული ოცნების“ აქტივისტები და მხარდამჭერები: ბექა თოდუა, ბერდია კუკავა – ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის საკრებულოს აპარატის თანამშრომელი, თენგიზ აბულაძე, გიორგი ჭითანავა, ლევან დავითაია და ვაჟა ლურწყაია.³¹¹

ზუგდიდი

2016 წლის 12 აგვისტოს დაახლოებით დილის 10 საათისთვის „ერთიანი ნაციონალური მოძრაობის“ ზუგდიდის ორგანიზაციის თანამშრომლების განცხადებით, ორგანიზაციის მესამე სართულის კარი გატეხილი დახვდათ, ხოლო მეორე სართულის კარს ნაფხურები ეტყობოდა. შსს-სა და პროკურატურის ინფორმაციაზე დაყრდნობით, აღნიშნულ ფაქტთან დაკავშირებით გამოძიება საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 187-ე მუხლის საფუძველზე დაიწყო.³¹²

სენაკი

2016 წლის 1 ოქტომბერს სენაკში სააგიტაციო შეხვედრის დროს „ერთიანი ნაციონალური მოძრაობის“ მაჟორიტარი დეპუტატობის კანდიდატებს – სანდრა რულოვსსა და კობა ნაყოფიას ამომრჩევლებთან შეხვედრის დროს 2004 წელს პოლიციის მიერ მოკლული ბუტა რობაქიძის დედა – ია მეტრეველი და მისი თანმხლები პირები სიტყვიერად დაუპირისპირდნენ. ია მეტრეველის განმარტებით, „ნაციონალური მოძრაობის“ წარმომადგენლებმა ავტომანქანა დაუზიანეს. მომხდართან დაკავშირებით სისხლის სამართლის საქმე აღიძრა.

ბათუმი

2016 წლის 3 აგვისტოს დაახლოებით 22:00 საათიდან ქალაქ ბათუმში გადაადგილება დაიწყო მოქალაქეთა ჯგუფმა, რომელიც საზოგადოებას პოლიტიკური გაერთიანება „ერთიანი ნაციონალური მოძრაობის“ ოფისთან დაგეგმილ საპროტესტო აქციაში მონაწილეობისაკენ მოუწოდებდა. მოწოდების ძირითად შინაარსს „ერთიანი ნაციონალური მოძრაობის“ ხელისუფლებაში ყოფნის პერიოდში განხორციელებული მოქმედებების გაპროტესტება წარმოადგენდა. მომდევნო დღეს, 4 აგვისტოს, მედიაში გავრცელებული ინფორმაციის თანახმად, ქალაქ ბათუმში მოქალაქეთა პოლიტიკურმა გაერთიანებამ „ჩვენი სამშობლო“ საპროტესტო აქცია გამართა. აქციის მონაწილეები ევროპის მოედანზე შეიკრიბნენ, მოგვიანებით კი, დაახლოებით 13:00 საათზე, პოლიტიკური გაერთიანება „ერთიანი ნაციონალური მოძრაობის“ ბათუმის ოფისთან გადაინაცვლეს. აქციის მონაწილეთა მოთხოვნას „ერთიანი ნაციონალური მოძრაობის“ საქმიანობის აკრძალვა და მისი წარმომადგენლების დასჯა წარმოადგენდა. მათი მხრიდან არაერთხელ გაჟღერდა აღნიშნული პოლიტიკური პარტიისა და მისი მხარდამჭერების შეურაცხმყოფელი ფრაზები. პარტიის ოფისთან იმყოფებოდნენ „ერთიანი ნაციონალური მოძრაობის“ მხარდამჭერებიც, რომლებიც, თავის მხრივ, აქციის მონაწილეებს მიმართავდნენ შეურაცხმყოფელი ფრაზებით. აქციის მონაწილეებმა დაწვეს საქართველოს ყოფილი პრეზიდენტის მიხეილ სააკაშვილისა და თურქეთის რესპუბლიკის მოქალაქე ფეთხულა გიულენის ფიტულები. აქციის მონაწილეებსა და „ერთიანი ნაციონალური მოძრაობის“ მხარდამჭერებს შორის დაწყებული სიტყვიერი კამათი მოგვიანებით აქციის მონაწილეების მხრიდან ფიზიკური დაპირისპირების მცდელობაში გადაიზარდა, თუმცა, სამართალდამცავებმა დემონსტრანტებსა და პარტიის მხარდამჭერებს ფიზიკური დაპირისპირების შესაძლებლობა არ მისცეს. აღსანიშნავია, რომ მიუხედავად წინასწარ დაანონსებული აქციისა, დასაწყისისთვის პოლიცია შემთხვევის ადგილზე არასაკმარისი რაოდენობით, მხოლოდ ერთი ეკიპაჟით იყო მობილიზებული. სამართალდამცავთა რაოდენობა მხოლოდ მას შემდეგ გაიზარდა, რაც მოქალაქეთა რაოდენობამ საგრძნობლად მოიმატა. მედიაში გავრცელდა ინფორმაცია, რომ ინციდენტის დროს დააკავეს პოლიტიკური გაერთიანება „ჩვენი სამშობლოს“ ერთი წევრი ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსის 166-173 მუხლების საფუძველზე, რაც წვრილმან ხულიგნობასა და პოლიციის კანონიერი მოთხოვნის დაუმორჩილებლობას გულისხმობს.³¹³ მთავარი პროკურატურის განცხადებით, „აქციის მსვლელობისას ადმინისტრაციული სამართალდარღვევის ფაქტზე დააკავეს ორგანიზაცია „ჩვენი სამშობლოს“ წევრი ირაკლი მახარაძე, რომელსაც ბათუმის საქალაქო სასამართლოს 2016 წლის 4 აგვისტოს დადგენილებით ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსის 166-ე მუხლით (წვრილმანი ხულიგნობა) ადმინისტრაციული სახდელი ჯარიმა 100 ლარის ოდენობით განესაზღვრა.³¹⁴

³¹¹ <https://gyla.ge/ge/post/khshshshla-tsinasaarchevno-kampaniis-gankhorcielebashi-da-dzaladobis-faqtebi>

³¹² <http://justice.gov.ge/Ministry/Index/489>

³¹³ შემთხვევის ადგილზე იმყოფებოდა საიას მონიტორი, რომელმაც აქციის ამსახველი ვიდეომასალა მოგვანოდა, იხ.ლინკი <https://drive.google.com/file/d/0BzKJb0WskP8OXBVUThRNHlyZm8/view>

³¹⁴ <http://justice.gov.ge/Ministry/Index/489>

გორი

2016 წლის 17 სექტემბერს გორის მუნიციპალიტეტის სოფელ ფლავისმანში „ერთიანი ნაციონალური მოძრაობის“ კანდიდატს ბადრი ბასიშვილსა და მის მხარდამჭერებს, მათივე განმარტებით, წინასაარჩევნო კამპანიის წარმოებაში ხელი შეუშალეს. ბადრი ბასიშვილის განცხადებით, მოსახლეობასთან კარდაკარ შეხვედრის დროს მათ სამი ავტომანქანით აედევნენ კახა მიდელაშვილი, მალხაზ მეტრეველი, ასევე, ამირან აზალაძე – „ქართული ოცნების“ კოორდინატორი, ვახტანგ გიუნაშვილი – საუბნო საარჩევნო კომისიის თავმჯდომარე, ტატო მეტრეველი – გორის მუნიციპალიტეტის გამგეობის სპეციალისტი, ლაშა აზალაძე და ნიკა მეტრეველი. მისი თქმით, ზოგიერთი პიროვნება იყო ალკოჰოლური თრობის ქვეშ. ისინი „ნაციონალური მოძრაობის“ წევრებისგან მოითხოვდნენ, რომ დაეტოვებინათ სოფელი. გამოიძახეს პოლიცია. პოლიციამ აღნიშნული პიროვნებები სიტყვიერად გააფრთხილა, თუმცა, მიუხედავად ამისა, ბასიშვილის განცხადებით, სანამ „ნაციონალური მოძრაობის“ წარმომადგენლებმა არ დატოვეს სოფელი, აღნიშნულმა პიროვნებებმაც არ დატოვეს ტერიტორია.

2016 წლის 20 აგვისტოს სოფელ ხიდისყურში „ნაციონალური მოძრაობის“ სამ აქტივისტს – ნარგიზა ემინოვას, ქეთევან ყველაშვილსა და რობერტ კავთიაშვილს შეურაცხყოფა მიაყენეს და ხელს უშლიდნენ საარჩევნო პლაკატების დარიგებაში. მათი განცხადებით, თამაზ ბაირამოვი მათ სიტყვიერ შეურაცხყოფას აყენებდა და ხელს უშლიდა წინასაარჩევნოდ მოსახლეობაში დაერიგებინათ სააგიტაციო მასალები. „ნაციონალურმა მოძრაობამ“ განცხადება შეიტანა პოლიციაში თამაზ ბაირამოვის წინააღმდეგ. ჩვენი ინფორმაციით გამოძიება არ დაწყებულა.

სააგიტაციო მასალის დაზიანება

26 სექტემბრისთვის „თავისუფალი დემოკრატების“ კანდიდატის ვახტანგ ბეჟიტაშვილის პლაკატებს გადააკრეს დამოუკიდებელი კანდიდატის პლაკატები და დააზიანეს.

2016 წლის 28 სექტემბერს კასპში პაატა ბურჭულაძის მაჟორიტარი კანდიდატის მიხეილ ბექაურის განცხადებით, მის საცხოვრებელ სახლთან და „გირჩის“ ოფისის გარე ფასადზე მისი პლაკატები ჩამოხიეს.

2016 წლის 17 სექტემბერს ხაშურში, სააკაძის ქუჩაზე, პაატა ბურჭულაძის მაჟორიტარობის კანდიდატის გიორგი მოსიაშვილის პლაკატს „ქართული ოცნების“ მაჟორიტარობის კანდიდატის ვალერი გელაშვილის პლაკატი გადააკრეს.

სამსახურიდან გათავისუფლების ფაქტები

გორი

2016 წლის 16 ივნისს ქალაქ გორის მუნიციპალიტეტის საკრებულოს თავმჯდომარის – ილია მეტრეველის გადაწყვეტილებით სამსახურიდან გათავისუფლდა ქალაქ გორის საკრებულოს ხუთი თანამშრომელი.³¹⁵ მათ შორის, სამი საშტატო და ორი შტატგარეშე მოსამსახურე.

ქალაქ გორის მუნიციპალიტეტის საკრებულოს სპეციალისტები – სოფიკო ოთინაშვილი, მედეა მახარაშვილი და ანი პაპელიშვილი გათავისუფლდნენ თანამდებობიდან მოვალეობის არაერთგზის არაჯეროვანი შესრულების გამო, ხოლო საკრებულოს ხარჯების დაზოგვის მიზნით შრომითი ხელშეკრულებები შეწყდა ქალაქ გორის მუნიციპალიტეტის საკრებულოს სივრცით-ტერიტორიული დაგეგმარებისა და ინფრასტრუქტურის საკითხთა კომისიის თანამშრომელთან დავით გუდაძესთან და ქალაქ გორის მუნიციპალიტეტის საკრებულოს ქონების მართვისა და ბუნებრივი რესურსების კომისიის თანამშრომელთან გიორგი აფციაურთან.

აღსანიშნავია, რომ ბრძანებებში სამსახურიდან გათავისუფლების მითითებული საფუძვლები შეუსაბამო იყო „საჯარო სამსახურის შესახებ“ კანონის მე-10 თავის მოთხოვნებთან. ასევე, დაცული არ ყოფილა ამავე კანონის 108-ე მუხლის პირველი ნაწილის დანაწესი, რომლის თანახმადაც, მოხელეს 1 თვით ადრე უნდა ეცნობოს სამსახურიდან გათავისუფლების შესახებ.³¹⁶

საკრებულოს თავმჯდომარემ მომდევნო დღეს, 17 ივნისს, ძალადაკარგულად გამოაცხადა წინა დღეს გამოცემული საკუთარი ბრძანებები, თუმცა თანამშრომლები სამსახურში არ აღუდგინია. მან განმარტა, რომ მხოლოდ პოლიტიკური კონსულტაციების შემდეგ შეიცვალა აზრი.³¹⁷ გათავისუფლებულმა პირებმა 2016 წლის 15 ივლისს სარჩელი შეიტანეს გორის რაიონულ სასამართლოში. საია წარმოადგენდა გათავისუფლებულ პირთა ინტერესებს სასამართლოში.

ქალაქ გორის მუნიციპალიტეტის საკრებულოს თავმჯდომარემ ილია მეტრეველმა სამსახურიდან ასევე გაათავისუფლა საკრებულოს აპარატის უფროსი ზაზა ნასყიდაშვილი იმ არგუმენტით, რომ თითქოს ზაზა ნასყიდაშვილი თანამშრომლებს აიძულებდა 2016 წლის 31 ივლისს „ქართული ოცნების“ ყრილობაზე მისვლას. საიას მონიტორებთან საუბარში ზაზა ნასყიდაშვილმა უარყო იძულების ფაქტი და განმარტა, რომ მისი მხრიდან თანამშრომელთა იძულებას ადგილი არ ჰქონია.³¹⁸

2016 წლის 5 სექტემბერს გორის მუნიციპალიტეტის საკრებულომ ილია მეტრეველი საკრებულოს თავმჯდომარის თანამდებობიდან გადააყენა. მისი ადგილი დროებით დაიკავა მისმა მოადგილემ ზურაბ როსებაშვილმა. გორის მუნიციპალიტეტის საკრებულოს თავმჯდომარის 5 სექტემბრის გადაწყვეტილებით ბათილად ცნეს სადავო ადმინისტრაციული აქტები და მოსარჩელები აღადგინეს დაკავებულ თანამდებობებზე.

ტყიბული

ტყიბულის მუნიციპალიტეტის კულტურის სკოლის დირექტორი მაია კუზნეცოვა 2016 წლის 21 ივნისიდან გათავისუფლდა დაკავებული თანამდებობიდან, რასაც საფუძვლად აუდიტის დასკვნა დაედო. მაია კუზნეცოვა თვლის, რომ მისი გათავისუფლება პოლიტიკური ნიშნით მოხდა – მან გამგებელთან შეთანხმების შემდეგ კულტურის სახლის დარბაზი ქირავნობის ხელშეკრულებით გადასცა პაატა ბურჭულაძის „განვითარების ფონდს“, რომელმაც დარბაზში ტყიბულის მოსახლეობასთან შეხვედრა გამართა. გამგებელმა კი ამ სახის შეთანხმების ფაქტი უარყო.

ფოთი

2016 წლის 6 სექტემბერს ქალაქ ფოთის მერის ირაკლი კაკულიას ბრძანების საფუძველზე სამსახურიდან დაითხოვეს თვითმმართველ ქალაქ ფოთის ა(ა)იპ „სკოლის გარეშე სასპორტო საგანმანათლებ-

³¹⁵ <http://www.qartli.ge/ge/akhali-ambebi/article/2825-qalaqgorissakrebulothavjdomarem5thanamshromeligaanthavisufla>

³¹⁶ „საჯარო სამსახურის შესახებ“ კანონის 108-ე მუხლის პირველი ნაწილი.

³¹⁷ <http://www.qartli.ge/ge/akhali-ambebi/article/2838-qalaqissakrebulooshiimpichmentidasakadrocvlilebebiaghargankhorcielda>
დავით გუდაძე თანამდებობაზე აღადგინეს მხოლოდ 2016 წლის 4 სექტემბერს, გორის საკრებულოს ახალი თავმჯდომარის პირობებში.

³¹⁸ 5 სექტემბერს ქალაქ გორის საკრებულოს თავმჯდომარის მოვალეობის შემსრულებელმა ზურაბ როსებაშვილმა ზაზა ნასყიდაშვილი ქალაქ გორის საკრებულოს აპარატის უფროსის თანამდებობაზე აღადგინა. ზურაბ როსებაშვილმა ილია მეტრეველის ბრძანება ბათილად ცნო.

ლო დანესებულების – საბრძოლო ხელოვნებათა სკოლის“ დირექტორი ელგუჯა მიგრატია. ელგუჯა მიგრაციას სამსახურიდან გათავისუფლების საფუძველი გახდა შიდა აუდიტის დასკვნა, რომელშიც აღნიშნულია, რომ საბრძოლო ხელოვნებათა სკოლის დირექტორის მიერ ადგილი ჰქონდა სამსახურებრივი მოვალეობის არაჯეროვან შესრულებას. ელგუჯა მიგრატია აღნიშნულ თანამდებობაზე 2014 წლის 15 სექტემბრიდან მუშაობდა. მისი მოსაზრებით, ის გაათავისუფლეს საარჩევნო ბლოკის „პაატა ბურჭულაძე – სახელმწიფო ხალხისთვის“ ლიად მხარდაჭერის შემდეგ.³¹⁹

სენაკი

2016 წლის 30 სექტემბერს და 3 ოქტომბერს სენაკის მუნიციპალიტეტის გამგეობამ სამსახურიდან გაათავისუფლა ეკატერინე გაბრავა – ა(ა)იპ კულტურის ცენტრის დირექტორი და მურმან არჩილია – სენაკის მუნიციპალიტეტის ამბულატორიული მომსახურებისა და მზრუნველობამოკლებულთა ცენტრის დირექტორი. გაბრავასა და არჩილიას სამსახურიდან გათავისუფლების საფუძველი იდენტურია. კერძოდ, ორივე პირი შიდა აუდიტის დასკვნის საფუძველზე დაითხოვეს სამსახურიდან. აღნიშნული დასკვნის თანახმად, ა(ა)იპ-ის ხელმძღვანელების მხრიდან ადგილი ჰქონდა დაკისრებული ვალდებულების დარღვევასა და უფლებამოსილების არაჯეროვან შესრულებას. ეკატერინე გაბრავა მის გათავისუფლებას მისი მეუღლის პოლიტიკურ საქმიანობას უკავშირებს. ეკატერინე გაბრავას მეუღლე მამუკა მესხიშვილი საარჩევნო ბლოკის „პაატა ბურჭულაძე – სახელმწიფო ხალხისთვის“ საორგანიზაციო საკითხების ხელმძღვანელია და აქტიურ პოლიტიკურ საქმიანობას ეწევა. რაც შეეხება მურმან არჩილიას, თავისივე განცხადებით, მან სენაკის მუნიციპალიტეტიდან მიღებული დავალების შემდეგ შეადგინა „ქართული ოცნების“ კანდიდატის მხარდაჭერთა სია, თუმცა, მიუხედავად ამ ფაქტისა, დაკავებული თანამდებობიდან მაინც გაათავისუფლეს. მურმან არჩილია თავის გათავისუფლებას უკავშირებდა ახლო მეგობრის პოლიტიკურ საქმიანობას, რომელიც საარჩევნო ბლოკის – „პაატა ბურჭულაძე – სახელმწიფო ხალხისთვის“ სენაკის მაჟორიტარი კანდიდატი იყო.³²⁰

წყალტუბო

2016 წლის 29 აგვისტოს წყალტუბოს მუნიციპალიტეტის გამგებლის ბრძანების საფუძველზე წყალტუბოს მუნიციპალიტეტის გამგეობის ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამსახურის უფროსის თანამდებობიდან გათავისუფლდა ბადრი ონიანი, რომელიც პ/გ „ეროვნული ფორუმის“ წევრი იყო. საიას მონიტორთან საუბარში ონიანი განმარტავს, რომ სამსახურიდან პოლიტიკური კუთვნილების გამო გაათავისუფლეს.

³¹⁹ <https://gyla.ge/ge/post/savaraudod-politikuri-nishnit-samsakhuridan-gatavisuflebis-faqtebi>

³²⁰ <https://gyla.ge/ge/post/savaraudod-politikuri-nishnit-samsakhuridan-gatavisuflebis-faqtebi>